

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Claude Simon
Flandra Yolu*

Türkçesi: Sündüz Öztürk Kasar

*SEL

FLANDRA YOLU*

CLAUDE SIMON, 1913'te Madagaskar'da doğdu. 1950'lerde Fransa'da ortaya çıkan "Yeni Roman" akımının en özgün temsilcilerinden olan Simon, resim ve fotoğrafla da ilgilendi ve "insanlık durumunu temsil eden derin bir zaman bilinciyle şairin ve ressamın yaratıcılığını birleştiren romanları" nedeniyle 1985'te Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü. Claude Simon 2005 yılında Paris'te öldü.

Tramvay (çev. Samih Rifat, 2017) ve *Flandra Yolu* (çev. Sündüz Öztürk Kasar, 2019) yayınevimiz tarafından yayınlanmaktadır.

***SEL YAYINCILIK**

Kuloğlu Mahallesi, Turnacıbaşı Caddesi,
No: 17, Beyoğlu – İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

<http://www.selyayincilik.com>

e-posta: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:

Çatalçeşme Sokak, No: 19/1

Cağaloğlu – İstanbul

e-posta: siparis@selyayincilik.com

Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

***SEL YAYINCILIK: 988**

ISBN 978-605-772-800-5

FLANDRA YOLU

Claude Simon

Roman

Türkçesi: Sündüz Öztürk Kasar

Özgün Adı:

La Route des Flandres

© Les Editions de Minuit, 1960

© Sel Yayıncılık, 2016

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı

Editör: Işık Engüden

Kapak tasarımı: Aslı Sezer

Sayfa tasarımı: Mısra Gökyıldız

Birinci Baskı: Eylül, 2019

Baskı ve Cilt: Yayıncılık Matbaası

Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203

Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 44865

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Claude Simon

Flandra Yolu

Türkçesi: Sündüz Öztürk Kasar

Roman

I.

*Yaşamayı öğrendiğimi sanıyordum,
ölmeyi öğreniyormuşum.*

LEONARDO DA VINCI

Elinde bir mektup tutuyordu, gözlerini kaldırdı bana baktı sonra yeniden mektuba sonra yeniden bana, komutanın arkasında yalağa götürülen atların toprak kırmızısı koyu lekelerinin gidip gelişlerini görebiliyordum, çamur o kadar derindi ki ayak bileklerimize kadar içine gömülüydük ama gece boyunca havanın birden don yaptığını ve Wack'ın, elinde kahveyle, Köpekler çamuru yediler, diyerek odaya girdiğini anımsıyorum, bu ifadeyi daha önce hiç duymamıştım, köpekleri görüyor gibiydim, mitlerde var olan bir tür cehennemi yaratıklar, pembe kenarlı ağızları, gecenin karanlığında kara çamuru çiğneyen soğuk ve beyaz kurt dişleri, bu belki de bir hatıraydı, parçalayıp yiyen temizleyen silip süpüren köpekler: Çamur şimdi griye dönüşmüştü ve biz sabah yoklamasına her zamanki gibi geç kalmış, at toynaklarının bıraktığı taş gibi sertleşmiş derin izleri ayak bileklerimizle ezmeyi ihmal ederek koşarken ayaklarımızı burkuyorduk, bir süre sonra, Anneniz bana mektup yazmış, dedi. Demek ki yasaklamama rağmen annem bunu yapmıştı, kızardığımı hissettim, gülümser gibi bir şeyler yapmayı deneyerek sustu, ancak sevimli olmak değilse de (kuşkusuz böyle olmak isterdi) bu mesafeyi ortadan kaldırmak imkânsız olsa gerekti onun için: Bu durum karabiber ve tuz rengi küçük sert bıyığını çekiştirmesine neden oldu sadece, sürekli açık havada yaşayan insanlar gibi yüzünün güneş yanığı, mat bir teni vardı, Araplara özgü bir şeydi bu onda, kuşkusuz Charles Martel'in öldürmeyi unuttuklarından birinin bir kalıntısı, öyleyse Tarn

bölgesindeki pek soylu komşularının iddia ettiği gibi soyunun yalnızca Kuzeni Kutsal Bakire'den değil de belki ilaveten Muhammed'den geldiğini iddia ediyordu, Sanıyorum ki uzaktan ya da yakından kuzeniz biz, dedi, ama kafasında benimle alakalı olarak sözcüğün daha ziyade sivrisinek böcek tatarcık anlamına geldiğine eminim, ellerinin arasında bu mektubu görüp de kâğıdı tanıdığımdaki gibi yeniden hiddetten kızardığımı hissettim. Yanıt vermedim, tepemin atmış olduğunu gördü kuşkusuz, ona değil de mektuba bakıyordum, onu elinden alıp yırtabilmek isterdim, mektubu açık bir şekilde tutan elini hafifçe salladı, kâğıdın kenarları soğuk havada kanat gibi çırpındı, ne düşmanlık ne de küçümseme içeren siyah gözlerinin dostça bir hali vardı üstelik ama onlar da mesafeliydi: Belki o da benim kadar sinirliydi sadece, ne yazık ki benim annem olan bir kadın hakkında ikimizin de görgü kurallarına âdetlere rıza gösterip donmuş çamurda ayakta dikilerek sürdürdüğümüz bu nezaket gösterisine sinirlendiğim için bana minnettardı, en nihayetinde anladı herhalde zira Lütfen ona kızmayınız Bir annenin bunu yapması çok doğaldır Yaptığı doğru bir şey Eğer ki ihtiyacınız olursa bir şeyler yapmaya fırsat bulmaktan çok memnun olurum, derken küçük bıyığı yeniden kımlıladı, ben de Teşekkürler Komutanım, o da Eğer bir sorun olursa çekinmeyin bana gelin, ben de Evet Komutanım, bir kez daha mektubu salladı, sabahın bu erken saatinde hava aşağı yukarı eksi yedi ya da eksi on derece gibi bir şey olmalıydı, ama o bunun farkında bile değil gibiydi. Atlar sularını içtikten sonra tırıs giderek ikişer ikişer yeniden yola koyuldular, adamlar aralarında koşarken arkalarından küfrederken dizginlere asılarak eğlenirken, donmuş çamurun üzerinde at toynaklarının gürültüsü işitilebiliyordu, komutan da Eğer bir sorun olursa yardımcı olmaktan mutlu olurum, diye yineleyerek, sonra da mektubu katlayıp cebine koyarak ona kalırsa

yine gülümseme olması gereken ama yalnızca karabiber ve tuz rengi bıyığını bir kez daha yana çekıştirmeye yarayan bir tavırla sırtını dönüp gitti. Bundan sonra o zamana kadar yaptığımdan daha azını yapmakla yetindim sadece, attan inerken her iki üzengi kayışını sökerek, atın su içmesini bir ya da iki kez engellediğimde boğaz altı kayışını hemen çözerek sonra da bütün dizginini tek bir hamleyle çıkarıp, at su içmesini bitirmekteyken hepsini birden suya daldırarak, sorunu aşırı derecede basitleştirmiştim, ardından at ahıra tek başına dönerdi, bense bir kulağından yakalamaya hazır bir şekilde yanında yürümekteydim, bundan sonra da yapacağım tek şey çelik aksamı bezle silmek olurdu, bazen de çok paslandıklarında zımpara beziyle ovmam gerekirdi ancak her ahvalde bu da pek bir şey değıştirmezdi zira bu konudaki şöhetim zaten çoktan biliniyordu, beni rahatsız etmekten de vazgeçmişlerdi ve öyle sanıyorum ki komutanın işin kendisini ilgilendiren tarafını pek de umursadığı yoktu ve birliğı teftişe geldiğinde beni görmemiş gibi yapmak, çok fazla çaba harcamadan annem için yapılmış bir nezaket gösterisiydi, tabii eğer parlatma onun için yararsız ve yeri doldurulamaz şeylerden biri değılse, kimilerinin turşusu kurulmuşçasına saklanmış diyeceğı türden ata yadigârı olup da sonradan güçlendirilmiş şu tepkilerden ve geleneklerden biri değılse, gerçi anlatılanlara göre kadın (yani karısı yani evlendiğı kız çocuğı ya da daha doğrusu onunla evlenen kız çocuğı) yalnızca dört yıllık bir evlilikte bu geleneksel geleneklerin bir kısmını ona unutturma ya da her ahvalde hurdaya çıkarma görevini üstlenmişti, onun hoşuna git-sin ya da gitmesin, hatta bunların bir kısmından bizzat vazgeçmiş olduğunu kabul etsek de (belki de pek aşktan değıl, zorlama sonucunda ya da aşkın zorlamasıyla hatta aşkla zorlanmış da diyebilirsiniz) insan istese bile terk edişlerin vazgeçişlerin en kötüsünün dahi unutturamayacağı şeyler vardır ve

bunlar genelde en saçma en anlamsız şeylerdir, üstelik de ne mantığa sığan ne de iradi olarak talep edilen şeylerdir, örneğin, çitin ardından suratının ortasına doğru bir kurşun yağmuru geldiğinde kılıcını çekme refleksi: Onu bir an bu işe yaramaz ve gülünç silahı havaya kaldırırken, kolu yukarıda, muhtemelen kılıçla savaşıyor kuşaklardan kendisine aktarılmış olan ve atlı heykellerin temsil ettiği kalıtsal kol hareketi içinde görebildim, sanki atıyla kendisi aynı malzemeden, gri bir metalden yapılmış tek bir heykelmiş gibi renklerini solduran ters ışık silueti karartıyordu, güneş bir an kılıcın keskin yüzünde harelenirken daha sonra hepsi birden –adam at ve kılıç– ayaklarından erimeye başlayan atlı bir kurşun asker gibi yekpare biçimde devrilerek ve önce yavaştan daha sonra da hızla yana yatarak, elinde tutmaya devam ettiği kılıçla birlikte, yanıp olduğu yere yığılmış şu kamyon iskeletinin ardında gözden kaybolmakta, kamyon da bir hayvan gibi, karnı yerde sürükleyen yüklü bir dişi köpek gibi toplum ahlakını hiçe sayarken, yavaş yavaş yanmaya devam eden patlamış lastikleri, şu iğrenç yanmış kauçuk kokusunu, pırl pırl ilkbahar öğleden sonrasında havaya asılı kalmış şu mide bulandırıcı iğrenç savaş kokusunu yaymakta, bu koku dalgalanmakta, daha doğrusu kıvamlı ve berrak bir şekilde kıvıltısız durmaktaydı ama bunun, içinde kırmızı kiremitli evlerin meyve bahçelerinin çitlerinin yüzmüş olacağı bulanık bir su gibi görünür olduğunu söyleyebilecek miydik: Kılıcın ucuna asılmış, daha doğrusu kılıcın ucunda yoğunlaşmış güneşin göz kamaştırıcı yansıması bir anda, saniyenin onda birinde tüm ışığı ve şöhreti kendisine çekmiş, çeliğin el değmemiş beyazlığında yakalamıştı sanki... Ancak kadının el değmemişlikte çok uzun zamandır bir iddiası kalmamıştı, ama sanıyorum ki adamın onunla evlenmeye karar verdiği gün ondan istediği de bu değildi, bu Tutkuyu adeta önceden tüketmiş önceden üstlenmiş önceden kabul etmiş ol-

duğundan, o andan itibaren kendisini bekleyen ne olduğunu kuşkusuz gayet iyi biliyordu, şu farkla ki bu tutkunun yeri merkezi sunağı kel bir tepe değil de tenin şu iç gıcıklayıcı ve yumuşak ve baş döndürücü ve tüy kaplı ve gizemli kıvrımıydı... Evvet... çarمیға gerilmiş can çekişirken o sunakta o ağızda o doğal çukurda... Ama en nihayetinde orada da bir fahişelik yok muydu, sanırsınız ki bu tür şeylerde fahişeler olmadan olmaz, gözyaşları içinde kollarını kasan kadınlar ve tövbe etmiş fahişeler; varsayalım ki adam kadından asla tövbe etmesini istemedi ya da hiç değilse onun bunu yapmasını, şöhretinden daha farklı bir şeye dönüşmesini bekledi umdu; demek ki bu evliliğin mantıksal olarak ortaya koyabileceğinden daha farklı bir şey bekledi hatta belki de bu nihai sonucu ya da sonu, bu intiharı bile öngörmüş ya da hiç değilse oraya kadar belki de düşünmüştü; savaş bu intiharı zarif bir biçimde yani kendini metronun altına atan hizmetçiler ya da tüm ofisini kirleten bankacılar gibi melodramatik ve berbat bir gösteriyle değil de savaşta öldürülmeyi bir tür kaza sayabilirsek eğer kaza süsü verilmiş şekilde gerçekleştirme imkânı veriyor; dört yıl önce hiç başlamaması gereken bir şeyi bitirmek için savaşın sunduğu fırsattan dikkati çekmeden yararlanmasını sağlıyordu...

Şunu anladım, anladım ki bir süreden beri yapmaya çalıştığı, umduğu şey kendini vurdurtmaktı ve onu orada, atını elma ağacının altına kadar gitmeye zorlama zahmetine bile katlanmadan ya da bu zahmete katlanıyormuş gibi görünmeden tehlikenin ortasında, yolun ta göbeğinde durdurulup kalmış atının üzerinde dikilmiş gördüğümdeki hali değildi bu sadece, kendisini onun gibi yapmak zorunda hisseden şu gerizekâlı küçük teğmen, ötekini bunu yapmaya iten gerçek nedenler üzerinde bir an bile düşünmeksizin, yani burada ne onur ne cesaret ne de hele zarafet söz konusu olduğunu zira bunun tamamıyla kişisel bir iş hatta adamla kadın arasında

değil de adamın kendisiyle bir sorunu olduğunu anlamaksızın, herhalde bunun bir süvari subayı için zarafetin en ileri derecesi, son merhalesi olduğunu sanıyordu. Bunu ona söyleyebilirdim, Iglésia bunu ona benden daha iyi söyleyebilirdi. Ama neye yarardı ki! Öyle sanıyorum ki adam orada kesinlikle çarpıcı bir şey yaptığına ikna olmuştu ve zaten neden onun yanlışlığını düzeltmiş olacaktık ki; mademki De Reixach'ın yanında ve De Reixach gibi ölerек bu şekilde hiç değilse mutlu hatta esenlik içinde ölecekti, böyle sanması daha iyiydi, öyleyse teğmenin gerizekâlı olması ve bir parçacık canı sıkkın biraz sabırsız bu yüzün ardında ne olduğunu sorgulamaması daha iyiydi; komutan beklemekte, daha doğrusu sefer halinde uyulacak talimatnameye göre ayrıca alçaktan uçan ve ateş eden uçakların saldırısı durumunda yapılması gerekenlere göre onlar uzaklaşana kadar beklemek ve sonra saklandığımız yerden çıkmak üzere anlaşma konusunda bizi bilgilendiriyormuş gibi davranmakta, eyerinin üzerinde biraz sabırsızca, hafifçe dönüp kendini tutarak yine de ne düşündüğünü anlaşılmaz, ifadeden yoksun bu yüzü bize göstermekle yetinerek ötekiler ufuk çizgisinin üzerinde bir noktadan daha büyük görünmeksizin gözden kaybolduklarında yalnızca bizim yeniden ata binmiş olmamızı bekleyerek, sonra da biz eyerlerimize oturur oturmaz, güçlölkle fark edilen bir bacak darbesiyle atını öne itip yeniden yola çıkmakta, at adeta kendiliğinden yeniden yola koyulmakta ve hâlâ ağır adım doğal olarak; telaşsız yavaşça da değil, uyuşuk bir biçimde de değil, yalnızca ağır adım gitmekteydi. Öyle sanıyorum ki dünyanın bütün altınlarını da verseler atını tırıs sürmezdi; mahmuzlamaz, yerini bir top güllesine değişmezdi, bunu söylemenin tam da yeri, böyle yerine cık oturan kimi deyimler vardır: Ağır adım, demek ki dört yıl önce başlamış olduğu ve karar verdiği şeyin parçası, yüzünde hiçbir duygu ifadesi olmadan sakin sakin

ilerlediği (öyle ki, Iglésia'nın söylediğine göre, her zaman hiçbir şey fark etmemiş gibi yapardı, hiçbir duygunun ne kıskançlığın ne de hiddetin görünmesine asla izin vermemişti) bu yolda bitirmek üzere olduğu, daha doğrusu sona erdirmeye çalıştığı şeyin parçası olsa gerekti; metruk bir yerdi bu yol, yani savaşın değil de cinayetin olduğu, insanın uf demeye bile zaman bulamadan öldürüldüğü bir yer, fuarlardaki atış alanında olduğu gibi bir çitin ya da bir çalının arkasına sakın sakın yerleşip hiç acele etmeksizin sizi hedef alan heriflerin olduğu, kısacası gerçekten ölümle burun buruna geline bir savaş alanı ve bir an Iglésia'nın da orada postu deldirmesini ümit edip etmediğini, kendi işini bitirirken uzun zamandan beri arzuladığı intikamı almaya da can atıp atmadığını düşündüm, ama her şeyi iyice tarttıktan sonra buna pek de inanmıyorum, sanıyorum ki o anda hiçbir şey onun umurunda değildi artık, Iglésia'ya o kadar da kızmamış olsa gerekti zira sonuçta onu yakın hizmetinde tutmuştu ve şimdi de kuşkusuz kişisel olarak bizi ilgilendiren açıdan değil de kendi görevi subay olarak işlevi açısından hiçbir yükümlülüğü kalmadığını hissederek, muhtemelen bu düzlemde varmış olduğumuz noktada yapabileceğinin ya da yapamayacağının artık hiçbir kıymeti harbiyesi kalmadığını düşünerek, benim için ya da şu gerizekâlı teğmen için ne kadar kaygılanıyorsa onun için de o kadar, daha doğrusu o kadar az kaygılanıyordu: Birliğindeki asker sayısının biz dördümüze indirgenmiş olduğu andan itibaren (gruptan kopup doğada şurada burada kaybolmuş birkaç süvariyle birlikte, birliğin kendisi de aşağı yukarı tüm bölükten artakalmış olandı) askeri yükümlülüklerinden kurtulmuş yani azat edilmiş, neredeyse açığa alınmış olmak onun eyerinin üzerinde dimdik ve sert durmasına engel değildi; adeta 14 Temmuz geçit törenindeymişçesine, öylesine dimdik ve öylesine sert, sanki geri çekilmekte değilmişiz gibi, daha

doğrusu bu bir bozgun ya da bir felaket değilmiş gibi her şeyin bu şekilde çözülüp parçalanmasının ortasında sanki bir ordu değil de tüm dünyanın kendisinin, üstelik sadece fiziksel gerçekliği içinde değil de aklın bu gerçekliğe ilişkin oluşturduğu temsilde (ama belki de uykusuzluktandı bu, on günden beri at üstünde uyumanın haricinde gerçekten de uyumamıştık) derisi yüzülmekte, vücudu parçalanmakta, bu dünya paramparça un ufak olmaktaydı suyun içinde hiçliğin içinde çekip gitmekteydi, birisi iki ya da üç kez ona devam etmemesini haykırdı (ne kaç kez bağırdıklarını ne de kim olduklarını biliyorum: Sanıyorum ki bunlar yaralıları ya da çukurda ya da evlerde saklanmış kişilerdi, ya da belki de patlamış bir valizi sürükleyerek ya da ne olduğu belirsiz bagajlarla dolu çocuk arabalarını iterek anlaşılmaz bir biçimde başıboş dolaşmakta inat eden şu sivillerdendi (bagajları bagaj bile değildi: Muhtemelen hiçbir işe yaramayan ıvır zıvırlar: Kuşkusuz sadece eli boş dolaşmamak için, yeter ki şu kişiden kişiye değişen değer, hazine kavramı bu şeylere –patlamış bir baş yastığına, şemsiyeye ya da büyükanne ve büyükbabanın renkli fotoğrafına– uygulanabilsin, ne olursa olsun bir şeylerin kendilerine ait olduğu, yanlarında götürebilecekleri izlenimine yanılışına sahip olmak için) sanki önemli olan hangi yönde olursa olsun yürümekti: Onları gerçekten görmedim, tüm görebildiğim, hedef noktası, işaret noktası olarak hâlâ tanıyabildiğim, eyerin üzerinde dindik duran kemikli zayıf sert bu sırt ve omuz kemiklerinin simetrik çıkıntılarında birazcık daha parlak olan üniformaydı, uzun zamandan beri de yolun kenarında olup bitenlerle ilgilenmeyi –ilgilenebilmeyi– kesmiştim); sesler vardı, demek ki (korumaya almak, uyarmak amacıyla) bağırarak bir şeyler söyleyen gerçekdışı ve ağlamaklı sesler; bu sesler bana bu ilkbahar gününün göz kamaştıran ve mat ışığı içinden geçip geliyordu (sanki ışığın kendisi

kirliydi; sanki görünmez hava, bulanık kirli bir su gibi, savaşın tozlu ve pis kokulu şu kirini askıda tutuyordu), komutan da (her seferinde başını oynattığını ve miğferinin altında kaybolmuş profilden yüzünün kenarını, alnın kaşın gergin sert kesitini, onun altında göz çukuru sonra da elmacık kemiğinden çeneye doğru dimdik inen bozulmaz gergin sert hattı görebiliyordum) onlara bakarken, ifadeden ve meraktan yoksun bakışı bir an kendisine seslenmiş olan kişiye (hatta ona bile değil de yalnızca sesin gelmiş olduğu yere noktaya) konmaktaydı (ancak görünüşe bakılırsa görmeksizin), kınayıcı sert ya da öfkeli de değildi, kaşlarını bile çatmadı: Sadece bu ifade yokluğu ve ilgisizlik, belki de en fazla şaşkınlık: Sanki bir salonda kendisine tanıştırılmamış olan biri paldır küldür yanına yaklaşmıştı ya da konu dışı herhangi bir uyarıyla (örneğin sigarasının yere dökülmek üzere olan külüne ya da soğumakta olan kahvesine dikkat çekmek için) cümlelerin ortasında sözünü kesilmişti ve bu uyarının nedenlerini ve yararını ya da anlatmakta olduğu şeye bir şekilde bağlanıp bağlanamayacağını anlamaya çalışmak için gayret ederek çaba göstererek iyi niyet sabır ve kibarlık sergileyerek, sonra anlamaktan vazgeçerek, omuz bile silkmeden tarafını seçerek, kuşkusuz her yerde her zaman ve her koşulda –salonlarda ya da savaşta– aptal ve terbiyesiz insanlara rastlamanın kaçınılmaz olduğunu düşünerek, bu da sözünü keseni unutturarak –yani yeniden hatırlanmıştı– onu silerek gözlerini başka tarafa çevirmesinden bile önce onu görmekten alıkoyarak, hiçbir şeyin olmadığı bu yere bakmayı tamamıyla bırakarak, yeniden başını kaldırarak ve şu küçük teğmenle (atların eğitiminde ya da meslekte) birlikte ata binen iki şövalyenin sürdürebileceği türden ve kuşkusuz atlardan, sınıf arkadaşlarından, avdan ya da yarışlardan söz edildiği şu sakın konuşmasına yeniden başlayarak biraz hayrete düşmüş, sabırsızlanmış gibiydi. Sanki oradaydım da

şunu görüyordum: Yeşil gölgelikler ile renkli emprime elbiseler giymiş kadınlar, ayrıca açık renk pantolon ve çizme giymiş erkekler; kadınlar ayakta ya da demirden bahçe sandalyelerine oturmuşlar, erkekler kadınların üzerine hafifçe eğilmiş onlarla konuşmakta, sazdan kamçlarıyla çizmelerine hafif hafif vurmaktalar, at donlarıyla kadınların elbiseleri, bir de çizmelerin taba rengi derileri korunun yeşil derinliklerinde (maun rengi, mor, pembe, sarı renkte) parlak lekeler oluşturmakta, bir de albay kızlarının ya da soyluluk unvanına sahip bir soyad taşıyan kızların ait olduğu değil de diğer hepsinin haricinde oluşturduğu şu özel türün kadınları var: Narin ve çıplak uzun kollarıyla, yatılı öğrencilere özgü kısa beyaz eldivenleriyle, yatılı öğrenci kıyafetiyle, genç kız havasını çok uzun süre (evlendikten sonra bile, ikinci ve üçüncü çocuktan sonra bile) koruyan biraz donuk, biraz anlamsız ve çöp gibi kadınlar (ta ki –otuzlu yaşların ortalarında– birdenbire biraz erkeksi, biraz atımsı bir şeye (hayır, kısraklara değil, atlara benzer bir şeye) evrilene dek erkekler gibi sigara içen ve avcılıktan ya da at yarışlarından söz eden kadınlar) ve kestane ağaçlarının ağır yaprakları altında havaya asılı kalmış seslerin hafif vızıltısı; en akıl almaz sözleri telaffuz ederken terbiye sınırları içinde, birbirine denk ve tamamıyla içi boş kalmayı başaran (kadın ve erkek sesleri), hatta (hayvanların ve insanların) ani hareketlerinden, paradan ya da Katolik inancına dahil olmak için çocukluklarında yapılan dini törenden aynı tutarsız, sevimli ve münasebetsiz rahatlıkla söz eden yakın koruma askerlerinin sesleri; demek ki çizmelerin ve yüksek topukların çakılların üzerindeki bitimsiz ve belirsiz ayak vuruşlarına karışan, havada donup kalan sesler; altın rengi tozlardan oluşan ve çiçeklerin, at pisliğinin ya da parfümlerin yaydığı kokularla dolu huzurlu ve yeşil öğleden sonrasında askıda kalan şu iç gıcıklayıcı, elle tutulamaz toz bulutu ve o...

“Evvvet!..” dedi Blum (şimdi birbirine geçmiş üst üste yığılmış bir şekilde karanlıkta yatıyorduk yani kolumuzu ya da bacağımızı bir başka kola ya da bacağına değdirmeden, daha doğrusu bir başka koldan ya da bacadan izin almadan oynatmamız mümkün olmadan, havasızlıktan boğulurken, ter üzerimizden su gibi akarken, akciğerlerimiz sudan çıkmış balıklar gibi alacak nefes ararken gecenin ortasında vagon bir kez daha durduruldu, nefeslerin gürültüsünden başka hiçbir şey duyulmuyordu, akciğerler bu ağır nemi, birbirine karışmış bedenlerden yayılan o pis kokuyu umutsuzca içine dolururken sanki şimdiden ölümlerden daha ölü gibiydik; bunun farkına varabilecek durumda olduğumuza göre, sanki karanlık koyu karanlıklar... Ve onları hissedebiliyordum, boğucu bir dışkılama ve ter kokusu içinde onların kaynaştıklarını sürünenler gibi yavaşça birbirlerinin üstüne çıktıklarını tahmin edebiliyordum, ne zamandan beri bu trenin içinde olduğumuzu hatırlamaya çalışırken bir gün ve bir gece mi yoksa bir gece bir gün ve bir gece mi ancak bunun hiçbir anlamı yoktu zaten zaman kavramı da silinmişti Saat kaç dedim görebiliyor musun saa Allah kahretsin dedi ne halt edeceksin gün doğsa ne değişecek bizim şu adi ve mağlup adamların pis suratlarını görmeye çok mu meraklısın benim bu pis Yahudi suratımı görmeye can mı atıyorsun onlar da, Of dedim tamam tamam tamam), Blum tekrarlayıp duruyordu: “Evvvet. Komutan bu mitralyöz yağmurunun tadını sonuna kadar çıkardı yani. Belki de daha akıllıca davranmış olurdu eğer ki

– Hayır: dinle... Akıllıca mı! Aman Tanrım akıl da ne ki... dinle: Bir ara bize içecek ısmarladı. Yani, düşünüyorum da aslında pek de bizim için değil: Atlar yüzündendi. Yani atların susamış olabileceğini düşündü ve bu vesileyle...” Blum de: “İçecek ısmarlamak mı?” Ben de: “Evet. Dinle bak şöyle oldu: Biliyor musun, bir İngiliz bira markasının reklamların-

dan biri denilebilirdi. Açık renk çizgilerle bitişmiş koyu kırmızı tuğla duvarları ile çerçeveleri beyaza boyanmış ve küçük karelere bölünmüş pencereleri olan eski hanın avlusu, bakır ibriği taşıyan hizmetçi kadın ile uçları lüle şeklinde kıvrılmış sarı deriden dizlik giymiş getir götür işine bakan bir çocuk atlara içmeleri için su verirken süvari grubunun üyeleri de klasik duruşunu almıştı: Arkaya doğru kaykılmış, çizmeli bacaklarından biri önde, kamçı tutan kolu kalçasının üstünde kıvrılmış diğeri ise altın rengi bir bira kupasını birinci kattaki pencerelerden birine doğru kaldırıyor, pencerenin tül perdesinin ardından belli belirsiz bir yüz görünüyor, sanki pastel bir resimden çıkmış gibi fark ediliyor. Evet: Sadece şu farkla ki tuğladan yapılmış ama pislik içinde olan duvarlar haricinde bunların hiçbirisi yoktu ve avlu daha ziyade bir çiftlik avlusuna benziyordu: Üst üste yığılmış boş limonata kasaları ile başıboş gezinen tavuklar ve ipte kurutmakta olan çamaşırlarla bir meyhanenin, tavernanın arka avlusuydu bu, ayrıca kadın beyaz hizmetçi önlüğü yerine açık hava pazarlarında satılan şu küçük çiçekli kumaş önlüklerden birini takmıştı ve çıplak ayaklarında basit terlikler vardı, görünüşe bakılırsa, onun ve bizim orada yapmakta olduğumuz şeye pek de şaşırmış gibi değildi, sanki ayakta ve tam teçhizat duran her birimizin elindeki bira kutusunu yavaş yavaş bitirmesi çok olağan bir şeymiş gibiydi, komutan ve teğmen yakışık aldığı şekilde biraz daha uzakta duruyorlardı (komutanın içip içmediğini bile bilmiyorum, pek de sanmıyorum, bira kutusunu ağzına dayayıp bitirdiğini görmüyorum) biz de bir elimizle bira şişemizi tutarken diğer elimiz de yalakta su içmekte olan atların dizginindeydi, yolun hemen yanındaydık, yol kenarında ölü bir adam (ya da bir kadın ya da bir çocuk) duruyordu ya da bir kamyon ya da aşağı yukarı her on metrede bir yanmış bir araba; parayı ödediğinde –zira ödedi– elinin sakın bir biçimde

cebine indiğini, şık pantolonunun gri-yeşil yumuşak kumaşının altında kıvrılmış işaretparmağı ile başparmağının oluşturduğu iki tümseği görebildim, o anda cüzdanını kavradı, çekip çıkardı ve paraları kadının eline öyle bir dinginlikle saydı ki sanki Deauville’de ya da Vichy’de herkesin içeri alınmadığı bir barda bir portakal gazozunu ya da şu şık içkilerden birini ödüyor gibiydi...” Yeniden şunu gördüğümü sanıyordum: Kalkış noktasına varmak için çanın çalışması esnasında geçen jockeyler, ince yapılı ve zarif hayvanların üzerine maymun gibi tünemişler, gür kestane ağaçlarının taklit edilemez, neredeyse siyaha çalan, yeşil rengi üzerinde seçilmekte, rengârenk ceketleri güneş lekeleri içinde birbirini izlemekteydi, şöyle ki: Sarı ceket, mavi pantolon askıları ve mavi miğfer – kestane ağaçlarının yeşil-siyah fonu; Siyah ceket, mavi Saint-André haçı ve beyaz miğfer – kestane ağaçlarının yeşil-siyah duvarı; Mavi ve pembe damalı ceket mavi miğfer – kestane ağaçlarının yeşil-siyah duvarı; Kiraz rengi ve mavi çizgili ceket, gök mavisi miğfer-kestane ağaçlarının yeşil-siyah duvarı; Sarı ceket, sarı ve kırmızı şeritli kol ağızları, kırmızı miğfer – kestane ağaçlarının yeşil-siyah duvarı; Kırmızı ceket, gri dikişler, kırmızı miğfer – kestane ağaçlarının yeşil-siyah duvarı; Açık mavi ceket, siyah kol ağızları, kırmızı kol bandı ve kırmızı miğfer – kestane ağaçlarının yeşil-siyah duvarı; Lal rengi ceket, lal rengi miğfer – kestane ağaçlarının yeşil-siyah duvarı; Sarı ceket, yeşil şerit ve kol bandı, kırmızı miğfer – kestane ağaçlarının yeşil-siyah duvarı; Mavi ceket, kırmızı kol ağızları, yeşil kol bandı ve yeşil miğfer – kestane ağaçlarının yeşil-siyah duvarı; Mor ceket, kiraz rengi Lorraine haçı, mor miğfer – kestane ağaçlarının yeşil-siyah duvarı; Kırmızı ceket, mavi puantiyeler, kırmızı kol ağızları ve kırmızı miğfer – kestane ağaçlarının yeşil-siyah duvarı; Kahverengi ceket, gök mavisi şerit, siyah miğfer... kayıp giden pırıl pırıl parlayan ceketler, yaprakların koyu yeşil duvarı,

dans eden güneş lekeleri, isimleri dans eden atlar –Carpasta, Milady, Zeida, Naharo, Romance, Primarosa, Riskoli, Carpacio, Wild-Risk, Samarcand, Chichibu– bu genç kısraklar narın toynaklarını birbiri ardına yere koyup sonra da sanki yanmışlar gibi çekerken, dans ederken, yerin üstünde, toprağa değmeden askıda ve dans eder bir vaziyette duruyorlarmış gibi görünürken, çan, bronz çalarken, bir türlü çalmayı kesmezken şu zarif öğleden sonrasında yanardöner ceketler birbiri ardına sessizce kayıp gidiyordu ve Iglésia da kadına bakmadan geçerken sırtındaki şu pembe ceket o kadının ten kokusunu taşıyan bir iz olarak üzerinde bırakılmış gibiydi, sanki kadın hâlâ ılık, hâlâ bedeninin kokusunu taşıyan o ipeksi çamaşırlardan birini almış ve adamın üzerine atmıştı da jokey sarı ve mahzun av kuşu profili, kıvrılmış kısa bacakları, yukarı kaldırılmış dizleriyle, heybetli bir yürüyüşe sahip şu altın renkli, gürbüz, etli butlu kalçaları olan atın üstüne çömelmişti (at arka ayaklarının gelişmiş sertliğiyle, yürümeye değil de dört-nala gitmeye alıştırılmış bacaklarıyla, keskin bir üstünlükle, görkemli bir beceriksizlikle uzun arka bacaklarını birbiri ardına hareket ettirirken, altın rengi uzun kuyruğunu sallayıp güneş parıltılarını yakalamakta) şimdi arkadan görünen son ceketler de (kırmızı bir Saint-André haçıyla koyu mavi bir ceket, mavi puantiyeli kahverengi bir ceket) terazilerin ardında, çatısı saman sapıyla kaplı ve Normandiya usulü dekoratif kirişleri olan binanın ardında gözden kaybolmakta, kadın da (o da başını çevirmedi, görmemiş gibi yaptı) gölgeliklerin altında, demir koltuklardan birine oturmuş, elinde belki de üzerine son tahminlerin yazıldığı şu sarı ya da pembe kâğıtlardan biriyle (ancak kâğıda da bakmaksızın) bir kişiyle, bir albayla ya da emekli bir komutanla dalgın bir biçimde konuşmakta (ya da dalgın bir biçimde dinlemekte ya da dinlememekte); söz konusu kişi ancak bu türden yerlerde görülen, çizgili bir

pantolon giymiş, başına gri bir melon şapka takmış (kuşkusuz haftanın geri kalan zamanında bu şekilde giyinmiş olarak bir yerlere yerleştirilen ve yalnızca pazar günleri yerinden çıkarılıp çabucak tozu alınan, kırıksıkları düzeltilen ve balkonlara konan çiçek sepetleri ve tribün merdivenleriyle aynı anda oraya konulan ve hemen ardından yeniden kutusuna yerleştirilen) kişilerden biriydi, sonunda Corinne isteksizce yerinden kalkarak –uçuşup bacaklarının üstünde gezinen incecik ve açık saçık kırmızı elbisesiyle– ağır ağır tribünlere doğru yönelir...

Ama ne tribünler ne de bize bakan şık bir seyirci kitlesi vardı: Yine de onların koyu renkli silüetlerinin (kenar çizgilerini ısırarak, bozan ışığın etini kemiğinden sıyırdığı Don Kişotvari biçimler) karşımızda belirdiğini görebiliyordum, insanın gözünü kör eden güneşin oluşturduğu fonun üzerinde renkleri solmayan siyah gölgeleri kimi zaman sadık ikizleriymiş gibi yolda onların yanında kayan, kimi zaman kısalmış, üst üste yığılmış, daha doğrusu iç içe geçmiş, cüce ve biçimsiz, kimi zaman da bir ucundan çekilmiş, incelip uzamış ve gerdirilmiş bu gölgeler görünmez bağlarla birleşmiş gibi göründükleri dikey ikizlerinin hareketlerini kısalmış boyutta ve simetrik biçimde yineliyorlardı: Sırasıyla birbirinden ayrılan ve birbirleriyle yeniden birleşen dört nokta – dört toynak (tam da bir çatıdan kopup inen ya da daha doğrusu bölünen bir su damlası gibi, bir parçası oluğun kenarına asılı kalan bir su damlası gibi (olay şu biçimde çözülmekte: Damla kendi ağırlığı altında armut biçiminde çekilip uzarken, biçimini kaybederken, sonra kendini boğarken, –en şişman– alt bölümü koparken, düşerken üst bölümü yukarı çıkıyor, geriliyor, kopar kopmaz yukarı doğru çekilmiş gibi görünüyor, sonra yeni bir katkıyla yeniden şişiyor öyle ki bir an sonra hep aynı yerde aşağı doğru sarkan, yeniden dolgunlaşan aynı damlaydı bu sanki ve tıpkı bir git-gel hareketi sağlayan lastiğin ucundaki hareketli

billur top gibi, bunun sonu yok), aynı şekilde, hayvanın ayağı ve ayağının gölgesi de, birbirinden ayrılıp sonra yeniden birleşerek, biri diğerine doğru hiç durmadan itilirken, toynağın havaya kalktığı anda gölge, bir ahtapotun kolu gibi, kendisinin üzerine çekilirken atın ayağı doğal, yuvarlak bir eğri çizmekte ne var ki atın ayağının altında ve birazcık da gerisinde ezilmiş siyah bir leke azıcık geri gidiyor sonra da gelip yeniden toynağa yapışıyor – ışınların eğimli düşüşleri nedeniyle de gölgenin hedefe ulaşma hızı giderek artmakta, öyle ki ağır ağır yola çıkmışken sonunda temas noktasına, birleşme noktasına doğru vakumla çekilmiş bir ok misali hızla ileri atılıyor-muş gibi görünüyor) adeta bir ozmos olayı sayesindeymiş gibi, dörtle çarpılmış çifte hareket, iç içe geçmiş dört at toynağı ve dört gölge bir tür kımıldısız gidiş-geliş içinde, tekdüze bir ayak diremede birbirinden koparken ve yeniden birleşirken aynı anda gölgelerin altından kaldırım taşı ya da otlar kaplı tozlu yol kenarları akıp gidiyordu, tıpkı sağa sola bulaşıp dağılan ve yeniden toplanan, yıkıntıların, ölümlerin üzerinde iz bırakmaksızın kayıp giden bir mürekkep lekesi gibi, savaşın ardında bıraktığı bir tür uzunlamasına iz, bir tür pislik, hurdaların çizdiği türden bir iz; bunu ilk kez burada görüyor olmalıyım, bir şeyler içmek için durakladığımız yerin biraz öncesinde ya da sonrasında, bu tuhaf yarı uyku halinde, üstüne yapışıp kaldığım bu tuhaf kahverengi çamurun içinden onu keşfederek, saptayarak, belki de ondan kurtulmak için dolambaçlı bir yoldan gitmek zorunda kalmış olduğumuz için, daha doğrusu onu görmekten çok tahmin ederek: Yani (yolun kenarına sınır çizen her şey gibi: kamyonlar, arabalar, valizler, çeteler) alışılmadık, gerçekdışı, melez bir şey, öyle ki daha önce bir at olmuş olan şey (yani bir at olmuş olduğunu bildiğimiz, öyle tanıdığımız, kendisine öyle bir kimlik atfettiğimiz şey) artık sadece ön ve arka ayak, toynak, deri ve birbirine yapış-

muş kılların oluşturduğu karmaşık bir yığındı ve bu yığının dörtte üçü çamurla kaplıydı – Georges tam olarak kendine bunu sormadan sormaktayken, yani bu tuhaf huzurlu şaşkınlıkla, daha doğrusu şu on gün boyunca törpülenmiş, yıpranmış hatta tümüyle körelmiş bu şaşkınlıkla gözlemlemekteyken, on gün boyunca yavaş yavaş şaşırmayı bırakmış, gördüğümüze ya da başımıza gelene bir neden ya da mantıklı bir açıklama bulmaya yönelen şu zihinsel durumu ebediyen terk etmişti: Demek ki –en azından bildiği kadarıyla– uzun süreden beri yağmur yağmamış olmasına rağmen atın ya da daha öncesinde bir at olmuş olan şeyin nasıl olup da neredeyse tümüyle sıvı ve gri-bej rengi bir çamurla kaplı olduğunu kendi kendine sormadan yalnızca gözlemlemekteydi –atı sanki bir sütlü kahve fincanına daldırıp çıkarmışlardı–, sanki daha şimdiden toprak onu yarı yarıya içine almıştı, sanki daha şimdiden kendisinden çıkmış olanı, kendisinin verdiği izinle ve onun sunduğu araçlarla (yani atın beslendiği ot ve yulaflla) yaşamış olanı sinsice yine kendine katmaya başlamıştı; at zaten toprağa dönmeye, orada yeniden çözülmeye yazgılıydı, toprak da (kurbanlarını yutmadan önce balçıkla ya da mide suyuyla sıvayan sürüngenler gibi) kendi salgıladığı bu sıvı çamurla atı sarmış, kaplamıştı ve bu çamur daha şimdiden aidiyeti kesinleyen bir mühür, ayırıcı bir damga gibiydi, toprak atı yavaş yavaş ve geri dönüşsüz bir biçimde koynuna almadan önce kuşkusuz bir emme gürültüsü de yaymıştı: Ne var ki (mineral âleme geri dönmüş şu fosilleşmiş hayvanlardan ya da bitkilerden biri gibi, ana rahmindeymişçesine dizlerini karnına çekmiş olarak ve peygamberdevesinin arka ayakları gibi dua edercesine kıvrılmış ön ayaklarıyla, gergin boynu, gergin ve arkaya kaykılmış başı ve açık kalıp damağındaki mor lekenin görünmesini mümkün kılan çenesiyle sanki oldum olası oradaymış gibi görünse de) öldürüleli pek de fazla olmamıştı

–belki de sadece uçakların son geçişi esnasındaydı?– zira kan hâlâ tazeydi: Bir cila gibi parlak, yer yer pıhtılaşmaya başlamış açık kırmızı renkli yayılmış bir leke, kabuk tutmuş çamurun ve birbirine yapışmış kılların üstüne, daha doğrusu dışına yayılırken, kan sanki bir hayvandan, vurulmuş sıradan bir hayvandan değil de toprağın killi tarafında insanlar tarafından açılmış, kapanmayacak ve insan günahının izini taşıyan bir yaradan fışkırıyordu (tıpkı efsanelerde üzerine bir değnekle vurulmuş bir kayadan ya da bir dağdan fışkıran su ya da şarap gibi); Georges bir yandan ona bakmaktayken onun etrafında dönmek için kendisini taşıyan hayvana kurulmuş bir maki-ne gibi yarım daire çizdiriyordu (ne arayı açan ne adımını sıkılaştıran ne de süvarisini onu yönlendirmek için sıkı tutmaya mecbur eden at uysal bir biçimde boyun eğmekte, Georges da idman için yola çıkan atların manevra alanında egzersiz yaparken, hayvanların etini kemiğini ayıran, alanın sonundaki şirketin duvarı boyunca gitmeleri gerektiğinde onları saran şu tuhaf gizemli ürküntüyü, o altüst oluşu, oradaki kişnemele-ri, at gemine takılan suluk zincirlerinin tıkırtılarını, dizginlere yapışmış adamların küfürlerini düşünmekte, “Orada yalnızca koku vardı. Ama şimdi ölmüş hemcinslerinden birini görmek bile atları hiç etkilemiyor, hatta yalnızca üç adım daha az atmak için üstünden geçip gidebilirlerdi bile,” dahası “Zaten ben de öyle...” diye düşünmekteydi. Altındaki atın yavaş yavaş kendi eksenini etrafında döndüğünü gördü, hayvan sanki döner bir plato üzerine konmuştu (önce yakın planda, başını geriye atmış, suratının aşağı kısmını göstererek, sabit, boynu gergin, sonra duyumsuz bir biçimde, kıvrılmış bacakları araya girerek, suratını maskeleyerek, daha sonra da şimdi ön planda olan böğrünü, yara görünüyordu, sonra da arka ayaklar yayılmış halde, iple sımsıkı bağlanmış gibi birbirlerine yapışmış durumda, başı yeniden görünerek, her şey orada arkada, uçup

kaçan bir perspektifle çizilmiş, konturları sürekli değişerek, bir başka deyişle, bakış açısı değiştikçe çizgilerin ve hacimlerin eşzamanlı biçimde bozulup yeniden oluşmaları türünden bir şey bu (çıkıntılar kademe kademe azalırken diğer kabartılar ortaya çıkıyor, profilleri belirginleşiyor, sonra onlar da silinip kayboluyor), aynı anda da her türlü nesneden oluşan bir tür takımyıldız çepeçevre hareket ediyor gibiydi –öncelikle sadece bulanık lekeler gördü– (açıya göre bu nesnelerin arasındaki uzaklıklar büyüyor ya da küçülüyordu) nesneler atın etrafına dağınık bir şekilde saçılmıştı (muhtemelen bunlar atın çektiği iki tekerlekli arabanın yüküydü ama araba yoktu ortalıkta: İnsanlar arabaya kendilerini bağlamış ve öylece devam etmiş olmasın?), Georges (ağız açılmış valizi sonra gördü, adeta kumaştan işkembeler, bağırsaklar ortaya dökülmüştü) savaşın bu kadar inanılmaz miktarda çamaşırı nasıl ortalığa saçabildiğini düşündü; çoğu siyah beyazdı çamaşırların (yine de bir tane soluk pembe renkli çamaşır vardı, bir alıç çitinin üstüne atılmış ya da asılmış gibiydi, sanki kurusun diye oraya koymuşlardı onu), sanki insanların en değer verdiği şeyler toprağın yeşermiş yüzünde tıpkı sargı bezleri, tiftik yara bantları gibi duran kumaşlar, paçavralar, yırtılmış ya da bükülmüş, oraya buraya saçılmış, çekiştirilmiş çarşaflarmış gibi...

Sonra da kendine herhangi bir şey sormaktan vazgeçti, gözlerini açık tutmaya ve eyerinin üstünde olabildiğince dik durmaya çalışsa da görmekten de vazgeçti, öte yandan içinde hareket ettiğini sandığı bu koyu renkli tuhaf çamur daha da yoğunlaşıyordu, sonra zifiri karanlık çöktü ve artık algıladığı tek şey gürültüydü, toynakların yola tekdüze ve çoklu vuruşları yankılanmakta, çoğalmakta (şu anda yüzlerce, binlerce toynak) o kadar ki yağmurun çıtırtısı gibi) silinecek, kendi kendini yok edecek, sürekliliği ve tek biçimliliğiyle ikinci dereceden bir tür sessizlik gibi, görkemli, anıtsal bir şey

yani zamanın yani ne başı ne sonu ne de mihenk noktası olan madde dışı görünmezliğin ilerleyişinin ta kendisini üretecek kadar, tüm bunların ortasında Georges karanlıkta kendisi de görünmez olmuş atının üstünde buz kesmiş, gergin bir biçimde, sarsılarak ilerleyen atların üzerinde salınarak ya da daha doğrusu hafifçe sağa sola savrularak yüksek ve görünmez karaltılarıyla yatay olarak kayıp giden süvari hayaletleri arasında duruyormuş gibi hissediyordu kendini; öyle ki birlik, bölüğün tümü ilerlemeden yol alıyor gibiydi, tıpkı tiyatrodaki oldukları yerde bacaklarıyla hareket ediyormuş gibi yapan şu oyuncular gibi, aynı anda bu oyuncuların arkasından, üzerine evlerin ağaçların bulutların resmedilmiş olduğu bir tuval titreşerek geçmekte, ancak şu farkla ki burada fondaki tuval sadece geceydi, karanlıktı ve yağmur yağmaya başladığında, yağmur da tekdüze, bitimsiz ve karanlıktı, bardaktan boşanırcasına dökülen değil de gecenin kendisi gibi insanları ve onları taşıyan hayvanları bağrında saklayan bir yağmur, yoldan geçen binlerce atın şu sabırlı ve tehlikeli uğultusuna dünyayı kemiren binlerce böceğin çıkarabileceği kırtırtı sesine benzer kendi belli belirsiz tıkırtısını ekleyen katan yağmur (kaldı ki gece yağın yağmurun altında yol boyunca giden atlar, yaşlı savaş atları, düz yüzeylerle zırhlanmış ağır kafalarını salladıklarında kabuklu hayvanlara özgü şu sertlikten bir şeyler yok mudur nuh nebiden kalma şu işe yaramaz atlarda? Gergin bacakları çıkıntılı kemikleri halka halka böğürleriyle çekirgelelerin şu biraz gülünç biraz da ürkütücü havasından bir şey yok mudur bu atlarda? Bu haliyle, etten ve kastan yapılmış değil de –hayvanın ve zırhının birbirine karıştığı– sacı ve parçaları paslanmış şu eski külüstürler gibi çingırdayan, demirden teller yardımıyla idareten onarılmış, her an parçalanabilecek gibi görünen, armalara konu olmuş bir hayvan imgesini çağrıştırmıyorlar mı?), bu uğultu Georges'un zihninde tam ola-

rak savaş düşüncesiyle, geceyi dolduran ve kemik çıtırtılarına benzer tekdüze ayak direme gürültüsüyle, yüzlerin üzerindeki metaldenmiş gibi görünen kara ve sert havayla birbirine karışmaya başlamıştı, öyle ki (kutba yapılan seferlerde insanın derisinin donmuş demire yapışıp kaldığını aktaran anlatıları düşünen) Georges’a soğuk karanlıklar etiyile bütünleşip sertleşiyormuş gibi geldi, sanki (şu ölmüş, milyarlarca yıldan beri sönmüş ve buzla kaplı dünyalar gibi) hava ve zaman soğumuş yekpare ve ayrılmaz birer kütleydi, kendileri, canlı cenaze gibi görünen yaşlı işe yaramaz atları, mahmuzları, kılıçları, çelik silahları bu çelik kütlenin kapladığı alana hapsedilmişler, son-suza dek kımıltısızlığa mahkûm edilmişler: Her biri ayakta ve dokunulmamıştı, adeta gün doğduğunda, gün ışığı onları hareket halindeyken başına doğal âfet gelmiş bir ordununkilere benzer saydam ve soluk yeşil mesafeler içinden keşfedecekti sonra da ağır ağır yol alarak görünmez bir şekilde yayılan buz denizi onları ilk haline döndürecekti, bundan yüz bin ya da iki yüz bin yıl sonra yuvarlanıp giderek, hafif bir cam şingirtisinde kırılarak kusup onları dışarı atacaktı, oyun kartlarını, deneyimli süvarileri, bir zamanların zırhlı birlikleriyle birlikte şuraya buraya saçacaktı...

“Tüm bunlar hemencecik çürüyüp kötü kokmaya başlamasa bari,” diye düşündü. “Mamutlar gibi...” Sonra tamamen uyandı (kuşkusuz atın yürüyüş şeklinin değişmesi nedeniyle yani at halen ağır adım gitmekteyse de vücudunu eyerin ön kaşına doğru iterek kalçasını daha sert sallıyordu, bundan da yolun artık aşağıya doğru eğim gösterdiği anlaşılıyordu): Ama hava hâlâ zifiri karanlıktı ve gözlerini olabildiğince açarak baktığında bile hiçbir şey göremiyordu, (şu anda farklılaşan, daha derinden ses veren toynak gürültülerini düşününce ve bir süre boyunca farklı bir sessizliğin, daha nemli ya da daha serin olmasa da –zira yağmur aynı şekilde yağmaya de-

vam ediyordu– neredeyse sıvı ve hareket halinde farklı bir karanlığın ayaklarının altında olduğunu hissedince) bir köprü üstünden geçtiklerini tahmin etti, sonra da toynakların altındaki toprak yeniden tok sesler çıkarmaya başladı, yol artık yukarı doğru çıkıyordu.

Pantolonun eyere sürtündüğü yerde, diziyle yulaf küfeleri arasında, bıkıp usanmadan sızıntı yapan su kaçağı keten bezi tümüyle ıslatmıştı ve Georges teninde ıslak kumaşın soğuşunu hissedebiliyordu, muhtemelen yol dolambaçlı bir şekilde tırmanıyor olsa gerekti zira şu anda tekdüze tıkırtı her taraftan geliyordu: Sadece önden ve arkadan değil aynı zamanda sağdan, yukarıdan, soldan, aşağıdan da, ayrıca karanlıkta gözlerini iri iri açmış, şu anda neredeyse hissiz bir vaziyette (ayağını üzengilerden çıkarmış, eyerin ön kaşına eğilmiş, dizlerini rahatlatmak için iki ayağını küfelerin üzerinden uzatıp kendini bir paket gibi sallanmaya bırakmış şekilde) bütün atları, insanları, olduğu yerde sayan ya da şu aynı gecenin içinde, şu aynı mürekkebi karanlığın içinde nereye doğru ya da neye doğru gittiğini bile bilmeden körü körüne ilerleyen vagonların seslerini duyduğunu sanıyordu, tümüyle titreyen, kaynaşan ve bronzdan bir çukur oyucu gibi çarpışan metallerin çıkardığı korkunç bir gürültüyle karanlıklarda cınlayan yaşlı ve eskimez dünyanın sesini duyduğunu sanıyor, iki yanında meşe ağaçları bulunan yolun sonunda yer alan rengârenk camlı ahşap kulübede oturan babasını düşünüyordu; babası öğleden sonralarını burada çalışarak geçirirdi, bitmek bilmeyen yaprak yaprak kâğıtları, üst üste bindirdiği, çiziktirdiği incecik yazısıyla kaplardı; bu yaprakları, kendisiyle bütünleşmiş bir uzantısıymış gibi, (kaslar, kemikler gergin etlerin ve yağların korkunç ağırlığı altında bitkin düşmüş, kendi ihtiyaçlarını karşılamaktan aciz maddenin korkunç ağırlığı altında ezilmişti; öyle ki bu madde, kendisinin yerini

alacak bir çeşit alt-ürün, bir tür yapay altıncı duyu, mürekkep ve odun hamuruyla işleyen her şeye muktedir bir tür protez icat etmiş, kendi bedeninden üretmişti) tıpkı diğer organların eksikliklerini gidermek için icat edilmiş ilave bir organmış gibi, köşeleri kıvrılmış eski bir kılıfın içinde bir yerden başka yere yanında taşıyıp dururdu; ama o akşam, sorgun ağacından yapılma masanın üstündeki kılıfın üzerinden hâlâ oraya buraya saçılmış duran sabah gazeteleri, her gün olduğu gibi taşıyıp getirmiş ancak öğleden sonranın ilk saatlerinde buraya geldiğinde koymuş olduğu yerde hâlâ duran değerli kâğıtlar, karmakarışık olmuş ve döne döne okundukları için buruşmuş gazeteler kulübenin yarı karanlığında yaz mevsimi alacakaranlığının ışığını saklıyordu hâlâ; bu alacakaranlıkta traktörün dingin homurtusu buraya kadar geliyordu, engin çayırda ot biçmeyi bitiren ırgat, başını almış giden, tepeye çıkan yokuşu tırmandığında da boğulan motorun gürültüsü, kudurmuş gibi, onların seslerini bastırıyor, sonra motor yukarıya vardığında, birdenbire kendini bırakarak, tam da bambu demetinin arkasından geçerken, iyice gevşeyerek, yeniden yokuşu inmeye başlıyordu, yine dönüyor, tepenin eteği boyunca gidiyor, sonra yine hızlanıyor, zincirden boşanmış gibi yol alıyordu, bütün gücünü toplayan motor adeta yokuşa saldırıyordu, Georges da birazdan onun belirişini göreceğini biliyordu, uzaktan ya da yakından ve hangi türden olursa olsun –insanlar, hayvanlar, makineler– topraktan çıkanlara değen her şeyin dayanılmaz yavaşlığıyla yükselirken, tırmanırken, sallantılar nedeniyle belli belirsiz bir şekilde silkelenen ırgatın hareketsiz gövdesi arka planda kalan tepelerin önündeki alacakaranlık içinde yavaş yavaş ortaya çıkarken, tepeleri aşarken, en nihayetinde solgun gökyüzünün önünde karanlık bir gölge gibi arka plandan kopup ayrılırken, Georges’un babası da her bir hareketinde vücudunun ağırlığı altında gıcırdayan hasır kol-

tuğuna kurulmuş, işe yaramaz gözlüklerin arkasındaki boşlukta bakışı kaybolmuşken, Georges bu gözlüklerde batan güneşin önünde kesin çizgileriyle beliren minnacık gölgenin iki kez yansıdığını görebiliyordu, akşam güneşi camların bombeli yüzeyini kat ederken (daha doğrusu onların üzerinden yavaşça kayıp giderken) bu minnacık gölge merceklerin eğiminden kaynaklanan ve kademe kademe birbirini izleyen biçim bozulmalarına maruz kalıyordu – önce boylu boyunca çekilerek, sonra yassılaşıp, sonra kendi etrafında yavaşça dönerken, ipincecik, yeniden uzayarak, gözden kayboluyordu– öyle ki yarı karanlıkta yaşlı adamın yorgun sesinin kendisine ulaşmasını dinlediğinde köylünün görünmez imgesinin gökyüzündeki iki ayın her birini bir ucundan diğerine kat ettiğini görüyormuş gibi geliyordu ona ama (atlıkarıncaya oturmuş şu insanlar için söz konusu olduğu gibi) köylünün imgesi görünüyor, büyüyor, yaklaşıyor ve yeniden küçülüyor gibiydi; sanki bu imge dünyanın yusuvarlak ve göz kamaştırıcı yüzeyini sonsuz, titretilen ve şaşmaz bir biçimde kat ediyordu...

Babası da, sanki kendi kendine konuşuyormuş gibi, hep şu adı bilmem ne olan filozoftan, insanoğlunun başkalarına ait olan şeyleri kendine mal etmek için sadece iki yol bildiğini, bunların da savaş ve ticaret olduğunu söyleyen ve insanın genellikle kendisine daha kolay ve daha hızlı görüldüğü için bu yollardan ilkinin ama daha sonra da ancak ilkinin sakıncalarını ve tehlikelerini gördükten sonra ikincisini yani ticareti seçtiğini belirten şu filozoftan söz ediyordu; aslında ticaret daha az hileli ve kaba değildi fakat daha konforluydu, hem zaten her halk zorunlu olarak bu iki evreden geçmişti ve her biri sırasıyla Avrupa'yı ateş ve kan içine attıktan sonra İngilizler gibi seyyar satıcıların anonim şirketine dönüşmüştü ama savaş olsun ticaret olsun bunların her ikisi de onların açgözlülüğünün ifadesinden başka bir şey değildi ve bu açgözlülüğün kendisi

de atalardan kalan açlık ve ölüm korkusunun sonucuydu; bu da öldürmek, çalmak, yağmalamak ve satmak işlerinin gerçekte bir tek ve aynı şey olmasına yol açıyordu, bu da basit bir ihtiyaç, tıpkı gece vakti bir ormanın içinde geçen çocukların kendilerine cesaret vermek için yüksek sesle ısıklık çalmaları ya da şarkı söylemeleri gibi insanın kendisini güvene alma ihtiyacıydı; bu da neden koro halinde şarkı söylemenin silah kullanmayla ya da atış talimleriyle aynı sıfatla birliklerin eğitim programının bir parçası olduğunu açıklıyordu zira hiçbir şey sessizlikten daha kötü değildir, Georges ne zaman ki ona hiddetle şöyle dedi: “Elbette ki!”, babası da hep onu görmeden bakarken titrek kavak ağaçlarından oluşan küçük koru alacakaranlık içinde hafifçe kıpırdanırken, sis kuşağı vadinin derinlerinde yavaş yavaş yoğunlaşıp kavakları görünmez kılar-ken, tepeler karanlığa gömülürken sordu: “Neyin var?” o da: “Hiçbir şeyim yok Özellikle de sözcükleri biraz daha fazla ve biraz daha fazla sözcüğü yan yana dizmek gibi bir arzum yok hiç En nihayetinde sen de bundan bıkmadın mı?” babası da: “Neyden?” ve o da: “Söylemlerden. Yan yana dizdiğin...” sonra susarak, ertesi gün gideceğini hatırlayarak kendine hâkim olmakta, babası da şimdi sessiz bir biçimde ona bakarken, sonra da ona bakmayı kestiğinde (traktör şu anda işini bitirmişti, kulübenin arkasından gürültülü bir şekilde geçiyordu, ırgat yükseğe konmuş oturağa tünemiş, kayıp giden ağaçların altındaki yoğun gölgede görünen tek şey olarak gömleğinin oluşturduğu açık renk leke, hiçbir şeye bağlı olmayan, hayaletvari bu leke, uzaklaşırken, tahıl ambarının köşesinde gözden kaybolurken, motorun sesi az sonra kesilmekte, sessizlik de o anda geri dönmekte) Georges artık yaşlı adamın yüzünü seçemiyordu, yalnızca koltuğa gömülmüş devasa ve ne olduğu belirsiz bir kütlenin üzerine asılmış pek de iyi seçilemeyen bir maske görüyor ve şunları düşünüyordu: “Onun

da sıkıntıları var ve bunları gizlemeye çalışıyor O da kendine cesaret vermeye çalışıyor Bunun için bu kadar çok konuşuyor Çünkü elinin altında olan tek şey sadece bu sıkıcı inatçı ve batıl inançlara dayanan saflık –daha doğrusu– bir başkasından öğrenilmiş bilginin, yazılmış olanın mutlak üstünlüğüne –inanış–, basit bir köylü olan babasının asla anlamını çözmediği başaramadığı, bir tür gizemli, büyülü güç atfettiği, yüklediği şu sözcüklerin mutlak üstünlüğüne inanış...”; bu hüznün izini taşıyan babasının sesi, söylediğinin yararlılığına ya da doğruluğuna değilse de hiç olmazsa bunu söylemenin yararına inanmanın yararına kendi kendini şu hırçın ve kararsız hırsla ikna etmeye çalışıyordu, bir tek kendisi için ayak direyerek –karanlıkta ormandan geçen bir çocuğun ılık çalması gibi demişti ya– şu anda ona ulaşmaya devam etmekteydi, ama her şeyi çürüten yazın, ağustosun kıpırtısız sıcağındaki kulübenin yarı karanlığında ulaşıyor değildi ona; bu sıcakta bir şey tümüyle bozulmayı tamamlamış, şimdiden kötü kokmaya başlamış, içi kurtçuklarla dolmuş bir ceset gibi şişerek ve sonunda patlayarak, arkada sadece anlamsız bir kalıntı bırakmakta, içinde uzun süreden beri artık hiçbir şeyin (ne harflerin ne göstergelerin ne de çarpıcı koca başlıkların) seçilemediği (olsa olsa bir lekenin, külrengi kâğıdın üzerinde biraz daha gri görünen bir gölgenin fark edilebileceği) buruşuk bir gazete yığını bırakmaktaydı, ama (ses, sözler) şu anda soğuk karanlıkların içinde yükselerek ulaşmaktaydı, tıpkı oldum olası yürümekte olan atların uzun teorisi bitmez tükenmez bir biçimde görünmez olarak uzayıp gidiyor gibiydi: Sanki babası konuşmayı hiç kesmemiş, geçen atlardan birini yakalayıp sanki sadece yerinden kalkmışçasına üzerine atlayan Georges çok eski çağlardan beri yol alan şu gölgelerden birine binmiş gibiydi, o uzaklaşırken, gözden kaybolurken, yaşlı adam boş bir koltuğa konuşmaya devam ediyor, yalnız sesi ayak diriyor,

yararsız ve içi boş sözcükler taşıyor, sonbahar gecesini dolduran, boğan, en nihayetinde de görkemli ve kayıtsız ayak diremesinin altından onu ortaya çıkaran şu dolup taşan şeye karşı göğüs göğüse mücadele ediyordu.

Belki de Georges'un yaptığı tek şey gözlerini kapatmak ve hemen ardından yeniden açmak olmuştu; atı az kalsın önündeki ata çarpacaktı; işte o zaman tam olarak uyandı; toynak seslerinin artık kesilmiş ve bütün birliğin durdurulmuş olduğunun farkına vardı, öyle ki etraflarında artık sadece dere gibi akıp giden yağmurun sesi duyuluyordu; gece hep aynı derecede kara, ıssızdı; bazen atın biri burnunu fışkırtmakta, hırıldamakta, sonra yağmurun gürültüsü yeniden her yanı kaplamaktaydı ve bir süre sonra da, birliğin başında bağıra çağıra verilen emirler duyuldu; manga da bir kıpırdayıp birkaç metre ötede yeniden hazırola geçti; biri birlik boyunca hızlı bir tırısla aşağı indi; yük hayvanı her adım aralığında net, metalik bir çınlama sesi çıkararak hafifçe gayret gösterdi ve koşmakta olan hayvanın, kayış takımlarının, koşum takımının, birbirine çarpan demirlerin çıkardığı esaslı bir tıkırtı içinden geçen karanlık bir biçim, yani öne doğru atın boynunun üzerine eğilmiş, yüzü olmayan, miğferli, kıyamet gününü çağrıştıran karanlık gövde karanlığın üstünde hiçlikten ortaya çıkıverdi; tam da savaşın hayaleti karanlıkların içinden tepeden tırnağa silahlı bir biçimde ortaya çıkmış gibi ve sonra da oraya geri döndü; neden sonra oldukça uzun bir zaman geçmişti ki sonunda yeniden hareket emri geldi ve neredeyse hemen o anda hâlâ gökyüzünden biraz daha karanlık olan ilk evleri seçtiler.

Sonra tahıl ambarındaydılar, yukarı kaldırdığı kolunun ucunda lambayı tutan, bu haliyle de bir hayaleti andıran şu kızla birlikte: Kamış suyuyla renkleri kirletilmiş şu eski tablolarıdan biri gibi bir şey: Kahverengi (daha doğrusu katran rengi) ve ılık ve –görünen o ki– bir binanın içerisine değil de ade-

ta bir tür organik ortama, iç organ ortamına dalmışlardı sanki (aynı zamanda hayvanların, samanın keskin kokusuna da dalarak), Georges biraz sersemlemiş, biraz şaşkın, gözlerini kırpıştırarak, gözkapakları alev alev, aptallaşmış şekilde duruyordu, yağmurdan ağırlaşmış ve kazık gibi olmuş giysilerinin, kaskatı kesilmiş botlarının, yorgunluğunun içinde soğuktan uyuşmuştu, yüzüyle dışarıdaki hava arasında kalan şu incecik kir ve uykusuzluk katmanını da elle tutulamaz ve çıt diye çatlayabilecek bir buz tabakası gibiydi, bu durumda ona öyle geliyordu ki aynı anda bir yandan gecenin –daha doğrusu artık tan vaktinin– soğuğunu hissedebiliyordu, kendisinin taşıyıp getirdiği, içeri soktuğu bu soğuk onu hâlâ sarıyordu (ve bir korse gibi onun dimdik durmasına da yardımcı oluyordu herhalde diye düşündü, hatta zihni karmakarışık bir halde, eriyip çözülmeye başlamadan önce eyerden inmekte ve gidip yatmakta acele etmesi gerektiğini düşündü) öte yandan da, adeta kucak sıcaklığını andıran şu ılıkılığı da hissediyormuş gibi geliyordu ona, kız bu ılıkılığın bağrında, gerçekdışı ve yarı çıplak, daha yeni uyanmış ya da tam uyanamamış, gözleri, dudakları, tüm teni uykunun şu tatlı mahmurluğuyla şişmiş, üstüne pek de bir şey giymemiş, bacakları çıplak, bağcıkları bağlanmamış koca erkek ayakkabıları içinde soğuğa rağmen ayakları çıplak, süt gibi teninin, üstündeki kaba saba geceliğin içinden ortaya çıkan süt gibi ve pürüzsüz boynunun üzerine attığı mor el örgüsü atkıyla, lambanın yaydığı sarımtırak ışık tabakasının altında duruyordu, bu ışık tabakası havaya kalkmış kolundan başlayarak fosforlu bir boya katmanını gibi kızın üzerine dökülüyordu ta ki Wack feneri yakmayı başarınca ya dek, bundan sonra kız lambaya üfledi, geri döndü ve kör göze inmiş bir perdeyi andıran soluk mavimtırak ışıktaki dışarı çıktı, tahıl ambarının yarı karanlığında bulunduğu sürece gölgesi karanlıkta bir an için belirginleşti, eşiği aşar aşmaz da kaybo-

lup gitti sanki, kızı gözleriyle takip etmeyi sürdürseler de o uzaklaşıyor gibi değil de açıkçası mavimtirak olmaktan çok grimtirak olan şu şeyin içinde çözülüyor, eriyor gibiydi, o şey de kuşkusuz gün ışığıydı zira gündeğümünün vakti gelmişti artık ama görünen o ki güne ait erklerin, erdemlerin hiçbirisi yoktu ortada, yolun öte yanında alçak küçük bir duvar, koca bir ceviz ağacının gövdesi ve arkasında, meyve bahçesinin ağaçları belli belirsiz bir şekilde ama her tondan, renkleri ve değeri olmaksızın seçilse de, sanki küçük duvar, ceviz ağacı ve elma ağaçları (genç kadın şu anda gözden kaybolmuştu) adeta fosilleşmiş, burada sadece şu süngerimsi ve tek tondan griye boyanmış, şu anda yavaş yavaş tahıl ambarının içine sızan ele gelmez maddenin içindeki izlerini bırakabiliyorlardı, Georges geri döndüğünde Blum'ün yüzü gri bir maske gibiydi, gözler için iki delik açılmış, ağzı da gri bir kâğıt gibi, Georges başlamış olduğu cümleyi devam ettirerek ya da daha doğrusu kendi sesinin onu devam ettirdiğini dinleyerek (herhalde şu tarz bir şeydi: Söylesene şu kızı gördün mü, o...) sonra sesi kesilerek, dudaklar belki de hâlâ sessizliğin üstünde kıpırdamaya devam ederek, sonra Georges şu kâğıt yüze bakmaya devam ettiği sırada dudaklar da kıpırdanmayı keserek, Blum'e gelince (miğferini çıkarmıştı ve şu anda bir kız gibi daracak suratı kepçe kulaklarının arasında daha da daracak görünüyordu, kabuğunun dışına çıkan kaplumbağa başı gibi, mantosunun sertleşmiş ve ıslak yakasından çıkan kız boynunun üzerindeki bu surat bir yumruktan daha iri değildi, acılı, üzgün, kadınsı, dik kafalıydı) "Hangi kız?" diyerek, Georges ise "Hangi mi?.. Neyin var senin?", Blum'ün atı hâlâ eyerliydi, bağlı bile değildi, kendisi de hâlâ omzundaki kayışa asılı silahıyla sanki düşmekten korkuyormuş gibi duvara dayanmıştı sadece, ekipmanlarını çıkarmaya bile hali yoktu, Georges ise ikinci kez şunu söyleyerek: "Neyin var? Hasta mısın?", Blum

omuz silkerken, duvardan ayrılırken, kolanın tokasını açmaya başlarken, Georges kendisi de ayakta uyurken, “Tanrı aşkına, bırak şu atı. Git, yat. Bir dokunsam düşeceksin...” dedi, Georges kendisini uzaklaştırdığında Blum direnmedi: Atların bakır rengi sağrıların üzerindeki tüyler yağmurdan yapışmıştı, koyu renkliydiler, eyerin altındakiler de yapışmış ve ıslaktı, keskin, ekşi bir koku buradan etrafa yayılırken, o anda Georges da her ikisinin yüklerini duvar boyunca yerleştiriyorken az önce kızın durmuş olduğu yerde onu görüyor gibiydi daha doğrusu onu hissediyor, onu retinasının üzerinde değil de (kızı o kadar az, o kadar belirsiz görmüştü ki) neredeyse daha çok kendi içinde bıraktığı direngen, gerçekdışı bir iz olarak algılıyor gibiydi: Oraya vardıkları anda kızın daha yeni sağlamış olduğu süt gibi beyaz, ılık bir şeydi bu, o lambanın aydınlattığı değil de kendiliğinden ışık saçan bir tür hayaletti, adeta derisinin kendisi bir ışık kaynağıydı, sanki gece vakti at üstünde yapılan bu bitmez tükenmez yolculuğun en nihayetinde gecenin karanlığında şekillenen bu duru teni keşfetmekten başka hiçbir nedeni, hiçbir amacı yoktu: Bir kadın değil de her kadını kapsayan bir düşünce, bir semboldü bu, bir başka deyişle... (Georges hâlâ ayakta mıydı, bir robot gibi kayışları ve tokaları çözmekte miydi, yoksa gidip yatmış mıydı, kokusuyla baş döndüren samanın içine uzanmış, uyumuş muydu, aynı anda ağır bir uyku onu sarıp sarmalıyor, içine gömüyor muydu) yumuşak kille üstünkörü bir şekilde biçimlendirilmiş iki kalça bir karın iki meme boynun yuvarlak sütunu ve kıvrımların çukurunda şu ilkel ve belirli heykellerin ortasında olduğu gibi şu otlar kaplı ağız, şu hayvan adı taşıyan, doğa tarihi terimiyle adlandırılan şey –midye ahtapot pulpa vulva– kör ama dudakları ve kirpikleri olan şu etobur deniz organizmalarını düşündüren şey: Şu döl yatağındaki deliği hayatın başladığı çukuru dünyayı doğuran karnın derinliklerinde gördüğünü

sanıyordu, tıpkı çocukken asker ve süvarilerin suretini çıkar-
mayı öğrendiği şu kalıplar gibi, başparmakla bastırılan bir
parça hamur sadece, efsaneye göre sonsuz sayıda hayvan herif
tepeden tırnağa silahlı ve kasklı bir şekilde çıkarak çoğalarak
kaynaşarak yeryüzüne yayılarak, hareket halindeki orduların
sayısız ayak vuruşuyla, sayısız gürültüsüyle uğuldayarak,
kara ve iç karartıcı sayısız at hüznünlü bir biçimde kafalarını
kaldırarak sallayarak, toynakların tekdüze tıkırtısında birbiri-
ni izleyip sonu gelmeyen bir geçit yaparak (uyumuyordu, hiç
kıpırdamadan duruyordu, şu anda bir tahıl ambarı değil de,
kurumuş samanın, biten yazın ağır ve tozlu kokusu değil ama
zamanın kendisinin, ölü yılların şu ele gelmez, özlem duyuran
ve insanın üstüne yapışan kokusu, o karanlıklarda yüzerken,
sessizliği, geceyi, huzuru, yanındaki kadının belli belirsiz ne-
fes alışını dinlerken, bir süre sonra, penceredeki soluk ışığı
yansıtan dolabın aynasındaki ikinci dikdörtgeni fark etti –otel
odalarının hep boş duran dolabıydı bu; içinde üstüne hiçbir
şey asılmamış iki ya da üç askı konmuş, dolabın kendisi (iki
çam kozalağıyla çerçevelenmiş üçgen biçimindeki alın tabla-
sıyla) üzerinde kırmızımtırak ince damarlar bulunan aynı id-
rar sarısı ağaçtan yapılmıştı; görünen oydu ki bu ağaç sadece
bu türden mobilyalar için, içinde asla kendi tozlu boşlukların-
dan başka hiçbir şeyi ihtiva etmeyecek mobilyalar için kullanı-
lıyordu; binlerce sevgilinin yansımış hayaletlerinin, azmış ve
nemli, binlerce çıplak bedenin, bozulmaz, el değmemiş ve so-
ğuk aynanın mat yeşil derinliklerinde stoklanmış, birbirine
karışmış binlerce kucaklaşmanın tozlu tabutuydu bu– o da
hatırlayarak:) “Bunun atlar değil de tahıl ambarının çatısinda-
ki yağmur olduğunu algılayıncaya kadar, gözlerimi iri iri aç-
arak ara bölmenin tahtalarının arasındaki boşluklardan incecik
katmanlar şeklinde sızan ışığı fark ederek: Saat geç olmalıydı
ama yine de gün ışığı kızın gözden kaybolduğu andaki gibi

hâlâ o kirli beyaz renkteydi, bu ışık kıızı içine çekip almıştı, adeta suyla dolu tan vaktinde süngerin içine çekmişti daha doğrusu bir kumaş gibi, giysilerimiz gibi suyu emdirmiş, içine işletmişti, içinde uyuduğumuz su emici nemli çarşafın kokusunu hissederek ve şu anda tam da uykumuzu almadan uyanmıştık aptal gibiydik ağzına kadar buzlu suyla dolu teneke bir kovanın üzerinde asılı bir ayna parçasında uykusuzluktan süzölmüş rengi ruhsarı kaçmış kirli gri suratlarımıza, iyi tıraşlanmamış yanaklarımıza, aralarına saman karışmış tarak yüzü görmemiş saçlarımıza, kenarları kıpkırmızı olmuş gözlerimize şu tuhaf şaşkınlık rahatsızlık tiksintiyle bakarak (tıpkı bir ceset gördüğümüzde olduğu gibi ve sanki çürümeden kaynaklanan şişme daha öncesinden gelip bedene yerleşmişti daha bizim sahibi belli olmayan asker elbiselerimizi giydiğimiz günden beri işini tamamlamaya koyulmuştu, o gün aynı zamanda, bir tür yüz karası gibi, şu yorgunluk bıkkınlık pislik maskesini de üniforma olarak giymiştik) o zaman aynayı tahlıl ambarının gölgeli kahverengi dibi tarafından vakumla çekilmiş gibi bir yana yatıp uçarak yansıyan görüntülerin en küçük açı değişiminde maruz kaldıkları şu baş döndürücü hızla gözden kaybolmakta olan bana mı ait bilemediğim şu medusa yüzü uzaklaştırdım ve meydana onları ahırın öbür ucunda gördüm, gevezelik etmekte ya da daha doğrusu susmaktaydılar bir başka deyişle başkalarının sözleri takas etmesi gibi onlar da sessizliği takas etmekteydiler yani sadece kendilerinin anlayabildiği ve kuşkusuz onlar için tüm söylemlerden çok daha ifade dolu, yan yatmış atı çevreleyen bir tür sessizliği: Birliğin mevcudunun büyük bir bölümünü oluşturan şu az konuşan şüpheli içine kapanık tiplerden hali tavrı köylüyü andıran üç tanesinin zamansız kırışmış yüzlerinde, tarlalarının yalnızlıklarının hayvanlarının kara ve cimri toprağın hasretinin izini taşıyan o yüzlerde acı veren şu bilmem ne vardı,

ben de Ne var ne oluyor? dedim ama kuşkusuz bunun yararsız olduğunu düşünerek bana cevap bile vermediler, belki de aynı dili konuşmuyorduk, o zaman onlara yaklaştım ve bir süre çok zor nefes alan ata baktım, Iglésia da oradaydı ama o da diğerleri kadar beni duymamış görünüyordu bense onunla benim aramda burada hiç değilse bir temas kurma imkânı olabileceğini düşünüyor umuyordum ne var ki jokey olmak biraz köylü olmak gibi bir şeydi her ne kadar dış görünümlere bakarak yani şehirlerde ya da en azından şehirlerle temas halinde yaşadığına göre biz onu bir köylüden biraz daha farklı düşünebilirdik yani bahse girdiğini kumar oynadığını hatta daha bile özgür olduğunu, genelde jokeylerin olduğu gibi, çocukluğunu kazları kovalamakla ya da inekleri yalağa götürmekle değil de nehirlerde ya da şehrin kaldırımlarında gezinerek geçirmiş olduğundan, ancak şuna inanmak gerekir ki köy hayatından çok hayvanlar hayvanlarla birlikte olma onlarla temas etmektendi bu, zira aşağı yukarı onlardan herhangi biri kadar içine kapanık o kadar sessiz ve o kadar az iletişime yatkındı ve onlar gibi (sanki hiçbir şey yapmadan durması mümkün değilmişcesine) her daim kılı kırk yaran ve yavaş ilerleyen bir işle meşgul olup kendini bu işe kaptırmıştı kendi kendilerine bu işleri nasıl çıkardıkları bir muammaydı: Bulunduğum yerden (onun biraz arındaydım, o da eski bir el arabasının üzerine oturmuş ve bana sırtının dörtte üçünü dönmüştü, omuzları biraz kımlıydı, herhalde kendi koşum takımını ya da De Reixach'ın takımını parlatmaktaydı, bakır tokaları arı kilden geçiriyordu, dizginleri ise bir miktar yedeğinde bulundurur gibi görüldüğü şu sarı balmumuyla parlatıyordu) onun koca burnunu görebiliyordum, yere doğru eğik başı sanki bu tuhaf gaganın ağırlığıyla aşağıya çekilmiş gibiydi, şu tuhaf yapay karnaval zımbırtısı ince uzun yüzünün önüne sonradan eklenmiş gibi duruyordu öyle ki İtalyan Rönesansı'nın eli bı-

çaklı kabadaylarından bu yana böylesi görülmemiştir, bu adamlar katillere özgü pelerinlerine sarındıklarında yalnızca kemerli kartal burunları dışarıda kalırdı bu da onlara hem korkunç hem de acı çeken bedbaht bir kuş havası verirdi Nerede okumuştum bu hikâyeyi Kipling’de galiba bu öykü değilse nerede şu koca gagasından, burnundan acı çeken kuş için “Git kışını oydur” denmişti ya da “Taşaklı herifsin” bu da jokeylerin “şanslı olmak” için kullandıkları bir ifadeydi ama sesinde hiçbir bayağılık yoktu daha çok bir tür yürek temizliği, saflık, şaşkınlık ve de dehşete düşüp kınama söz konusuydu tıpkı Blum’un bu atı nasıl eyerlediğini gördüğünde olduğu gibi ve buna rağmen bu kadar uzun bir etaptan sonra bile şişinmemiştir; boğuk, kısık ve tırsız sesi, beklenenin tam tersine, garip bir şekilde sevecendi hatta alçakgönüllüydü aramızdakilerin yaş ortalamasından en azından on beş yaş daha yaşlı olmasını hesaba katmazsak sesinin şu kemikli ve buruşuk karnaval maskesini çelişkili bir biçimde yalanlayan çocuksu bir yanı vardı, orada sadece etrafında çocuklar varmış gibi duruyordu zira De Reixach elinden geleni yapmış, muhtemelen onu bizim birliğe aldirtmak için ilişkilerini de devreye sokmuş sonuçta da onu emir eri olarak yanında tutmuştu ve bu durumda onların birbirlerinden vazgeçemeyecekleri söylenebilirdi, onun De Reixach’tan olduğu kadar, ötekinin de ondan, bu efendinin köpeğine tepeden bakan bağlılığı ve aşağıdan yukarıya köpeğin efendisine olan bağlılığı, her ne kadar köpek efendinin buna layık olup olmadığını sorgulamasa da: Olayları olduğu gibi farz ederek kabul ederek bir saniye bile tartışmaya açmayarak, her şeyin kanıtladığı gibi ona saygı göstermekte örneğin efendisinin adını yazıldığı gibi okuyup De Reixach diye yanlış telaffuz edenlere karşı sergilediği şu sabırla inatla hatalarını düzeltme tuhaflığı ya da daha doğrusu düşkünlüğü ve uşaklara özgü şu sadakat: “Reichac anlamadın

mı Tanrı aşkına: şak iks ş gibi okunacak sondaki ş ise k gibi lanet olsun yemin ederim ki bu herif dibine kadar mankafa ona en azından on kez açıkladım hiç mi at yarışlarına gitmedin hıyar bu kadar da tanınmış bir isim bu ...” Bu isimden, yarış pistlerinin bılardo yeşili zemini üstündeki renklerden, parlak pembe ipek ceketten siyah pantolon askılarından siyah miğferden gurur duyuyordu, göreve özgü bir kıyafetti bu, yine de öteki, hedefi bulan şu kurşun yağmurunu yediğinde ve ben de bir süre sonra, geri dönmeyi, gidip ölmüş mü değil mi bakmayı önerdiğimde, bana dikkatle bakarak (az önce kaybolan bir asker bir süvarinin dizginlerini tutup yanı sıra götürdüğü bir atın üstüne binebilmek için bize yalvarmış De Reixach da askeri attan inmeye zorlamıştı, işte De Reixach’ın o andaki bakışı gibi, bir süre sonra bana şunu söyleyerek: O bir casustu, ben de: Kim? O da omuz silkerek: Şu herif, ben de: Bir

Neyi görüp anladın ki onun casus olduğunu? O da sanki beni anlamaya çalışıyormuş gibi, aynı patlak gözlerle, hem sevecen, hem kınayıcı birazcık dehşete ve hayrete düşmüş aynı şaşkın bakışla yüzüme uzun uzun bakarak, budalalığımı acıyordu, görünen o ki birinin subaylar hakkında atıp tuttuğu ve sevgili De Reixach’ının canını cehenneme yolladığı andaki kadar şaşkınlıktan ağzı açık kalmış ve sarsılmıştı, Reixach ise şu anda adamakıllı –cehennemde– olsa gerekti, yüzümde parafın varmış gibi hissedebildiğim kırışiklarda çatlayan, mat, beni dış etkilerden yalıtın, yorgunluktan uykusuzluktan ter ve tozdan oluşmuş şu ince tabakayı, kabuğu delmeye çalışıyordu herhalde, kendi yüzü ise hep aynı zor inanır kınayıcı ve sevecen ifadenin izini taşıyordu: “Neyi göreceğiz?” diyerek ve ben de: “Ölmüş olup olmadığını. En nihayetinde böyle hedefi bulan silahla bile herif onu ıskalamış olabilirdi, onu belki sadece yaralamıştı ya da sadece atını öldürmüştü zira biz onun kılıcını kınından çıkardığını gördüğümüz anda atı yere düşmüştü

sonra da ...” sonra zaman kaybettiğimi görerek sustum, geri dönüp komutanı görme sorunu jokey için hiçbir anlam taşımıyordu korkaklıktan değil de kuşkusuz kendi kendine neden ne adına diye sorarak (ve gerçekten de yanıtını bulamayarak) yapması için kendisine ne para ödenmiş ne de açık seçik emir verilmiş bir iş için postu deldirebilirdi, kuşkusuz bu sorun onu aşıyordu: De Reixach’ın botlarını cilalamak koşum takımlarını parlatmak atlarının bakımını sağlamak ve onlara yarış kazandırmak bu onun işiydi komutanın emrinde ata bindiği beş yıldan beri işini ne kadar büyük bir titizlikle yaptığını kanıtlamıştı ama dedikodulara göre üstüne çıktığı bindiği atladığı komutanın sadece atları değildi bir de onun ka... ama neler anlatılmıyordu ki onun hakkında onlar hakkında ...

(Georges) bunu hayal etmeye çalışmakta: Sahneler, uçup kaçan bahar ya da yaz tabloları, hep uzaktan, bir çitin gediğinden ya da iki çalılık arasında suçüstü yakalanmış gibi: Hep parlak kalacak bir yeşilden çayırliklar, beyaz parmaklıklarla ilgili bir şey, Corinne ile adam karşı karşıya, adam kadından daha kısa, kenarları dışına çevrilmiş yumuşak botlarıyla, beyaz pantolonu ve parlak ipekten ceketıyla, yay gibi gerilmiş kısa arka ayaklarının üstünde dikilmiş bir vaziyette duruyordu; bu renkleri kadının kendisi seçmişti ve galiba (kadın iç çamaşırlarının – siyah sütyen külot ve jartiyerlerin– üretildiği aynı parlak ve atlas kumaştan yapılmıştı) gülünç saldırgan ve iç gıcıklayıcı bir giysiyle kılık değiştirme adeta: Bir zamanlar kraliçe ve prenseslerin pahalı ve yumuşak tonlu renklerine büründürülen şu şekilsiz cüceler gibi, adam İtalyan karnavalı maskesi, sarı derisi, kemikli, çile dolduran yüzü, rüzgâr kesen burnu, koca patlak gözleri, (düşünceli) tepkisiz, kaygılı ve acılı haliyle (bu belki de jokeylere özgü hal ve tavrın belirlediği görünüştü, binici ceketinin klasik yakası altında düğümlemiş ve onların boynunu omuzlarına gömülmüş gibi gösteren pansumanı an-

dıran bir mendildi ona bu sert görünüşü veren, ensesindeki bir apsedan ya da kan çıbanından mustarip biri gibi başını ileri uzatmıştı) kadın da adamın karşısındaydı (görünüşe bakılırsa sabırla hanımının verdiği emirleri dinlerken kırbacının sapını farkında olmadan ellerinin arasında ezip duran saygılı bir jokeyden başka biri değildi) kadın çok renkli ve arkadan ışık vurduğunda içini gösteren şu tül elbiselerden birini giymişti yahut da saçlarının rengine uyum sağlasın diye kırmızı renkli bir elbise, ışık çayırın üzerinde gölgeleri çekip uzatıyordu, güneşin yatay ışınlarıyla saydamlaşan elbisenin içinden vücudu (bacaklarının ayrımı) şekilleniyor ve çok belirgin bir biçimde seçiliyordu, adeta çıplak gibiydi, tüllerin uçup kaçan bulutu içinde koyu kırmızıydı öyle ki lolipop şekeri gibi bir şeyi düşündürüyordu (ama düşünmek değildi bu, bir köpek, reflekslerini harekete geçiren kaçınılmaz çingırağı duyduğunda ne kadar düşünürse o kadar işte: Demek ki düşünmek değil de daha çok tükürük salgılamak gibi bir şey) şu şekerlemeler yok mu (hem şurup hem şerbet kadına, bu duruma çok uygun sözcüklerdi) hani keskin renkli selofan kâğıtlara sarılmış (kırıştığında kristalleşen bu kâğıtların, sadece rengi, kırıntılarında parafinin birbiriyle kesişen gri çizgilerin oluşturduğu narin bir ağ şeklinde ortaya çıktığı hammaddesi bile fizyolojik tepkilere neden olmakta), Georges onların dudaklarını kımıldattıklarını görebiliyor ama seslerini duyamıyordu ((daha sonraları, Blum ve kendisi Iglésia'yı biraz kendilerine alıştırmayı başardıklarında) Iglésia'nın şu sayısız at hikâyelerinden birini onlara anlattığını dinlerken çok uzağa, kendi çitinin arkasına, zamanın arkasına saklanmıştı; örneğin şu lenf iltihabından muzdarip ve buna rağmen birlikte birçok yarış kazandıkları üç yaşındaki atın hikâyesini dinlerken... Georges "Ama kadın ..." derken Iglésia da "Hayvana şu kan çekici tedaviyi uyguladığımda kadın da buna nezaret etmeye geliyordu. İlk patronumun bana

öğretmiş olduğu bir çözüm yoluydu, ancak dikkat etmek gerekiyordu ki ...,” Georges da “Ama kadın geldiğinde, acaba sen ... demek istiyorum ki acaba siz ” Iglésia da kaçamak cevap vermekte) kaldı ki bunun pek de bir önemi yoktu: Ne ağzın, yavaşça kımıldayan boyalı dudakların ne dediğini ne de karnaval maskesinin sert, çatlak koca dudaklarının ne cevap verdiğini bilmeye ihtiyacı vardı, bunun gerçek nedeni de, bu sözcüklerin önemden yoksun, anlamsız sözcükler olması, ancak böyle olmalarının mümkün olabileceğiydi (bu olayı böyle bir saflıkla anlattığına göre muhtemelen kadın ve jokey hacamat tedavisinden ve kopan tendondan söz ediyorlardı); muhtemelen sadece şuydu: Yani temiz bir aşk hikâyesi değil de kaçamak bir ilişkiydi, zamana yayılmış, anlamsız sözlerle kurulmuş, uzlaşmış, düzenli, uyumlu ve mantıklı bir artışı izleyerek bağlanan, güçlenen, gelişen bu ilişki, zorunlu duraklamalar ve yanıltıcı manevralarla kesilir ve bir tepe noktasına eriştikten sonra belki de bir düzlüğe varıp sonra da zorunlu olarak inişe geçerdi: Hayır, düzenlenmiş, tutarlı hiçbir şey yoktu, hazırlayıcı sözcükler, sözler yoktu, ne ilanlar ne de yorumlar vardı sadece şuydu: Daha yeni hareketlenmiş, uzaktan görülen şu sessiz birkaç imge: Jokeylerin tartışıldığı yerde, kadın ona emirler vermekte ya da jokey üstü kirli paslı, pantolonun üzerinde yeşil-sarı renkte toprak ve ezilmiş ot kalıntılarıyla ve belki de hafifçe topallayarak, kolunun üstünde minnacık oyuncak eyeri taşımakta, eyerin yanından sarkan üzengiler birbirine çarpıp net bir tıkırtı çıkarmakta, kirli ve çok uzun saçlı, giysileri lime lime olmuş ve soluk serseri suratlı ufak tefek bir seyisin dizginlerinden tutup terazilere doğru götürdüğü ter içinde kalmış ve çok ısınmış atın arkasında adamla kadın yan yana yürümekte; yahut da güneşli bir sabah, ahırların önünde, adam her gün giydiği yamalı pantolonu ve patlak eski çizmeleriyle, gömleğinin kollarını kıvrımış, çömelmiş, atın dizlerinin arkası-

nı sabunlamakta ve ovmaktaydı, birden yandaki ıslak kaldırım taşlarının üzerinde kadının gölgesi belirdi, sabahları giydiği o açık renk, sade elbiselerden birini giymişti ya da at binme kıyafetindeydi, onun da ayağında çizmeleri vardı, kırbacıyla ayaklarından birine vuruyordu, adam da arkasına dönmeyip, kadın kendisiyle konuşmaya başlayana dek hayvanın hasta tendonunu ovmaya devam ederek çömelme vaziyetini korumakta, kadın konuştuğunda da ayağa kalkıp gövdesi hafifçe öne eğik, kolları dirseklerine kadar sabunlu bir şekilde yeniden kadının karşısında durmakta ve onların baş hareketlerine, jokeyin bir ara bir eliyle yaptığı harekete bakarak attan, yakıdan söz ettikleri, bundan başka bir şey olmadığı anlaşılıyor, (at yelelerinin, kasların ve yanar döner at donlarının bir anlık parıldamaları içinde, iki seyis arasındaki manidar bakışma, parıl parıl hayvanların dizginine asılmış olarak geçen şu çelimsiz serseri suratlı rezil ve acınası görünüşlü hırpani ve kötülüğe eğilimli ufak tefek cılız iki çocuktan birinin kadına sinsice bakışı hariçinde belki de) demek ki pek de aşk değil söz konusu olan, tabii aşk –ya da daha doğrusu tutku– denilen şey de şunlar değilse eğer: Şu dilsiz şey, şu ileri atılımlar, şu geri çekilmeler, şu nefretler, dile getirilmemiş –hatta biçimlenmemiş– her şey, kısacası şu basit hareketler, sözler, anlamsız sahneler dizisi ve tam da ortasında, bir girizgâh bile olmadan, göğüs göğüse şu acil, hızlı, vahşi saldırı, herhangi bir yerde, hatta belki de ahırda, bir saman yığının üzerinde, kadın ayağında çorapları ve jartiyerleri, eteklerini yukarı kaldırmış, kalçalarının yukarısında bir anlık göz kamaştırıcı ten parlaklığı, her ikisi de nefes nefese, azmış, herhalde suçüstü yakalanma korkusu da duyarak, kadın adamın omzunun üstünden, fıldır fıldır dönen gözleri, eğik boynuyla ahırın kapısını gözetleyip durmakta, etraflarında ot yatakların amonyak kokusu, bölmelerindeki hayvanların gürültüsü ve adam hemen ardından tekrar şu deri ve kemikten

hiç deęiřmeyen, ne dūřündūęü anlařılmaz, hūzūnlū, suskun maskesiyle, pasif, tasalı ve hizmete hazır olarak...

Bu. Ve bunun ūzerinden, neredeyse filigran gibi, řu tatsız ve gōz ōnünden gitmeyen gevezelik Georges için sonunda annesinden ayrı bir řey olmakla birlikte (ondan yayılan bir dalga, onun salgıladıęı bir ūrūn gibi) ondan ayrılmaz bir řeye deęil de annesinin kendisine dōnūřmūřtū sanki annesini oluřturan ōęeler (parlak turuncu saçları, elmas yūzūklerle dolu parmakları, yařına raęmen deęil de galiba doęrudan yařıyla orantılı olarak giymekte ısrar ettięi fazlasıyla i gōsteren elbiseler; elbise renklerinin sayısı, parlaklıęı ve çarpıcılıęı geçen yılların sayısıyla birlikte artıyordu) bořboęazlıktan kaynaklanan ve ansiklopedik bilgiler aktaran řu gevezelięin gōzalıcı ve gūrūltūcū desteęini oluřturuyordu sadece, bu gevezelikte hizmetçilerin, terzilerin, sayısız akraba ve tanıdıęın hikāyeleri arasında De Reixach ailesinin ūyelerine ait hikāyeler çıkıyordu ortaya –yani sadece Corinne ve kocası deęil de De Reixach’ların soyu sopy, ırkı, toplumsal sınıfı, hanedanı– Georges’un gōzlerinin ōnūnde canlanıyordu, Georges henūz onlardan birinin yanına yanařmamıřken daha, bu insanlar bařlarının ūstūnde olaęa-nūstū bir ayrıcalıęın, eriřilmezlięin aylasını tařıyorlardı, bu yalnızca (salt zenginlik gibi) edinilebilecek bir řeye sahip olmaktan kaynaklanmadıęı için de o ōlūde ele geirilemezdi ve ōyle ki (teorik de olsa) insanın bir gūn ona sahip olabilme umudu ya da olasılıęı onu būyūk ōlūde saygınlıęından mahrum bırakmakta ancak bu eriřilmezlik daha çok (yani servetten daha çok ya da daha doęrusu servetten ōnce bu serveti ařılamaz biçimde yūkselterek) bu soyluluk belirtcinden, bu unvandan, bu kandan kaynaklanıyordu, gōrūnūřte tūm bunlar (Georges’un annesi) Sabine için sadece sonradan edinilemez oldukları için deęil de (zira temelde hiçbir gūcūn veremeyeceęi, yerini dolduramayacaęı bir řeyden oluřmūřtu: Bu da

eskilikti, zamandı) aynı zamanda Sabine'in bunlara karşı şu insana işkence eden, katlanılamaz duyguyu, kişisel olarak mirastan yoksun bırakılma hissini duymasıydı zira Sabine bir De Reixach kızıydı (ama ne yazık ki annesi tarafından): Kuşkusuz bundan dolayı inat edip, kırgınlık ve şikâyet dolu bir biçimde sürekli hatırlatmaktaydı (bu –şahsına özgü kıskançlığıyla, yaşlanmaktan duyduğu büyük korkuyla, yemek ve hizmet işleriyle birlikte– Sabine'in düşüncesinin etrafında döndüğü üç ya da dört temel konudan biriydi, bunu da tekdüze, inatçı ve kırgınlık dolu bir hırsla yapıyordu tıpkı alacakaranlıkta havada asılı kalan şu böceklerin görünmez –gerçekte var olmayıp sadece onlar için var olan– bir merkezin etrafında durmadan dört dönüp daireler çizirken yaptıkları gibi) Sabine kendisini onlara bağlayan su götürmez akrabalık bağlarını sürekli hatırlatmaktaydı, bu bağlar evlilik fotoğrafında yer alan 1914 öncesi atlı birlik subayı üniforması giymiş bir De Reixach'ın varlığıyla zaten kanıtlanmıştı ayrıca soyadını ve unvanı taşımasa da paylaşımların ve miras kalan malların aktarılması sonucu kendisine miras kalan aile konağına sahip olması da bu bağları doğruluyordu mirasın detayında kendine kalanı bilen tek kişi kuşkusuz yine kendisiydi tıpkı geçmişteki birbirine denk olan ve denk olmayan evliliklerin uzun listesini ezbere bilen tek kişi yine o olduğu gibi, De Reixach'ların falanca uzak atasının ticarete atılarak kendi sınıfının yasalarına karşı geldiği için nasıl soyluluk haklarını kaybettiğini uzun uzadıya anlatmakta ve portresini gösterdiği bir başkasının ise ... (portreler de miras kalmıştı ona –hiç değilse birçoğu– zengin bir galeri oluşturan ya da daha doğrusu bir ata koleksiyonu daha doğrusu bir ebeveynler koleksiyonu oluşturan portreler, "Daha doğrusu soyu üreten damızlık atların portreleri," dedi Blum, "sanıyorum ki böyle bir ailede onları böyle adlandırmak gerekir, değil mi? Ordunun o taraflarda şöhretli bir yetiştirme merkezi, bir harası

yok muydu? Birçok çeşidiyle Tarbais atları olarak adlandırılan bu değil miydi..." "Tamam, tamam," dedi Georges, "damızlık atlar olsun, o saf kan, melez, iğdiş edilmemiş, iğdiş edilmiş..." "Tamam," dedi Georges, "ama o bir saf kan, o..." Blum de "Belli oluyor. Bunu bana söylemene gerek yoktu. Muhtemelen bir Tarbais atı ve Arap atı kırması. Ya da bir Tarn ve Arap kırması. Onu sadece bir kez ayağında deri parçaları olmadan görmek isterdim," Georges da: "Neden?", Blum de: "Sadece ayakları yerine toynakları olup olmadığını görmek için, büyük annesinin hangi ırktan bir kısrağ olduğunu bilmek için..." Georges da: "Tamam, anladık, kazandın..."). Bir gün Sabine hâlâ tavan arasında rastlanan türden üstü eprimiş bir valizde büyük bir saygıyla saklamış olduğu defter yapraklarını, sararmış kâğıtları Georges'a göstermişti ve Georges da burnunu kurutan toz yüzünden beş dakikada bir burnunu silmek zorunda kalarak bütün bir gece bunları incelemişti, şimdi bunları görüyor gibiydi (mürekkebi beyazlamış noter kararları, evlilik sözleşmeleri, devir belgeleri, arazi satın alma evrakları, vasiyetler, kraliyet beratları, görevlendirme bildirimleri, Konvansiyon kararnameleri, koparılmış balmumu mühürlü mektuplar, tomar tomar tahsis belgesi, kuyumcu makbuzları, feodal vergi cetvelleri, askeri raporlar, talimatlar, vaftiz belgeleri, ölüm ve defin ilamları: Artakalan döküntülerin izi, parçalar, deri parçalarını andıran parşömenler, biraz sertleşmiş, biraz kurumuş, bu parşömenlere dokunduğunda Georges'a aynı anda yaşlıların şu kahverengi noktalı, hafif, kırılgan, tüy gibi, adeta onları kavradığımızda parçalanıp kül parçaları gibi dökülmeye hazır yine de yılların ötesinden, geçip giden zamanın ötesinden canlı ellerine dokunuyormuş gibi geliyordu, adeta hırsların, düşlerin, kibirlerin, içi boş ve ölümsüz tutkuların dış yüzeyine dokunuyormuş gibi) bu kâğıtların arasında mavi kapaklı, yıpranmış, zeytin yeşili kurdelelerle bağlı kalın bir defter

de vardı, bu defterin sayfalarında uzak atalardan birinin (ya da soyu sürdürenlerden ya da Blum'ün iddia ettiği gibi damızlık atlardan birinin) biriktirdiği hayret verici bir şiir seçkisi, felsefi konuşmalar, tragedya projeleri, seyahat anlatıları vardı, bunlardan bazılarının başlıklarını sözcüğü sözcüğüne hatırlıyordu ("Güzel Olmasa da Gençliğinde Kalpleri Tutuşturmuş Yaşlı Bir Hanımefendiye Gönderilmiş Bir Demet Çiçek") ya da aşağıdaki şu sayfa gibi bazı sayfaları hatırlıyordu, sayfa kenarındaki sözcüklerin çevirilerine bakıp değerlendirirsek bu sayfa İtalyancadan kayda geçirilmiş:

morbidezza
molefse
esneklik
délicatefse

Candido
beyaz
parlak
bir beyazlıkta

attegiamento
hareket
duruş

carnagione
ten rengi

Yirmi sekizinci Baskı resmi ve ona benzer diğer üçünün her biri diğeri kadar güzel ve asil ve de aynı elden çıkmış gibi görünüyor yarı insan yarı at kadın kahramanda her şey hoş ve narindir ve her şey özel bir dikkatle bakılmaya değerdir insan kısmının at kısmına kavuştuğu nokta ve birleştiği yer kesinlikle hayran olunacak kadar güzeldir göz kadındaki beyaz tenin güzelliğini hayvandaki açık kızıl at donunun pırıl pırıl parlayan tüylerinin temizliğinden görünür şekilde ayırır daha sonra Sınırları belirlemek istediğimizde birbirine karıştırırız Kadının lirin tellerine dokunduğu sol elin duruşu hoştur sağ elinde tuttuğu halile parçasını vurmak ister gibi görüldüğü duruşu da böyledir ve halilenin diğer parçasını da ressam gerçekten asil ve dokunaklı (*bu*

ottimo
çok iyi

otremodo
başkaca

controverfia
tartışma

iki sözcüğün üzeri çizilmiş) bir resim anlayışıyla kadına sıkı sıkı sarılan genç adamın sağ eline yerleştirmiştir adam kadının sağ kolunun altından sol kolunu geçirmiş, omzunun altından da çıkarmakta genç adamın kıyafeti mor renkte Yarı At kadının kolunun üzerine sarkarak dalgalanan giysi sarı renkte: Saç stilini, bilezikleri ve kolyeyi gözlemlemek de iyi olur nottapoi l'attenenza che hanno i centauri con Bacco equilimente, et con Venere ...

Georges “Evet, bunu yazabilecek bir tek at vardır” diye düşünmekte, “Tamam. Çok iyi. Damızlık atlar” diye tekrarlayarak, altın yaldızlı çerçeveler içinden soylarını devam ettirenlere düşünceli, mesafeli bir bakışla gözlerini ayırmadan bakan bütün bu gizemli, dondurulmuş ve görkemli ölüleri düşünmekte ve bu ölülerin arasında iyi konumda bulunan tüm çocukluğu boyunca bir tür rahatsızlık ve korkuyla seyre dalmış olduğu şu portreydi zira portredeki adamın (şu uzak soy üretenin) alnında kırmızı bir delik vardı buradan sızan kan yılan gibi kıvrılan uzun ince bir akıntı şeklinde şakaktan başlayıp yanağın eğimini izlemekte ve kraliyet mavisini av kıyafetinin tersine çevrilmiş tarafına damlamaktaydı sanki –bu şahsiyetin etrafını sarmış olan karanlık efsaneyi resmetmek, sürdürmek için– onun hayatına son vermiş olan silahın patlaması sonucunda kanlar içinde kalmış haliyle portresi çizilmişti, tablo da kendisini hiç terk etmeyecek bir gizem ve şiddet sonucu gerçekleşen ölüm aylası içinde duygularını yansıtmaksızın, at yüzlü ve vakur bir biçimde duruyordu (kendini beğenmişlik, hırs, böbürlenme ya da işe yaramazlık aylası taşıyan diğerleri –pudralı markiler, kanlar içinde ve süslü püslü imparatorluk

generalleri, hareli kurdelelerle süslenmiş hanımlar- gibi) bu da Georges'u Sabine'in kendisine anlattığı hikâyeyi dinlemekten çok daha önce uyarılmıştı (Sabine kuşkusuz aynı ikircikli itkiyle harekete geçirilmişti; bu itki kendisine bir yandan tüccarın düşüşünü vurguluyor yani çelişik duyguların etkisiyle, şu utanç veren ya da gülünç ya da kara çalan ya da Corneille tarzı hikâyeleri anlatarak kendisine miras kalmayan bu soylu adı, bu unvanı değersizleştirmek mi istediğini yoksa tam tersine, bir akrabalığa ve bundan kaynaklanan bir ayrıcalığa onlarla daha çok gururlanabilmek için biraz daha şaşaa mı katmak istediğini muhtemelen tam olarak kendisi de bilmiyordu) nasıl oluyor da falanca De Reixach meşhur 4 Ağustos gecesinde neredeyse kendiliğinden soyluluk unvanını reddetmiş, daha sonra Konvansiyonda yer almış, kralın öldürülmesi için oy kullanmış, sonra muhtemelen askeri bilgileri nedeniyle orduda görevlendirilmiş, nihayetinde İspanyollara yenilmiş ve o zaman kendini bir kez daha yadsıyarak gelip kafasına tabanca sıkmış ve beynini patlatmıştı (ve resmini yaptırmış olduğu gibi bir av kıyafeti içinde değildi ve elinde tüfek yoktu, kolunun iç kısmında özensizce tuttuğu silah onu bir çocuğa benzetiyordu aynı şekilde portre üzerinde alnından aşağı inen kanlı iz aslında boydan boya bir çatlakla üzerinden boyası kalkmış tuvalin üstündeki kahverengi-kırmızı alt kat boyasından başka bir şey değildi), bunu da şimdi Sabine'e ait olan odadaki şöminenin yanında ayakta durarak yapmıştı, Georges da uzun süre içgüdüsel olarak bu odada duvarında ya da tavanında akrabasının başının yarısını alıp götüren o koca kurşunun izini aramaktan kendini alamamıştı.

Bir kadının insanı çileden çıkaran gevezeliğiyle bu şekilde betimlenen ve Georges'un kendilerini görme ihtiyacı bile hissetmeksizin, De Reixach'lar, De Reixach ailesi, sonra da De Reixach'ın kendisi, yalnızca o ve arkasında efsanelerle, karı

koca hikâyeleriyle, silah çekmelerle, noter kararlarıyla, kılıç tıktırılarıyla çevrili itişip kakışan atalar, hayaletler topluluğu, bunlar (hayaletler) çatlamış eski tabloların katranlı ve gölgeli derinliğinde birbirine karışıyor, üst üste biniyorlardı, sonra De Reixach çifti, kendisi ve karısı, kendisinden yirmi yaş küçük olan kız, dört yıl önce çay fincanlarının etrafında oluşan fısıltılar ve rezalet dedikoduları içinde bu kızla evlenmesi, bu tür olaylarda kaçınılmaz olan şu hiddet patlamasına, kadının iffetinden kaynaklanan kızgınlık, kıskançlık ve şehvet düşkünlüğü patlamasına yol açmıştı: Saygın kişilerdi bunlar (olgun yaşta, soğuk görünümlü, dürüst –hatta sert– erişilmez adam ve on sekiz yaşındaki genç kadın, kadın hepsi aynı değerli maddeden oluşmuş gibi görünen, neredeyse gerçekdışı, neredeyse kendisini saran –ipekler, parfümler– kadar ele gelmez şu saçları, şu bedeni, şu teniyle açık renk, açık saçık elbiselerin içinde görülebiliyordu, adam ise kırmızı süvari redingotunun içinde (kadın onu ordudan istifa ettirmişti), her yıl yapılan at yarışında ya bir cenaze arabası kadar büyük ve görkemli o kocaman siyah otomobilin içinde ulaşılmaz bir biçimde geçerler (zira kadın adamı orduyu terk etmeye zorladığı gibi o zamana kadar kullanmakta olduğu markasız arabanın yerine bu otomobili almaya da zorlamıştı) ya da kadın kocasının ona armağan ettiği yarış arabasının direksiyonunda tek başına geçerdi (bu fazla uzun sürmedi muhtemelen kadın bundan pek çabuk sıkılmıştı) her ne kadar çerçevelerin sönmüş altın renginde sonsuza dek dondurulmuş efsanevi atalarının koleksiyonuna (en azından adamın koleksiyonuna) ait olsalar da ikisi de gerçekten ulaşılmazdı), yani saygın kişilerdi bunlar

“Ama sen bu kadını tanımıyorsun bile!” dedi Blum. “Bana onların hiç orada olmadıklarını, hep Paris’te ya da Deauville’de ya da Cannes’da olduklarını ve onu sadece bir tek kez görmüş olduğunu söylemiştin, daha doğrusu bir atın sağrısı ile Viyana

opereti figüranı gibi, bir ceket, gri bir şapka giyinmiş, gözünün içine yerleştirilmiş bir tek gözlüğü ve eski tarz bir general bıyığı olan şu heriflerden birinin arasında şöyle bir görmüş oluverdiğini söylemiştin. Ve ona ait olarak görmüş olduğunun her şeyin bu olduğunu, sen ...” Blum’ün de böyle tam uyana-mamış, kendine gelememiş, donuk bakışlı bir hali vardı: Sus-tu ve omuz silkti. Yağmur yeniden yağmaya başlamıştı, daha doğrusu, memleket, yol, meyve bahçesi, sessizce, yavaşça eri-meye koyulmuştu, parçalanmakta, ince bir su bulutu şeklinde çözölmekte, bu su bulutu bir cam parçası üstündeymiş gibi gürültü etmeden kayıp gidiyor, evleri, ağaçları suya batırıyor-du, şimdi de Georges ve Blum tahıl ambarının eşiğinde, du-varın girintisine sığınmış, ayakta durarak, De Reixach’a bakı-yorlardı; De Reixach orada el-kol hareketi yapan, tepesi atmış, kafa tutan bir grup adamla uğraşıyordu, tutarsız, düzensiz bir koro şeklinde, sesler birbirine karışmakta, anlaşılmaz bağrış çağrışlar oluşturmakta, bir lanetlemenin ağırlığı altındaymış gibi, insan tarafından yaratılmış ya da hizmete konmuş şey-lerin eğilip bükölmez kalleşliğiyle dönüp insana zarar veren, ondan öcünü alan, bunu da uslu uslu işlevlerini yerine getiri-yormuş gibi göründükleri zamanki kadar haince ve etkili bir biçimde yapan şeyler, bu dil parodisi: Demek ki o zaman her türlü iletişimde, her türlü anlaşmada en büyük engel yükselen seslerdir; basit bir ses dalgalanması güçsüzlük belirtisi gibi gö-ründüğünden sanki seslerin birbirini bastırmak, üste çıkmak için daha fazla umutları olabilmesi şiddetlerinin artmasından, çığığa kadar yükselmelerindendi... Sonra bütün sesler bir-den kesilir, aralarından ateşli, tumpuraklı birine yer verirlerdi, sonra bu ses de kesilir ve sadece De Reixach’ın sesi duyulur, neredeyse bir mırıltı gibi, yavaşça, sakın sakın konuşan ada-mın yüzü solgun (kızgınlık ya da daha doğrusu sinirlenme ya da en azından can sıkıntısı –yansız, sönük, çok alçak sesinde

olduğu gibi- ses tonunun inmesiyle adeta bir tür olumsuz bir değişimle göstermekte kendini, soluk yüzü daha da solmakta, tabii eğer solukluk, güç işitilen ses sadece bıkkınlık anlamına gelmiyorsa, şimdiden pırıl pırıl parlayan çizmelerinin içinde hep böyle sert, böyle dimdik dursa da, ne var ki Iglésia, bu sabah çizmeleri parlatmamıştı, demek ki komutanın kendi çizmelerini kendisinin parlatması gerekmişti, sinek kaydı tıraş olmaya, saçlarını taramaya ve kravatını bağlamaya gösterdiği aynı titiz ve telâssız özenle yapmıştı bunu, sanki Ardennes yöresinde ücra bir köyde değildi, sanki savaşta değildi, sanki o da diğerleri gibi, geceyi atının üstünde ve yağmurun altında geçirmemişti) suratı bembeyazdı, diriliğin ya da soğuğun verdiği hafif bir pembelik bile yoktu, kapının eşiğinde karşısında duran karayağız adamın kıpkırmızı, morarmış yüzüyle tezat oluşturmakta, adamın başında deriden bir kasket, ayağında yamalarla tamir edilmiş çizmeler ve elinde tehlikeli bir biçimde doğrultmuş olduğu bir av tüfeği, bir adım atıp kapının dışına çıktığında Georges ve Blum adamın topalladığını gördü, Georges: “Ne var ki kızın süt gibi beyaz bir teni olduğunu bilecek kadar gördüm onu. O lamba yeterliydi. Aman tanrım: gerçekten de süt gibiydi, yayılmış kaymak gibi ...” derken Blum de “Ne?” Georges ise: “Bunun farkına varamayacak kadar yorgunluktan bitmiş değildin herhalde, değil mi? Bir ölü bile ... İnsan sadece üstünde sürünmek ve yalamak arzusu duyuyordu, insan ...” tam da o anda karayağız ufak tefek adam bağırarak “Sakin bir adım daha atma yoksa seni gebertirim!” ve De Reixach: “Hadi canım” ve adam da: “Komutanım: İlerlerse onu indiririm” ve De Reixach bir kez daha: “Hadi.” Yana çekildi ve yeniden o iki adam arasında buldu kendini, elinde tüfeği olan adam ve şu anda tam arkasında olan öteki adam, yanında da iki teğmen, arkadaki adam belli belirsiz bir nüans farkıyla çiftçinin tıpatıp kopyası gibiydi; o da yamalarla kaplı

siyah kauçuk çizmeler giymişti, doğru, bir iş tulumu değil ama biçimsiz bir gri kıyafet giymişti, kravata benzer bir şey gömleğinin yakasını kapatıyordu, başında kasket yerine şehirlilerin giydiği gibi bir fötr şapka vardı, elinde de bir şemsiye: O da bir köylüydü, yine de farklı bir şey vardı ve bir an gözlerini kaldırdı, aceleyle, Georges da onun komutanın başının üstünden baktığı şeye baktı, ama galiba yeterince çabuk bakamadı zira evin birinci katının pencerelerinden birinde sadece kapanan perdeyi görme zamanı oldu panayırlarda satılan ucuz dantel perdelerden biriydi bu üzerinde de uzun kuyruğu aşağıya düşen bir tavus kuşu figürü vardı tavus kuşu file biçimindeki dantelin deliklerine göre eğik yanları basamaklar oluşturan bir eşkenar dörtgen içindeydi kuyruğu bir ya da iki kez sallandı sonra hareketsiz kaldı o esnada aşağıda (ama Georges buna bakmıyordu artık büyük bir merakla şimdi kımıltısız duran grimsi beyazlıktaki dantel fileye gözünü dikmişti ve perdenin üstündeki dekoratif ve iddialı kuş sessizce, sabırla, sonsuzca yağmaya devam eden ele gelmez ince yağmurun ardında sesini çıkarmadan duruyordu) uyumsuz, kulak tırmalayan, karmakarışık seslerden oluşan konser ateşli, tutarsız, tutkulu bir biçimde yeniden yükseldi: “ burada olduğum ne kadar doğruysa onu da indiririm Komutanım isterseniz siz girin ama bu adam bu kapıdan girmeyecektir yoksa onu indiririm ben – Hadi dostum Muavin Bey sadece emin olmak istiyor ki bu oda ... Öncelikle neden onları kendi evinde konaklatmıyor onun bir sürü odası olan büyük bir evi var odaların hepsi de boş – Hadi canım ben bu tartışmalara giremem biz – Teğmenlerinizi odaya ben kendim götürebilirim Onların konaklamasına karşı değilim sadece köyde içinde hiç kimsenin olmadığı üç ya da dört odası olanlar var o zaman ben de merak ediyorum neden o Sen de sırtımayı kes yoksa seni indiririm duyduğun mu seni indiririm orada dur duyduğun mu kahrolası ...”,

omuz atarak, nişan alarak, öteki ise iki teğmenin arkasından çarçabuk kayıp giderek o sırada tavus kuşu bile kıpırdamadı ne de başka bir şey, evin ön cephesi ölü gibiydi, evin tümü ölü gibiydi, sadece içeriden yükselen bir tür ahenkli, tekdüze, yürek paralayan inilti, kesinlikle de bu bir kadın gırtlığından çıkıyordu ama Onun değil: Yaşlı bir kadının ve onu görmemiş olsalar da onun bir koltuğa oturmuş olduğunu, kör, kara ve sert, inlemekte, gövdesini önden arkaya sallamakta olduğunu hayal edebiliyorlardı. Adam bağırsıp duruyordu ama sonunda onu zapt etmeyi başardılar. "Hadi" dedi De Reixach. Sesini yükseltmemek için elinden geleni yapıyordu. Ya da belki pek de çaba göstermesi gerekmiyordu, sadece dışarıda, hep aynı mesafede duruyordu (tepede değil ama: Onda tepeden bakan, küçümseyen hiçbir şey yoktu: sadece mesafeliydi ya da orada yok gibiydi), "Bırakın şu silahı, saçma sapan işler böyle oluyor işte" dedi, adam da "Saçma sapan işler mi? Siz buna saçma sapan işler mi diyorsunuz? Kocasının orada olmamasından yararlanan bir serseri ve şimdi de güpegündüz eve girmek istiyor ki ... Hadi," diye gürledi "Defol git!" ve diğeri de: "Komutanım! Şahitsiniz ki ..." "Hadi," dedi De Reixach, "gelin." "Hepiniz şahitsiniz ki ..." "Gelin," dedi De Reixach, "onları konaklatmak istediğini söylediğine göre ..."

Ama Georges uzun bir süre boşu boşuna bekledi, kadın bir daha pencerede görünmedi, görünen sadece grimsi beyaz renkteki tavus kuşuydu, hareketsiz duruyordu, bir de şu anda kapının kapalı olmasına rağmen içeriden gelmeye devam eden yaşlı kadının sesi vardı, tekdüze bir ritimle yakınmalarını seslendiriyordu, şu İlkçağda ölülerin başında ağlayan kadınlar gibi tumturaklı ve sonu gelmez bir biçimde yüksek sesle ağlaşıyordu, adeta tüm bunlar (bu çığlıklar, bu şiddet, bu anlaşılmas ve denetlenemez öfke, tutku patlaması) tüfekler, kauçuk çizmeler, kauçuk yamalar, konfeksiyon elbiseler

çağında da değil de zaman içinde çok uzaklarda ya da tüm zamanlarda ya da zamanın dışında gerçekleşiyordu, yağmur hâlâ yağıyordu belki de oldum olası yağıyordu, ceviz ağaçlarının, meyve bahçesindeki ağaçların üzerinden durmadan sular damlıyordu: Yağmuru görmek için ona koyu renkli bir nesne önünde bakmak gerekirdi ya da bir gölgeye, bir çatının yağmur suyu toplama kanalına, birbiri ardına düşen ve kesin-tili çizgiler gibi belli belirsiz şeritler çizen damlalar karanlık arka planla kesiştiğinde grileşiyordu bazen daha iri bir damla bir bitki filizini yere eğiyor, o da kısa bir silkinmeden sonra yeniden doğruluyordu kıpırtısız çayırın üzerinden yer yer minik titremeler geçiyordu; bir yalağın ve taştan bir tür oluğun etrafında evler ve tahıl ambarları belli belirsiz bir biçimde yamuk bir dörtgenin üç yanını çiziyordu yalaktaki buz gibi suda Georges birkaç parça çamaşır yıkamaya çalışıyordu buz tutmuş uyuşmuş parmaklarıyla çeşmenin boylu boyunca delikler açılmış kenar taşının üstünde sabunu sürüyordu ıslak kumaş, altında hapsolmuş hava torbalarıyla, gökyüzüyle aynı grilikteki taşta biraz daha açık gri kabarcıklar düz hatlar kabartılar çizerek yapışıyordu, Georges sabunu üstünden geçerken bunları eziyor ve onlar da birbirine paralel ve kıvrımlı pileler şeklinde üst üste biniyordu Georges onları duruladığında mavimsi bir bulut suda yayılarak mavimsi baloncuklar birbirilerini itiyor birbirlerine bitişiyordu yavaşça farklı yöne dağılıyorlar kıvrımlı bir yola teğet geçiyorlar hayvanların ayakları altında ezilmiş kara bir çamur üzerinde kayıp gidiyorlardı, su çamurdaki bir toynak izinden diğerine akıp gidiyordu ama sonunda çamaşır başındaki kadar griydi ve Blum “Neden bunu senin için yıkamasını ondan istemedin ki? Kocasının, böğrüne tüfeği dayayıp sana ateş etmesinden mi korktun?” dedi. Wack da “Kocası değil ki o onun” dedi sonra da konuşmuş olduğuna pişman olmuş gibi sustu Alsace’lı ketum, muhalif köylü

başını yeniden ıslak kumla gemini ve üzengilerini parlattığı kovanın üzerine eğdi, Georges da “Nereden biliyorsun?” Wack ise yanıt vermeden çeliklerini parlatmaya devam ediyordu. Georges “Nereden biliyorsun? Bu konuda bildiğin nedir?” diye tekrar ederken Wack kafasını yine de kaldırmayıp yüzü kovanın üstüne eğik –gizlenmiş– olarak aksi aksi, kızgın bir biçimde “Biliyorum işte!” derken, Martin de eğlenerek “Az önce onlara patateslerini eve taşımaya yardım etti. Uşak söyledi ona ‘o sadece kardeşi’ diye” derken Blum de “O zaman kocası nerede? Şehre gezmeye mi gitmiş?” derken Wack tüm bedeniyle dönüp “Senin gibi gezmede, gerizekâlı: başında bir miğferle!” derken Blum: “Bana pis çift demeyi unuttun. Ben aptal değilim, bir çiftım. Bunu hatırlaman gerekirdi,” Georges da: “Hadiii!” Blum de: “Bırak. Bilsen, benim ne kadar da umur...” Georges da: “Ne yani, bu kadar mı, patatesleri eve getirmelerine yardım ettin ve uşak da sana hikâyeyi mi anlattı?” sesleri gri, dinmek bilmez, sabırlı yağmur üzerinde daha doğrusu bu yağmuru kat ederek birbirinden ayrılıyordu (yağmur da duyarsız bir biçimde evleri, ağaçları, tüm toprağı yiyip bitirmekte olan görünmez böceklerin çıkardığı çoğul ve gizli kısırdatma sesi gibiydi) üzengiler ve gemler bazen duru bir sesle çınılıyordu: Sadece askerler bir de onların bıkkın tekdüze sesleri birbiri ardına yükseliyor üst üste biniyor birbiriyle çarpışıyor ama askerlerin konuştuğu gibi yani uyudukları ve yemek yedikleri gibi adeta şu sabır şu edilgenlik şu sıkıntıyla sanki tartışmak için yapay nedenler ya da sadece konuşmak için nedenler icat etmek zorundaymışlar gibi, tahıl ambarı hâlâ ıslak çarşaf saman kokuyordu, ağızlarını her açtıklarında gri küçük bir buğu çıkıyor hemen ardından da dağılıyordu.

ama neden ille de tüfekte ateş etmek istiyordu?

belki de savaşta olduğumuz içindir, herkes

hadi canım herkes mi

ama o topaldı ve onu savaşı almadılar
ne şans neler verirdim bilmiyorum ben de öyle olmak için
ve de ...

kuşkusuz onun düşünme tarzı bu değil tüfekleri sever görünüyor onları kullanma arzusunda belki de neler verirdi ...

ya diğeri

hangi diğeri

şemsiyeli herif

belediye başkanının yardımcısı demek istiyorsun

şu dört evden oluşan köyde bir belediye başkanı bir de yardımcısı var deme bana o zaman neden bir piskopos yok

kilise görmedim ben

o zaman bu durumda kadın gidip günah çıkaramaz

belki de

ne papaz ne eczacı ne şehir suyu Bu her şeyi berbat bir şekilde kesin kılıyor Kuşkusuz bunun için adam kadını tüfikle kolluyor

kahretsin ne saçmaklıklar anlatıyorsunuz

baksana Wack uyanıyor Senin sağır olduğunu sanıyordum
Senin benim gibi pis bir çıfıtla konuşmak istemediğini sanıyordum

hadi

umurumda değil konuş eğer umurumda olursa bana hitap edebilir nasıl ...

tanrım kes şunu nesi var şu iskelete dönmüş beygirin

Ahırın dibinde hâlâ böğrü üzerinde yatmakta olan ata baktılar: Üstüne bir örtü atılmıştı ve altından yalnızca kaskatı olmuş ayakları görünüyordu, bir de felaket uzun boynu boyununun ucunda kaldırmaya gücü bile olmadığı, kemikli, geniş yüzeyleriyle çok fazla büyük başı sarkıyordu, ıslak tüyleri, ters dönmüş dudaklarının açıkta bıraktığı uzun sarı dişleri. Hâlâ yaşıyormuş gibi görünen sadece hüznü kocaman gö-

züydü ve bu gözde, parlak ve çıkıntılı yüzeyinde kendilerini görebiliyorlardı, kapının açık renk fonu üstünde seçilen parantezler gibi biçimleri bozulmuş siluetlerini görüyorlardı hafifçe mavileşmiş bir sis perdesi gibi, bir tül gibi, şimdiden oluşmakta olup, tek gözlü canavarın suçlayıcı ve nemli tatlı bakışını buğulandırmakta olan bir katman gibi.

veteriner geldi hayvanın kanını aldı

nesi olduğunu ben iyi bilirim

Wack her zaman her şeyi bilir o

kessene Martin yaptı geçtiğimiz yollar boyunca hayvanın başına miğferle vurdu bütün gece ona vurdu gördüm ben hayvanın bir yerini kırdığına bahse girerim

onun kısa tırıs gitmesini engellemenin başka yolu yok

ona birkaç esaslı yumruk vursaydı eğer hayvan

bir atın kısa tırıs gitmesini yumruk vurarak engelleyemezsin daha çok sersemletir bu onu

her ahvalde bir hayvana böyle davranmak yasaktır

bir herife de böyle davranmak yasaktır Altmış kilometre boyunca bir top gibi zıplamayı kesmeden keçileri kaçırarak kadar da var yani

miğfer darbeleriyle hayvanı tepelemekten başka yapacak şeyler de vardır herhalde Iglésia dedi ki

ben jokey değilim tesviyeciyim

madem bu kadar beceriklisin ve madem kısırakları bu kadar seviyorsun neden onunla değiştirmiyorsun sen ona binersin o da zaten sana onu vermekten başka bir şey istemez biliyorsun ki o

kısa tırıs gidiyorsa bu zavallı hayvan ne yapabilir ki

hiçbir şey ama Martin de öyle ve bu onun için hiç de hoş değil ona değiştirmeyi önerse ya

at değiştirmek zorunda değilim bana verilen ata biniyorum öteki de onunki

öyleyse kapa çeneni

hadi be

çeneni kapasan iyi olur ben sahtekâr değilim

ne mutlu sana

umarım beni korkuttuğunu falan düşünmüyorsundur Belki senin kadar eğitim almamış olsam da beni korkutmuyorsun biliyorsun düşmen için seni itmem yeter

dene o zaman

hadi be arka ayaklarının üstünde duracak halin bile yok neredeyse gebermişsin öyle berbat durumdasın ki yalnızca...

Kavga etmeye devam ettiler, sesleri hırçınlıktan uzaktı, daha çok yakınma tonundaydı, köylülere ve askerlere özgü şu duyumsuzluğun izini taşıyordu ve sertleşmiş üniformaları gibi bir anlamda kimliksizdi, üstlerindeki bu üniformalar da hâlâ (sonbahar daha yeni gelmişti, son barış yazını izleyen sonbahar, şimdiden uzaklarda kalmış o göz kamaştırıcı ve kokuşmuş yazı şu anda kötü çevrilmiş ve fazlasıyla uzatılmış eski bir güncel olaylar filmi gibi izliyorlardı, bu filmde, ölgün bir ışığın içinde, kemerli ve çizmeli hayaletler kesik kesik bir biçimde el kol hareketleri yapıyorlardı sanki bu hayaletler kabasaba ya da gerizekâlı paralı askerlerin beyniyle değil de onları kıpırdanmaya, çene çalmaya, tehdit etmeye ve manevra yapmaya zorlayan acımasız bir mekanizmayla harekete geçirilmiş gibiydiler, sancaklar ve suratlar insanı kör eden bir kaynaşma içinde kendilerinden geçercesine bu hayaletleri taşıyordu, adeta bu kaynaşma onları hem üretiyor hem de alıp götürüyordu, sanki kalabalıkların kendi aralarından pankartı açacak iflah olmaz budalayı seçip çıkarma ve bir tür kendi içinden elemeyle –ya da dışarı atmayla daha doğrusu pisliğini bırakmayla– öne itme yeteneği, şaşmaz içgüdüğü vardı, kalabalıklar bu budalayı içinde yüzdükleri bir tür kendinden geçmişlik ve büyülenmişlikle izleyecekti; dışkılarını görmek çocukları olduğu gibi onları da

bu büyülenmişlik durumuna atacaktı) demek ki üniformaları yeniliğin parlaklığını koruyordu ve bu üniformaları taşıyanların adeta içleri doldurulmuş gibiydi: Hayır, bunlar daha önce giyilmiş, arka arkaya gelen devrelerdeki askerler tarafından kullanılmış, her yıl dezenfekte edilmiş ve kuşkusuz sadece silah kullanma için işe yarayan, provalarda figüranlara teneke kılıçlar ve oyuncak tabancalarla aynı anda verilen, eskiciden veresiye kiralanmış ya da satın alınmış şu havı dökülmüş oyuncu kostümlerine benzer eski kıyafetler değildi, bunlar (şu anda üstlerindeki kıyafetler ve ekipmanlar) kesinlikle yeni ve gıcır gıcır: (Kumaş, deri, çelik) her şey en iyi kalitedendi tıpkı ailelerde huşu içinde ölüleri sarmak için saklanan tertemiz kumaşlar gibi, adeta onları öldürmeye hazırlanan toplum (ya da olayların durumu ya da kader ya da ekonomik konjonktür – madem ki bu tür olgular sadece ekonomik yasaların sonucu gibi görünüyor) onları kumaş ve silah olarak sahip olduğu en iyi şeylerle donatmıştı (ilkel toplumların tanrılarına adadıkları o gençlere yaptıkları gibi), günün birinde sadece eğrilip bükülmüş ve paslanmış hurda parçalarına ve (ölü ya da diri) iskeletler üzerinde dolanacak fazlasıyla geniş paçavralara dönüşecek şeyler için müsrifçe ve ölçüsüz bir şatafatla üçe beşe bakmadan para harcamışlardı, Georges da şu anda hayvan taşıyan vagonun ışık geçirmez ve pis kokulu karanlığında uzanmış “Ama bu nasıl olabilir daha şimdiden? Sayılmış, sayımı yapılmış kemikler hikâyesi...” diye düşünmekte, “Evvvet. Anladım şimdi: Kolum bacağım yerinde mi diye baktılar... her ahvalde bunun gibi bir şey.”

Bacağını üstüne düşmüş olan vücuttan çekip kurtarmaya çalıştı. Onu artık hareket kabiliyeti kalmamış bir şey gibi hissediyordu, artık pek de ona ait bir şey değildi, yine de bir gaga, kemikten bir gaga gibi ağrı yaparak içeriden kalçasına kanca atmıştı. Birbirine kanca atan ve garip bir biçimde birbirinin içi-

ne geçen bir dizi kemik, gıcırdayan ve tıkırdayan bir dizi eski alet, iřte bir iskelet buydu, diye dūřındū, şimdi uyanmıştı (herhalde tren durduğu içindi – ama ne zamandan beri?), tavandaki deliğin bulunduğu kōřede onların birbirini iteklediklerini ve tartıştıklarını duymaktaydı, enlemesine dar dikdōrtgen üzerinde kafatasları karaltılar halinde birbirini kesiyordu, akışkan ve devingen mürekkep lekeleri birbirine karışmakta sonra da dağılmaktaydı, Georges bunların üstünden mayıs gecelerinin rengi solmaz gōkyz parçalarını, uzaklardaki ışığı sōnmez durgun, kımıltısız, ayak basılmamış yıldızları gōrebiliyordu, bu gōkyz parçaları ve yıldızlar kafaların arasında açılıp kapanan deliklerde bir gōrnp bir kayboluyordu, bu delikler, řu siyahımsı, yapış yapış bağrışıp ağrışan ve nemli maddenin üzerinden ne bir iz ne de bir kir bırakarak kayıp gidebildiği buzlu, billurumsu ve el sürülemez bir zemin gibiydi, bu zeminden etrafa sızlanıp duran adamakıllı hiddetli sesler yayılıyordu yani řu anda adamlar gerçek, önemli şeyler için kavga ediyorlardı, örneğin bir parça hava için (içeride olanlar kafalarıyla tavandaki deliği tıkayanlara kfrediyorlardı) ya da biraz su için (başı tavandaki delikte olanlar dışarıdaki nōbetinin gidip bidonlarını doldurmasını sağlamaya çalışıyorlardı) ve sonunda Georges bacağı olduğunu dūřındūėu řeyi, üstüne bastıran karmakarışık kol bacak yığınından çekip çıkarmaktan vazgeçti, orada kaldı, karanlığın içinde uzanıp yatarak, ciğerlerine hava gōndermeye çalışarak ancak hava öylesine ağır ve kirliydi ki adeta vücutların boğucu kf kokusunu pis kokuyu taşımıyor da havanın kendisi terliyor ve pis kokuyordu, üstelik normalde olduğu gibi saydam ve ele gelmez değil ışık geçirmez, karanlık bir havaydı öyle ki Georges'a bir tür mürekkep solumaya çalışıyormuş gibi geldi ve bu řey tavandaki deliği tıkayan hareketli lekeleri oluşturan maddenin ta kendisinden başka bir řey değildi ve Georges'un oraya buraya

saçılmış bu maddeyle (kafalar ve cılız gökyüzü parçalarıyla) kendini doldurmaya çalışması, bunu yaparken de aynı anda yıldızlardan yayılan parlak, kurtarıcı ve ani kılıç darbeleri gibi içeriye dalan ince ve metalik ışınların birinden yararlanmak umudundaydı ve sonra yeniden başlaması gerekiyordu.

Öyle ki yapabildiği tek şey bu işleve katlanmaktı adeta bir süzme işiydi bu, “En nihayetinde, tutsakların kendi idrarlarını içmiş olduklarını okumuştum bir yerlerde diye düşünerek, karanlıkta kımıldamadan durarak ciğerlerine kara terin dolduğunu sonra aynı anda üzerinden aktığını hissetti diğer yandan da savaşın ışıklı fonu önünde belli belirsiz sallanarak ilerleyen, bostan korkuluğu gibi dimdik duran soğukkanlı ve kemikli gövdeyi hâlâ görüyormuş gibi geliyordu ona (yani atın hareketleriyle birleşen kalçalar, bir tel üzerinden yatay biçimde kaydırılmışcasına dik ve hareketsiz bedenin üst kısmı –omuzlar, baş–), karşılıklı iki tek top atışının telaşsız düello-suyla görkemli bir biçimde sınırlanan muhteşem sessizliğin içinde kırık camları harelendiren parlak güneş, üçgen biçiminde ve binlerce göz alıcı parlak parça bir halı gibi sonu gelmeyen ıssız sokağı kaplayarak kırık ve boş pencereci evlerin tuğladan ön cepeleri arasında yavaşça dönerken bir taraftan yola çıkanların gürültüsü (hareket noktası, meyve bahçelerinde sol tarafta bir yerlerdeydi) diğer taraftan varış yerine ulaşanların gürültüsü (havan topu mermisi terk edilmiş ve ölü şehrin üzerinde rastgele bir yere düşerken bir duvar parçasının yıkılmasına neden olup yavaşça yeniden yere inecek pis bir toz bulutu kaldırıyor) vahşi, işe yaramaz ve aptalca bir dakiklikle birbirini izlemekte öte yandan da dört süvari hâlâ ilerlemekteydi (ya da daha doğrusu hareketsiz duruyor gibiydiler, hani sinemada kişilerin sadece üst gövdelerinin görüldüğü, gerçekte kameradan hep aynı uzaklıkta durdukları çekim hilelerindeki gibi, oysa ki dönemeçli –bir yanı güneşli,

bir yanı gölgeli– uzun sokak süvarilerin önüne geliyor, onlarla karşılaştığında açılıyor gibiydi, tıpkı sonsuzca yeniden önümüzden geçirebileceğimiz bir dekor gibi, birçok kez yıkılan (galiba) aynı duvar parçası, patlamayla kalkan toz bulutu yaklaştırmakta, şişerek, büyüyerek, ayakta kalan duvar parçasının yüksekliğine ulaşmakta, onu aşmakta, o zaman da tepe noktasına güneş değmekte, gri-siyah kütle başının üstünde şişen, yükselmeye devam eden küçük bir sarı takke takmakta ta ki bulut tümüyle en arkadaki süvarinin solunda gözden yitene dek, aynı anda orada, sağdaki ön cephelerin kendi etrafında dönerek görünür kıldığı sokağın bir bölümünde, bir başka ön cephe devrilmekte, yeni bir toz ve yıkıntı sütunu dönerek yükselmekte (bu sütun bir kartopu gibi şişiyor, büyüyordu sanki ama kartopunun tersine sütun, açılan, birbirini iten, üst üste binen kıvrımların yavaş bir hareketiyle kendi hammaddesini kendinden alıyordu) yaklaştıkça –ya da süvariler ona yaklaştıkça– gitgide daha da büyümekte, Georges “İki kere daha düşmüş bile olsa bu atı tırıs gitmesi için zorlamaya tenezzül etmemeliydi. Çünkü bu da yapılmaz herhalde. Ya da belki de daha iyi bir çözüm bulmuş olduğu için, sorunu kökünden çözmüş ve kararını vermiş olduğu için. Öteki atadam, daha önceki kibirli gerizekâlı gibi, yüz elli yıl öncesinde ama o kendi tabancasını kullanıp... Ama bu da sadece kibir. Başka bir şey değil.” Ve karanlıkların içinde hafif hafif soluyarak her ikisine de alçak sesle küfretmeye devam etti: Savaşın dumanı tüten yıkıntıları arasında, önünde ilerlemeye devam eden kör, sağır ve kaskatı kesilmiş sırt, bir de öteki, karşısında duran, parıltısı sönmüş çerçevesi içinde, aynı derecede hareketsiz, görkemli ve kaskatı, öyle ki Georges bütün çocukluğu boyunca onu şakaktan başlayarak gömleğin yaka oyuğu içinde narin, neredeyse kadınsı boynunun üzerinden dikey ve delik deşik bir biçimde uzayan leke farkıyla görebilmişti, bu

leke av ceketini kirletiyordu, kabuğu kalkmış boyanın ortaya çıkardığı, tuvalin kırmızımsı zemin boyası değildi artık, ama yavaş yavaş akan koyu renkli ve pütürlü bir şeydi, adeta tabloya açılan bir delikten, tablonun arkasından kalın ve koyu renkli bir tür reçel sıkılmışlardı, bu reçel aşağıya kayıyor, tablonun kaygan yüzeyinde, pembe yanakların, dantellerin, kadife kumaşın üzerinden yavaş yavaş yuvarlanıyordu oysa ki eski tablolarla resmedilen şehitlere eklediğimiz şu çelişkili duyarsızlık ifadesiyle, hareketsiz surat dosdoğru önüne bakmaya devam ediyordu, şiddetli bir ölümle öldürülmüş insanların biraz aptalca, şaşkın, şüpheli ve tatlı edası vardı onda, sanki son anda bütün hayatları boyunca düşünmeyi akıl edemedikleri bir şey ortaya çıkmıştı yani düşüncenin keşfedebileceğinin tam tersi bir şey, öylesine şaşırtıcı, öylesine ...

Ama ne felsefe yapmak ne de düşüncenin ulaşamayacağı ya da öğrenemeyeceği şeyi düşünmeye çalışarak yorulmaya niyeti vardı zira sorun sadece bacağını kurtarmaya çalışmaktan ibaretti. Sonra, daha Blum ona sormadan önce Saat kaç olabilir ki acaba diye düşündü ve daha ona cevap vermeden Ne fark eder ki diye cevap vermişti kendi kendine, belli bir mesafeyi kat etmeden şu vagonlardan çıkmayacaklarına göre zamanın şu anda onlar için hiçbir yararı olmayacağını düşünerek, trenin ilerleyişini ayarlayanlar için bu bir zaman sorunu değildi de bir demiryolu düzenlemesiydi, boş kasaların ya da bozulmuş maddelerin, yani savaş zamanında bütün önceliklerden sonra gelen şeylerin, gemiyle taşınması söz konusu olsaydı da ne eksik ne fazla benzer bir düzenleme söz konusu olurdu: Blum'e zamanın sadece gölgesinin pozisyonuna göre yönelmesini sağlayacak basit bir bilgi olduğunu, yemek yeme ya da uyuma saatinin (yani uygun olduğunun uygun görülmüş olduğu zamanın) gelip gelmediğini bileceğimiz bir araç olmadığını açıklamaya çalışarak, zira söz konusu

olan uyumaksa bunu yapabilirlerdi zaten yapacak başka bir şey de yoktu yeter ki birbirine karışmış ve üst üste düşmüş birçok kol ve bacak sizinkilerden birini eziyor olmasın ya da hiç değilse insanın kol ve bacaklarından biri olduğunu bildiği bir şey tamamıyla duyumsuzlaşmış ve bir şekilde sizden ayrılmış olmasın, yemek saatine gelince bu da çok kolaylıkla saptanabilir –ya da kararlaştırılabilirdi– ama bu genelde olduğu gibi öğleye doğru ya da akşamın saat yedisinde acıkmış olmamızla değil de yiyecek bir şeye sahip olma düşüncesine –ya da işkencesine– zihnimizin (bedenimizin değil zihnimizin, beden bundan çok daha fazlasına dayanır) fazladan bir dakika bile katlanamayacağı o kritik noktaya ulaştığında olurdu: Tedbiren başının altına yerleştirdiği yumuşak azık torbasını çıkarana kadar ağır aksak bir biçimde karanlıkta el yordamıyla arandı (öyle ki ekmek parçasının orada olduğuna dair bilinç zihnine silinmez bir biçimde kazınmıştı); neredeyse sanki patlayıcı bir madde söz konusuymuş gibi parmaklarının aradıkları şey olduğunu belirlediği şeyi (bir tür pütürlü ufalanabilir neredeyse yumurta biçiminde ve yassı – yamyassı bir şeyi) çekip çıkardı azık torbasından, sonra da bunun biçimini ve boyutlarını mümkün olduğunca doğru biçimde değerlendirmeye koyuldu (hep el yordamıyla) ta ki onu iki eşit parçaya bölebilecek kadar iyi tanıdığını anlayıncaya değin, (yine sanki dinamit gibi bir şey söz konusuymuşçasına) hafif, neredeyse belli belirsiz bir gıdıklanmayla avcunun içine düştüğünü tahmin ettiği tüy gibi hafif kırıntıları da düştükçe toplayarak sonunda ellerinin her birine aşağı yukarı eşit bir biçimde böldü, daha fazlasına muktedir değildi, bunu yaptığında bir adım öteye gitmesi yani Blum’e daha büyük olduğunu düşündüğü parçayı verebilmek için yeterince cesaret, hakkından vazgeçme ve ruh yüceliği duygularına ulaşması gerekti, karanlıkta Blum’ün tek eliyle birini seçeceği iki elini uzatmayı

tercih ederek ve hemen ardından Blum'ün daha büyük parçayı (yani ötekinden beş ya da altı gram daha ağır olanı) bulduğunu çabucak unutmaya çalışarak (bir başka deyişle, Blum'ün seçimini yaptığı anda bunu içinde bir şeyler burkulan, ayağa kalkan, şimdi de vahşi ve ağlamaklı bir hiddetle böğüren midesine unutturmaya çalışarak), kısacası artık düşünmemeye çalışarak, öncelikle avcunun içinden ağzına akıttığı kırıntıları, sonra da olabildiğince yavaş bir biçimde çiğnemeye çalıştığı yapışkan hamuru düşünmemeye çalışarak, hatta ağzının ve midesinin Blum'ün ağzı ve midesi olduğunu hayal etmeye çalışarak, bir yandan da, Blum'e tam o anda gizlenen güneşin hatası olduğunu anlatmaya çalışıyordu, güneş olsaydı bile başaracaklarını hiç de ümit etmemiş olduğunu düşündü yine de: "Çünkü çok iyi biliyordum ki bu imkânsızdı başka çıkış yoktu ve sonuçta yine de yakalanacaktık: Bütün bunlar hiçbir işe yaramazdı yine de denedik denedim bunun bir işe yarayabileceğine inanır gibi yapıp sonuna kadar gittim umutsuzca değil de neredeyse ikiyüzlülükle kendi kendimi aldatarak inat ettim sanki kendi kendimi bunun mümkün olduğuna inandırmayı başarma ümidindeydim oysa ki tam tersi olduğunu biliyordum, hepsi birbirine benzer çitler arasındaki bu yollarda başıboş gezerek dört dönerken ardında adamın ölümünün pusu kurduğu bir çitin üzerinde bir an bir silahın kara parıltısını gördüm, sonra da adamın düştüğünü yerinden sökülmüş bir heykel gibi sağa yatıp devrildiğini, o zaman, geri dönüş yapıp dörtlüye kaçtık daha az hedef oluşturmak amacıyla atın boynunun üzerine eğilmiş yapışmıştık aynı anda adam da üzerimize ateş ediyordu, uçsuz bucaksız güneşli kırsalda ölümcül ve gülünç alçakça patlamaları çatapat sesleri gibi duyuyorduk, bir çocuk silahı gibi ve Iglésia Beni vurdu dedi ama dörtlüye gitmeye devam ettik Emin misin nereden dedim, o da, Oyluğumdan serseri, ben de Devam edebilecek

misin, o anlamsız tükürüp durma şu anda azalmıştı sonra da tamamıyla kesildi: Dizginlerinden tutup yanı sıra götürdüğü ve terk etmediği şu atla birlikte dörtnala gitmeyi bırakmadan Iglésia elini arkadan oyluğunun üzerinden geçirip baktı ben de baktım üstünde biraz kan vardı Canın yanıyor, dedim cevap vermedi elini benim göremediğim oyluğunun üstünden geçirmeye ve onlara bakmaya devam etti, herhalde atların özel bir duyuları olsa gerekti zira ben bu yolu görmüş olduğumu hatırlamıyorum ama belki de Iglésia görmüştü ne var ki dörtnala gitmeyi kesmeden üçü aynı anda sağa döndüler ve Iglésia Uf Uuuuuuuuf uuuf beee yaptı ve ağır adım gitmeye başladılar, yeniden minik kuşlardan başka hiçbir şey duyulmaz oldu, atların üçü birden gürültülü bir biçimde nefes alıyor burunlarını fışkırtıyorlardı N’apıyoruz o zaman? dedim Bir daha eline baktı eyerinin üstünde şöyle bir döndü ama ben göremiyordum çünkü sağ taraftan vurulmuştu bir daha profilden görüldüğünde kaygılı ve uykulu daha çok da sersemlemiş özellikle de memnuniyetsiz bir hali vardı cebinde bir şeyler aranıp kirli bir mendil çıkardı mendilin üstünde kan vardı aynı sersemlemiş ve aksi tavırla onu indirdiğinde Yaran ağır mı? dedim ama cevap vermedi yalnızca omuz silkti ve mendilini yeniden cebine koyarken düş kırıklığına uğramış gibi bir hali vardı sanki gerçekten yaralanmamış olduğu ve kurşun sadece sıyrıp geçtiği için kızgın gibiydi, atlı gölgelerimiz dik açıyla yontulmuş çitin biçimini alarak şu anda solumuzda yürüyordu: Mevsim bahar olduğu için otlar henüz çok büyümemişti ve kırsal alanlar iyice budanmış bir bahçe gibiydi, bu şimşir ya da kozalaklı çalılar nedir sanıyorum geometrik olarak yontulmuş etrafı çalılıkla çevrili çimenlikler hünerli bir biçimde birbirinin içine geçmiş eğriler çizen Fransız tarzı bahçeler koruluklar ile çoban ve çoban kızı kılığına girmiş gözü kapalı birbirini arayan aşk arayan aşkı da ölümü

de yürüyüş yollarının dolambacında çoban kılığında bulan markiler ve markizler için aşk randevuları, ne yani biz de ona rastlayabilirdik, dingin huzurlu ve kaskatı bir biçimde orada yolun kıvrımında sırtını bir çite dayamış mavi kadifeden av giysisi içinde pudralı saçlarıyla tüfeğiyle alının ortasındaki deliğiyle içinden şu anda durmadan koyu kırmızı renkli bir tür reçelin aktığı şakağıyla ölmüş olarak durabilirdi, ermiş resimlerinde ve heykellerinde de toprak sarsılmaları ya da ateş yağmurları gibi büyük felaketler olduğunda ermişlerin gözleri ya da yara izleri yüzyılda bir ya da iki kez böyle ağlamaya ya da kanamaya başlar, sanki savaş şiddet cinayet onu ikinci bir kez öldürmek için diriltmiştir sanki bir buçuk yüzyıl önce çekilen silahtan çıkan kurşunun ikinci hedefini bulması için yeni bir felakete son noktayı koyması için bütün bu yılların geçmesi gerekmiştir

Sonra (bu boğucu karanlıkların içinde yarı yarıya soluğu tıkanmış bir biçimde yatarken) Georges onu gerçekten gördüğünü sandı, o kadar yersiz, o kadar tuhaf bir görüntüydü bu, tıpkı tarlaların ortasında ilerlerken kimi zaman yeşermiş kırsalda rastladığımız şu cenaze törenleri gibi, bir biçimde kutsala saygısız, kepezelik dolu bir maskaralık gibiydi hatta –her türlü maskaralıkta olduğu gibi– belli belirsiz şekilde oğlancılık eğilimindeydi, bu da olsa olsa şundandı (nasıl ki yaşlı ve yalnız hanım sabah işe aldığı sert yüzlü ihtiyar hizmetçi kadının, kendisine çorbasını getirdiğinde eteklerinin altında görünen postalları ve o anda yanaklarını kaplayan sert kılları gördüğünde, onun aslında erkek olduğunu dehşetle anlar ve çaresizlik içinde o gece öldürüleceğini fark ederse) biz de tertemiz beyaz papaz üstlüğü'nün altında kaba saba papaz postalları ve en önde gidip arkasına dönmeden bağıra çağıra kilise ilahileri söyleyen ve yan gözle böğürtlen çalılıklarına bakan koro çocuğunun kirli bacaklarını, kılıç kemerinin göbek altı

hizasında asılı duran deri külâhına bağlanmış bakırdan yüce haçı fark ederiz, (öyle ki çocuk uyluklarının arasından çıkan siyah ve üstüne bir haç kakılmış haddinden fazla açık saçık bir sembolü çocuksu, anlamı bulanık ve basit bir hareketle iki eliyle tutuyor gibi görünmekte) bu haç akıntıya kapılan bir geminin direği gibi bakırdan İsa'yı, ayin pelerininin metalik, keskin parıltılar saçan ağır simli nakışlarını buğdayların üstünde bir cenaze alayının arkasından yeraltı mezarlarına ve tonozlara ait ölüm kokusunun uzun süre etkisini sürdürdüğü puslu havada bir o yana bir bu yana sallamakta: Demek ki ölüm şatafatlı ağır bir elbise ve danteller içinde, ayağında kabasaba katil postallarıyla tarlaların arasından ilerlemekte, öteki ise (öteki Reixach, atası) dumanı tüten bir çatapatın oluşturduğu sis perdesinin arkasından, tiyatrodâ birdenbire ortaya çıkan oyuncular gibi, bir hokkabazın değneğini dokundurmasıyla bir tuzaktan fırlayıveren kişiler gibi, orada durmakta, sanki bir bomba patlaması, kayıp bir havan topu mermisi onu topraktan çıkarmıştı, ölümcül ve pis kokan, toz değil de tütsü bulutu içindeki gizemli geçmişten onu çekip almıştı, bu bulut dağılırken onu yavaş yavaş açığa çıkaracaktı, zamana ters bir biçimde giyinmiş olacaktı (öldürülmüş askerlerin her yerde hüküm süren toprak rengi kaputu yerine) bıldırcın avcılarının şu aristokratik ve yalandan ihmal edilmiş giysisiyle duracaktı zaten işte bu giysinin içinde o tablo için poz vermişti bu tablo üzerinde zaman –bozulma– (matrak ya da daha doğrusu titiz bir düzeltmen olarak) ressamın unutmâsına –ya da daha doğrusu öngörüsüzlüğüne– ilaç gibi gelmişti, oraya bu lekeyi kondurarak (tıpkı merminin yapmış olduğu gibi, yani alnın bir parçasını patlatarak öyle bir biçimde ki bu sonradan düzeltmeyle görevli ikinci bir ressamın yapacağı şekilde sonradan eklemeyle bir rötuşlama değil de suratta –ya da suratı taklit eden bu renk katmanı üzerinde– altındakinin görüneceği şe-

kilde bir delik açarak), oraya bu kırmızı ve kanayan lekeyi bir kirlenme gibi kondurarak, bu kirlenme geri kalan her şeyi trajik bir biçimde yalanlarmış gibi görünüyordu: Yani bu yumuşaklığı –hatta dermansızlığı–, bu ceylan gözleri, kıyafetlerin şu çobansı ve bildik ihmal edilmişliğini ve danslı eğlence ya da maskeli balo aksesuarı gibi duran şu tüfeği yalanlarmış gibi.

Zira belki de erkeklere özgü bu avcı takımı –silah, ölü hayvanları varsaydıran avcı çantasının kırmızı deriden geniş kayışı, yaban tavşanlarının, kekliklerin ve sülünlerin üst üste yığıldığı şu ölü doğa resimlerinde olduğu gibi kürklerin ve benekli hayvan tüylerinin birbirine karıştığı bir şey– ona bir duruş, bir tavır sağlamak için oradaydı sadece tıpkı günümüzde insanların fuarlarda fotoğraf çektirmek için başlarını basit bir tuvale resmedilmiş (gösterişli havacılar, palyaçolar, dansözler gibi) karakterlerin başı yerine geçen yumurta şeklinde deliklerden geçirerek poz vermeleri gibi, Georges büyülenmişçesine tablodaki biraz etli kadınsı ve bakımlı ele bakıyordu, bu elin işaret parmağı uzak bir gecenin umutsuzluğunda kendisine doğrultmuş olduğu silahın tetiğini çekmişti (kadın da bu silahı görmüştü, ona dokunmuştu: Harbîlerin, mermi kovanlarının, barut kaplarının ve maun ağacından yapılmış bir kutunun içindeki güve yeniği bیلardo yeşili çuha kumaşıyla kaplı içi çukur bölmeli hazneye tek tek yerleştirilmiş başka aksesuarların ortasında birinin sapı diğerinin ağzına gelecek biçimde yatırılmış, altıgen namluları menevişlenmiş iki uzun tabancadan biriydi, bu aksesuar kutusu salondaki konsolun üzerinde kabul günlerinde ağzı ardına kadar açık diğer günlerde de tozlanmasın diye kapalı duruyordu, bir de şu var: Adamın çocuk gibi kolu için fazlasıyla ağır olan silahı tutan kendi eli tabancanın horozunu kaldırırken (ama bunun için iki eli de gerekliydi, dipçik eğik olarak iki dizi arasına sıkıştırılmış, her iki başparmağını birleştirip pasın ve tabanca yayı-

nın birlikte sağladığı direnci kırmak için zorlamıştı) namluyu şakağına dayayarak, kıvrılmış parmağı zorlamaktan bembeyaz kesilmiş bir halde kuru, anlamsız gürültü oluşana dek bastırmış (çakmaktaşının yerine keçeyle kaplanmış tahta bir takoz konmuştu) ve silahın geri düşen horozu odanın sessizliğinde ölümcül bir gürültü yaratmıştı, –şimdi anne-babasının yattığı– o odada hiçbir şey değişmemişti değişen belki sadece duvar kâğıtları –vazo, fotoğraf çerçeveleri, elektrikli lamba– gibi eşyalardan oraya konmuş ya da sokuşturulmuş, yararlı ve gıcır gıcır üç ya da dört tanesiydi, bir hayaletler toplantısında servis yapmak için iş bulma kurumunda geçici bir süre için işe alınan gürültücü, dayanılmaz ve pırıl pırıl yardımcıları gibiydiler: Aynı lake kaplama mobilyalar, çizgileri solmaya yüz tutmuş aynı perdeler, aşk ve kır sahnelerini temsil eden duvarlardaki aynı gravürler, üstünde açık gri damarları olan beyaz mermerden aynı şömine, Reixach beynini patlatmak için bu şömineye dayanmıştı (deniyordu ki, yani Sabine diyordu ki – ya da belki de uydurmuştu, sahneyi daha çarpıcı kılmak için hikâyeyi her anlattığında hayalinden ayrıntılar ekliyordu) ve Georges da Reixach’ı hep bu şöminenin yanında hayal etmişti, karşısına oturmuş, ayaklarındaki çamurlu ve muhteşem botlarıyla bacaklarını V şeklinde ateşe doğru uzatmış, köpeklerinin biri ayaklarının dibinde, tumbul ve bakımlı eli kabarık pileleri olan şu gömleklerden birinin dantel kol ağzından çıkıyordu ama bu kez bir tabanca değil de başka bir şey tutuyordu (oysa o bunun için yetişmişti, ona yalnızca atların ve silahların çok özel ve masum kullanımı öğretilmişti) tuttuğu silah kadar tehlikeli ve patlayabilecek bir şeydi (yani tabancayla ateş etme belki de bunun sadece kaçınılmaz sonucuydu): Tuttuğu şey bir kitaptı, belki de Rousseau’nun tüm yapıtlarının yer aldığı yirmi üç ciltten biriydi ve bu ciltlerin en başındaki ve en sonundaki boş sayfalarda hep aynı paraf

vardı, Reixach'ın pürtüklü ve sararmış kâğıt üzerinde gıcır-tısını duyduğunu sandığı bir kaz teleğiyle yazılmış karolen-jyen tarzda, kibirli ve sahiplenilen bir güzel yazı şu değişmez ifadeyi yansıtıyordu: *Hic liber* –H harfi aşırı büyük, gösterişli, birbirine sırtını dönmüş ve dalgalı bir kesme çizgisiyle birleş-tirilmiş iki parantez şeklinde, parantezlerin uçları salyangoz biçiminde kıvrılmakta tıpkı paslanmış olmasına rağmen bö-ğürtlenlerin kapladığı bir parkın girişini koruyan bir tel örgü üzerindeki motifler gibi– sonra onun altında: *pertinetadme*, tek parça halinde, bundan sonra da daha küçük harflerle ve bü-yük harf kullanmadan Latinceleşmiş adı: *henricum* ardından tarihi, yıl olarak tarihi: 1783.

Onun, bu göz yaşartıcı, temiz sevgileri anlatan, kapalı bir ifadeyle yazılmış yirmi üç cildin her birini birbiri ardına bü-yük bir ciddiyetle okuduğunu hayal ediyordu, öyle görüyör-du, armoni, solfej, eğitim, budalalık, yeteneklerin aktarımı ve deha konularındaki uzun ve çapraşık Cenevre derslerini sin-dirmeden şurasından burasından kafasına doldurduğunu, bu her işe bulaşmış, müzisyen, teşhirci ve sulugözlü bozguncu serseri gevezeliğini en sonunda kendi şakağına o uğursuz ve buz gibi ağzını dayadığı şu (tam da o anda Blum'ün sesi duyuldu “Tamam! Demek ki onurlu ölüm olarak adlandırı-bileceğimiz şeyi buldu, daha doğrusu onu bulmanın yolunu buldu. Ailesinin geleneğinde vardı, desene. Yüz elli yıl önce bir başka De Reixach'ın (iyi biliyorsam kısaca Reixach'tı adı zira aşırı bir soyluluk, şıklık, zarafetle adının önündeki bu soyluluk ifadesini bırakmıştı ancak kendinden sonra gelen akrabaları onu yeniden almış hizmet kıyafeti içindeki bir hizmetçi ordusuna ya da üniformalı bir emir eri ordusuna – Restorasyonda– cilalattıktan sonra yeniden adlarının önüne eklemişlerdi) yapmış olduğunu yeniden yaparak, tekrarla-yarak, yani bir başka Reixach'ın kendi isteğiyle kafasına bir

mermi sıkarak yapmış olduğunu (tabii bu onun başına saçma sapan bir şekilde tabancasını temizlerken gelmediyse eğer, bu tür olaylar da sık sık olur ama bu durumda bir hikâye yoktur ortada, en azından annenin, senin ve misafirlerinin kafasını şişirecek kadar anlatacağı çarpıcı bir hikâye yoktur, öyleyse kabul edelim, bu işin böyle olduğunu kabul edelim) zira neredeyse kendini boynuzlatmıştı yani aldatılmıştı: Boynuz takılmıştı demek ki, ama kendinden sonra gelecek uzak akrabası gibi vefasız bir dişi varlık tarafından değil de bir şekilde kendi beyni, kendi düşünceleri tarafından ya da bu değilse, ona bu berbat oyunu oynamış olan –başkalarının düşünceleri tarafından– sanki karısı olmadığından (ama en nihayetinde bana bir karısı olduğunu söylememiş miydin ve o da ...) daha doğrusu şöyle: Sanki katlanmak gereken bir karısı olması yetmezmiş gibi bir de dertlerle canını sıkmış, düşünceler, kanılarla içini daraltmıştı, tabii ki bu da Tarnlı bir çelebi çiftçi için, herhangi biri için olduğu gibi, evlilikten çok daha büyük bir risk oluştuyordu ..." Georges da: "Elbette. Elbette. Elbette. Ama insan nasıl bilebilir ki?..."

Aynı dakikada şu ayrıntıyı, aile içinde herkesin ancak kısık sesle anlattığı şu garip şeyi de düşünerek (Sabine ise buna inanmadığını bunun gerçek olmadığını, büyükannesinin ona hep bunun uydurma olduğunu söylediğini anlatırdı, büyükannesinin dediğine göre, politik düşmanları olan Baldırı Çıplaklar tarafından satın alınmış hizmetçilerin yaydığı bir dedikoduydu bu ama büyükannenin unuttuğu bir şey vardı ki o da Reixach'ın bu tarafta yer almış olduğuydu, yani eğer onun hakkındaki bu dedikodular onun ölümünden sonra ve o koşullar içinde iftiracılar tarafından yayıldıysa bu ancak kralcıların işi olabilirdi; bu da bir anlamda hiç değilse bir ölçüde söylentilerin doğruluğunu kanıtlıyordu: Hizmet ilişkileri nedeniyle başkalarına bağlı insanların –adeta kendi durumları-

nın bir sağlaması gibi- tümüyle ast-üst ilişkisinin bulunduğu bir toplum anlayışına sıkı sıkıya bağlı oldukları ilkesi uyarınca, bu dedikoduların kaynağının gerçeğe çok uygun bir biçimde hizmetçiler olduğunu kabul edersek, o zaman eğer eski rejim taraftarları, ihtimal dahilinde olduğu gibi, Reixach'a karşı kendileriyle işbirliği yapacak kişiler aradıysa, kuşkusuz en iyi işbirlikçileri Reixach'ın hizmetçileri arasında bulmuşlardır) ister doğru ister yalan olsun, bu durum hikâyeye ne olduğu bilinmez kaypak, utanç verici bir şey katıyordu: Suçüstü Yakalanmış Âşık ya da Baştan Çıkarılmış Kız başlıklarını taşıyan ve hâlâ odanın duvarlarını süsleyen şu gravürler tarzında bir şey: Silah gürültüsünü duyup telaş içinde koşan, alelacele giyinmiş, bol gömleğinin yarısı, yataktan fırladığında üstüne geçirdiği pantolonunun dışına sarkan uşak ve belki de onun arkasında başında gece bonesiyle neredeyse çıplak bir hizmetçi kadın, bir eliyle çığlığını bastırmak için ağzını kapatarak, diğeriyle omuzdan kayıp göğsünü açıkta bırakan giysisini beceriksizce çekiştirerek (belki de elini kaldırması bir çığlığı bastırmak için değildir: Daha çok, istiridye gibi kapanmış parmakları, ikinci bir mum ateşinin karşısındadır (kadının henüz kapıyı aşmadığı için geride olmasına rağmen, hâlâ koridorun karanlığında olmasına rağmen görünür olmasını açıklayan da budur) kapının açılmasıyla oluşan hava akımından mumu korumaya çalışıyordu (mumun ışığı parmaklarının arasından sızıp her bir parmağının ortasında tenin saydam pembeliğiyle kaplanmış olan kemikleri görünür kılıyordu adeta): Demek ki bir eliyle aynı anda hem göğsünü pek de örtmeyen geceliğini hem de diğer eliyle koruduğu mumu tutmakta öyle ki mum genç ve korkmuş yüzü aşağıdan aydınlatıyordu tıpkı tiyatroda sahne kenarının iç bölümünün altında yer alan gaz lambalarının aydınlattığı gibi gölgeler tersine çevrilmişti yani kütlelerin altında değil de üstünde yer alıyorlardı, bu durumda

gölgede kalan parçalar alt dudak, burun köprüsü, elmacık kemikleri, üst gözkapağı, alnın kaşların üstündeki bölümüydü), uşak ise sırtı dönük duruyordu, sağ bacağı yarı bükülmüş olarak ileride, sol bacağı arkadaydı (yani ağırlığını tümüyle sağ tarafa vermişti: Bir yürüyüş ya da hatta bir koşu evresi değil de bir sıçrayıştan sonra düşen bir dansçının pozisyonuydu bu, bu tavır çok güzel bir biçimde olup biteni açıklıyordu: Acele eden beden, sağ omuz önde, kapıdaki panoya doğru öne atılması, sağ bacak kıvrılmış ve havaya kalkmış, son itiş, son atılım sol bacak tarafından sağlanmış, sonra –üçüncü ya da dördüncü girişimde– pano (ya da daha doğrusu kilit) yerinden sökülen sürgü ağızlığının ve etrafa saçılan tahta parçalarının çıkardığı gürültü içinde düşmekte, işte o anda mancinikla fırlatılmış, dengesini yitirmiş hizmetçinin vücudu bükülmüş sağ bacağının üstüne düşerken arkasından sol bacağı da çekiyor gibiydi, bu bacak tamamıyla yayılmıştı, oyluğu, baldırı ve ayağı aynı çizgi üzerindeydi, topuk havada, ayak (çıplaktı zira –uşak– ancak üstüne pantolonunu geçirecek kadar zaman bulabilmişti) yere ancak parmaklarının ucuyla dokunuyordu, sağ el neredeyse tablonun derinlik uzamının merkezinde yer alan mumu şu anda çok yukarıya kaldırmakta, bu durumda uşak ışığa karşı durmakta, bedeninin görülebilen kısmı –yani sırtı– ise neredeyse tümüyle gölgede kalmakta, gölge kazı kalemî yardımıyla iç içe geçmiş ve varlıkların şekilleriyle bütünleşen ince çizgilerle resmedilmiş öyle ki yakından bakıldığında, biçimler, özellikle de kolun bilekle dirsek arasındaki kaslı bölümü gölgenin yoğun olduğu yerde sıkılaştan zincirlerden örülü bir ağla sarılmış gibiydiler), adeta bu şekilde yoğunlaşmış tüm ışık, şöminenin dibine uzanmış, beti bezi atmış ve çıplak bir yay çizen kocaman bir beden tarafından emilmişti.

Zira (rivayet ya da Sabine’in dediğine bakılırsa, düşmanlarının uydurduğu dedikodu) işte buydu: Onu tamamıyla

çıplak bulmuşlardı, şöminenin yanında kafasına bu kurşunu sıkmadan önce üstünde ne varsa çıkarmıştı, bu şöminenin köşesinde, Georges çocukken, hatta daha sonraları, içgüdüyle duvarda ya da tavandaki alçıda merminin izini arayarak ne akşamlar geçirmişti (üstelik odanın o zamandan beri birçok kez boyandığını ve yeniden kâğıt kaplandığını bilmesine rağmen) şu aşk sahnesinin altüst oluşunda, şehvetli ve geceye özgü karışıklığında bunu hayal edip, yeniden yaşamakta, onu gördüğünü sanmakta: Belki devrilmiş bir koltuk, devrilmiş bir masa, ve kıyafetler, sabırsız bir âşışın alelacele ateşli bir biçimde üzerinden söküp attığı, oraya buraya saçtığı kıyafetler gibi ve narin, neredeyse kadınsı vücut yapısıyla yerde yatan erkek bedeni, bu çok iri beden ortama nezaketen hiç uygun değildi, mumun hareketli gölgeleri beyaz ve saydam, fildişi rengi ya da daha doğrusu mavimsi deri üzerinde oynuyordu, tam ortada tüy tutamı, yumağı, karanlık, bulanık ve katran rengi leke ile yatan heykelin oyluğunun yukarısında, kasığı tıkayan narin cinsel organı vardı (beden düşerken hafifçe sola doğru yatmıştı) tablonun tümü karmaşık, bulanık, ne olduğu bilinmez bir şeyin izini taşıyor gibiydi, hem nemli hem buz kesmiş, hem büyüleyici hem de tiksinti verici bir şey...

“Onun da şaşırmış belli belirsiz dehşete düşmüş bir hali olup olmadığını kendi kendime soruyordum Wack’ın bayırın aksi yönünde ölü yatarken atının üzerinden çekip alındığında başı aşağıda gözleri sonuna dek açılmış ağzı kocaman açık aptal suratı bana bakıyordu, ama onun hep aptalca bir suratı olmuştu ve kuşkusuz ölüm bu açıdan tam olarak hiçbir şeyi daha iyi hale getirmemişti tersine bunu daha da vurgulamıştı zira ölüm insan yüzünü her türlü hareketten yoksun bırakıyordu bu şaşkın ağzı açık ifade ölümün aniden ortaya çıkışıyla olmuş gibiydi yani en nihayetinde bu kavram birlikte yaşamaya alıştığımız soyut halinden çıkıp fiziksel gerçekliği

içinde karşımıza çıkıyordu daha doğrusu bize çarpıyordu, bu şiddet, bu saldırı, görülmemiş, akla gelmez ölçüsüz haksız hak etmediğimiz sertlikteki bu darbe insana çarpmak için bir nedene ihtiyacı olmayan olayların aptalca ve şaşkınlığa düşüren şiddeti tıpkı şu deyimle ifade edildiği gibi düşüncelere dalmış olduğumuzda görmeyip de ilk kez bir sokak lambasına tosladığımızda böylece dökme demirin budalaca başkaldıran ve vahşi kötülüğüyle tanıştığımızda olduğu gibi, kurşun başının yarısını alıp götürdüğünden belki de yüzü şu şaşkın kınayıcı türden ifadeye bürünmüştü ama yalnızca yüzü zira öyle sanıyorum ki zihni söz konusu olduğunda herhalde bir felaketten kaçan kaçana durumunda son hayallerini de kaybettikten sonra, ötesinde artık hiçbir şeyin onu şaşırtamayacağı ya da umudunu kıramayacağı eşiği aşalı çok uzun zaman olmuştu ve daha o zamandan kendini alelacele bu hiçliğin içine atmıştı, bu hiçlikte çekilen kurşunun yaptığı da gövdesini zihninin yanına göndermekti yalnızca: Epey bir süreden beri sadece sırtını görüyordum bu durumda her türlü şaşırma acı çekme hatta muhakeme etme yetisinin onu öncesinde terk edip etmediğini ya da serbest bırakıp bırakmadığını bilmem mümkün değildi öyle ki belki de zihni değil de sadece bedeni bu saçma ve gülünç hareket için, kılıcı kınından çekme ve doğrultma hareketi için emir verdi muhtemelen o anda tamamıyla ölüydü eğer ihtimal dahilinde olduğu gibi çitin arkasındaki öncelikle en yüksek rütbeliyi hedef aldıysa, sağ eliyle sol uyluğun önündeki kılıcın sapını tutmak kınından çıkarmak ve keskin tarafını havaya kaldırmak gibi bir dizi işlemi tamamlamaya oranla mitralyözle sizin vücudunuza on kurşun sokmak çok daha az zaman alır, ama cesetlerin çok güçlü kas kasılmalarından oluşan ve onları harekete geçirecek kadar eşgüdümlü refleksleri yapmaya muktedir oldukları söylenir tıpkı başları kesilmiş olmasına rağmen canlarını kurtara-

bilmek için adamakıllı kesilmeden önce gülünç şekilde birçok metre yürümeye devam eden ördekler gibi: En nihayetinde olup olacağı sadece bir kesik boyunlar hikâyesi madem ki geleneğe göre anlatıldığı şekle göre ailenin gurur okşayıcı efsanesine göre, öteki, giyotinden kurtulmak için yapmıştı bunu yapmak zorunda kalmıştı Öyleyse soyluluk armalarını o günden itibaren değiştirmeleri gerekirdi o üç güvercinin yerine başsız bir ördek koymalıydılar sanıyorum ki bu daha iyi olurdu her ahvalde anlamı daha açık daha uygun bir sembol olurdu zira ne onun ne ötekinin kafası yoktu artık: Basit bir başsız ördek bu kılıcı çekip havaya kaldırıyor ışıktaki parlatıyor sonra da yana devriliyor, yanmış kamyonun arkasında at ve ördek, üstünde bir oyuncunun bulunduğu bir halının birdenbire çekildiği kaba güldürülerde olduğu gibi onların ayaklarını yerden kesmişlerdi sanki, buradaki çitler akdikenden ve gürgenden yapılmıştır sanıyorum üstüne baskı yapılmış gibi ya da lüle lüle küçük yapraklar (ya da belki de) ütücülük terimleriyle söylersek (güneş-plise) ortadaki damarın her yanından çıkan işlemeli geniş yakalı gibi, dik açıyla basamak basamak aşağıya kayıp yatay, dikey, sonra yeniden yatay şekilde kırılan yüksek gölgelerimiz, çitin tepesindeki düz bölümde yer değiştiren miğferim, üç at (şimdi biraz daha sakın nefes almakta, Iglésia'nın bindiği atın genişlemiş burun delikleri hâlâ titreyen küçük külahlar gibi bir açılıp bir kapanırken şişmiş kırmızı damarcıklar burnun içinde fermuar gibi kollara ayrılmakta) yolun neredeyse tüm enini kaplayarak önden yürürken atın boynunu okşamak için eğildim ama dizginlerin süründüğü yerde hayvan sıırıslıklamdı ve grimsi bir ter salgısıyla kaplıydı elimi pantolonumun uyluğunda kuruldım burnunu çekti ve Allah'ın cezası herif, dedi, ben de Canın acıyor mu? dedim cevap vermedi sanki bana kızıyormuş gibi hâlâ huysuzluğu üstündeydi nihayet Hayır sanıyorum ki

önemli bir şey değil diyerek Gerizekâlı gördün mü bunu diye ekledi, ben de bu kez önümüze düşen gölgelerimizi gördüm Ne budalalık dedi şunlar da nedir? Kavşakta durmuş kımıldamadan bizim gelişimize bakıyorlardı sanki bir tören, bir bayram için pazar ayinine gidiyor ya da oradan dönüyorlardı kadınlar koyu renk elbise giymiş ve şapka takmışlardı kimilerinin ellerinde siyah bir şemsiye ya da siyah bir çanta vardı kimilerinin de valizler ya da şu sorgun dalından yapılma dikdörtgen sepetlerden hani şu kapağının üstünde sapı olan kapağı halkaların içindeki yiv üzerinden kayan kilitli bir sürgüyle sabitlenmiş sepetlerden, bekleyenlere yaklaştığımızda adamlardan biri Defolun gidin dedi yüzlerinde hiçbir ifade yoktu Süvarilerin geçtiğini gördünüz mü acaba dedim ama aynı ses Çekip gidin Defolun diye tekrarladı, üç at durmuştu miğferlerin gölgesi onların siyah renkli pazar ayakkabılarına kadar ulaşıyordu Kaybolduk dedim Bu sabah bir pusuya düşürüldük Az önce komutanımız öldürüldü Aradığımız, sonra kadınlardan biri bağırmaya başladı sonra birçok ses aynı anda bağırdı Onlar her yerdeler defolup gidin sizi bizimle birlikte bulurlarsa bizi öldürürler, Iglésia bir kez daha Gerizekâlı diye tekrarladı ama sesini yükseltmeden söylemişti bunu ben de kendime bu adamlardan mı yoksa bizim üstümüze ateş eden heriften mi söz ettiğini sordum ama bunu çoğul mu tekil mi söylediğini bilemiyordum tam o anda hayvanın şırıltı sesi çıkardığını duyduğumu hatırlıyorum aynı zamanda da uyluklarını aralamak için biraz kıpırdadı böbrekleri rahatlatmak için eğildim ve öne doğru düzleşmiş yere bakar pozisyonda kaldım, sarı idrar her tarafa sıçırıyordu ve en yakındaki adam bizden uzaklaştı kuşkusuz bayram kıyafetlerini kirletmek istemiyordu, idrar daha yeni taş döşenmiş yolda kıvrımlar çiziyordu kabarcıklarla kaplı bir ejderha gibi başı duraksıyor sağda solda el yordamıyla yolunu arıyor aynı anda gövdesi

genişliyordu ancak toprak çabucak onu emdi ve geriye sadece koyu renkli nemli ve her yana yayılan bir leke kaldı, bu lekede iğne başı gibi minicik parlak noktalar birbiri ardına sönüyordu o zaman ben de doğrulup Haydi burada kalacak değiliz dedim, hayvanı dehledim ve pazar giysileri içindeki görkemli dimdik ve düşman adamlar geçmemiz için açıldılar, Aptal köylüler dedi Iglésia, sonra arkamızdan bağrıldığını duyduk ve ben arkama döndüm insanlar yerinden kıpırdamamışlardı bağıran bir kadındı diğerlerinin yüzlerinde yine deminki düşman ve asık suratlı ifade vardı ve bir tür kınamayla kadına bakmaktaydılar, Kadın ne diyor? dedim, Iglésia da arkasına dönmüştü yanında götürdüğü atın dizginlerini ve gemini tutan el uyluğun üstüne konmuştu, birçok kez aynı kol hareketini tekrarladı Solu dedi Iglésia kadın dedi ki solu takip edersek oradan onların içine dalarız, hepsi birden konuşmaya ve el-kol hareketleri yapmaya başladılar aynı anda kızgın ve çatışan seslerini duydum Öyleyse hangi taraftan? dedim sonra da bir süreden beri aramakta olduğum şeyi buldum bu garip ve törenden gelirmiş gibi duran insanların giysilerinin bayram giysisi değil de yas giysisi olduğunu anladım işte onun için yeşermiş köy yollarında rastladığımız siyah ve her şeyi ölçölüp biçilmiş cenaze törenlerini düşünmüşüm diye düşündüm (adam hâlâ siyah şemsiyesini bizi kovmak istercesine hiddetle sallıyordu sanki hâlâ bize bağırıyormuşçasına Çekip gidin Defolun defolun burdan!) Kadın solu takip edelim dedi, dedi Iglésia ama şu anda gölgelerimiz bizden önde gidiyordu cambaz ayaklığına binmiş gibi görünen gölgelerimizin önümüzde ilerlediğini görebiliyordum Ama dedim oradan dönersek ... Iglésia da Mademki oradan gidersek tam ortalarına düşeriz dedi, kadın herhalde senden daha iyi biliyordur değil mi? Güneş kayboldu gölgeler kayboldu bir kez daha arkamıza baktım ve insanlar çitin arkasın-

da gözden kayboldular güneş olmadığında kırlar daha da ölü terk edilmiş ve korkutucu görünüyordu dingin ve bildik kımiltısızlığıyla aynı derecede dingin ve kımiltısız ölümü saklıyorlardı ayrıca ormanlar ağaçlar çiçek açmış çayırlar kadar az heyecan verici ölümü ...”

Sonra farkına vardı ki bütün bunları açıklamakta olduğu kişi Blum değildi (Blum öleli üç yıldan fazla olmuştu şu anda, yani ölmüş olduğunu öğrendiğinden beri zira görmüş olduğu sadece şuydu: O yağmurlu ve gökyüzünün gri olduğu sabah tahıl ambarında gördüğüyle aynı surat ama biraz daha çekmiş, pörsümüş ve acınacak durumdaydı, surat küçüldükçe, eridikçe daha da büyümüş gibi görünen kocaman kepçe kulaklar arasındaydı ve kulübeyi aydınlatan ampullerin koyu sarı ışığının içinde yansıdığı aynı ateşli, sessiz ve parlak bakış, bu ampuller kulübeyi hiç değilse yapılması gereken şu işlere yetecek kadar aydınlatmaktaydı: Gözlerini açmak, yatak şiltelerine oturmak ve aşağı yukarı bir dakika yarı yarıya aptallaşmış bir şekilde böyle kalmak, ta ki bulundukları yerin neresi olduğunu ve kendilerinin ne olduklarını algılayana dek, sonra da kalkmak ayakkabılarının bağlarını bağlamaktan başka bir şey yapmadan sadece ayakta dikilmek (zira şimdi pazar günleri bitlerini ayıklamak haricinde soyunmak nedir artık bilmiyorlardı) sonra da gece tozlanan samanın tozunu atmak, bir sürüymüş gibi sayılıp da tam olarak sayıları belli olana dek tan vaktini bekleyerek gece karanlığında dışarıda sıralanmak için sırtlarına kaputlarını geçirmek: Demek ki bunlar için yeterince ışık vardı, bir de Blum’ün ağzının karşısında tuttuğu mendili görecektik kadar, mendilin neredeyse siyah olduğunu ama bunun kirden dolayı olmadığını görecektik kadar, yani ampuller biraz daha güçlü olsaydı mendilin kırmızı olduğunu görebilirdi, ama alacakaranlıkta mendil sadece siyahtı, Blum de hâlâ susuyordu, sadece fazlasıyla parlak gözlerinde iç pa-

ralayıcı, umutsuzluk verici ve yazgıya boyun eğdirici bir şey vardı, Georges ise: “Bu sadece bir parçacık k... Talihli herif! Dört ayak üstüne düştüm diyebilirsin: Hemşire, çarşaf, üstelik seni geri gönderecekler bahanen var has... Talihli herif!” Blum hâlâ cevap vermeden ona bakıyordu, siyah, iri iri açılmış çocuksu gözleri karanlıkta çakmak çakmaktı, Georges sözlerini tekrarladi: “Talihli herif! Ben de biraz tükürebilmek için neler vermezdim: Bir parçacık tükürük hiçbir şey değil oğlum keşke ben de yapabilseydim ama nerede bende o talih ...” ve Blum hâlâ cevap vermeden ona bakmaya devam etmekteydi, sonra da bir daha asla görmedi onu) böylece karanlıkta fısıldayarak bütün bunları açıklamaya çalıştığı kişinin Blum olmadığını fark ederek ve vagon da değildi, kafaların tıkadığı tavandaki küçük delik ya da daha doğrusu birbirini itekleyip bağrıışan lekeler de değil ama tek bir baştı, bir körün el yordamıyla tanıdığı gibi sadece elini kaldırarak dokunabileceği bir baş, hatta bilmek için karanlıkta elini yaklaştırmaya bile gerek yoktu, havanın kendisi ılıkliğini, nefesini hissederek, dudakların siyah karanlık çiçeğinden çıkan soluğu içine alarak yüzün tümünü yontuyordu, kendi yüzünün üstüne eğilmiş bu yüz bir tür siyah çiçek gibiydi sanki kadının adamın yüzünde okuyup tahmin etmeye çalıştığı Ama adam kadından erken davranıp kadın onu yakalamadan onun bileğini yakaladı, öteki elini de havada kaptı, memeleri göğsünün üstünde yuvarlanıyordu: Bir an didiştirler, Georges gülme arzusu bile duymadan düşündü Genelde kadınlar ışığın yanmasını istemezler ama gecede hâlâ fazlasıyla ışık vardı kadın yan tarafa döndü başı yıldızların maskesini düşürerek pencerenin önünden kaydı ve adam soğuk ışığın kendisine ulaştığını yüzüne süt gibi yapıştığını hissedebildi Çok iyi bak diye düşünürken kadının ağırlığını hissetmekte bütün o kadın etinin ağırlığını bacağını ezen kalçasını, kadının kalçası karanlıkta

fosforlu gibi parlıyordu adam kadının bacağına aynada da parladığını görebiliyordu bir de dolabın alın tablasının iki yanındaki kozalağı ve her şey aşağı yukarı bu kadardı ve kadın: Devam et onunla konuş, adam ise: Kiminle? ve kadın: Her ahvalde benimle değil, adam ise: Öyleyse kiminle? ve kadın: Artık çökmüş bir orospuysam da sen, adam ise: Ne saçmalıyorsun? ve kadın: Zira ben değildim değil mi, bu, adam ise: Tanrım beş yıl boyunca sadece seni hayal ettim ben ve kadın: Beni değil, adam ise: Hadi canım sorarım o zaman kendime kimi ve kadın: Kimi değil de neyi olduğunu söylesen daha iyi olur, tahmin etmesi pek de zor değil gibi geliyor bana, beş yıl boyunca kadınlardan mahrum kalmış bir yığın erkeğin neyi düşünebileceğini tahayyül etmek pek de zor gelmiyor bana, telefon kabinlerinde ya da kafe tuvaletlerinde resmedilmiş olarak gördüklerimiz türünden bir şey aşağı yukarı bunun normal olduğunu düşünüyorum bunun çok doğal olduğunu düşünüyorum ama bu resimlerde yüzler asla temsil edilmez resim genelde boyuna kadar geldiğinde burada biter badana-yı kazımak için kalem ya da çividen yararlanan kişi başka bir şey resmetme zahmetine girer, daha yukarı çıkıp, adam ise: Aman Tanrım o zaman ilk gelen kadın ve kadın: Ama orada elinin altındaydım senin (ve kadın karanlıkta kendisini hafifçe sarsan, her ikisini, birbirine kaynaşmış iki göğsü, memeleri birlikte sarsan, gülüş sesi gibi bir ses çıkardı öyle ki adam bunun kendi göğsünde çınladığını, kendisinin de güldüğünü duyduğunu sandı, yani pek de bir gülüş değil zira bu hiç de bir neşe içermiyordu: Sadece öksürük gibi sert türden bir kassılma her ikisinin bedeninde aynı anda çınladı sonra kadın yeniden konuştuğunda kesildi:) Daha doğrusu siz madem ki üç kişiydiniz, Iglésia, sen ve neydi neydi adı ve Georges: Blum ve kadın: ... sizinle birlikte olan şu ufak tefek Yahudi ki sen onunla yeniden karşılaşmıştın ...

Sonra Georges artık onu dinlemiyor, duymuyordu, yeniden şu boğucu karanlığın içine hapsolmuştu, göğsünün üstündeki bu şey, ılık kadın eti olmayan bu ağırlık sadece havaydı adeta hava da cesetlerin on katına, yüz katına çıkmış ağırlığıyla birlikte orada cansız yatıyordu, Georges'un üzerine boydan boya uzanmış, ağzı onun ağzına yapışmış, kara havanın ağırlaşmış ve bozulmuş cesedi ve adam umutsuzca ölüm tadındaki, çürümüşlük tadındaki bu nefesi ciğerlerine göndermeye çalışıyordu, sonra birdenbire hava içeri girdi: Yeniden kapıyı kaydırmışlardı, seslerin, emirlerin çınlaması hava ile birlikte içeri girerken, şimdi kendine gelmiş olan Georges düşünmekte: "Ama mümkün değil, mümkün değil, daha fazlasını bindirmeleri, biz ..." sonra şiddetli bir şey, çarpışmalar, itişme, karanlıkta küfürler, sonra kapı yeniden kaydı, demir mandal dışarıdan kapandı ve yeniden sadece nefes alıp vermelerin doldurduğu bir karanlık çöktü, yeni binenler muhtemelen panonun karşısında sıkıştılar kuşkusuz kendilerine burada bilinçlerini kaybetmeden ne kadar kalabileceklerini soruyorlardı daha doğrusu yalnızca bekliyorlardı (bu sadece birkaç dakika içindir, ne yapalım diye düşünerek kuşkusuz) bilinçlerini kaybedecekleri ânı bekliyorlardı, nefes alıp vermeler karanlıkta körük gibi kesintisiz bir gürültü oluşturunuyordu, sonra yeni binen adamlardan biri (kuşkusuz bunun gerçekleşmesini beklemekten yorulup) konuştu (ama kızgınlık yoktu sesinde, sadece can sıkınlığıyla), şöyle diyerek: "Hiç değilse bize de oturmak için bir yer verebilirsiniz, değil mi?" ve Georges: "Kim konuştu?" ve konuşan ses: "Georges?" ve Georges: "Evet, bu taraftayım, bu.. Tanrım, demek ki seni de yakaladılar! Hay Allah, sen ", küfürlere rağmen kapıya doğru emekleyerek ilerlemeye çalışırken konuşmaya da devam ediyordu, adamların kendisine vurduğu yumrukları da hissetmiyordu, sonra biri onun ayak bileğini tuttu ve düştü, yüzünün

yan tarafına esaslı bir tekme yedi aynı anda şimdi daha da yakından Blum'un sesi geliyordu kulağına, "Georges" derken Marsilyalının sesi de "Olduğun yerde kal. Geçmeyeceksin!" diyordu ve Georges: "Ne oluyor yahu, o bir arka..." Marsilyalı ise: "Defol git!" ve Georges tekme atarken ayakta durmaya çalışıyordu, sonra tam yarı yarıya doğrulmuşken bir ton çeliğin göğsüne vurduğu gibi bir hisse kapıldı, kafasında şimşek çaktı: "Tanrım, mümkün değil, atları da içeri sokmuşlar, atlar

sonra demir panonun kafasına çarptığını hissetti (ya da başının demir panoya çarptığını, tabii demir pano diye bir şey yoksa eğer kafası tek başına çınlamıştı), şu anda tam yanında olan Blum sesini yükseltmeden "Serseri çetesi!" dedi, Georges onun karanlıkta kendisinin önünde alelacele olsa da bir şekilde sabırla mümkün olan en yüksek sayıda tekme ve tokat salladığını anlayabiliyordu, Georges da vurmaya çalışıyordu ama pek başarılı değildi zira kolu ya da ayağı hemen bir şeylere çarpıyor ve pek güçlü ulaşamıyorlardı ayrıca kuşkusuz uzun süre dövüşmeye yetmeyecek kadar az hava vardı zira yavaş yavaş ve onlarla hasımları arasındaki sözsüz bir anlaşmaya göre (yani onlarla içine darbeler gönderdikleri ve içinden kendilerine darbelerin geldiği bu karanlık arasındaki) bu dövüş kesildi, Marsilyalının sesi görüşeceklerini söylüyordu ve Blum de "Tamamdır" dedi, Marsilyalı ise: "Fotoğrafın çekildi" ve Blum: "Tamam, benim fotoğrafımı çektin" Marsilyalı ise: "sen dalganı geç bakalım, gör bakalım gün doğsun, buradan çıkalım bir" ve Blum de "Tamamdır: fotoğraf" ve kuşkusuz karşılıklı hakaretlere devam etmeye de yetmeyecek kadar az hava vardı içeride zira bu da kesildi ve Blum "İyi misin?" dedi, Georges da çıkınını yokladı, hâlâ ekmek parçası yerindeydi ve su şişesi de kırılmamıştı, "İyiyim, evet" dedi ama dudağı odun parçası gibiydi o zaman ağzından bir şeyin aktığını hissetti, parmaklarıyla dudağını yoklayarak, tedbirle keşfede-

rek, düşünerek: “Güzel, neredeyse gerçekten savaşa katılmış olup olmadığımı soracaktım kendime. Her şeye rağmen kendimi yaralatmayı başardım, ben de o değerli kanımdan birkaç damla akıtmayı başardım artık anlatacağım bir şey var bundan sonra ve benim asker olmam için harcanan tüm paranın boşa gitmemiş olduğunu söyleyebileceğim yine de korkarım ki bu pek de kurallara uygun değil, yani doğru biçimde değil, yani beni dizden çekme pozisyonunda hedeflemiş olan bir hasım tarafından darbe almış olmak, ama sadece bir çivili ayakkabı darbesi, üstelik bu da pek kesin değil, hatta benzerlerimden biri tarafından yaralanmış olmak kadar gurur verici bir şeyle daha sonra övünebileceğimden de pek emin değilim zira beni yaralayan daha çok vagona yanlışlıkla sokulmuş olan bir katır ya da bir at olmalıydı tabii orada yanlışlıkla bulunan biz değilsek eğer mademki bu vagonun öngörülen ilk işlevi hayvan taşımaktır tabii bu da tamamıyla bir yanlışlık değilse eğer ve vagon üretildiği kullanıma uygun olarak hayvanlarla doldurulmadıysa eğer yani farkına bile varmadan bizler hayvanlara dönüşmüş değilsek eğer, galiba bir yerde böyle bir hikâye okumuştum, bir değnek dokunuşuyla domuzlara ya da ağaçlara ya da çakıl taşlarına dönüşen tipler, hepsi Latince dizeler aracılığıyla ...” şöyle düşünmeye devam ederek “Bu durumda tamamıyla haksız da değil. Bu durumda en nihayetinde sözcükler bir işe yarıyor öyle ki kendi kulübesinde kuşkusuz kendi kendini inandırabilir olası bütün biçimlerde onları yan yana getirerek bazen biraz da talihimiz de varsa tam yerine düşmek mümkün olur. Bunu ona söylemem gerek. Bu onun hoşuna gidecektir. Ona başıma gelen şeyi Latince olarak okuduğumu söyleyeceğim, bu sayede pek de şaşırmadım ve hatta bunun daha önce yazılmış olduğunu bilmek bir ölçüde içimi rahatlatmıştı, öyle ki onun bana bunu öğretmek için harcadığı tüm para da böylece boşa gitmemiş olacaktır. Bu kuşkusuz onun

hoşuna gidecektir, evet. Bu onun için kesinlikle bir ...” Sonra durdu. Konuşmak istediği babası değildi. Yanında yatan görünmez kadın da değildi, karanlıkta fısıldayarak eğer güneş saklanmasaydı gölgelerin hangi taraftan yürüdüklerini bilebileceklerini açıklamaya çalıştığı kişi Blum bile değildi belki: Şimdi yeşil kırlarda atla gitmiyorlardı artık ya da daha doğrusu kırların yeşil yolu birdenbire kesilmişti ve onlar (Iglésia ve kendisi) yolun tam ortasında durdurulmuş, sırık gibi atların üstüne tünemiş bir biçimde aptalca duruyorlardı orada aynı anda bir tür şaşkınlık, umutsuzluk ve sakın bir tiksintiyle düşünüyordu (son duvarı aşmasını sağlayan halatı bırakan kürek mahkûmu gibi kendini toparlayarak, ayağa kalkarak, ileri atılmaya hazırlanarak ve o anda tam da kendisini beklemekte olan nöbetçinin ayağına düştüğünün farkına vararak): “Ama ben bunu daha önce bir yerde gördüm. Bunu biliyorum. Ama ne zaman? Ve peki nerede? ...”

II.

Tanrı'ya erkek ve dişi canlılar yaratma ve onları birleştirme düşüncesini kim vermiş olabilir ki? Önce erkeği yaratıp, sonra ona kadını veriyor. Kadının göğsünde iki meme ucu var bacaklarının arasında da küçük bir dar boğaz. Oraya küçük bir damla insan tohumundan koyun, işte şöyle kocaman bir beden çıkacaktır oradan; bu garibim küçük damla et, kan, kemikler, sinirler ve deriye dönüşecektir. Eyüb bunu onuncu bölümde çok güzel dile getirdi: "Beni süt gibi sağıp peynir gibi mayalamadınız mı?" Tanrı'nın bütün yapıtlarında matrak bir şey var. İnsanların dünyaya gelmesi konusunda benim fikrimi sormuş olsaydı, ona verimli bir toprak parçasıyla yetinmesini öğütlerdim. Ve ona güneşi bir lamba gibi dünyanın tam ortasına koymasını söyledim. Böylece hep gün ışığı olurdu.

MARTIN LUTHER

Bir süre sonra onu tanıdı: Kurumuş çamurdan köşeli bir topak değil de (kemikleri dua edercesine birleşmiş ve kıvrılmış hayvan bacakları, sert ve kırılğan kabuğunun altında aynı anda hem böcek hem de kabuklulara özgü görünümü, yapısıyla, kilden sıvayla yarı yarıya kaplanmış, –sanki toprak şimdiden onu sindirmeye başlamış gibi– emilmiş gövde) bir attı bu daha doğrusu vaktiyle (yeşil çayırlarda kişneyen, ürkünce hırlayan) bir at olmuş olan şeydi ve şimdi gelmiş olduğu toprağa dönüyordu ya da dönmüştü bile görünüşe bakılırsa çürümenin gerçekleştiği ara evreden geçmesine gerek yoktu yani hızlandırılmış bir biçim değiştirmeden ya da madde değiştirmeden geçmişti adeta normalde bir evrenden diğerine (hayvan evreninden maden evrenine) geçişte gerekli olan zaman dilimi bu kez bir çırpıda aşılmıştı. “Ama” diye düşündü, “belki de yarın, belki de günler günler önce buradan geçmiştik ben farkına bile varmadan. O benden daha az farkına varabilirdi. Zira bir insanın ölmüş olduğunu nasıl söyleyebiliriz mademki artık onun için dün biraz önce biraz sonra ve yarın var olmayı kesti yani onun zihnini meşgul etmeyi yani onun canını sıkmayı kesti bunlar ...” Sonra sinekleri gördü. İlk seferinde gördüğü pütürlü ve parlak geniş kan pıhtısı değil de koyu renkli bir tür kaynaşmaydı, “Daha şimdiden” diye düşünerek, “Bunların hepsi nereden çıktılar?” diye düşünerek ta ki o kadar da fazla olmadıklarını (pıhtının üstünü örtecek kadar çok olmadığını) fark edinceye kadar ama kan kurumaya başlamıştı ve şu anda

rengi solmuştı, şimdi kırmızıdan çok kahverengiydi (görünü-
şe bakılırsa onu gördüğü ilk seferden bu yana gerçekleşen tek
dönüşüm buydu öyle ki, diye düşündü, muhtemelen sadece
birkaç saat geçmişti ya da bir tek saat ya da belki o kadar bile
değil, tam o anda yolun kıyısındaki tuğla duvarın köşesinden
düşen gölgenin az önce atın güneşte kalan ön ayaklarını ört-
tüğünü fark etti, yola paralel duvar parçasının yansıttığı gölge
durmadan genişliyordu, Georges "Ama gölgelerimiz o zaman
sağımızdaydı, demek ki güneş şu anda yolun eksenini aştı, de-
mek ki ..." diye düşünerek, sonra da düşünmekten vazgeçerek
daha doğrusu hesaplamaya çalışmaktan vazgeçerek, sadece
şunu düşünerek: "Ama ne fark eder ki? Şu anda bu onun için
neyi değiştirebilir ki, şu bulunduğu yerdeki ?"), mavi-si-
yah renkli koca sinekler artık sadece bir delik, bir volkan ağzı,
bir yara olan şeyin çevresine, dudakları üstüne üşüşmekte-
ler, buradaki kertiklenmiş deri karton gibi tersine dönmeye baş-
lamıştı, kolu ya da bacağı kopmuş ya da patlamış içini göste-
ren şu çocuk oyuncaklarını düşündürmekte, bu oyuncakların
kuyu gibi boş ve mağara gibi oyuk içi boşluğu çevreleyen ba-
sit bir biçimden başka bir şey değildi sanki sinekler ve kurtlar
şimdiden görevlerini tamamlamıştı yani yenebilecek ne varsa
yiyip bitirmişlerdi buna kemikler ve deri de dahildi, geriye ka-
lan tek şey (tıpkı etleri dökülmüş hayvanların koruyucu taba-
kası gibi ya da içeriden beyaz karıncalar tarafından kemirilmiş
şu nesneler gibi) kurumuş çamurdan kırılğan ve incecik bir
örtüydü, bu örtü bir boya tabakasından daha kalın değildi, ça-
murun yüzeyinde etrafı kirleten bir gürültüyle patlayıp insan
bedeninin dipsiz derinliklerinden geliyormuş gibi algılanan
hafif bir çürüme kokusu yayan şu kabarcıklardan da ne daha
az ne daha çok boş, ne daha az ne daha çok dayanıksızdı.

Sonra şu herifi gördü. Yani atının tepesinden, el kol hare-
ketleri yaparak evin dışına çıkan, bir yengeç gibi yolda onların

üstüne koşan şu gölgeyi; Georges dikkatini önce gölgenin çektiğini anımsadı çünkü, dedi, gölge uzamış ve düzdü oysa ki Iglésia ve kendisi adamı yukardan aşağı kısalmış görüyorlardı öyle ki Georges hâlâ (cilalanmış bir tuval üzerinde ya da camla kaplanmış bir madde üzerindeymişçesine iz bırakmadan çabucak yolun üstüne kaymış bir mürekkep lekesine benzer) gölgeye bakıyordu, gölge anlaşılmasa da bir biçimde iki elini sallamaktaydı oysa ses başka bir yerden geliyordu, Georges'a hareketler ve ses birbirinden ayrılmış, ayrıştırılmış gibi geldi ta ki adam başını yukarı kaldırırsa dek, o zaman Georges kendilerine doğru kaldırılmış yüzü gördü, bu yüzde bir tür kaybolmuşluk, hiddetli ve yalvaran bir kendinden geçme vardı, Georges ancak o zaman bu sesin haykırdığı şeyin ne olduğunu anlayabildi (yani daha önce haykırmış olduğu şeyin zira şu anda başka bir şey haykırıyordu, Georges ona cevap verdiğinde de bu bir zaman farkıyla gerçekleşti adeta ötekinin bağırdığı şey ona ulaşmak için bir zaman harcıyordu, yorgunluk katmanlarını geçip geliyordu) kendi sesinin de kısık, kulak tırmalayıcı, koyu kahverengi çıktığını (ya da daha doğrusu bir çabayla kendi dışına atıldığını), sonra onun da bağırdığını anladı, aralarında sadece birkaç metre olsa da (bir ara bu kadar bile değildi) ve uzaktan gelen bir top sesinden başka hiçbir gürültü olmasa da sanki anlaşabilmek için hepsinin bağırması gerekiyormuş gibi (çünkü herif onları fark ettiği andan itibaren bağırmaya başlamıştı, evin önündeki sekinin basamaklarını koşarak inerken bağılıyor, onlara yaklaştıkça giderek buna daha az ihtiyaç olduğunu fark etmeksizin bağırmaya devam ediyordu, bağırma ihtiyacı hissetmesi muhtemelen koşmaktan vazgeçmemesiyle açıklanabilirdi, Georges'un altında bir an hareketsiz durup ateş eden adamın saklandığı yeri parmağıyla gösterirken bile herhalde zihninde hâlâ koşuyor olsa gerekti ki durmuş olduğunu fark etmedi öyle ki hare-

ket halindeki bir adam gibi bağırarak konuşmaktan başka türlü kendini ifade etmesi belki de mümkün değildi) ve o zaman Georges da gürleyerek: “Hastabakıcı mı? Hayır. Neden hastabakıcı olacak mısınız? Hastabakıcıya benzer bir halimiz mi var? Bizim var mı ki kol ba...”, bağıra çağıra sürdürülen bu hiddetli konuşma güneşli ve boş yolda gerçekleşmekte (yol iki tarafındaki döküntü ve enkazdan oluşan iki hattı saymazsak eğer boştu, adeta bir su baskını, büyük bir gürültüyle kopup gelmiş bir sel, ortalığı talan etmiş, yıkıp geçmiş ve birdenbire kuruyarak yolun kıyılarına bu yığınları atıp bırakmıştı, –eşyalar, hayvanlar, ölü insanlardan oluşan– bu yığınlar ne olduğu seçilmez, pis ve hareketsizdi, mayıs güneşi altında toprak hizasında titreşen sıcak hava katmanında hafifçe kıpraşıyorlardı) atının üzerinde yolu kesilmiş süvariyle koşan adam aşağıdan yukarıya ve yukardan aşağıya yeniden bağırırmaktalar: “Yara bantları Lazım Az önce vurulan iki genç var. Yok mu sizde, siz değil misiniz ...” ve Georges: “Yara bantları mı? Tanrım. Acaba nereden ...”, herif de yeniden eve gitmek için koşusunun yönünü bükmeye başlarken birazcık yavaşlayarak umutsuzca bir hiddetin pençesine düşmüş gibi yeniden böğürerek: “O halde bu yolun ortasında beygirlerinizin üstüne hıyar gibi dikilmiş ne halt ediyorsunuz Heriflerin gelip geçen herkesin üstüne ateş ettiklerini bilmiyor musunuz?” yeniden kollarını sallamaya başlamakta, koşmayı kesmeden geri dönmekte, bir yerlerde bir noktayı gösterip bağırırmakta: “Tam şu kulübenin köşesinin ardında bir savaş kaçkını var!” ve Georges: “Nerede?” şu anda eve varmadan önce koşusunun çizmiş olduğu eğrinin ucuna varmış, onların tam yanına gelmiş olan adam da, durarak –ama kesinlikle bunun farkına varmaksızın, göğsü hızla kalkıp iniyordu, nefes nefeseydi, iki nefes alma arasında bağırırmakta acele ederek: “Orada şu tuğladan kulübenin köşesinin tam arkasında!” ve kendisi de uzatmış

olduğu parmağının yönüne bakarak ve hep aynı kızgınlık, umutsuzluk ve hoşnutluk aksanıyla gürlemekte: “Bak, tam da şimdi ortaya çıktı ve yeniden saklandı, gördün mü?” ve Georges: “Nerede?” adam da şimdiden hareket etmiş, yeniden yola koyularak, geri dönüp deli gibi bağırmakta: “Allahın ...: tuğladan kulübenin orada” ve Georges: “Ama evlerin hepsi tuğladan”, adam da: “Allahın budalası!” ve Georges: “Ama ateş etmedi ki!” adam da (şimdi cevap vermek için yüzü onlara dönük, koşarak uzaklaşırken, adeta bütün bedeni bir şişe açacağı gibi bükülüyordu, başı koşusunun ters yönüne bakarak, gövdesi ise –yani göğüs düzlemi– izlenen güzergâhın ekseninde) ve kalçaları –kalça düzlemi– gövdeye oranla verev, bu da onun yanlamasına koşmasına neden oluyordu yine yengeç gibi biraz, ayaklarını da arkasından beceriksizce çekiştiriyor gibiydi, bacakları her an birbirine karışabilecek gibiydi aynı anda da açılmış kolları bazı hareketler yapmaya devam ediyordu) gürleyerek: “Allahın budalası! Ta oradan ateş etmeyecek ya sana. Yaklaşmanı bekliyor, o zaman sıkacak üzerine!” ve Georges: “Nerede ama ...?” adam da omzunun üzerinden: “Allahın budalası!” ve Georges gürleyerek: “Allah kahretsin nerede cephe, nerede ...” adam da bu kez durarak, bir an hayretten ağzı açık, tepesi atmış, oraya çakılmış, onlara dönük, kollarını çaprazlamış bir vaziyette şimdi kudurmuş gibi bağırıyordu: “Cephe mi? Allahın budalası! Cephe mi? Cephe falan kalmadı, şaşkın budala, hiçbir şey kalmadı!” açık kolları önünde birleşti, sonra tekrar açıldı, her şeyi süpürdü: “Hiçbir şey kalmadı. Anladın mı? Hiçbir şey!” ve Georges (şimdi boğazını patlatarak zira öteki sırtını dönmüş yeniden koşmaya başlamıştı, az önce çıkıp geldiği ve birazdan yine orada gözden kaybolacağı evin sekisine varmak üzereydi): “Ne yapmamız lazım şimdi? Ne yapabiliriz? Nerede?” adam da: “Benim yaptığımı yapın!” havaya kalkmış iki kolu

aşağıya inerek, iki bileği içeriye doğru bir durumda kendine dönük parmakları iki süvariye el hareketiyle yukarıdan aşağıya işaret ettiği kendi kıyafetini incelemeye davet ediyor gibiydi, gürleyerek: “Defolun burdan! Sivil kıyafetlerle çekip gidin! Bir evden birkaç paçavra bulun ve saklanın! Saklanın!” kollarını bir kez daha yukarı kaldırmakta sonra da onları itirmek, kovmak, lanetlemek anlamına gelen bir hareketle sertçe aşağı indirmekte ve evin içinde gözden kaybolmakta ve şu anda yeniden sadece Georges ve Iglésia atlarına tünemiş bir halde, evlerin düzensiz biçimde kenarında yer aldığı güneşli ve tamamıyla ıssız yolun ortasındaydılar, yolda sadece çatlamış hayvanlar, ölümler, uzaktan uzağa ne olduğu bilinmez ve kımıldısız yığınlar vardı, güneşin altında yavaş yavaş çürümeye başlamışlardı ve Georges tuğla evin köşesine bakarak, ardından adamın az önce içinde kaybolduğu eve, sonra yeniden evin gizemli köşesine, sonra arkasında at toynaklarını işiterek, geri döndü, Iglésia şimdiden tırıs gidiyordu, dizginlerinden tutup yanında götürdüğü at da tırıs gitmekte, iki at bu kez sol taraftan, kestirmeden bir yola daldı, Georges da atını tırıs sürüp Iglésia’yı yakalayarak “Nereye gidiyorsun?” diyerek, Iglésia da ona bakmaksızın, hep suratsız ve huysuz bir edayla burnunu fısırdatarak: “Adamın dediğini yapmaya. Birkaç paçavra bulup saklanacağım” ve Georges: “Nereye saklanacaksınız? Ya sonra?” ve Iglésia cevap vermedi ve bir süre sonra atlar boş bir ahıra bağlanmıştı ve Iglésia kudurmuş gibi evin kapısına dipçik darbeleriyle vurdu ta ki Georges sadece kapının kolunu çevirdiğinde kapı kendiliğinden açılana dek, böylece etraflarında, duvarlar, yarı karanlık vardı, yani kapalı, sınırlı bir mekân (duvarların sağlamlığını, değerini ve onlara ne kadar güvenilebileceğini bilebilecek kadarını bir hafta boyunca öğrenmişlerdi yani ancak bir sabun köpüğüne güvenildiği kadar güvenilebilirdi duvarlara – şu farkla ki sabun köpüğü

bir kez patladığında belli belirsiz su damlacıkları kalırdı geriye, tuğla ve kiriş parçalarından oluşan ayrıştırılamaz, grimsi, tozlu ve ölümcül bir yığın değil: Ama ne önemi vardı ki, önemli olan bu değil de dışarıda olmamak, etrafında dört duvarın ve başının üstünde bir tavanın olmasıydı); bir de şu: Uçları aynanın köşelerini geçecek şekilde eğik olarak kesilmiş, bambu taklidi olarak imal edilmiş idrar sarısı renginde dört çita, aynanın dört köşesi o zamana kadar hiç görmemiş olduğu, zayıf, süzölmüş, göz çevreleri kırmızı, yanakları da bir haftalık sakalla kaplanmış bir suratı çerçevelemekteydi, sonra düşündü: “Bu benim yahu”, yerinde donmuş bir şekilde, bu yabancının yüzüne bakakaldı, şaşkınlıkla ya da ilgiyle değil de sadece yorgunluktan, adeta kendi resmine dayanarak orada kaskatı giysilerinin içinde kaskatı durmakta (günün birinde iştmiş olduğu şu argo ve küçümseyici deyimini hatırladı: “Ayakta duruyorsun çünkü kolalı iç donun var”), kısa namlulu tüfeğini, dipçiği yerde, namlusundan tutarak, kolu kendinden biraz arkada, aşağı yukarı insanın arkasından çektiği bir şeyi örneğin soğuk şaka sevenlerin köpeğin boynundan çıkaracakları bir tasmayı tutar gibi ya da bir ayyaşın biraz serinlemek umuduyla alnını bir cama yapıştırdığında boş şişeyi tuttuğu gibi, arkasından Iglésia’nın dolabı açıp karıştırdığını, dağınık bir biçimde yer döşemesinin üstüne kadın ve erkek giysilerini attığını anladı, sonra suratı kayboldu, ayna da onunla birlikte, şu anda gözlerinin önündeki dikdörtgen kapıya aitti ve çerçevenin içinde bir deri bir kemik, ceset suratlı, sarı benizli, sağ yanağının üstünde, dudakların birleştiği yerin yakınında, aşağı yukarı bezelye büyüklüğünde yağ bezesi olan bir adam duruyordu.

Daha sonra bunu kesin bir biçimde hatırlayacaktı: Bu sarı benzi ve sabit bir şekilde bakmaktan vazgeçemediği şu yağ bezesini, bir de ağzın içine düzensiz ve yanlamasına dizilmiş ve

ağız açıldığında gördüğü kendileri de sarı şu kırık dış kökleri, ceset bozuntusu “Hayda!” diyerek, sonra elini uzatarak, karnına dayanmış olduğu hafif tüfeğin namlusunu sakince uzaklaştırarak, Georges şimdi kemik yığını eli gözleriyle izlemekte, hafif tüfeğindeki arpacığın, itmenin etkisiyle bir yarım daire çizmesine bakmakta, yani silahın vücuduna ilettiği basıncı kollarında hissettiği anda gözlerini indirmekte, öyleyse aynı hayretle, şunu keşfetmekte, bir saniye önce aynada tanıyamadığı yüzünü keşfettiğinde duyduğu o bıkkın şaşkınlıkla, nasıl geriye çark ettiğini hatırlamaya çalışıp başaramamakta, sürgü kolunu işletip silahı doğrultmakta oysaki şu anda kasları kasılıyordu, itişe direnmeye ve namluyu yeniden adama çevirmeye çalışıyorlardı, sonra birden mücadeleden vazgeçerek, tüfeği yanına indirerek, geri dönüp az önce görmüş olduğunu bildiği sandalyeyi gözleriyle arayarak ve oturarak, şimdi tüfek yeniden dipçığı yerde, meşin tozluğuna dayanmış, sağ el onu yine namlusundan tutmakta, tam ucundan değil de oturmuş durumdaki bir ihtiyarın bir değneği ya da bir bastonu tuttuğu gibi, yani tüfek, sol uyluğun üzerine düz konmuş sol kol, sol ön-kol ve sol el için bir destek, bir payanda görevi görüyordu, tam olarak bir ihtiyar gibi, şunu düşündüğü anda gülmek bile istemiyordu: “Bunun az kalsın benim ilk cesedim olacağını düşünmek ne acı! Ne acı ki bu savaşta ilk silahı az kalsın şuracıkta çekecektim ve tepeleyeceğim de şu ...” sonra bitiremeyip, sonuna gidemeyecek kadar yorgun, adeta bir rüyadaymışçasına ceset kılıklı herifin ve jokeyin tartışıklarını duymakta, adam kapısı açık dolabın, oraya buraya saçılmış giysilerin önünde bağırarak şunları söylemekte: “Öncelikle, sizin içeri girmenize kim izin verdi, kim ...” ve Iglésia’nın dingin, ahenkli, yumuşak, ne sinirli, ne saldırgan, bir sabırsızlık tonu bile olmayan sadece jokeyin muktedir görüldüğü şu tükenmez ve sabırlı şaşırma yetisiyle dolu sesi: “Savaş babacım Gazteleri okumuyor mu-

sun?" adam (ceset) duyuyor gibi değildi, şimdi elbiseleri yerden toplayarak, bir eskicinin yuvarlak bir fiyat, bir değer biçmek için yapacağı gibi birer birer inceleyerek, sonra da birbiri ardınca yatağın üstüne atarak, onlara hakaret etmeye ve onlara yağmacı muamelesi yapmaya devam etmekte ta ki o (Georges ve kuşkusuz ceset de zira birdenbire gürlemeyi kesti, hareketsizleşti, yarı kambur, elinde bir kadın elbisesi – ya da hiç değilse yumuşak, biçimsiz ve sülpük bir şey, bu şey erkek giysilerinin yanında ancak bir kadın bedeninde, kendisi de pörsük ya da biçimsiz bile olsa bir anlam kazanacak, bir şeye benzeyecekti) gürültüyü duydu, ağzına mermi verilen tüfek sürgüsünün gidiş gelişinin çıkardığı iki kısa şaklama sesi, Iglésia şimdi kendi tüfeğini adamın göğsüne doğrultmuştu, hep aynı sızlanan (ve neredeyse ağlamaklı, sinirli olmaktan çok canı sıkkın, tehdit etmekten çok tevekkül eden) sesiyle şunları söyleyerek: "Ya seni vursaydım? Jandarmaları mı çağıracaksın? Bir sineği vurmaktan daha fazla bir olay olmaksızın seni vurabilirim Fazladan bir ceset daha olsun diye şu tetiğin üstüne basmam yeterli Ve şu yolda şu anda çürümekte olanların yanında bir eksik bir fazla pek de bir şey değişmez en nihayetinde", adam şu anda herhangi bir hareket yapmaktan sakınarak, hâlâ ellerinin arasında yumuşak kumaş parçasını tutarak "Hadi oğlum Hadi bakalım Bunu yapacak değiliz ...", hâlâ sandalyesinde, yaşlılar yurdunun bahçesindeki bankta güneşlenmekte olan bir ihtiyar pozisyonunda oturmaya devam eden Georges "Bunu gerçekten yapabilir" diye düşündü ama yine de yerinden kımıldamadı, ağzını açacak gücü bile bulamadı kendinde, sadece bitkin bir biçimde düşünebildi: "Bu da korkunç bir gürültü yaratacak", silahın ateş almasını, kopacak gürültüyü beklerken, kaskatı kesilmiş, sonra da Iglésia'nın sızlanan sesini işiterek: "O zaman ağlamayı kes Hiçbir şeyini kırmadık Tek aradığımız saklanmak için birkaç parça paçavra."

Sonra onlar (her üçü de: Bir deri bir kemik adam, Iglésia ve Georges –ırgatlar gibi giyinmişlerdi yani birazcık keyifsiz, birazcık rahatsız sanki– kumaş, deri ve kayışlardan oluşan şu ağır zırhı çıkarınca kendilerini neredeyse çıplak, hafif havada ağırlıksız hissediyorlardı) yeniden dışarı çıktılar, her yanından gürültüyle ya da daha doğrusu muharebenin neredeyse dingin uğultusuyla çevrelenmiş bir tür enginlikte, ıssızlıkta, pamuksu boşlukta dalgalanırlarken, bir anda üç gri uçak ortaya çıktı, alçaktan uçuyorlar, pek hızlı gitmiyorlardı, paralel ve yatay olarak uçan balıklara benziyorlardı, hafif yükseklik değişimleri sallanmalarına, tam olarak akıntıda dalgalanan balıklar gibi birbiri ardına yukarı çıkıp aşağı inmelerine neden oluyordu, aşağıdaki yolu silahla taramaktaydılar (Iglésia, Georges ve ceset kılıklı herif hareketsiz durmuşlar ama saklanmaya çalışmıyorlardı, çukur yolda ayaktaydılar, çit göğüslerinin yarısına geliyordu, Georges bakıyor, düşünüyordu: “Ama sadece ölümler var Aptalca bu Ateş ediyorlar üstlerine Onları ikinci bir kez öldürmeyi ümit edemez insan herhalde” mitralyözler hafif bir dikiş makinesi sesi çıkarıyordu, gülünç, inançsız, oldukça yavaş, çift zamanlı pompalı motor gürültüsü kadar bile güçlü olmayan bir ses, şunun gibi: pat pat ...pat... pat... geniş kımiltısız kırsalda, geniş kımiltısız gökyüzünün altında, yitmiş, emilmiş, boğulmuş bir ses (bulundukları yerden yolun üzerinde hareket eden hiçbir şey görünmüyordu), sonra her şey sakinleşti: Evler, meyve bahçeleri, çitler, güneşli çayırar, güneyde ufku kapatan ormanlar, sol tarafta biraz daha ilerideki topun sıcak ve sakin havayla taşınıp getirilmiş, dingin gürültüsü, bu top pek güçlü değil, pek hırslı da değil, sadece sabırla orada bekliyor, bir yerlerde acele etmeden bir evi yıkmaya çalışan işçiler gibi, başka da hiçbir şey yok.

Biraz sonra da, yeniden duvarlar vardı etraflarında, en azından kapalı bir şey ve Georges uslu uslu otururken ağzı,

dili, dudakları şunu söylemeye çalışıyordu: “Bir şeyler yemek isterdim Yenebilecek bir şeyleriniz varsa eğer ben ...” ama yapamadı güçsüz bir umutsuzlukla ceset suratlı adamın masalarının yanında ayakta duran kadınla konuşmasına baktı, kadın gidip geldi, önüne bir bardak koydu (ince bir ayağın üstünde ters dönmüş ağzı çok geniş küçük bir koni) ve onu saydam ve renksiz su gibi bir şeyle doldurdu, Georges ağzına aldığı anda bu acı, yakıcı şeyi tükürmek istedi. Yine de ağzından atmadı onu, yuttu, kadının doldurduğu ikinci bardağın içindekini de –aynı şekilde renksiz, saydam, acı ve yakıcı şeyi– aynı şekilde uslu uslu yuttu, hâlâ bir parça bir şey yemeyi tercih edeceğini söylemeye gayret ederek (daha doğrusu gayret etmeye gayret ederek) ama aynı sessiz umutsuzlukla bunun (yemek istememenin) tamamıyla gücünün üstünde bir iş olduğunu gözlemlemekle yetinerek, kadınla adamın konuştuklarını ve renksiz ve yakıcı sıvıyla dolu küçük konileri boşaltmalarını dinlemekle (dinlemeye gayret etmekle) yetinerek, kendi kendine sineklerin daha şimdiden ölü atın üstünde olduğu gibi kendi üzerinde de vızıldamaya başlayıp başlamadıklarını sorarak, uçakları düşünerek, yeniden düşünerek: “Onu iki kez öldüremediler ya canım Öyleyse?” sarhoş olduğunu anlayıncaya kadar, şunları diyerek: “Kendimi pek de iyi hissetmiyordum artık orada. Şunu demek istiyorum: Ne nerede olduğumu ne zamanın ne olduğunu ne de neler olup bittiğini ne de düşündüğüm kişinin o olup olmadığını artık pek de bilemiyordum (sineklerin kara vızıltısı içinde kılıcını çekmeye devam ederek güneşte çürümekte olup kendi kendime ne zaman esaslı bir şekilde kötü kokmaya başlayacağını sorduğum adamı mı) yoksa yokuşun ters yönünde başı arkaya düşmüş ağzı sonuna kadar açılmış şu aptal ifadeyle bana bakan Wack’ı mı o saatte Wack’ın üstünde epeyce uzun bir zaman geçirmiş olan sinekler şimdi ana yemeğe varmışlardı tabiri caizse sabahtan

beri kılıç çeken öteki budalanın bizi düşünmeden pusunun içine attığı zamandan beri ölüydü gerizekâlılar gerizekâlılar gerizekâlılar diye düşündüm sonra da en nihayetinde aptallığın ya da zekânın bütün bu olanlarda bizimle pek bir ilgisi olmadığını düşündüm demek istiyorum ki biz olduğunu sandığımız şeyle yani bizim konuşmamızı, hareket etmemizi, nefret etmemizi, sevmemizi sağlayan şeyle bir ilgisi yoktu, bu gittiğinde, bedenimiz, yüzümüz kendi aklımıza ait olduğunu sandığımız şeyi ifade etmeye devam ediyor öyleyse demek istiyorum ki belki de şunlar, zekâ budalalık yahut da âşık ya da cesur ya da alçak ya da katil olmak nitelikler tutkular bizim dışımızda var oluyorlar bu koca iskeletin içine bizim fikrimizi sormadan gelip yerleşiyorlar ve onu ele geçiriyorlar zira aptallık bile görünüşe bakılırsa Wack'a ait olamayacak kadar çok narin çok incelikli ve tabiri caizse çok akıllıca bir şeydi belki de bu herif sadece aptal-Wack olmak için var olmuştu her ahvalde şu anda bunun için kaygılanmasına hiç gerek yoktu, zavallı Wack zavallı sersem zavallı adamım: O günü hatırlıyorum, hasta atın etrafında zaman geçirmek için tartışarak Wack'ı sinirden kudurtmaya çalıştığımız o yağmurlu öğleden sonrasını, güneş şimdiki gibi değildi sıcaklık aşağı yukarı aynıydı, düşünüyorum da o gün ölselerdi erimiş sulandırılmış olurlardı, hayvan leşleri gibi çürümezlerdi, durmadan yağmur yağıyordu ve şimdi düşünüyorum da, biz, yüksek sesle telaffuz ettiğimiz küfürlere, kabalıklara rağmen, masumiyetini yitirmemiş, genç köpekler gibi bir şeydik, masumiyetimizi yitirmemiştik çünkü savaş ölüm demek istiyorum ki tüm bunlar ..." (Georges'un kolu bir yarım daire çizdi, eli göğsünden uzaklaşarak, altlarında kulübenin her yanı dağılmış içini diğer taraftan da kirli camları, benzer bir başka kulübenin katranlanmış odundan bölme duvarını göstermekte ve arkasında, çıplak ova üzerinde her on metrede bir kondurulmuş aynı

kulübenin tekdüze tekrarı –evleri göremiyorlardı ama orada olduklarını biliyorlardı– sıra sıra dizilmiş, hepsi birbirine benzer, birbirine paralel, bir sokak olduğu kabul edilen şeyin her tarafından, dik açılarla birbirini kesen, düzenli bir ızgara plan çizen sokaklar, hepsi aynı yöne bakan, alçak, karanlık, uzanıp yatmış kulübeler ayrıca çürümüş patateslerin ve helaların sürekli olarak havada dalgalanan mide bulandırıcı pis kokusu, içinden etrafa yayıldığı geniş dörtgenin üzerinde, dışkı kokan, inatçı, yüz karası sıkı bir kapak gibi bir şey oluşturunuyordu adeta –Georges zihninde böyle canlandırıyordu– öyle ki onlar –diyordu– iki kez tutsaktılar: Birincisi, kabuğu soyulmamış, kırmızımtırak kaba çam odunundan direkler arasına gerilmiş dikenli tellerin oluşturduğu şu çitin tutsağıydılar, ikincisi de kendi bozulmalarının (ya da rezilliklerinin: Yenilmiş orduların, mağlup savaşçıların rezilliğinin) tutsaklığı ve her ikisi (Georges ve Blum) yataklarının kenarından ayaklarını sarkıtarak oturmuş, aç olmadıklarını tahayyül etmeye çalışmaktaydı (bu da oldukça kolay bir şeydi çünkü insan işine gelen herhangi bir şeye kendini inandırmayı başarabilir: Ama durmadan karnını kemirip duran kurdu buna ikna etmek çok daha zor hatta imkânsızdır (öyle ki, dedi Blum, galiba savaşta iki çözüm arasında bir tercih yapmak söz konusu: Ya ölüp solucanlara yedireceğiz kendimizi ya da diri diri, karnımızdaki açlıktan gözü dönmüş kurda), unutulmuş birkaç tütün yaprağı bulmak umuduyla ceplerinin dibini kazıyarak, ekmek kırıntılarından, çer çöpten ve dikişlerin arasında kalmış kumaş tüylerinden oluşan ad verilemez karışımı dışarı çıkarmakta, öyle ki insan kendisine bunu tüttürmek mi yoksa yemek mi gerektiğini sorabilirdi, yani (Georges ve Blum) aç kurdun bunu yutmaya rıza gösterip göstermeyeceğini tartışarak ve sonunda olumsuz bir sonuca vararak ve o zaman bunu sigara gibi içmeyi denemeye karar verdiler; etraflarında, bir türlü ke-

silmeyen gürültü, anlaşılmaz ve kabasaba bir hayhuy –gerek-siz boş sözler, pazarlıklar, tartışmalar, bahisler, edepsizlikler, boşa övünmeler, karşılıklı suçlamalar– adeta deyim yerindeyse, solunum (asla durmuyordu gece bile, yalnızca duyulmaz hale geliyordu sanki uykunun kendisinin altında kafesteki hayvanların şu sürekli rahatsızlığını, kısır ve bir işe yaramaz kıpırdanmasını algılamaya devam edebilirmişiz gibi) kulü-beyi dolduruyordu, bir de müzik vardı, bir orkestra, boş bi-donlardan, tahta parçalarından, tel parçalarından oluşan çalgı aletleri (hatta gerçek banjolar, gerçek gitarlar da vardı; onla-rın oraya nasıl getirilip nasıl saklandığını Tanrı bilir) bunların üzerinde, sıçrayan nefesler, ölçüyü şaşırp gıcırdatılan tellerin çıkardığı bir gıygıy, büyük gürültünün üstünde şuradan bura-dan yükseliyorlardı (sonra yeniden diğer gürültülerin altında kalıyor, boğuluyorlar, eriyip onların arasında kayboluyorlardı –belki de unutuyor muyuz bunu, artık farkına varmıyor mu-yuz?) aynı melodi, tekrarlanan, bıktıran aynı ölçüler, saçma sapan sözleri, sıçramalı, neşeli ve nostaljik ritmiyle, yükselen, yinelenen, tekdüze, yakınmalı aynı nakarat:

Büyükbaba! Büyükbaba!

Atı! nızı unut! tunuz!

hemen ardından, iki ton daha yukarıdan:

Büyükbaba! Büyükbaba!

yakarıcı ve güldürücü bir çağrı gibi, alaycı ve güldürücü bir kınama ya da hatırlatma ya da korumaya alma ya da bilin-mez ne gibi, kuşkusuz hiçbir şey, olsa olsa anlamdan yoksun sözler, bıkıp usanılmaz bir tekrardaki kesik kesik, hafif, kaygı-sız notalar, deyim yerindeyse zamanın kendisi de tıpkı kendi aşağılanmışlıkları içinde kokuşmuş binlerce ve binlerce in-sandan yayılan boğucu pis koku kapağının altına kapatılmış çamur, durgun, çamurlu toprak gibi kımıltısızdı, bu insanlar yaşayanların dünyasından dışlanmış ama henüz ölülerin dün-

yasına da girmemişlerdi: Tabiri caizse, her ikisi arasındaydılar üstlerindeki gülünç üniforma enkazını alaycı bir damga gibi taşımaktalar, üniformaları onları bir hayaletler topluluğuna benzer kılar, ihmal edilmiş ruhlar topluluğuna yani hem ölüm hem hayat tarafından unutulmuş ya da itilmiş ya da reddedilmiş ya da geri çıkarılmış ruhlar gibi sanki ne biri ne de öbürü istemiştir onları öyle ki şu anda sanki zamanın içinde değil de grimsi, boyutsuz, değersiz, süresi belirsiz bir tür formaldehit çözeltisi içinde hareket ediyor gibiydiler, bu çözeltinin belirsiz süresini yer yer delen de nostaljik, zarif ve inatçı bir biçimde tekrarlanan hep aynı nakarat, hep aynı anlamdan yoksun, kesik kesik, melankolik sözcüklerdi:

Büyükbaba! Büyükbaba!

Atı! nızı unut! tunuz!

Büyükbaba! Büyükbaba!

gerek Georges gerek Blum sonunda tütünden çok kumaş kırıkları ve her türden çer çöp içeren ince ve düz ve biçimsiz hatta bir kürdandan bile daha düz ve daha ince bir kâğıt topağını dudaklarının arasına tıktırdılar ve acı, iğrenç dumanı içlerine çekerken, Georges da:) “Bütün bu iğrençlikler bizde genç insanların masumiyet perdesi gibi olan şeyi henüz koparmamış kırmamış bir daha asla yeniden bulamayacağımız şeyi bekâreti taze bakir arzuları yırtarak bu yarayı açmamıştı bir ara gördüğümüz kıızı gözetlerken hatırlıyor musun başımızı durmadan pencereye doğru kaldırıp gözetliyorduk hani şu kımıldadığını gördüğümüzü sandığımız delikli dantel perdeye doğru dedim ki Bak gördün mü kız şimdi baktı işte göründü sonra yeniden saklandı, sen de Nerede? ben de Tanrım şu pencerede, sen de Nerede? ben de Yahu şurdaki tuğla ev, sen de Ben hiçbir şey görmüyorum, ben de Tavus kuşu hâlâ kımıldıyor, gözlerle kaplı uzun kuyruğuyla dantel perdeye işlenmiş bir tavus kuşu vardı gözetlemekten gözle-

rimizi de yormuştu aynı anda Wack'ı kızdırmaya da devam ederken tutkuların bu gizlice coşmasını zihnimizde canlandırmaya tahmin etmeye çalışıyorduk: Sonbaharın çamuru içinde değildik bin yıl ya da iki bin yıl önce ya da sonra hiçbir yerde değildik tamamıyla çılgınlığın içinde cinayet ve Atridlerin olduğu yerdeydik yağmurdan derelerin aktığı gece boyunca ayakları tutuk hayvanlarımızın üzerinde kıza kadar ulaşmak onu keşfetmek için zamanı at üstünde kat ettik, kızı o ahırda gaz lambasının ışığında ılık yarı çıplak ve süt gibi beyaz bulmak arzusundaydık: kızın lambayı önce kolunun ucunda yukarıda tuttuğunu hatırlıyorum sonra biz eyerlerimizden inmeye başlayınca yavaş yavaş lambayı indirdi kuşkusuz gölgeler yüzünde dönüp durdukça yorulmuştu ve sonunda kız ortalıktan çekildi, hemen bizden alınmak üzere orada bizi beklemişti adeta biz ise sıırıslık olmuştuk kaskatı asker kılıklarımızın içinde, gri süngerimsi sabah saatlerinde çığlıkları sesleri anlaşılmaz kızgınlığı dinlemekteydik, mavi tulum giymiş şemsiyelerin altında kendilerini korumaya almış, üniformalarının, kırmızı beneklerle kaplı kauçuk botlarının içinde zorlukla yürüyen şu trajedi oyuncularını ise topal adam, şu talihsiz adam elinde tuttuğu av tüfeği ben de onun kendini hep bu tüfekle öldürdüğünü düşünmüştüm, bir kaza tüfek kendiliğinden ateş aldı onun kanını akıttı, kan şakağından oluk oluk aktı (kendiliğinden ateş alan tüfeklerin nedendir bilinmez sizi yüzünüzden vurduğu çağdı bu) ama belki de sadece silahını ateşlemek istemişti o da herkes gibi ve Wack şunu söyledi Siz kendinizi kurnaz sanıyorsunuz Ben sadece bir köylüyüm ama bir çiftit değilim, ben de Ah zavallı budala zavallı budala zavallı budala, o da: Ama sırf ben köylüyüm diye şehirli bir çiftit, ben de: Ah zavallı budala Tanrım zavallı budala, Wack da: Beni korkutamazsın biliyorsun değil mi, ben de: Aman Tanrım, daha sonra da, köy meydanındaki, yani atların ve

çiftlik hayvanlarının içine ayaklarıyla girdiği yalağın etrafında meydan yerini tutan ve kara çamurdan oluşan dikdörtgendeki şu kafeye kadar çıkmıştık, oturduk ve kadın bir kez daha önümüzdeki bardakları doldurdu ama ben Hayır hayır ben istemiyorum teşekkürler dedim, çünkü başım dönüyordu alçak tabanına karo taş döşenmiş, güherçilenin aşındırdığı mavi boyalı duvarları olan geniş bir salon olduğunu hatırlıyorum aşağı yukarı on masa vardı bir mekanik piyano bir büfe ve duvarlarda sararmış ve üzeri sinek pislikleriyle kaplı ve asılması zorunlu Kamusal Alanda Sarhoşluğu Cezalandırma Yasası ile aperitif ve bira reklamları bu reklamlarda yapmacık ve zorlama davranışlı kırmızı dudaklı genç kadınlar vardı yahut da sanki uçaktan görünüyormuş gibi tepeden bakarak kabataslak çizilmiş bacaları tüten çatıları da kıpkırmızı uçsuz bucaksız birahaneler ayrıca bir de iki renkli taşbasması; biri, gittikçe küçülen bir parkta pastel renkli elbiseler giymiş markizleri temsil ediyor, diğeri, yeşil renkli ve altın kaplamalı bir salonda İmparatorluk kostümleri giymiş kişiler topluluğunu, erkekler dirseklerini koltuğunun sırtlığına dayamakta olan kadınların omzuna eğilmiş muhtemelen kulaklarına iltifatlar fısıldamakta, bunların haricinde paslı demir telden şu gazete klasörlerinden biri ve büfenin üzerinde çiçek ve yapraklarla süslü ve çentikli ağzı olan bir vazo, ama biz buraya içmeye gelmemiştik, gelişimizin nedeni bu kız bu heyecandı bir saniye müddetince görebildiğimiz bu tenin etrafındaki çığlıklar patırtıydı tahmin edilen kuşku duyulan anlaşılmasız hikâyeydi şiddetin içindeki bu hiddetli ve karanlık şiddet patlamasıydı, bu total adam ve öteki kauçuk yamalarla onarılmış benzer botları içinde her ikisi de vahşi ölçüsüz ve kuşkusuz onlar için bizim için de olduğu kadar yabancı anlaşılmasız bir şeyle mücadele etmekteydi, başlarına gelip onları aşan şey birini de diğerini de hayatlarını tehlikeye atmak pahasına birbirlerine

meydan okumaya zorluyordu yani biri bir cinayet işlemeye hazırdı (daha doğrusu bunun için yanıp tutuşuyordu bu arzuya ya da daha doğrusu bu ihtiyaçla ya da daha doğrusu bu gereklilikle kıvranıyordu) diğeryse bu cinayetin kurbanı olmaya hazırdı üstelik bir başkasının, onların arasında hakemlik yapan Reixach'ın arkasına saklanmasına neden olan ödlekliliğine açıkça görünen korkaklığına rağmen, daha doğrusu Reixach canı sıkkın sabırlı aklı başka yerde ne düşündüğü anlaşılmaz haliyle onları sakinleştirmeye çalışmakta, onun için tutku ya da elem onun benzerlerinden ya da eşitlerden birinin işi değil de soytarı suratlı bir jokeyin işiydi, onun bu jokeye karşı sesini yükselttiğini bile hiç duymamıştık ve onu gölgesi gibi hep de yanında gezdiriyordu şu eski insanlar gibi neydi onlar Asurlular mıydı? Bunlar ölülerin yakıldığı odunluğun yanında ölenin güzel karısını atını ve gözde kölesini boğazlarmış ki öbür tarafta hiçbir şeyi eksik olmasın ve hizmeti de tam olarak görülebilsin, kuşkusuz öteki dünyada Iglésia ve kendisi her ikisini de çok ilgilendiren tek konu üzerinde yani günlük yulaf payı ya da tendonların ateşlenmesi hakkında az sözle konuşmalarını sürdürebilirlerdi, öyleyse programın bir bölümünü gayet iyi başarmıştı demek istiyorum ki kendisiyle birlikte altındaki o atı da öldürtmüştü ama ikinci bölümü ıskalamıştı, zamanların sonuna dek birlikte atın bileklerinin şişmesi ya da en iyi nallar hakkında tartışmak için kendisine güvendiği kişi son anda geriye dizgin kırıp onu terk etmiş, bir an havaya kalkan kılıcın çeliğini parlatmış olan mayıs güneşinin göz kamaştırıcılığında sineklere bırakmıştı, kadın ise bardak görevi gören küçük koniye adına cin mi ne diyorlar galiba burada biraz farklı telaffuz ediyorlar, o içkiden tepeleme doldurdu, böylece gözüme soka soka bana tam ölçü servis yapmaktaydı yani âdet gereği bardağı birazcık taşıyordu, bardaktaki sıvının yüzeyi birazcık yükselerek şişmiş ya da

bu olguyu nasıl adlandırıyorlar bardağın kenarlarının üstünde titreyen bir mercek oluşturacak şekilde hafif bir çıkıntı bu durumda ben de bardağı dudaklarıma çok dikkatle kaldırıyordum elim titremekte kırpışan gümüşlü ışık titremekte parmaklarımdan aşağıya akan boğazımdan aşağıya indiğinde de beni yakan renksiz sıvıyla ...”

Blum de: “Ne anlatıyorsun yahu? İlk kez görüyorum bir herifin ancak iki hafta sonunda çıkmayı başarabildiğini bir sarhoşluktan ...”

Georges da konuşmayı zıncı diye keserek, bir tür kuşku dolu şaşkınlıkla ona bakmakta ve her ikisi de artık duymadıkları bir türlü bitmeyen hayhuyun içinde orada kalarak (kumsalda oturup da denizin sesini duymayan insanlardan daha fazla değil) ve Blum şunu demektedir: “O seferki cin değildi,” kıvrıp sardıkları o iğrenç kâğıtlar artık tükenmişti yani bir santimetrelilik içi boş ve yassı bir kâğıt boruya indirgenmişti, dudaklarının ezdiği yer hâlâ beyazdı, daha doğrusu griydi, daha sonra kademeli olarak sarıya, sonra kahverengiye sonra da dış dış olup parçalanarak siyaha dönmekte, Georges ise bundan daha fazla hiçbir şey çıkaramayacağını bilse de kurulmuş makine gibi iki ya da üç nefes daha çekti ancak iğrenç bir sibop gürültüsünden başka hiçbir şey oluşmadı ve sonunda biçimsiz ve minnacık izmariti dudaklarından çekmeye boyun eğerek ancak henüz atmaya kıyamayıp şaşkın bir şekilde ona bakmaya devam edip esaslı bir kibrit pahasına bundan daha bir iki fırt çekebilme şansını hesaplamaktaydı, “Ha? Ne var?” dedi, Blum de: “Cin değildi o. Şekerli su ve içki karışımıydı: Ben berbat bir haldeydim ve sen bunu bahane edip köydeki meyhaneye çıktın... Yani ben berbat bir haldeymişim değilmişim senin umurunda bile değildi daha doğrusu öyle tahmin ediyorum ki bu senin için esaslı bir beklenmedik fırsattı hava akımı içindeki tahıl ambarında yatıramayacağın

berbat bir durumdaki arkadaşın için bir oda arama bahanesiyle gidip patronun ağzından laf almaya baktın oysaki seni ilgilen-diren sadece bu kız, bu topal adam hakkında bilgi toplamaktı, zavallı arkadaşına gelince ..." Georges da: "Hadi canım hadi hadi hadi..." (gece olduğunda kafeden çıkarken her sözcükte ağızlarından çıkan küçük buğu bulutları şu anda sadece ışığa karşı olduklarında görülebilir durumdaydı, aydınlatılmış bir pencerenin ışığından geçtiklerinde de sarıya dönüşüyorlardı) ve Blum şunu söyledi: "Doğru anladıysam şu topal tüfekle atış şampiyonunun kalp ağrıları var galiba?" Georges elleri cebin-de, görünmez çamurda kaymamaya dikkat ederek susmaktay-dı şu anda ve Blum: "Şemsiyesi ve yamalı botlarıyla şu vekil! Köyün Romeo'su! Buna kim inanırdı ki! O ve şu süt kâsesi ...", Georges da: "Her şeyi birbirine karıştırıyorsun: O kadınla de-ğil, kız kardeşiyle," Blum de: "Kendi kı...." Ardından düşme-mek için Georges'un omzuna tutunarak bir küfür salladı, ikisi de ayyaşlar gibi bir an sendelediler, sonra buz gibi karanlıkta yeniden yürümeye başladılar, bu parıldayan karanlık, meydan-dan, aydınlık birkaç kapı ya da pencereden uzaklaştıkça daha da koyulaşıyordu ta ki artık birbirlerini göremez oluncaya dek, ta ki sadece sesleri onları temsil edene dek, koyu karanlıklarda bu sesler birbirini yanıtlıyor, gençlerin şu sahte kaygısızlığıyla, şu sahte neşesiyle, şu sahte utanmazlığıyla yer değiştiriyordu:

hiçbir şey anlamadım bundan

o zaman sen Wack'tan da aptalsın Bahse girerim ki Wack bunu anlayalı çok oldu

Wack'tan da aptal demek ki çok iyi Tekrar söyle şunu (demek istiyorum ki bu sabah tek korkusuna karşı bir şemsiyeyle ve bir subayın sırtıyla silahlanan bu vekil bu herif gidip tüfeğiyle si-lahlanmış ötekini küçümseyip ona meydan okudu) Bu herif bu topalın karısı olan kendi kız kardeşiyle yatıyor öyle mi?

Evet

bunlar köy insanları yine de değil mi?

evet

kız kardeşleri ve keçileri öyle mi? Galiba kız kardeş olmayınca bunu keçiyle yapıyorlar Her ahvalde iddia edilen bu Belki de aralarında bir fark görmüyorlardır

meyhanedeki o herifin de karısıyla köpeği arasında pek bir fark gözetir gibi bir hali yoktu

belki de kadına dönüştürülmüş bir köpek o

belki de

insanın üstüne lanet gönderir bunlar Kaybolan sırlar yazık Rahat aslında

öyleyse keçisini kıza dönüştürdü ya da kız kardeşini keçiye ve Vulcain yani şu topal bu keçi-ayaklıyla evlendi ve bu teke kardeş gelip keçi-kızı kocasının evinde kirletiyor bu mudur yani?

söylediği bu

öyleyse keçi sütü müymüş bu?

kim?

bu sabah ahırda olan kız şu mitolojik tavus kuşunun arkasına saklanan kız senin gördüğünde şu saçma sapan şairane coşkuya kapıldığın kız onu görmenin sana pahalıya patladığı kız zira şu meyhanedeki ayyaşa iki bardak bira ödemek zorunda kalmıştın ...

Tanrım sen gerçekten de Wack'tan daha aptalsın sana on kez erkek kardeşine kadınlık yaptığını söyledim

(yağmuru göremiyorlar, sadece işitebiliyorlar, savaşın karanlık gecesinde yağmurun mırıltılı, sessiz, sabırlı, aldatıcı olduğunu tahmin ediyorlar, yağmur her yerden oluk oluk akmakta, tepelerinden, üstlerinden, etraflarından, altlarından, sanki görünmez ağaçlar, görünmez vadi, görünmez tepeler, görünmez dünya bütünüyle yavaş yavaş çözünüyor, parçalara ayrılıyor, suya, hiçliğe, buz gibi ve sıvı karanlığa dönüşü-

yor, sözümona güvenli, sözümona alaycı iki ses, yükselmekte, bastırmakta, her ikisi de bu seslere tutunmaya çalışıyorlardı, onlar sayesinde bu büyüü, bu sivilaşmayı, bu bozgunu, bu kör, bıkıp usanmadan sürdürülen, bitimsiz felaketi başlarından savmayı ümit ediyorlardı, şu anda sesler kendilerine cesaret vermeye çalışan sahte kahraman çocukların sesleri gibi bağırıyordu:)

yuh be Nasıl kardeşmiş bu? Yuh diyorum yani Ne biçim hikâye bu yahu Bunların hepsi kız ve erkek kardeşler Demek istediğim erkek kardeşler ve keçiler Demek istediğim tekeler ve keçiler Yani bir teke ve keçisi bir de şu Allah'ın cezası total herif, teke kardeşiyle çiftleşen keçiyle evlenen herif, teke de ama bıktı ondan kovdu onu daha doğrusu boşadı

bo... Ne dedin

boşadı

şaka değil Tiyatrodaki gibi yani Adeta

evet

pekâlâ Demek ki adam (şu Vulcain) herhalde onları yakaladı ve kapana kısırdı ve

hayır herif kadının yüklü olduğunu söyledi

yü...

yüklü dedi bir inek gibi yani sana bir resim mi çizmek gerek bir keçi söz konusu dememiş miydin Panayırda satmak için küçük tekelere ihtiyaç yok muydu yani?

kuşkusuz küçük topallar satmayı tercih ederdi

kuşkusuz Yani bunu öteki mi yerleştirdi?

kim?

teke

evet ama bu kez asker olanın karısıyla

anlaşılan ailenin keçileri onun pek hoşuna gidiyormuş

herhalde zaten bunun için öteki herif öteki keçiye tüfekte koruyor

işte bunun için bu tüfek kendi kendine ateş almak isteyebildi kahretsin ne kadar da karanlık

vardık sayılır işte ışık

(diğerlerini can çekişen atın etrafında grup halinde oturmuş durumda buldular, yere konmuş gaz lambasının aydınlattıkları, Georges ve Blum içeri girdiğinde seslerini kesip onlara döndüler, yeni gelenlere bir an baktılar, Georges onların başını bekledikleri hayvanı neredeyse unutmuş gibi olduklarını fark etti tıpkı köylerde yaşlı kadınların ölümlerini başını beklediği gibi, yarım daire şeklinde el arabalarının ya da kovaların üzerine oturup tekdüze, ağlamaklı ve beceriksiz sesleriyle her zamanki hikâyelerini anlatırlar, kötü hava yüzünden içeri sokamadıkları hasatlarını, buğdayın ya da şeker pancarının fiyatını, inekleri buzağılatmanın yollarını ya da saman balyaları, baş üstünde taşınan tohum torbaları ve işlenmiş tarla sayısıyla değerlendirilen Herkül marifetlerini, oysaki gaz lambasının sıyrıp geçen ışığında yana yatmış atın başı uzuyor gibi, korkunç, ürkütücü bir hal alıyor, boğum boğum böğrü hızla inip kalkmakta, sessizliği bu nefesle doldurmakta, kadife, iri göz askerleri hâlâ yansıtıyor ama artık onları tanımıyor gibiydi şimdi, sanki onların içinden geçip onların göremeyeceği bir şeye bakıyordu, askerlerin indirgenmiş silüetleri nemli küre üzerinde üst üste binmiş vaziyette tıpkı biçim bozucu, baş döndürücü bir perspektifle görünür dünyanın tümünü kendine alan, içine çeken, yutan altın parıltılı koyu renkli topların yüzeyinde olduğu gibi, sanki at orada olmayı bırakmıştı artık, sanki bu dünyanın gösterisini terk etmiş, bakışını buradan geri çevirmek için bundan vazgeçmişti, bakışını yaşamın bitip tükenmez çalkalanmasından daha dinlendirici bir görüşe yoğunlaştırmıştı, gerçek olgudan daha gerçek bir gerçeklik üzerine, o zaman Blum de dedi ki gebermek kesinliği haricinde daha gerçek ne var? (konuşmadan grubun arasından geçti, doğrudan ambarın merdi-

venine vardı ve homurdanarak samanın içinde el yordamıyla örtülerini düzenledi) ve Georges şunu dedi: "Yemek yememiz gerektiğinin kesinliği. Çorbayı beklemiyor musun?" Blum de halen dişlerinin arasından homurdanarak şöyle dedi: "Düşün ki berbat bir durumdayım. Bu da senin pek işine yaradı şu kafe patronunun ağzından laf almak istediğinde. Bütün bunlar gaz lambasının ışığında beş dakika gördüğün bir çiftçi kızı için. Yani en azından bunu hatırlayabilirsin gibi geliyor bana, ne dersin?" Georges da: "Ölmek zorundaysan da hiç değilse biraz daha tut kendini. Hiç değilse zahmetine değsin. Hiç değilse sana bir nişan verebilsinler," Blum de: "Hangisi daha iyi: Soğuktan ölmek mi, bir nişanla ödüllendirilip ölmek mi?" Georges da: "Bırak düşüneyim. Ya aşktan ölmek?" Blum de: "Öyle bir şey yok. Sadece kitaplarda var. Çok fazla kitap okumuşsun" ve yeniden karanlıkta, kara gecede, her ikisinin sesi birbirini yanıtlamakta:)

At da çok fazla kitap okudu mu sanıyorsun

Neden

Çünkü öleceğini biliyor

Hiçbir şey bilmiyor hiçbir şey

Tabii ki biliyor bu içgüdüsel bir şey

İçgüdüsel olarak ne kadar şey biliyorsun

En azından bir tane: Kafamı ütülüyorsun

Güzel Senin fikrince hangisi daha çok para eder bir atın postu mu bir askerin postu mu

Borsanın ne olduğunu biliyorsun Bu koşulların belirlediği bir durum

Yine de işaretler var

Bana öyle geliyor ki şu anda atın kilosu askerin kilosundan pahalıdır

Ben de öyle düşünüyordum

Size bu köylülerin kilo hesabıyla düşündüklerini öğretmek için bundan daha iyisi olmaz

Doğru Bir kilo kurşun bir kilo kuş tüyünden daha ağır çeker bu çok iyi bilinen bir şey

Hasta olduğunu sanıyordum

Doğru Bırak beni uyuyayım Rahat bırak beni

sonra (Georges) merdiveni inip yavaş yavaş ayaklarıyla gaz lambasının sarımtırak ışığının içine girmekte, lambanın ışığı kademe kademe Georges'un bacakları, göğsü boyunca, üzerine çıkmakta, Georges sonunda ışığın içinde ayakta durmakta, hafifçe gözlerini kırptırmakta, ötekilerin bakışlarını üzerinde hissetmekte (artık sadece iki kişiydiler: Iglésia ve Wack), bir süre sonra Iglésia sormakta: "Nesi var? Hasta mı?" öteki ikisinin ona doğru kaldırdıkları başları, sorgulayışı ve kaygılı gözleri, yere konmuş gaz lambasının tiyatrosu aydınlatmasında korkulukları andıran iki yüz, Iglésia'nın yüzü aşağı yukarı bir ıstakoz kısıracıyla aynıydı (burun, çene, mukavva gibi bir deri) tabii eğer ıstakoz kısıracının gözleri olsaydı, bir de şu iyileştirilemez edası ve sürekli hüznü, muhtemelen üzüntülü ya da sevinçli olmanın ne olduğunu asla öğrenmemiş olduğu için daha da iyileştirilemezdi, Wack süzölmüş, aptal yüzüyle, çömelmiş maymun pozunda donup kalmış gövdesiyle, aşırı büyük, çatlak çatlak, çatlakların arasına toprak dolmuş iki eliyle, üstünde yarıklar olan oduna, ağaç kabuğuna benzemekte, dizlerinin arasından hareketsiz bir şekilde sarkan kullanılmış araç gerece benzemekte, Georges da omuz silkmekte ve sonunda Wack da aptalca sesiyle şunu söylemekte: "Savaş denen bu pislik!..." hasta olan Blum'ü mü düşünüyor, hasatları mı, ziyan olan ekinleri mi, yoksa tüfeğini doğrultan şu rezil edilmiş total herifi mi, yoksa atı mı, yoksa kocası olmayan kızı mı bilmek mümkün değil ya da belki de sadece kendisiyle oradaki iki arkadaşını, gecenin karanlığında, bu gaz lambasının etrafında, korkunç bir şekilde sabit bakışlı, dehşete düşürecek kadar sabırla can çekişen hayva-

nın etrafında, hayvanın kaslarının, bağ dokularının üzerinde gerilmiş olan boynu daha da uzamış gibi görünüyor, sanki o koca kafanın ağırlığı onu ot döşegİN dışına ölü atların hiç yorulmadan dörtnala koştukları karanlık alana çekiyordu, kemikleri çıkmış yaşlı atların oluşturduğu kocaman ve karanlık sürü, kör bir yükün içine atılmış, birbirine çarpan kemik ve toynak gümbürtüsü içinde birbirlerini geçmek için hızla mücadele etmekte, göz çukurları boş kafataslarını ileri itmekte: Çok kan kaybetmiş ve ruhunu teslim etmiş yaşlı atların hayaletlerinin bir gezintisi, bu atlar kendileri de çok kan kaybetmiş ve ruhunu teslim etmiş süvariler tarafından sürülmekte, fazlasıyla büyük botlarının içinde sarsılıp gürültü çıkaran üstünde et kalmamış kaval kemikleriyle, paslanmış ve bir işe yaramaz mahmuzlarıyla bu süvariler arkalarında ağaran iskeletlerden oluşan bir iz bırakmakta, sonsuz sessizliğine geri dönmüş olan Iglésia bu izi hayranlıkla seyrediyor gibiydi, kocaman balık gözü şu üzgün, sabırlı ve hakarete uğramışlık dolu ifadesini yansıtıyordu, görünüşe bakılırsa elindeki tek ifade buydu ya da hiç değilse hayatın ona öğretmiş olduğu tek ifade buydu, herhalde bunu bir taşra toplantısından diğerine gittiği, “atları tanıtım yarışları”nın birinde ya da diğerinde kötü atlara ya da vasat atlara bindiği zamanlarda öğrenmişti, bu yarışlar çoğunlukla düpedüz tarla olan hipodromlarında yarısı çürümüş tahtadan sembolik tribünlerle yapıldı, bazen tribün bile olmazdı, basit bir toprak yığını ya da üstüne insanların tırmandığı bir tepenin yamacı ve bahisleri almak için testereyle oyulmuş bir gişeyle aşağı yukarı plajlardaki soyunma kabinlerine benzeyen sadece üç ya da dört tahta kulübe, ayrıca hayvan satıcılarını engellemekle görevli bir jandarma hazır kıtası, cepleri banknottomarlarıyla dolu kasaplar ve çiftçiler yenilen jokeyleri linç eden kalabalığı oluşturuyorlardı, Iglésia çoğunlukla yağmur altında yarıştırdı, iliklerine kadar

islanmış, gözlerine kadar çamura batmış olarak attan indiğinde pantolonu sadece kirlenmiş ama kumaşı zarar görmemişse çok mutlu olurdu, pantolonunu akşama otel odasında kendisi yıkardı, tabii (otelden tasarruf etmek için) ona samandan bir döşekle ahırda bir at bölmesi bırakmadıysalar eğer –ya da bazen sadece bir yulaf sandığı verirlerdi– o zaman pantolonunu ahırın yalağında yıkamak zorunda kalırdı, bir tek ayak bileği ya da el bileği burkulduğunda, bahisçilerin tekme tokadı değil de sadece küfürleri olduğunda da mutlu olurdu, çürümüş tahta kabinlerden birinde ya da kabin olmadığına yarış atlarını taşıyan basit bir araba içinde giyinirken bileğinin etrafına bir fabrika duvarı kadar kara ve bir o kadar esnek eski bir sargı bezi sarardı, ince bir kan sızıntısı akmaktaydı, ağzının kenarını başka türlü korumaya alamamıştı, zaten jandarmaların üstünden aşip ya da omuzlarının arasından geçip kendisine ulaşan yumruğa karşı da korumaya alamamıştı kendini (hatta bunu hissetmemişti bile), ne o (Iglésia) ne onlar (jandarmalar) ne de muhtemelen en az da yumruğu sallayan herif saldırının kaynağındaki nedenlerden ya da daha doğrusu bu nedenlerin geçerliliğinden emindiler ama gerçek olan ve her zaman geçerli olan bir tek neden vardı, o da Iglésia yarışı kaybeden bir atı sürmüştü, bundan başka bir şey değil:

“Çünkü,” dedi, “geri kalan hiçbir şey onların umurunda değildi...” (o da yatağın kenarına oturmuş, ayakları aşağıya sarkık, başı öne eğik, dikkatini tamamıyla şu gizemli ve ince-likli işlerden birine vermişti, görünüşe bakılırsa bu işler mideye yiyecek ne kadar gerekliyse ellerine o kadar gerekliydi, şu anda olduğu gibi, eğer yağlanacak bir dizgin ya da parlatılacak bir üzengi yoksa bu işler ihtiyaç hissettirirdi (Georges boşu boşuna Iglésia’yı aylak gördüğü bir ânı hatırlamaya çalıştı, yani koşum takımlarının parçalarını ya da botlarını elden geçirmedeği ya da bu türden herhangi bir başka iş yapmadığı bir

ânı) şimdiyse, iplik ve bir iğneydi elindeki, işi paydos etmiş ve yırtık pırtık giysiler içindeki bu sürünün ortasında büyük bir ciddiyetle kısa asker ceketine bir düğme dikmeye çalışıyordu, bu sürünün her bir üyesinin ve hepsinin son kaygısı eksik bir düğme ve sökülmiş bir dikişti ve başını işinden kaldırmadan şunu söyledi:) “ Çünkü yarışlarda oynayan bir herifin şansı olmadığı için ya da vasat bir at seçtiği için para kaybettiğini düşündüğü hiç görülmemiştir, herif daha çok parasının ondan bir dümenle alındığına inanır ...” (Georges o anda hâlâ bir buçuk santimetrelik izmarite daha doğrusu sararmış ve sarılmış kâğıda bakmakta olduğunu fark etti ve az önce uykuya dalmış biri gibi kafasını düşürdü, aynı anda kulakları da (üstüne koymuş olduğu ellerini birdenbire kaldırmış gibi) kulübenin berbat ve kulak tırmalayan hayhuyuyla yeniden doldu ve en nihayetinde artık bir izmarit yanılması bile vermeyen şeyi kesinlikle atmaya boyun eğdi, şöyle diyerek: “Kadının atları yarıştırmaya arzusunda olması senin için bir şans olmuş. Yoksa kasap çıraklarından biri elbet bir gün canı çektiği kadar sert vururdu, öyle değil mi?” Iglésia bunun üzerine başını kaldırmadan yüzünü ona çevirip hep aynı sersemletici şaşkınlık, hakarete uğramışlık ifadesiyle (kuşku duyan ya da düşmanca değil sadece şaşkın, ağlamaklı bir ifadeyle) boynu dönük olarak gözucuyla dik dik baktı ona, daha sonra ona bakmayı keserek, burnunu çekerek, dikmiş olduğu düğmeyi inceleyip üstünden çekştirerek sonra da ceketini bir yandan katlayıp bir yandan eliyle hafif hafif düzelterek şunu söyledi: “Evvvet. Mümkün. Daha büyük bir şans da onun atların koşmasını seyretmekle yetinmesi olurdu ...” sonra ceketini dörde katlamayı tamamlayarak, özenle yuvarlayıp yastık yerine onu koyarak, ayakkabılarının önce birini sonra diğerini çıkararak, onları döşüğünün ucuna yerleştirerek, kaba etlerinin üstünde dönüp girinerek, kaputunu üstüne çekerken şunu söyleyerek: “Bu ap-

tallar şu bağrış şağrışı bir kesse de biraz uyuyabilsek!” yan tarafa dönüp dizlerini çekerek gözlerini kapadı, şilli ve sarı yüzü bakışları da olmayınca tamamıyla ifadeden yoksun kaldı adeta kartondan yapılmış gibiydi, duyumsuz,l bir madde- den yapılmış gibi, kuşkusuz sahip olduğu şu gerektiğinden fazla düşünmeme (keza konuşmama) yetisi uyarınca ve uyuma- ya karar verdiğinde (insanın karnı boş olduğunda ve –dğ- meler, onarımlar, temizlik gibi– küçük bakım işlerini tamamladıktan sonra yapılacak en iyi işin uyumak olduğuna kanaat getirerek kuşkusuz) artık hiçbir şey düşünmemekte; kiralık katil suratı şimdi tamamen tarafsız, dalgın, Azteklerin ya da İnkaların cenaze maskelerinden birini andırmakta, ağırbaşlı, kımltısız, ne düşündüğü anlaşılmaz ve zamanın yüzeyinde hiçbir yere bağlanmamakta, yani bir tür formaldehit czeltisi, boyutsuz bir tür külrengi resim içinde uyuyorlar, uyanıyorlar, güçlükle ayaklarını sürüklüyorlar, yeniden uyuyor ve uyanı- yorlardı ama bir günden diğerine ne türlü olursa olsun hiçbir değişiklik olmaksızın onlaranceki gün değil de ertesi gün olduğunu ya da hatta aynı gün olduğunu düşündürtecek hiçbir şey olmaksızınyle ki bir günden diğerine değil de bir yer- den bir yere bağlayarak (cilalar ve kirle kararmış ve resim ona- rımcısının şurada buradaki küçük paralarzerinde cşitli temizleme formülleri deneyip uygulayarak levhalar halinde ortaya cıkardığı bir tablonun yüzeyi gibi) Georges ve Blum hikyenin tamamını yavaş yavaş, kıymık kıymık oluşturuyor- lardı, daha doğrusu, kurnazlık ve sinsilikle birer birer sökülüp alınmış yansıma sözcükler aracılığıyla oluşturuyorlardı (tak- tik, bir şekilde Iglsia’nın dilini czdrmekten ibaretti yani reddeden ya da kabullenen memnuniyetsiz bir homurdanma- ya karar verene kadar her türlü ima ve varsayımne sürmek- ten ibaretti), derme catma bir giysi odasında bir gözü şişmiş ya da bir dudağı yarılmış olarak giyinmekte olduğu ve Reixach’ın

işe aldığı çalıştırıcılardan biri ona birkaç sürüş teklif ettiği günden (zira görünüşe bakılırsa kötü bir jokey değildi: Kuşkusuz o zamana kadar talihî yaver gitmemişti ve çalıştırıcı da bunu biliyordu) onu işe alan adamın yerini almış olduğunu öğrendiği güne kadar, üstelik bütün bunlar da bir kadının, daha doğrusu bir kız çocuğunun bir sabah yarış atları edinmeye karar vermesindendi, bu fikir ona muhtemelen okuduğu dergilerin, magazin dergilerinin birinden esinlenmişti, hani şu parlak kâğıt üzerindeki kadınların kuş türlerine, ince uzun bacaklı kuşlara benzediği, kadın olarak süslenmiş değil de mahvedilmiş oldukları, erkeklerin onları basit bir ipek kumaş ölçümüne dönüştürmüş ya da indirgemiş olduğu dergilerden: Etrafı kesilmiş köşeli bir silüet, tırnaklar, topuklar, keskin tavırlarla donatılmış, üstelik de uzun bacaklı kuşlar gibi, devekuşu gibi taş yese eritecek bir mideye sahip, bu mide onun sadece sindirim yapmasını sağlamıyor aynı zamanda bir moda tasarımcısının kadın düşmanı ve haince yaratımlarını da kendine mal etmesini sağlıyor ama ayrıca onları bir anlamda tersine çevirmesini de: Şaşıla, yavan ve parlak bir şekilde değil de ipeğin, derinin, mücevherlerin yumuşak ve ince tüylü insan teniyle böyle özdeşleştirilmesi sonucunda deri, soğuk ipek, sert mücevherlerin kendileri de ılık, yumuşak, yaşayan bir şeye dönüşmekte... demek ki bir yerlerde gerçekten sık kişilerin yarış atlarına sahip olmaları gerektiğini okumuş olduğu için zira çok açık görüldüğü gibi kadın daha önce ömründe hiç at görmemişti, Iglésia kadının bir ara ata binmeyi öğrenmeyi de kafasına koyduğunu söylemişti: De Reixach ona sırf bunun için bir melez at satın almıştı ve Iglésia beş ya da altı sabah üst üste onların birlikte geldiklerini gördü, kadının üzerinde (her seferinde farklı olmak üzere değişik elbiselerden biri) hani şu üzerinde durmaya çalıştığı hayvanın bedeli kadar bir bedel karşılığında edinilmiş kıyafetlerden biri vardı, rahat-

lıkla babası olabilecek olan adam ise hep aynı ne düşündüğü anlaşılmaz, sabırlı ve tarafsız edayla kadına atın tam olarak üstü açılır bir spor araba ya da bir uşak olmadığını, tamamıyla bu şekilde kullanılamayacağını (ya da emirlere itaat etmeyeceğini) anlatmaya çalışıyordu; ama bu iş fazla uzun sürmedi (kuşkusuz, dedi Iglésia, asla bir hayvan bir başka hayvanın üzerine binmekten hoşlanmamıştır, ne de, sirkler haricinde, bir hayvan bir başka hayvanı sırtında hissetmekten hoşlanır zira at onu bir ya da iki kez sırtından attıktan sonra, kadın ısrar etmedi), İtalyan arabasına duyduğu heves de bundan daha uzun sürmedi zaten, bundan böyle melez at ahırda kaldı, bakımı yapılacak ve gezdirilecek bir at daha oldu böylece, daha sonraları, atı kadar pahalı ve onun ata binmesini sağlayacağı varsayılan binici kıyafeti ve çizmeleri içinde yeniden ortaya çıktıysa da bu kadının bu şekilde görünmekten zevk aldığı içindi sadece, melez at kadın gelinceye kadar bir ya da iki saat eyer vurulmuş olarak beklerdi (genelde atın hazırlanması için edilen telefonda sonra ortalama süreydi bu) kadın bir süre ahırlarda dolaştıktan sonra giderdi (çoğunlukla artık onu pek cezbetmeyen spor arabada değil de şu cenaze arabası kılıklı, bir şoförün kullandığı, yayla gibi araçta, aracın arka koltuğunda oturan kadının görünümü ve boyutu aşağı yukarı papazın ayinlerde dağıttığı, şu kocaman ve gösterişli kutsak ekmek kâselerinden birinin ortasındaki mayasız ekmek gibiydi (yani gerçek dışı, ağızda eriyen bir şey, ancak dil, ağız, yutma aracılığıyla tadına bakılabilecek, bilinebilecek ve sahip olunabilecek bir şey)) gitmeden önce atlara iki ya da üç parça şeker dağıtır ve elinde, neyse ki pek de iyi kullanmayı bilmediği, şu som altın kronometreyle bir sonraki pazar günü yarışacak atın dörtnala koşmasını görmek isterdi.

Iglésia kadını ilk gördüğünde uzaktan onu bir kız çocuğu sandığını anlatmıştı, De Reixach'ın pazar günü kolejden alıp

da gezmeye çıkardığı ve baba zaafıyla kadın gibi giydirdiği bir kız çocuğu (bu da, öncelikle, belli belirsiz, tanımlanamaz biçimde dehşet verici, rahatsız edici bir şey gördüğümüzde duyduğumuz şu tanımlanamaz rahatsızlık hissini açıklıyordu, diye açıkladı Iglésia kendi tarzınca, tıpkı hem çocukluğa hem de insan olma koşuluna saldıran, kutsallığa yönelik şu hakaretlere ve insanı allak bullak eden şu yetişkin parodilerine benzer biçimde kılık değiştirmiş, büyüklerin elbiselerini taklit eden kıyafetlerle gülünç bir şekilde giydirilmiş şu ufaklıkları gördüğümüz zaman duyduğumuz rahatsızlık hissi gibi) ve onu öncelikle en çok sarsan şeyin bu çocuksu, masum, taze, bir anlamda erken el değmemişlik görünümü olduğunu söyledi: O derecede ki –bambaşka türde bir şaşkınlığın içine düşüp içinde hem hiddetli hem günaha itilmiş hem de vahşi bir şeye ait dalganın yükseldiğini hissederek– şunu fark etmesi, algılaması zaman aldı: Bu küçük kız sadece bir kadın değil onun hayatı boyunca gördüğü en kadın kadındı, böylesini hayal bile edememişti: “Sinemada bile görmedim,” dedi. “Vay be!” (kadından bir erkeğin ilişki kurduğu, sahip olduğu, inleyen ve kendinden geçmiş bir biçimde kollarında sıktığı bir kadından söz edercesine değil de yabancı bir yaratıktan söz edercesine, üstelik sadece kendisine, Iglésia’ya değil de (yani –her ne kadar Iglésia onu devirmiş, sırt üstü yatırmış, altına almış da olsa– kadın koşulları, parası, toplumsal konumuyla adamın üstünde yer alıyordu) tümüyle insan türüne (diğer kadınlar da dahil olmak üzere) yabancı bir yaratıkmış gibi söz ediyordu, Iglésia’nın kadından söz ederken kullandığı sözcükler, yaptığı vurgulamalar eğer aralarına (büyülü gerçeklik haricinde her türlü gerçeklikten yoksun) sinema yıldızlarını, atları ve de ayrıca (dağlar, gemiler, uçaklar) gibi şeyleri yerleştireceği şu nesneler söz konusu olmuş olsaydı da kullanacağı sözcüklerin, vurgulamaların aynılarıydı, bu nesneler aracılı-

ğıyla mücadele etmekte olduğu doğa güçlerinin ortaya çıkışını algılayan adam onlara (kızgınlık, kötülük, hainlik gibi) insani tepkiler vermekteydi: (Atlar, film şeridi üzerindeki tanrıçalar, otomobiller gibi) varlıklar karma nitelikler, ne tam insan özellikleri taşıyorlar ne de tam nesne özellikleri, kendilerinde birbirine aykırı –insani ve insani olmayan– (gerçek ya da tahmini) bileşim öğelerinin buluşması, bir araya gelmesiyle hem saygı hem de saygısızlık esinlemekteler, kuşkusuz işte bu nedenle Iglésia hayvanlarını satan at cambazlarından ya da dağlara tırmanan dağcılardan söz edermişçesine söz ediyordu kadından, hem kaba hem saygılı, hem patavatsız hem nazikti, sesi kadının adını andığında hafifçe dehşete düşmüş ama aynı zamanda hafifçe hayranlık içeren ve kınayıcı bir tür şaşkınlık ifadesi taşıyordu, tam olarak şu seferinde olduğu gibi: Etabın varış noktasında Blum’ün atını incelemeye gelmişti, Blum’ün hayvanı eyerleme ve ona binme biçimi o kadar korkunçtu ki bunun normalde hayvanın sırtında bırakmış olması gereken şişlikleri aradı ama bulamadı, kocaman açılmış iri gözleri, kuşku dolu, düşünceli, biraz hayretler içinde, boşluğa sabit bir şekilde bakıyordu o sırada bir yandan da hem konuşuyordu hem de hayvanın sırtında bulunması gereken yaraları göremeden ona bakmış olduğu aynı inanmazlık dolu hayranlıkla, aynı süngüsü düşmüş kınamayla baktığı yeniden gördüğü kuşkusuz adını andığı kadındı ya da daha doğrusu kendisinden hatırasının, imgesinin, eğer çok açık bir şekilde Corinne’in şu insani olmayan ya da insani olmanın dışında kalan karakterinden emin olmasaydı halktan kişilere özgü doğal terbiyenin, işverenlere duyulan saygı (duyduğu saygı kölece bir saygı değildi zira De Reixach’ın düştüğü yeri gidip görme düşüncesi aklından bile geçmemişti, sadece kaygılanmıştı onun için) ile birleşerek kendisine yasaklamış olacağı şeyin sökülüp alındığı kadındı, şunu söyledi:) “Gözümü hiç

üzerinden ayırmamam gerekti. Allah Kahretsin! Sadece, şunu anladım ki insanların ne düşünüp ne düşünemeyeceği, ne söyleyip ne söyleyemeyeceği adamın hiç de umurunda değildi, babası gibi görünüyormuş, sırf şu kronometrenin düğmesine basma zevkini tatsın diye kadının atları çatlatırcasına eğlenmesine izin veriyormuş, kadın adamın ancak parayla satın alabileceği şu pantolonları ya da binici taytları içinde kıcını gezdirirken adam aslında ona bunları altından imal ettirmeyi tercih edecek olurmuş eğer ki bu pantolonları bu şekilde imal etmenin yolu biliniyor olsaymış ...” Blum de: “Evvet, sanıyorum ki eğer bir asma kilitle, şu emniyet kilitlerinden biriyle, girilecek kodu, rakamları bir tek kendisinin bileceği şu şifreli zimbırtılardan biriyle, kadının kıcını bir kilitli kasa içine kapatabilecek bir terzi bulabilmiş olsaydı, o zaman ilk gelen, ilk gelen numara, ilk gelen anahtar da görebilirdi aynı iş...” Georges da: “Yeter, kapa çeneni” ve Iglésia’ya dönüp: “Öyleyse, bahse girerim ki şu dişi tay hikâyesinden sonra oldu bu, kadının bu kararı vermesine neden olan buydu, bundan sonra kadın ...” Iglésia ise: “Hayır, daha önce. O ... Yani biz ... Yani sanıyorum ki adam yarışta o taya binmeye bunun için bu kadar ısrar etti. Çünkü sanıyorum ki bir şeylerden kuşkulandı. Bir tek kez yapmıştık bunu ve hiç kimsenin bizi görmüş olması mümkün değildi ama sanıyorum ki pek de namusluca olmayan bir şeyin kokusunu almıştı. Ya da belki de kadın adamın bunu kısmen tahmin etmesi için bir şeyler yapmıştı, adamın beni kapının önüne atması pahasına bile olsa, zira sanıyorum ki o anda bu onun için pek de bir şey ifade etmezdi. Ya da belki de ağzından bir sözcük, bir yorum kaçırmıştı. Bu durumda, adam o taya binmek istedi ...” Ve hiçbir şekilde geçiş yapmadan, kadından söz ederken kullandığı sözcüklerin aynalarıyla onlara dişi taydan, al renkli dişi attan söz etmeye başladı, şunları söyledi: “Bu gerzek (De Reixach’tan bu şekilde

söz etse de bunda hakaretimiz hiçbir şey yoktu, tam tersine: Bu bir tür yüceltme gibiydi, onu yukarı taşıyan, onu jokeyler mevkiine çıkararak ona onur kazandıran bir şey, yani ona bir jokeyin olumlu niteliklerini atfetmekte, böylece de patronu olduğunu unutmaktaydı, onun hakkında küçümseyici değil de samimi bir sözcük kullanmaktaydı, hafif ama sevecen bir kınama nüansı içeren bir sözcük, benzerleri için yani eşitleri için kullanacağı bir sözcük, –sert ve keskin çizgili kiralık katil suratıyla, şu ince uzun burunla, sararmış, çiçek bozuğu cildi ya da derisiyle zıtlık oluşturan sitemkâr ve neredeyse ağlamaklı ve neredeyse çocuksu şu cırtlak sesiyle– şöyle söyleyerek:) Bu gerzeğe birçok kez onu zorlamaya, kandırmaya çalışmamak gerektiğini söylemiştim oysaki, yapılması gereken şey sadece, olabildiğince ona sırtında olduğunu unutturarak, onun kendi başına davranmasını sağlamaktı, o zaman tek başına gidebilirdi. Ona şunu söyledim: Size biniciliği ben öğretecek değilim ama onu fazlasıyla sıkı tutuyorsunuz. Engelli koşu bir at yarışı değildir: Parkurun içinde başka şekilde asla üzerinden atlamak istemeyecekleri engellerden kolayca geçerler. Bunun için ona bu kadar sert davranmaya gerek yok. Ötekiler için bu çok önemli değil ama o buna katlanamaz. Bir tek o, antrenmanda elinden kaçmıştı, öyleyse ...”

Bu kez Georges onları görebildi, sanki kendi de tam olarak orada bulunmuş gibi: Üçü birlikte (o tarihte çalıştırıcı –eski başçavuş– gideli çok olmuştu, Iglésia’nın ağzından çekip alabildiğimiz birkaç söze bakarak, Corinne’in atlarını çok yorduşunu gören çalıştırıcı mı artık bu işle ilgilenmeyi reddetmişti yoksa Corinne mi onu göndertmek için böyle davranmıştı bilmek mümkün değildi, ancak adam gittikten sonra, Iglésia’nın dediğine bakılırsa, atları çalıştırma işini o devraldığında, kadın artık olur olmaz zamanlarda gelip sırf kronometrenin deklanşörüne basma zevki için atları dörtnele koşturmaktan

vazgeçmişti), at bölmesinin içinde, daha doğrusu önünde üçünü birlikte görüyordu, sukafa hastalığına tutulmuş biri gibi koca kafalı, kolları ve bacakları oyuncak bebeğinkilere benzer, vaktinden önce solmuş yüzüyle (şişmiş suratı, gözlerinin altındaki torbalarla, bakışının kendisi kirli, irinli bir şeymiş gibi görünen, yani on dört yaşında altmış yaşındaki bir adamın deneyimini ya da aşağı yukarı benzer bir şeyi ya da belki de daha kötüsünü taşıyan, bununla doldurulmuş) küçük seyis, yere çömelmiş olan Iglésia dişi tayın tozluklarını ayarlarken hayvanı yerinde tutmaya çalışıyordu, kadın ve De Reixach ayakta durmuş onun nasıl yaptığına bakmakta ve kadın neredeyse dudaklarını hiç gevşetmeden, Iglésia'ya bakmayı kesmeden güç algılanan, hiddetli bir sesle konuşmakta: "Hâlâ bu aptallığında kararlı mısın, gerçekten ona binecek misin?" De Reixach da: "Evet", alnında parlak küçük damlacıklar halinde beliren boncuk boncuk ter (korku, kaygı değil: Sadece fırtınalı, boğucu haziran öğleden sonrasının nefes aldırmayan, ağır havası, bu hava al renkli dişi atı da olduğu yerde dans ettiriyordu), başını döndürmeden, ses tonunu yükseltmeden yanıtlamakta, ne saygısızlık ne kıskırtıcılık ne de inatçılık yapmakta, sadece evet diyerek, kendisinden aşağıda bulunan Iglésia'nın el-kol hareketlerini dikkatle gözlemekte, lafı dolandırmadan bu kez yüksek sesle konuşarak: "Çok fazla sıkma onları" ve kadın büyük bir öfkeyle ayağını yere vurarak tekrarladı: "Bunun anlamı ne şimdi? Bu sana ne kazandırıyor?" adam da: "Hiçbir şey. Sadece istiyorum ki ..." kadın da: "Bak-sana, bırak o binsin, o ..." adam da: "Neden?" kadın da: "Bunun anlamı ne ki?" adam da: "Niçin?" kadın da: "Hiçbir şey için. Çünkü jokeylik onun mesleği, sanıyorum, öyle değil mi? Zaten bunun için ona para vermiyor musun?" adam da: "Ama bu işin parayla hiç ilgisi yok" kadın da: "Ama bu onun mesleği, öyle değil mi?" adam da tepeden: "Onu biraz serinletsey-

din ya? O ..." ve Iglésia yerinden doğrularak: "Sorun olmaz, Beyefendi. Size söylediğim gibi yapın ve hiçbir sorun olmayacak. At bu havada biraz gergin ama gayet güzel olacak," kadın da şu anda Iglésia'yla konuşmakta ama deyim yerindeyse, ağzından çok gözleriyle, sert, kızgın bakışını Iglésia'ninkine sabitlemiş ya da daha doğrusu bir çivi gibi içine çakmış, aynı anda gözlerinin altında dudakları kımıldıyordu ne var ki ne biri ne de diğeri bu dudakların söylediklerini işitmeye, dinlemeye ihtiyaç duymaktaydı: "Ne düşünüyorsunuz, bu yaklaşan fırtınayla at ... yani belki daha iyi olurdu eğer siz ..." De Reixach da: "Orası: Üstüne süngeri bastır... Hah, işte, orası, tam öyle, oraya..." kadın da: "Üfff!" Iglésia ise: "Dert etmeyin: Sorun olmayacak. Bırakın at istediğini yapsın, kendi başına ilerleyecektir, onun istediği de bu sadece ...", kadın birdenbire çantasını açarak (ani, öngörülemez bir hareket, hayvan hareketlerinin şu şimşek hızındaki çabukluğuyla, adeta niyetin ardından gelen değil de onu önceleyen uygulama ya da tabiri caizse, düşünceyi önceleyen uygulama, kadın öfkeyle çantanın içinde bir şey ararken, eli hemen geri çıkarken, iki erkeğin ancak bir bileklikteki pırlantanın -şimşek gibi- parladığını görece kadar zamanları oldu, kapanan fermuarın gürültüsü duyuldu) tırnakları ojeli, narin parmakları porselen beyazlığındaki el, buruşmuş dağınık bir banknot tomarı tutmakta, onları uzatarak, daha doğrusu Iglésia'nın burnunun dibine dayayarak, öfkeli sesi şunu söylemekte: "Alın. Gidip benim için oynayın. Bizim için. Yarı yarıya. Siz karar verin. Kendi fikrinizce. Bana biletleri göstermenizi istemiyorum. Almanıza bile gerek yok, eğer zahmetine değmeyecekse, o bunu başaramayacaksa ", De Reixach da: "Hadı! Ne ..." kadın da: "Biletleri görmek istemiyorum, Iglésia, ben ..." De Reixach (şu anda rengi biraz solmuş, sivri çenesinin kasları cildinin altında gidip gelmekte, şimdi ter şakaklarından adamakıllı akmak-

ta, –hep öznellikten uzak, sakın, ama şu anda belki biraz daha kuru, kestirip atan– sesini halen yükseltmeden, şunu söylemekte): “Hadi bakalım. Kesin bunu,” kadına birdenbire siz diye hitap ederek, belki de Iglésia’ya da hitap ederek ya da belki seyise, kısrağın başına süngeri bastırmakta olan kurbağa suratlı çırağa, zira ilerledi, onun elinden süngeri aldı, sıkı onu, hafifçe nemli süngerle hayvanın boynunu boylu boyunca birçok kez silmeye koyuldu, geri dönmeden yumuşak bir şekilde seyisle –kurbağayla– konuştu, çocuk şunu söyledi: “Evet Bayım – Hayır Bayım – Evet Bayım...” aynı anda onların arka-larında Corinne’le Iglésia didişmeye devam ediyorlardı, Corinne çok hızlı konuşmakta, şu anda hâkim olmaya, bastırma-ya çalıştığı, yine de yarım tondan çok daha fazla yüksek o sesle konuşmakta, tam olarak bu öfke miydi, kaygı mıydı ya da neydi bilinmesi mümkün değildi, yüzünü, boynunun çevresini, kollarının üst kısmını pembeleştiren sanki sadece kiraz rengi geniş kenarlıklı şapkanın saydamlığıydı (bu da taşkın, sıkı, gergin teninin omuzla göğüslerinin birleştiği yerde yelpaze gibi açılan o iki narin kıvrımını görünür kılmakta) kadının üstünde koltuk altlarına kadar kollarını çıplak bırakan şu yaman elbiselerden biri, saldırgan değil de bir şekilde saldırıya uğramış bir elbise, yani narinliği, uçuculuğu, kısacık ve daracık boyutlarıyla sanki yarısı yırtılıp alınmış izlenimi veriyordu ve geriye kalan azıcık şey de ip gibi bir şeyle tutturulmuştu ve bir gecelikten daha açık saçıktı (daha doğrusu başka herhangi bir kadının üstünde daha açık saçık olurdu ama onu üzerinde açık saçıklığın ötesinde bir şeydi yani her türlü utanma ve utanmazlık düşüncesini ortadan kaldıran, anlamdan yoksun bırakan bir şeydi), Corinne şunu dedi: “Yarı yarıya, Iglésia. Atın üstüne. Kazanacağına dair. Seçimi siz yapın: Ya ata oynayıp onu ikna eder ata siz binersiniz ve aşağı yukarı altı aylık maaşınızı kazanırsınız. Ya da onun ata yarışı

kazandırabileceğini düşünüyorsanız, aynı şey o zaman. Ya da onun ata yarışı kazandıramayacağını düşünüyorsanız, parayı yatırmayın. Biletleri görmeyi istemeyeceğim. Şimdi ona hiçbir sorun olmayacağını söylemeye devam edecek misiniz?" Iglésia da: "Gidip oynamaya zamanım yok. İlgilenmem gerek..." kadın da: "Şu gişelere kadar gidip geri dönmek iki dakikadan fazla sürmez. Yeterince zamanınız var," o zaman Iglésia onu ilk gördüğü gün, hissettiği şeyin tersinin olduğunu anlattı; kadın De Reixach'ın yanında ilerlemekteydi, yani ona öyle geldi ki karşısındaki bir kız çocuğu ya da genç bir kadın ya da yaşlı bir kadın değil de yaşı olmayan bir kadındı, genç ya da yaşlı, tüm kadınların bir toplamı gibiydi, hem on beş, otuz ya da altmış yaşında olan hem de binlerce yıllık bir şeydi, bir hiddetin, bir hıncın, bir düşmanlığın, bir düzenbazlığın harekete geçirdiği ya da tüm bunları yayan biri, bunlar belli bir deneyimin ya da belli bir birikimin sonuçları değil de başka bir şeyin sonuçlarıydı, şöyle düşünmüştü (daha sonra o an şöyle düşündüğünü anlatmıştı): "Kaşarlanmış sürtük! Orospu!" ve gözlerini kaldırdığında gördüğü sadece bir melek yüzüydü, sarı saçların saydam halesi, kirletilmemiş, kirletilemez, coşkun genç kadın teni, gözlerini çabucak yeniden indirerek elindeki banknot tomarına baktı, elinde aşağı yukarı iki ay çalışıp da kazanabileceğine denk bir miktar olduğunu, bir de eğer oynaması gerektiği gibi oynarsa bunun kaç maaş edeceğini hesaplamaktaydı, sonra Corinne'e yeniden bakarak düşündü: "Ne istiyor ki Bunun hiçbir anlamı olmadığını neresinden tutsan elinde kalacağını biliyor mu bari," sonunda gözlerini tam olarak yere indirerek şunu dedi: "Evet Hanımefendi," Corinne de: "Evet ne?" De Reixach halen sırtı onlara dönük, şu anda çömelmiş, tozlukların kıvrımlarını denetleyerek seslendi: "Iglésia!" kadın da: "Evet ne var?" De Reixach halen onlara dönmeden: "Bak, yapmamız gereken başka işler

var ...” kadın da ayağıyla yere vurarak: “O zaman, onun binmesine izin verecek misiniz? Acaba ... siz...” Iglésia ise: “Dert etmeyin, Hanımefendi. Sorun olmayacak, söylüyorum size. Göreceksiniz,” kadın da: “Bu yine de gidip bu ata oynayacağınız anlamına mı geliyor yoksa parayı kendinize saklayacağınıza mı?” ama o daha ağzını açıp cevap veremeden: “Bilmek istemiyorum. Ne istiyorsanız onu yapın. Gidin bari onun budalalık yapmasına yardımcı olun. En nihayetinde size bunun için de para ödüyor ...” sonra kadın ve Iglésia yan yana tribüneydiler, Iglésia (ilk yarışta bir ata binmişti) parlak biniş ceketinin üzerine geçirdiği kenarları saçaklı ceket, yüzü şu anda ter içinde, kısrağa yetişmek için koşmaktan biraz nefes nefese kalmış –atların baştan sona geçişi sırasında su dolu kovayı taşıyarak dişi tayın yanı sıra yürümüş olduğundan (kovayı seyise taşıtabilirdi ama ondan almıştı daha doğrusu elinden koparıp almıştı), kısa ve çarpık jokey bacakları üstünde kovanın ağırlığıyla ezilmişçesine koşarak, başı De Reixach’a doğru yukarıya kalkık, ona zaman zaman kovaya daldırıp suyunu sıkıdığı, tekrar şişmesini beklediği süngeri uzatarak yine de bir an bile küçük adımlarla gitmeyi kesmeden ne de konuşmak için duraklamadan, ağzından çıkan sözcüklerin –tavsiyeler, öğütler, yalvarmalar– gür akışını durdurmuyordu, heyecan içinde, nefes nefese kalmış De Reixach zaman zaman başıyla onaylamakla yetiniyordu, kış tarafından savuran, yalmasına ilerleyen, durmadan dans eden genç kısrağı düzgün sürmeye gayret ediyordu, (De Reixach) bir eliyle uzatılan süngeri alıyor, hayvanın başının üzerinden iki kulağının arasından geçiriyor, sonra da onu havada kapan Iglésia’ya fırlatıyordu. Daha sonra, engele geldiler, son bir kez bakmadan süngeri arkaya attı, al renkli at zemberek gibi gerildi, dörtnala fırladı, bütün gücüyle dizgini çekerek, boynunu hafifçe yana çevirip bir omzu önde, uzun kuyruğuyla havayı şiddetle kırbaçlaya-

rak kauçuktan bir topmuş gibi yeniden sıçradı, De Reixach onunla adeta bütünleşerek, üzengilerin üstünde neredeyse ayakta, gövdesi hafifçe öne eğilmiş, ceketin üzerindeki pembe leke sıçrayıştan sıçrayışa, sessizce, çabucak küçülürken, orada, beyaz engelin karşısında dikilmiş olan Iglésia onların uzaklaşmalarına, küçülmelerine, hızlı adımlarla giderken hafifçe yükselerek dönemeçten önceki küçük çiti aşmalarına bakıyordu, ondan sonra artık küçülmeyen, siyah miğferi ve bini ci ceketini gördü sadece, şu anda –büyük bir esneklikle yükselip yeniden düşerek– çitin üzerinde ve sağa doğru yer değiştiriyorlardı ve küçük korunun ardında gözden kayboldular: O anda kovayı ve süngeri yere bırakan Iglésia geri döndü, bacaklarının ona izin verdiği kadar hızlı bir şekilde (yani bir jockeyin koşabileceği kadar, yani bacaklarının yarısı kırılmış bir atın koşabileceği kadar) tribüne doğru atıldı, insanlara çarparak, başı havada, gözleriyle Corinne'i arayarak alanı geçip, sonunda onu bularak, geri dönüp merdivenleri dörder dörder tırmanarak ve yanına gelir gelmez, birdenbire durup, küçük koruya doğru dönerek, (genelde De Reixach'ın kullandığı) bir çift koca dürbünü hemen doğrultup, adeta bir hokkabaz gibi, –otuz santim uzunluğunda olsa da– onu elinin aya-sında ya da kol yeninin içinde hazır tutmuştu: Adeta hiçlikten ortaya çıkmış, çekilip alınmıştı, kılıfından değil çünkü bu kadar kısa sürede, yani nefes nefese Corinne'in yanında belirivermesiyle dürbünü eline aldığı, iki eliyle tutup şu kartal (ya da Soyтары) burnunun üzerindeki gözlerine yapıştırdığı zaman arasında kılıfı açmaya vakit bulması, sonra da dürbünü içinden çıkarması mümkün değildi, dürbün adeta kişiliğinin doğal bir parçasıydı, (saatçilerin gözüne vidalanmış şu küçük siyah tüpler gibi) dışarıya doğru uzayan, anormal ölçüde gelişmiş, birdenbire ortaya çıkmış, savunmaya hazır bir tür işlevsel organıydı – sineklerin ya da bazı böceklerin başlarının

ön kısmında mikroskoptan çekilen fotoğraflar üzerinde görebileceğimiz şu çıkıntı yapan, kömür gibi kara gözlere ve yüzlerinin bir bölümüne benzer, kocaman, parlak ve kara ve pütürlü deriyle kaplı bir dürbün.

O durumda bir heykelden daha kımiltısızdı. O durumda Corinne de bir heykelden daha kımiltısızdı, o da hırsıyla küçük korunun arkasında ne olup bittiğini görmeye çalışıyordu, dişlerini gevşetmeden ne başını çevirip ne de sesini yükselterek, tam olarak az önce De Reixach'la tartıştığında olduğu gibi şunu söyledi: "Uşak ruhlu pislik." Iglésia da adeta bu koca dürbünün içine geçmiş gibi, kuşkusuz onu duymamakta, belki de kadının ona bir şeyler söylediğinin farkına varsa da onu dinleme, ne dediğini anlama zahmetine katlanmayıp şunu dedi: "Evet, kısrak hafifçe güzel bir dörtnal yaptı, evet, böyle, tam da öyle, hadi ... Evet: kısrak ... kısrak gidiyor ..." ikisinin etrafında insanların sakin hayhuyu vardı, son bahisçiler parmaklığa üşüşmekte ya da kara ve yavaş bir deniz yükselmesi gibi tribünlere güruh halinde saldırmakta, birçoğu önlerine bakmadan koşsa da, bütün başlar küçük koruya dönük, hem koşanların başları hem de tribüne yerleşmiş olanları ya da toprak seki üzerinde şuraya buraya sürüklenmiş sandalyelerin üstünde ayakta duranların başları: Etrafı fotoğrafçılarla çevrili mankenlerin boyalı porselen suratları, yaşlı albayların gri melon şapkalarının altındaki kırışık ve açık kül rengi suratları, at cambazı kılıklı milyonerlerinki, bir şeyleri satanların ya da içki damıtanların ya da babadan oğula kara paracıların kafaları, tefecilerin, at sahiplerinin, kadın sahiplerinin, maden sahiplerinin, konutlarla, kümes gibi evlerle, havuzlu villalarla, şatolarla dolu semtlerin tümüne sahip olanların kafaları, yatlara, iskelete dönmüş zenci ya da yerli kölelere sahip olanların başları, büyük ya da küçük para makinelerine (yontma taştan, betondan ve çelik zırhla kaplanmış altı katlı olanlardan

akide şekeri rengine boyanmış ve ışığı yanıp sönen bir kulübede faaliyet gösterip vasat olanlara kadar her türlü para makinesine) sahip olanların başları: Bu türden ya da sınıftan ya da ırktan babaların ya da büyükbabaların ya da büyükbüyükbabaların ya da büyükbüyükbüyükbabaların günün birinde bugün harcadıkları servetleri biriktirmek için şiddet, hile ya da baskı uygulayarak az ya da çok yasal (kuşkusuz az değil de çok zira hukuk, yasa dediğin bir zorlama durumunun kabul edilmesinden, kutsanmasından başka bir şey değildir) bir yol bulmuşlar ne var ki şiddetin ve hilenin bir sonucu, laneti olarak bu servetler bu insanları, etraflarında aynı taliqli servetleri (ya da kısaca aynı talihi) şiddet ya da hileyle edinmeye (ya da onlardan yararlanmaya) çalışan insanlardan oluşan bir fauna görmeye mahkûm etmişti ve bu servetleri ilk edinenler diğerlerinin varlığının farkına varmıyormuş gibi görünerek, hatta –belki de– onları görmeden onlarla dirsek temasında buluncak kadar (aynı salonda toplanmış gibi, aynı havayı soluyarak, ince çakıl döşenmiş aynı tozlu alanın üzerinde gezinerek) yan yana olmak gibi zor bir işi başarıyorlardı: Meslekleri şüpheli, kılıkları şüpheli, suratları şüpheli, şahin gözlü, sertleşmiş, acımasız, umudu kırılmış, tutkunun kemirip aşındırdığı yüzleriyle bahis oynayanların kafaları: Sırf haftalık gelirlerini üstüne yatırdıkları atı yakından görebilmek aşkı, ayrıcalığı için neredeyse yarım günlük ücretlerini harcayan Kuzey Afrikalı niteliksiz işçiler, pezevenkler, kaçakçılar, çim sulama sistemi satıcıları, çıraklar, otomobil şoförleri, komiserler, yaşlı baronesler ve de sadece hava güzel diye oraya gelmiş olanlar bir de çamura batarak da soğuk rüzgârda titreyerek de, sicim gibi yağmur yağmış bile olsa oraya gelecek olanlar, hepsi şu anda heykel gibi biçim verilmiş keklerin olduğu tribünlere yığılmışlar, çırpılmış kaymaktan yapılma bulutlarla birlikte gökyüzünde dalgalanmaktalar, hareketsiz bulutlar yumurta kö-

püğünden yapılma pastane bezeleri gibi, kabarmış, yukarıdan şişkin ve görünmez bir cam yüzey üzerine konulmuşlar gibi alttan dümdüz, arka arkaya gelen sıralarla ipe dizilmiş olarak, perspektiften bakınca uzaktan birbirine yaklaşan (bir yol boyundaki ağaçlar gibi) taa ötelerde, buğulu ufka doğru, ağaçların ve ince uzun fabrika bacalarının tepelerinde kımıltısız bir asma tavan oluşturunyorlardı, ta ki daha iyi baktığımızda bu tavanın hiç hissettirmeden, akıntıya kapılan takımadalar gibi, evlerin, inanılmaz yeşillikteki çimenlerin, sağında nihayet atların görünür olduğu ve şu anda hareket noktasına doğru ağır adım gittikleri küçük korunun üzerinde yüzerek tümüyle kaydığını fark edinceye dek: Bir, üç ya da on değil, ceketlerin, sallanan kuyrukların alacalı bulacalı ve birbirine karışmış lekeleriyle, hayvanların çırpı gibi incecik bacaklarının üstünde tepeden bakarcasına yürüyüşleri, hayal meyal görünme, ortaçağ grubu, uzaktan parıldayan (ve sadece orada, dönemecin ucunda değil, adeta zamanların dibinden çıkıp geliyormuşçasına gümbür gümbür savaşların yapıldığı çayırların üzerinde, güneşli bir öğleden sonrası süresince, bir çarpışma, bir dörtnele koşu karşılığında krallıklar ve prenseslerle evlenme hakkı kazanılıyor ya da kaybediliyordu); sonra Iglésia renklerin ad-sız alacalı bulacalığından dürbünle ayırarak çekip alarak, adamı gördü, bunu daha sonra anlattı, adam açık bronz rengi bir döküme benzeyen genç kısrak üzerindeydi, başındaki siyah miğfer ve sırtındaki mora yakın parlak pembe binici ceketıyla rüküş bir kılıktaydı, kadın her ikisine de (Iglésia ve De Reixach) bu kılığı uyarıcı ve şehvetli bir amblem olarak (bir mevkiin renkleri daha doğrusu, neredeyse ersuyu ve ereksiyon işlevlerinin simgeleri olarak) zorla kabul ettirmişti, Iglésia her ikisinin arasından (ceketin ve miğferin arasından), bu tamamıyla ifadeden yoksun, ne coşku ne de düşünce yansıtan, hatta bir konuya odaklanmış ya da dikkatli gibi bile gözükmeyen

yüzü seçmekte: Yüzü sadece soğukkanlıydı (daha sonra Iglésia şöyle düşündü ve konuştu: "Lanet olsun, beni bindirmeliydi ata. Kahretsin, gösteriş yapmak için miydi bu yani! Ne umuyordu ki? Ne yani bundan sonra kadın bir tek onunla mı yatacaktı, sadece onu atın sırtında gördü diye karşısına ilk çıkana kendini teslim etmekten mahrum mu kalacaktı? Ben olmasaydım da aynı şey olacaktı. Çünkü o azmıştı. Üstelik de hiçbir şeyi çözmeyen o ağır havada. Daha başlamadan, sırlı-sıklam ter içindeydi!..."), sanki birkaç metre ötedeymiş gibi genç kırsağın dizginin sürtündüğü yerde gri köpükle kaplı boynunu görebilmekte, grup, ortaçağ ayin korteji halen taş duvara doğru yönelmekte, şu anda sekiz çizmeyi tamamlamış olarak, yarısına dek gözden kaybolan kenar çitleri atları yeniden karınlarına kadar gizlemektedir öyle ki atlar yarı bedenlerinden kesilmiş gibiydiler sadece üst tarafları yeşil buğday tarlalarının üstünde bir bataklıkın hareketsiz yüzeyindeki ördekler gibi kayarcasına görünmekte onlar sağa dönüp çukur yolda ilerlediklerinde onları görebiliyordum De Reixach kafilenin başında ilerlemekte sanki on dört temmuz töreniydi önce bir sonra iki sonra üç sonra birinci manganın tümü sonra ikincisi rahat adımla birbirini izleyen atlar adeta bir zamanlar çocukların oynadığı şu etekli atlar gibiydiler hani şu görünmez perdeli ayaklarıyla ittirilen kamunun üstünde yüzen su hayvanları gibi yavaşça birbirlerini izliyorlardı satranç taşları gibi yuvarlanmış birbirine özdeş boyunlarıyla bitkin düşmüş birbirine özdeş kambur gövdeli kafa sallayan birbirine özdeş süvarileriyle epey bir süre önce gün doğmuş olmasına rağmen tan vaktinin pespembe gökyüzüne rağmen süvarilerin yarısı uyumaktaydı herhalde dingin kırsal da yarı yarıya uyur gibiydi, bir tür buğulu nem vardı, çiğ düşmüş olmalıydı, bitkilerin yapraklarına asılmış güneşin birazdan buharlaştıracığı billur damlacıklar, De Reixach'ı ta oradan eyerinin üzerinde

dimdik duruşundan tanıyabiliyordum, bitkinlikten kendini bırakmış diğer siluetlerle zıtlık oluşturunuyordu adeta yorgunluk diye bir şey yoktu onun için, kavşağa doğru ters aktıklarında kafilenin neredeyse yarısı ileri atılmıştı yani bir akordeon gibi görünmez bir pistonun baskısı onları ittirmiş gibi, sonuncular ilerlemeye devam ederken kafilenin başındaki de adeta büzülüyor gibiydi gürültü ancak arkadan gelebiliyordu öyle ki bir an geçti (belki saniyenin bir kıymığında ama görünüşe bakılırsa daha fazla) bu sürede bütüncül sessizlikte sadece şu oldu: Satranç taşları gibi birbirinin üzerine dağınık bir şekilde atılmış küçük etekli atlarla süvarileri zincirleme olarak birbirinin üzerine devrildiler zaman içindeki küçük bir farkla görüntünün arkasından gelen gürültünün kendisi de tam olarak satranç tahtasının üzerinde birbirlerinin üstüne düşen fil-dişi taşların tahtaya vurarak çıkardığı adeta bir çukurdan gelen şu sese benziyordu: Takır-takır-takır-takır-takır yoğun kurşun yağmuru denilebilirdi ki üst üste binip üst üste yığılmakta sonra üstümüzde tıngırdatılan görünmez gitar telleri buruşmuş ipeksi ölümcül havadan görünmez bir zincir örmekte bu nedenle bağırarak verilen emri duymadım sadece gitgide bana daha yaklaşan gövdelerin öne eğildiğini gördüm aynı anda sağ bacaklar birbiri ardınca atların sağrıları üzerinden geçmekteydi tıpkı tersinden sayfaları karıştırılan bir kitabın yaprakları gibi ve yere düştüğümde ona dizgini uzatmak için gözlerimle Wack'ı aradım aynı anda da sağ elim sırtımın arkasında tüfeğin şu lanet askısıyla boğuşuyordu sonra bu arkadan üstümüze geldi toynakların gümbürtüsü parçaları sökülmüş gözbebekleri büyümüş kulakları arkaya yatmış üzen-gileri boş dizginleri havayı kırbaçlayıp yılanlar gibi kıvrılan ve çingırdayan çılgın atların dörtnala koşusu, iki ya da üç tanesi kan-revan içindeydi bir tanesinin hâlâ süvarisi vardı ve adam bağırmakta Arkada da var onlardan bizim geçmemize

izin verdiler ve sonra da onlar, sözlerinin geri kalanı hayvanın boynunun üstüne sarkmış ağzı bir delik gibi kocaman açılmış adamla birlikte alınıp götürüldü ve şimdi boğuştuğum şey artık tüfeğin askısı değil de homurdanmakta olan şu bir deri bir kemik at idi şu anda bir gemi direği gibi başı havada boynu kaskatıydı gözbebeği sanki kulaklarının arkasına bakmaya çalışıyormuş gibi tamamıyla tersine dönmüştü direnç göstermeden duraklaya duraklaya adeta yöntemli bir biçimde bir bacağını diğerinin arkasına atarak geri çekilmekteydi ben de ona çenesini yerinden sökecek birkaç çingirak darbesi indirdim Hadi Hadi diye tekrarlayarak sanki bu kargaşa içinde beni duyabilirmiş gibi bir elimle boynuna ulaşana kadar dizginleri kısaltarak elimle hafifçe vurup Hadi Hadi burdaaan diye tekrarlayarak ta ki hayvan durdu hareketsiz kaldı yine de kasmış gergin dört bacağı kiriş gibi kaskatı açılmış vaziyette bütün azalarıyla titremekteydi ve galiba ben onunla meşgulken öteki emir verilmişti zira farkına vardım ki (hayvanı gözlemekle o kadar meşguldüm ki görmedim ama hissettim, tahmin ettim) bu karışıklıkta bu kargaşada hepsi yeniden ata binmek üzereydiler bu durumda mümkün olduğunca sessiz bir biçimde hayvana yaklaşıp (eğer tahta bir at olsaydı olabileceği kadar donmuş ve gergindi hâlâ) kriz geçirmesinden şaha kalkmasından ya da ayağımı tam üzengiye geçirmiş olacağım anda büyük bir hızla dörtlüyle fırlamasından çekinerek ama hâlâ kımıldamıyordu rölantiye geçmiş bir motor gibi olduğu yerde sürekli titremekle yetiniyordu ve hiç karşı koymadan ayağımı üzengiye geçirmeme izin verdi sadece yukarı çıkmak için eyerin ön ve arka kaşını yakaladığımda eyer ters yüz oldu, bu aksiliği bekliyordum bir başkasını bulup bu at için fazlasıyla uzun olan bu kolanı değiştirmeye çalışmışım üç gün önce Edgar'ı terk ettikten sonra ama siktir ol git bu köylülerle birlikte sanki onlara bir kolan değiştirmeyi teklif

etmek, onları kandırmaya çalışmaktı ve Blum'ün kolunu da çok uzundu böyle bir şeyin başıma gelmesinin gerçekten de tam zamanıydı hani her taraftan aynı anda ateş edilip isabet ettirilen bir günde ama küfretmeye zamanım bile yoktu yeterince nefesim bile yoktu bir küfrü telaffuz edecek kadar zamanım bile yoktu sadece bunu düşünecek kadar bir zamanım oldu bir yandan da şu anda dörtnala etrafımdan geçen bütün heriflerin ortasında şu lanet eyeri yeniden hayvanın sırtına yerleştirmeye çalışıyordum ve o anda ellerimin titrediğini fark ettim ama ellerimin titremesini engelleyemiyordum hayvan da aynı şekilde bütün vücuduyla titremesini durduramıyordu sonunda vazgeçtim onu dizgininden tutarak yanında koşmaya başladım hayvan şu anda bizi geçen üstüne binilmiş ya da üstünden inilmiş atların arasında neredeyse karnının altına inmiş olan eyer ile birlikte hafif dörtnala başlamıştı gitar tellerinin ölümcül ağı bir tavan gibi üstümüze gerilmişti ama ancak onlardan iki ya da üçünün düştüğünü gördüğümde bayırın düşman ateşinin ulaşmadığı tarafında olduğumu anladım oysaki onlar at üstünde rahatlıkla geçiyorlardı öyle ki onları hedef tahtalarını indirir gibi indiriyorlardı sonra Wack'ı gördüm (olaylar aykırı bir biçimde bir tür sessizlik boşluk içinde gerçekleşmekteydi yani mermilerin ve patlamaların gürültüsü –şu anda havan topuyla da ateş ediyor olmalıydılar ya da tankların şu küçük toplarıyla– bir kez kabul edilip benimsendiğinde ve neredeyse unutulduğunda bir şekilde etkisizleşmekte kesinlikle hiçbir şey duyulmuyordu ne çığlıklar ne de bir ses kuşkusuz hiç kimsenin bağırarak zamanı yoktu öyle ki bu bana 1500 metre koştuğum günleri hatırlattı: Sadece nefeslerin hırıldayan gürültüsü olurdu bir itişme meydana geldiğinde küfürler ağızdan çıkmadan boğulmaktaydı adeta akciğerler kullanılabilir tüm havayı vücuda dağıtmak ve sadece bakmak karar vermek koşmak gibi yararlı işlerde kullan-

mak üzere kapıp alıyordu: Sonuçta olup bitenler ses bandı olmayan bir filmde gerçekleşiyor gibiydi) az önce yanımdan geçen Wack'ı gördüm atın boynunun üzerine eğilmiş yüzü bana dönük ağzı açık o da bana bağırarak bir şey söylemek istiyordu ama ciğerlerinde bunu duyuracak kadar hava yoktu ve birdenbire sanki bir çengel görünmez bir el onu paltosunun yakasından yakalamış gibi eyerinin üstünden kaldırılıp yavaşça yükselmektedir yani dörtmala gitmeye devam eden atına oranla neredeyse hareketsizdi (yani atıyla neredeyse aynı hızda hareket etmekteydi) ben de bir parça daha az hızla da olsa koşmaya devam ediyordum öyle ki Wack atı ve ben, aralarındaki mesafelerin ancak yavaş yavaş değiştiği bir nesne grubu oluşturuyorduk Wack kaldırıldığı çekip alındığı atın tam olarak üzerinde bulunuyordu şu anda yavaşça havaya kalkmakta bacakları bir yay çizercesine ayrılmış adeta görünmez bir Pegasus'a biniyor gibiydi, bu görünmez kanatlı at attığı çiftleyle onu öne doğru sarstı yavaş tempoyla gidiyordu ve neredeyse olduğu yerde tehlikeli bir çiftle sığıyla bana onu başı aşağıda aynı sessiz çılgılık (ya da bana duyurmaya çalıştığı öğüt) amacıyla ağzı hâlâ açık gösteriyordu sonra bir hamağa uzanmış biri gibi yerden yüksekte sırt üstü yatmış ve bacaklarını sağdan ve soldan sarkıtmış sonra yeniden başı yukarda vücudu dikey biçimde bacakları da bir süvarinin pozisyonunu terk edip bir araya gelerek birbirine paralel biçimde aşağı sarmakta sonra karnının üstünde kolları öne doğru gerilmiş elleri açık daha uzaktaki bir şeyi kavramak yakalamak istercesine tıpkı hiçbir şeye bağlı olmadığı ve iki trapez arasında her türlü yerçekiminden mahrum kaldığı anda sirk cambazlarının yaptığı gibi en sonunda başı yine aşağıda bacakları ayrılmış ve sanki benim yolumu kesmek içinmiş gibi kolları çaprazlanmış ama şu anda bayırın ters yönünde yere yapışmış hareketsizdi artık kımıldamıyordu yüzünde şaşkın ve aptalca bir ifa-

deyle bana bakıyordu düşündüm ki zavallı Wack'ın hep bir aptalca hali vardı ama şu anda her zamankinden daha fazla o, sonra daha fazla düşünmedim bir dağ ya da bir at gibi bir şey üstüme çöktü beni yere attı üstümde tepindi bir yandan da dizginlerin ellerimden kaçtığını hissettim sonra her şey simsiyah oldu aynı anda dörtnala giden binlerce at vücudumun üzerinden geçmeye devam ediyordu sonra artık atları da hissetmedim sadece bir eter kokusu gibi ve karanlık uğuldayan kulaklarım ve gözlerimi yeniden açtığımda yolun üzerine uzanmışım ve bir de bir at vardı Wack ise yokuşun üzerinde başı aşağıda o budala edasıyla gözlerini kocaman açmış bana bakmakta ama ben hareket etmekten özellikle kaçındım acı çekmeye başlayacağım ânı bekledim büyük yaralanmaların önce bir anestezi etkisi gösterdiğini duymuştum ama halen hiçbir şey hissetmiyordum bir süre sonra yeniden kıpırdamaya çalıştım ama hiçbir şey olmadı başım bedenimin uzantısında yüzüm yere doğru eğik emekleme pozisyonu almayı başardım taşla kaplı yolun zeminini görebiliyordum açık toprak rengindeki toprak dolgu malzemesi içindeki taşlar üçgen ya da düzensiz çokgenler şeklinde mavimtırak bir beyazlıkta görünüyordu yolun ortasında çimenden bir halı vardı adeta sonra sağda ve solda at arabalarının ya da otomobillerin tekerleklerinin geçtiği yerlerde iki çıplak koridor sonra yeniden çimen yol kenarlarını kaplıyordu ve kafamı kaldırarak hâlâ çok solgun ve inanılmaz bir biçimde ince uzun gölgemi gördüm Demek ki güneş doğmuş, diye düşündüm ve o anda sessizliğin farkına vardım ve Wack'ın biraz ilerisinde yokuşun ters yönüne oturmuş bir herif olduğunu gördüm: Dirseğinin biraz üstünden kolunu tutuyordu açık duran bacaklarının arasından sarkan eli kıpkırmızıydı ama bu birlikteki askerlerden biri değildi ona baktığımı görünce Boku yedik, dedi cevap vermedim sonra benimle ilgilenmeyi kesti ve eline dikkatle bakma-

ya başladı, çok uzakta yine kurşun yağmurları oldu arkamızdaki kavşağın tarafındaki yola baktım yerde hareket etmeyen sarımtırak kahverengi yığınlar ve atlar gördüm, yakınımda da bir kan gölü içinde yan tarafına yatmış dört ayağıyla hafif ve kasımlı çifteler sallayan bir at, o zaman yokuşun ters yönüne herifin yanına oturdum Ama daha yeni tan sökmüştü diye düşünerek, Saat kaç, dedim ama adam cevap vermedi bu kez çok yakından gönderilmiş bir kurşun yağmuru geçti kendimi çukura attım herifin yine, Boku yedik, dediğini duydum ama geri dönmedim çukurun içinde yokuşun bittiği yere kadar tırmandım sonra bir ağaç öbeğine kadar iki büklüm koşmaya başladım ama kimse ateş etmedi, ağaç öbeğinden bir çite koştuğum sürede de kimse ateş etmedi çiti karınımın üzerinden aştım öte taraftan kendimi ellerimin üzerine bıraktım yeniden nefes almayı başarıncaya kadar uzanıp kaldım artık hiç ateş edilmiyordu bir kuşun öttüğünü duydum ağaçların gölgeleri çayırın üstünde önümde uzuyorlardı ağaçların gölgelerine dik olarak çayırın köşesine kadar emekleyerek çit boyunca ilerledim sonra çayırın öte yanından tepeyi yeniden tırmanmaya başladım halen emekleyerek çite karşı yürümekteydim gölgem şu anda yeniden önümdeydi parlak güneş parçacıkları arasında yürüyerek ormana geldiğimde gölgemi önümde tutmaya dikkat ettim saat ilerledikçe gölgemi önce önümde ve hafifçe sağda daha sonra da sağda ama hep önümde gördüm, ormanda guguk kuşları vardı adını bilmediğim başka kuşlar da vardı ama özellikle de guguk kuşları belki de adlarını bildiğim için onların farkına varıyordum belki de daha karakteristik olan ötüşleri yüzünden, paramparça olmuş güneş yaprakların arasından geçiyordu önüme ittiğim sonra biraz da sağa kaydırduğım gölgemi paramparça resmediyordu, guguk kuşlarından ve adını bilmediğim öteki kuşlardan başka bir şey duymadan uzun süre yürüdüm so-

nunda ormanı baştan başa geçmekten yorulduğum ve dar bir patikayı izledim ama gölgem şimdi solumdaydı bir süre sonra ormanı dikine kesen bir başka patika buldum bu yolu izledim ve gölgem yeniden önüme ve sağa düştü ama ormanın beni geçmeye zorladığı mesafeyi düzeltmek için ilkinden daha uzun süre onu izlemem gerektiğinin hesabını yaptım ve bir an acıktım ve paltomun cebinde gezdirdiğim sucuk parçasını hatırladım yürümeyi kesmeden sucuğu yedim derisini de yedim iple bağlanmış kısmını da yedim ipi attım sonra orman bitti varıp neredeyse gökyüzünün boşluğuna dayandı küçük bir göle açıldı ve su içmek için uzandığımda küçük kurbağalar suya daldı, bu, iri yağmur damlalarından daha fazla gürültü çıkarmıyordu: Gölün kıyısına yakın kurbağaların sıçradığı yerde sazların arasında çözünüp dağılan gri çamur yerinden kalkıp suyun içine tozdan bir bulut bırakıyordu kurbağalar yeşildi ve küçük parmaktan pek de büyük değillerdi suyun yüzeyi konfeti büyüklüğünde açık yeşil küçük yuvarlak yapraklarla kaplıydı bu nedenle ancak bir süre sonra onların yeniden ortaya çıktıklarını fark ettim önce bir tane gördüm sonra iki sonra üç, açık yeşil konfetileri yarıp sadece bana bakan topluğne başı gibi küçük yuvarlak gözleriyle başlarının bir kısmını göstermekte hafif bir akıntı vardı ve kurbağalardan birinin akıntıya kapıldığını gördüm kendileriyle aynı renkte birbiriyle birleşmiş konfetilerden oluşan takımadalar arasında kendisini sürüklenmeye bıraktı adeta boğulurken çırpınan biri gibiydi başının yarısı suyun dışında perdeli küçük narin ayakları açılmış sonra kıpırdadı ve bir daha görmedim onu yani kıpırdadığını bile görmedim, sadece orada değildi artık bir tek kaldırmış olduğu çamurun küçük bulutu vardı, su vıcık vıcık iğrenç bir yılanbalığı tadı vardı konfetileri uzaklaştırarak içtim en ufak şeyde havalanan çamuru içmemeye dikkat ettim yüzüm sazların ve mızrak ucu biçimindeki geniş

yaprakların arasındaydı sonra orada ormanın kenarında oturdum bir süre sık ağaçların arkasında yeşil bahar havasında sessiz ağaç gövdeleri arasında birbirini yanıtlayan guguk kuşlarını dinleyerek gölü çevreleyen ve daha sonra ağaçlar boyunca uzayıp giden yola bakarak zaman zaman bir balık cup yaparak sıçırıyordu bir tane bile balık göremedim sadece burundan su fışkırttığı yerin çevresinde genişleyen aynı merkezden gelen daireler vardı bir an uçaklar geçti ama gökyüzünde çok yükseklerdeydiler bir uçak gördüm ya da daha doğrusu bir şey havaya asılmış hareketsiz saniyenin bir kıymığında dalların arasındaki mavi bir delik içinde göz kırpan gümüş rengi bir nokta sonra da gözden kaybolan gürültüleri de adeta havaya asılmıştı onun gibi hafif hava içinde titreşiyordu sonra yavaş yavaş küçüldü ve yeniden yaprakların hafif hışırtısını ve yeniden bir guguk kuşunun ötüşünü duydum ve az sonra yolun dönemecinde atlarını gezdiren iki subay ortaya çıktı belki de burada savaşta olduğumuzu bilmiyorlardı yarenlik ederek sakın sakın ağır adım yürüyorlardı askerlerin yeşil renkte değil de haki renkte giyinmiş olduklarını gördüğümde ayağa kalktım beni gördüklerinde ve onlara buradan altı ya da yedi kilometre uzakta panzerlerin yolda gezindiklerini söylediğimde suratlarının ne hal alacağını düşünerek muhtemelen onları uyarmayı unutmışlardı hâlâ guguk kuşlarını ve bazen de bir balığın suyun bozulmaz aynasının dışına hızlı, görünmez ve tembel bir şekilde sıçrayışını duyabildiğim ormanın dinginliğinde yolun ortasında tam da görülecek şekilde ayakta durdum sonra düşündüm yüce Tanrım yüce Tanrım yüce Tanrım yüce Tanrım, onu tanıdım şu anda bana ulaşan ya da daha doğrusu üstüme düşen tepeden bakan mesafeli huzurlu neredeyse neşeli sevimli bir hali olan sesi tanıdım Siz de paçayı kurtarmayı başardınız mı yani? diyen sesi ufak tefek teğmene dönerek Gördünüz mü hepsi öl-

memiş kurtulmayı başaran birkaç kişi var yine de demekte yeniden benim olduğum yöne döndü Iglésia dizginlerinden tutup yanı sıra getirdiği iki atla arkadan gelmekte Bunlardan bir tane almanız yetecektir, küçük bir şelaleyle gölün döküldüğü yerde suyun mırıltısını belli belirsiz esintinin kıpırdattığı yaprakların hışırtısını duyabiliyordum, gözlerimin hizasında hafifçe kasılan dizleri gördüm at yeniden yürümeye başlayıp önümden geçmekte çizmeler pırıl pırıl parlamakta hayvanın yanlarındaki sağırsındaki maun rengi tüyler terden birbirine yapışmış kurumuş, kuyruğu da gördüm sonra yeniden dingin gölü, üzerindeki esinti mızrak ucu biçimindeki geniş yaprakları bir kâğıt hışırtısıyla sallamakta, adamın kendisi uzaklaşırken sesi bana bir kez daha ulaşıyordu (ama artık konuştuğu ben değildim ufak tefek teğmenle terbiyeli söyleşisine yeniden başlamıştı ve onun hafifçe canı sıkkın kibar telaşsız olduğunu anlayabildim) şunu söylemekteydi: Pis iş. Görünüşe bakılırsa bu tankları kullanıp ..., sonra çok uzaklaştı bu tür şeylerin sadece bir “iş” olarak adlandırıldığını unutmuştum “düelloda dövüşmek” yerine “bir işi olmak” dendiği gibi nazik örtük söyleyiş daha ölçülü daha zarif bir deyiş hadi bakalım ne mutlu ki henüz hiçbir şey kaybedilmemişti madem ki halen iyi insanlarla birlikteydik, şunu söyleyin bunu söylemeyin, örneğin “birlik bir pusuda kendini katletti” demeyin onu yerine “falanca köyün girişinde çok sıcak bir işimiz oldu” deyin sonra Iglésia’nın sesi ve Soyтары suratu, koca gözüyle rahatsız sabırsız ve üstü örtük biçimde kınayıcı haliyle bana bakmakta, şunu diyordu Hadi biniyor musun binmiyor musun? Ne zamandan beri yanımda sürüklüyorum şu iki at bozuntusunu hiç de eğlenceli değil yemin ederim sana lanet olsun! eyere oturdum ve onları takip ettim Iglésia’ya yetişebilmek için tırıs gitmek zorunda kaldım sonra atı ağır adıma çevirdim şimdi Iglésia’yı arkadan görebiliyordum yanında şu

ufak tefek teğmenle birlikte sakın sakın gitmekteler atlar da şu muhteşem yavaşlıkla ilerlemekte, bu sadece baş döndürücü bir hızla çarpma, hareket etme ya da yer değiştirme yeteneğine sahip varlıklarda ya da nesnelerde (boksörler, yılanlar, uçaklar gibi) rastladığımız bütüncül bir telaş yokluğuydu, gökyüzü, pamuksu dingin bulutlar kaymaya, kendisi de zar zor fark edilen bir hızla ters yöne sapmaya devam etmekte (öyle ki elinde uzun saplı kırbaçıyla at yarışının başlama işaretini veren kişinin, kendilerini beklediği yere doğru ilerlemeyi kesmeyen narin, ortaçağvari ve şık silüetler ile bulutlar arasında insanı sinir eden şu ağır çekim yarışlardan biri gerçekleşiyor gibiydi, kalabalığı heyecanlandıran şu ateşli ve anlamsız sabırsızlığı umursamayan herkesin yücelik yarışına girdiği bir tür gösteri: Olağanüstü bir hızla değil de hızın ta kendisi olacak bir hızla fırlatılmış bir şeye bir göz açıp kapama süresinde ulaşabilecek değil de bu şeye dönüşebilecek süslü narin ve kendini beğenmiş safkan atlar, denizin üzerine hareketsiz bir şekilde konmuş gibi görünen şu kibirli donanma gemilerine benzeyen ve gerçek dışı bir hızla sıçramalarla yer değiştiriyor gibi görünen yavaş bulutlar, onların görünüşteki hareketsizliğinden bıkan göz onları terk etmekte, bir süre sonra da onları görünüşte halen hareketsiz olarak ufkun öteki ucunda yeniden bulmakta, bulutlar böylece inanılmaz mesafeleri aşmış geçmiş bir yandan da onların altından minnacık ve önemsiz şehirler, tepeler, ormanlar geçit halindeydiler, bu mesafelerin altından, atların, seyircilerin, ölü doğmuş hayal ve umutların minicik cesetleri gibi binlerce kaybedilmiş bahis biletinin üzerlerine serpiştirildiği kirlettiği yarış alanını, tribünleri, yeşil çimenleri terk edeceklerinden epey sonra (yeryüzüyle gökyüzünün düğün gecesi değil de yeryüzü ile insanların düğün gecesi, bu artığın, öfkeyle yırtılmış kâğıt parçalarından oluşan bu bir tür dev gibi ve oluşumsal kirliliğin arkada bırakılma-

sıyla yeryüzünü kirletip bırakan insanların düğün gecesinden epey sonra), son atın çimenden koparacağı son ot yumağını arkasından havaya uçurtacağından, bir sinema yıldızından daha fazla hizmetkârla, özenle, tedbirle ve sinirlerine saygıyla kuşatılmış olarak yeniden yola devam edeceğinden epey sonra ve son hiddetli bağrış çağrışların yankısının, temizlik ekip-lerine bırakılmış, sadece süpürge darbelerinin hafif ve basit hışırtısının duyulduğu sessiz taraçalar üzerine düşeceğinden epey sonra, bulutlar hiç yerlerinden kıpırdamış gibi görünmeden, hep görkemli, şişip kabarmış ve ele gelmez bir biçimde durmaktayken, altlarından daha nice başka şehirler, başka ormanlar, başka önemsiz tepeler geçit yapacaklardı), dönemeçte ne olup bittiğine gözcüyle bakmayı kesen Corinne, yeniden öfkeyle ayağını yere vurarak şunu dedi: “Bir saniye şu zımbırtıyla bakmayı kesemez misiniz, acaba? Beni duyuyor musunuz? Şimdilik görülecek hiçbir şey yok. Hareket noktasına gidiyorlar. Onlar ... Beni duyuyor musunuz, acaba?”, Iglésia da pek de istemeyerek dürbünü gözünden uzaklaştırdı, kocaman balık gözlerini kadına doğru çevirdi, gözkapakları kırpışmakta, gözbebekleri bozuk, biraz bulanık, ince, kaygılı, ağlamaklı sesiyle şunu söyleyerek bu yakınlaşmış mesafeye uyum sağlayabilmek için çaba göstermekte: “Siz... Siz bunu yapmamalıydınız. O ...”, sesi tamamlamayamadı, (çanın hoyrat ve zonklamalı zil sesinin üstünde) zincirlerinden salınmış, kendinden geçmiş, doymak bilmez kalabalıktan yükselen uzun bir iç çekiş gibi bir şeyle (tam olarak hazzın zirvesi değil de bir anlamda onun öncesi, erkeğin kadına duhul ettiği andaki gibi bir şeyle) yutulmuş, bastırılmış olan sesi sönmekteydi, bir yandan da, ta orada, yeşilliklerin içinde yer hizasında çok hızlı bir şekilde hareket eden uzamış ve alacalı bulacalı bir tür leke görülebiliyordu şu anda, ölgün yarı hareketsizliklerinden hiçbir hızlanma evresi olmadan hareketliliğe geçen atlar, adeta bir

telin ya da küçük tekerleklerin üzerine çıkmış gibi kesintiye uğramadan yatay bir hat üzerinde akıp gitmekte olan kalabalık, tıpkı şu çocuk oyunlarındaki, göz aldatma tekniğiyle yapılmış ve cilalanmış bir manzara resmi içinde bu amaçla açılmış bir yarık boyunca çabucak kaydırılabilecek, karton ya da renklendirilmiş bir teneke parçası üzerinden bir blok halinde kesilmiş hepsi birbirine bağlı atlar gibi, hepsi aynı biçimde öne eğilmiş jokeylerin gövdeleri, kenardaki çitler tarafından karınlarına kadar gizlenmiş atlar görülebiliyordu: Sonra pistlerin birleştiği yere vardılar ve bir süre, açılıp kapanan pergel gibi, hızla gidip gelen hayvanların bacakları görülebildi ama hep aynı şu kurmalı oyuncakların mekanik, düzenli ve soyut ritimleri gibi; sonra yeniden, küçük korunun arkasında, artık yalnızca bir avuç konfetiye benzer ipekli binici ceketlerinin ağaç gövdeleri ve dalları tarafından ince ince kıyılmış geçişi görülebildi, bu ceketler belki de kullanılan malzemeden ve parlak renklerinden dolayı güneşli öğleden sonrasının tüm parlak ışığını üzerlerinde toplamış, yoğunlaştırmış gibiydiler, minicik pembe leke (oysa bunun altında bir erkeğin gövdesi vardı, eti, gerilmiş kasları, zonklamalı kan akışı, hırpalanmış ve zorlanmış organları vardı) dördüncü sıradaydı:

“Çünkü ata binmeyi biliyordu yine de. Doğruyu söylemek gerek: Bir parça biliyordu. Çünkü kalkışı çok da güzel bir biçimde yapmıştı,” diye anlattı Iglésia daha sonra; şu anda üçü birlikteydiler (Georges, Blum ve adam: İki genç adam ve bu esmer tenli İtalyan (ya da İspanyol) adamın tek başına geride bıraktığı yıllar aşağı yukarı diğer ikisinininkilerin toplamı kadardı ve kuşkusuz deneyimi de onlarınkinin on katı kadardı, bu da Georges’un deneyiminin aşağı yukarı otuz katı demektir zira Georges ve Blum, her ikisi de görünür bir şekilde aynı yaşta olsalar da, Blum kalıtsal olarak bir bilgiye sahipti (Georges zekâyâ demişti ama sadece bu değildi: Dahası vardı:

İnsana özgü aptallığın ve kötülüğün mahrem, soydan gelen, refleks aşamasına geçmiş deneyimi) bu bilgi iyi bir aileden gelen genç bir adamın Fransız, Latin ve Yunan yazarlarını okuyarak öğrenebileceği, sonra on günlük çatışma ya da daha doğrusu geri çekilme ya da daha doğrusu –iyi aile çocuğu genç adamın– birdenbire ve doğaçlama bir şekilde av hayvanı rolünü oynamış olduğu süre avı sırasında edinebileceğinden rahatlıkla üç kez daha fazla değer taşıyan şeyler hakkındadır), demek ki üçü birlikteydiler, yaşları ne kadar farklıysa kökenleri de o kadar farklıydı dört ana yönden oraya getirilmiş gibiydiler (“Bir tek zenci eksik aramızda,” dedi Georges. “Nasıldı bu? Sam, Ham, Yafes, ama bir dördüncüsü de gerekirdi; onu da davet etmiş olmalıydık: en nihayetinde, bu unu bulup buraya kadar getirmek bir kol saatinden kurtulmaktan daha zordu!”) henüz inşa edilmemiş bu kampın şu köşesinde, tuğla yığınlarının arkasında çömelmişlerdi ve Iglésia bir ateşin üzerinde çalmış oldukları ya da takas ettikleri bir şeyi (bu sefer Georges’un –iki yaşlı halası Marie ve Eugénie’nin ilk bakaloryası için kendisine armağan etmiş olduğu– kol saati karşılığında elde ettiği bir un çuvalı muhteviyatının bir bölümünü) pişirmekteydi, bu unu tam olarak bir Siyahi’den –Sömürgeleştirilmiş Senegalliden– edinmişti, o da Tanrı bilir nereden yürütmüştü (tıpkı orada satılabilecek, satın alınabilecek ya da takas edilebilecek ne varsa onun da Tanrı bilir nereden yürütülmüş olduğu ve taa bu kampa Tanrı bilir neden getirilmiş olduğu gibi, –hangi amaçla, muhtemelen tesadüfen, sırf çalıp çırpmanın, sahip olmanın ve elinde tutmanın verdiği boş inançlara dayalı haz için– yani neredeyse olur olmaz her şey için söz konusuydu bu, büyük bir mağazadaki incik boncuk, antika eşya ve gıda rafları dahil olmak üzere ürün çeşitlerinin tümü –hatta daha fazlası–: sadece –un torbası gibi– yararlı ve yenebilecek şeyler

değil de hiçbir işe yaramaz ve hatta yer kaplayan ve hatta – kadın çorapları ve külotları gibi– yersiz şeyler, felsefe kitapları, sahte mücevherler, turizm rehberleri, açık saçık fotoğraflar, güneş şemsiyeleri, tenis racketleri, tarım incelemeleri, teypler, çiçek soğanları, akordeonlar, kuş kafesleri –bazen içinde kuşuyla birlikte–, tunçtan Eiffel kuleleri, duvar saatleri, prezervatifler, kuşkusuz bu evrenin alışılmış nesneleri olan binlerce kol saatinden, kronometreden, dana, timsah ya da adi inek derisinden yapılmış cüzdanlardan söz etmeye bile gerek yok, bitkin ve açlıktan kıvranarak göç eden bir yığın adam tarafından kilometreler boyunca baş ya da omuz üstünde güçlükle taşınan bu eşyalar, hatıralar, ganimetler saklanır, aramalardan kurtarılır, yasaklara ve tehditlere rağmen elde tutulur, nedeni pek de bir şey edinmek değil de satacak ya da satın alacak bir şeye sahip olmak olan kaçamak, gizli, ateşli ve çetin alışverişler için birdenbire ortaya çıkar, engellenemez bir biçimde görünürler) bu da, kol saatinin değeri göz önüne alındığında, krepin (zira Iglésia’nın, paslanmış bir sac parçasının üstüne su, un ve tutsaklara incecik dilimler halinde dağıtılan yanmış margarinden oluşan hamuru dökerek pişirmekte olduğu buydu) yani krepin bir porsiyonunun fiyatını hiçbir lüks lokanta sahibinin bir havyar porsiyonu için isteyemeyeceği bir miktara çıkarıyordu) demek ki üçü de oradaydı (biri çömelmiş, diğer ikisi nöbet tutuyordu), şehir kenarlarındaki şu boş arazilerden birinde başıboş gezen açlıktan bir deri kemik kalmış üç serseriye benziyorlardı ve asker olduklarını gösterecek hiçbir halleri kalmamıştı (daha doğrusu mağlup savaşçıların kısmetine düşen, kendilerine bile ait olmayan, şu eski pılı pırtıları giymişlerdi sanki savaşın şakacı galibi onların sırtından biraz daha fazla eğlenmek istemiş gibi onları mağlup, düşkün, döküntü durumlarında daha ileriye itmek istemişti (ama kuşkusuz bu bile değildi:

Sadece, belki kökeninde akılcı olan emir ve tanzimlerin mantıklı bir şekilde yerine gelmesiydi, ancak bunlar gerçekleşme aşamasında saçmalığa dönüşürlerdi, tıpkı ordu gibi yeterince katı bir uygulama mekanizmasının ya da devrimler gibi hızlı mekanizmaların insana, şu düzeltmelerin hiçbirisi olmaksızın, ya sadakatsiz bir uygulamanın ya da zamanın, insanın çıplak düşüncesinin tam yansımasının getirdiği şu esnekliği getirmesi gibi) demek ki her üçü de kendilerinden çekilip alınmış süvari paltolarının yerine takasta aldıkları Çek ya da Polonyalı askerlerin kaputlarını giymişlerdi (askerler belki de ölmüşlerdi ya da belki de – kaputlar– savaş ganimeti olarak Varşova’da ya da Prag’da orduya malzeme sağlayan mağazalardaki stoklardan el değmemiş olarak ele geçirilmişti) ve tabii ki bu kaputların ölçüleri onlara uygun değildi, Georges’un kaputunun kolları onun dirseğinin hemen altına kadardı, kocaman bir kaputun içinde yüzen Iglésia ise her zamankinden daha fazla bostan korkuluğu, daha fazla Soyтары görünümündeydi, (narin jokey iskeleti kaybolmuş) sadece karnaval burnuyla parmaklarının uçları görünüyordu:) Derisi kemiklerine yapışmış suratları, aklıktan alev alev yanan gözleri, kazınmış kafaları, gülünç kıyafetleriyle üç hayalet, tuhaf ve gerçekdışı üç gölgeydi, kumlu ova üzerinde sıraya dizilmiş kulübelerle, ufukta, şurada burada toplanıp öbek oluşturmuş çam ağaçlarının ve hareketsiz duran kırmızımtırak bir güneşin çizdiği bu hayaletlere özgü dekor içinde gizli zayıf bir ateşin üzerine eğilmişlerdi, diğer bitkin silüetler başıboş dolaşmakta, onlara yaklaşıp, kurtlara özgü imrenen, aklıktan kıvranan ve çakmak çakmak bakışlarıyla etraflarında nefretle (utançla) dönmekteydiler (onlar da şu safra rengi, çamur rengi, bir tür küf gibi duran şu eski püskü giysilerden giymişlerdi adeta bir tür çürümüşlük onları sarıyor, kemiriyor, hâlâ ayaktayken

onlara önce elbiselerinden saldırıyor, onları faka bastırıp kazanıyordu: tam da savaş rengi, toprak rengi bu çürümüşlük yavaş yavaş onları ele geçirmekteydi, adamların yüzleri toprak rengi, paçavraları toprak rengi, gözleri de toprak rengiydi, bu kirli, fondan ayrılmayan renk daha şimdiden onları içinden çıkmış oldukları şu killi toprakla, şu çamurla, şu tozla kaynaştırır gibiydi, adamlar başı boş gezip utanç duyarak, şaşkın ve üzgün bir biçimde her gün o toprağa biraz daha fazla dönüyorlardı), ama kurtlara bile özgü olmayan, yani aç ve cılız ve kudurmuş, tehditkâr kurtların değil de sadece insanların bildiği şu zaafın yani aklın sillesini yemişler, yani gerçekten kurt olsalardı olup biteceklerin tersine, kurtları saldırmaya yüreklendirecek bilinçle (sayılarının bilinci) saldırıdan alıkonmuş, göz diktikleri birkaç incecik krepin bin kişiye paylaştırıldıktan sonra ne ifade edeceğinin hesaplanmasıyla daha baştan cesaretleri kırılmış olur, böylece de orada kalırlar, gözlerinde cinayet ışıklarıyla dört dönmekle yetinirlerdi –ve bir an bir tuğla uçtu, Iglésia’nın omzuna çarptı ve sacı devirdi ve yarı yarıya pişmiş hamur ateşin üstüne yayıldı, Georges da elinde hazır tuttuğu tuğlayı herifin kaçtığı yöne fırlattı (kuşkusuz bu da adam öldürme ya da saldırma hevesi değil de umutsuzluktu, insanın karnına yerleşmiş, açlığın dayanılmaz kurdu onu kemirmekteydi ve bu durumda, bu denetlenmemiş, denetlenemez el kol hareketi –fırlatılan tuğla– ve hemen ardından o sefil kaçış, karşıdan gelecek cevaptan, korkudan değil de kendi utancından, kendi düşüşünden kaçıştı), Iglésia elinden geldiğince hamuru topladı, sac parçasını yerine yerleştirdi ve krepî yeniden saca koydu, krepî içinde siyah ve kömürlü parçalar vardı, bunları çıkarmaya çalıştılar, yine de bir miktar kaldı ve krepî yediklerinde bunlar tanımlanamaz bir tatla dişlerinin altında ktırdıyor ve tükürmelerine neden oluyordu, yine de,

maymunlar gibi topuklarının üzerine oturmuş, tavadan – daha doğrusu tava görevi gören paslı ve parçalanmış sac parçasından– krepleri ayırabilmek için parmaklarını yakarak son kırıntısına kadar hepsini yediler, Iglésia (artık açılmıştı, durmadan konuşuyordu, yavaşça ama sürekli, sabırlı bir biçimde ve öyle görünüyordu ki onlar için değil de kendisi için konuşuyordu, hem şaşkın, hem ciddi hem de hayranlık dolu şu ifadeyle bakan kocaman gözlerini tam karşısındaki boşluğa sabitlemişti) iki lokma arasında şunu söylemekte: “Ve bu yarışta ata binen ve onu gözlerine kestirmiş olan iki ya da üç maymun suratlı herifle bu iş pek de kolay olmasa gerekti diyorum sana, zira jokeylerle centilmence yarışan kişi onların kendisine bu yarış bırakmayacaklarını tahmin eder. Ne var ki gayet de iyi başının çaresine bakmıştı: Şu anda dördüncü sıradaydı ve şimdilik yapması gereken tek şey hayvanı bu sırada tutmaktı ve bunun için de kollarına adamakıllı asılmalıydı, söylüyorum sana, zira bu hayvan öyle bir kuvvetle çekerdi ki, bu alçak ...”

Nihayet son ağacın arkasında hep aynı sırada ortaya çıktılar, dönemecin son bölümüne girdiklerinde pembe yuvarlak leke hep aynı konumdaydı, yarış grubu yavaş yavaş karmakarışık bir kütleye dönüşüyordu (sondakiler baştakilere yetişiyor gibiydi), sağ şeridin taa ucunda artık sadece bir dalgalanmaydı, olduğu yerde inip çıkan başların oluşturduğu bir köpük bulutu gibiydi, bir araya toplanmış atlar bir an artık ilerlemiyor gibi göründüler (sadece jokeylerin miğferleri inmekte ve çıkmaktaydı) taa ki birdenbire ilk sıradaki at çiti aştığında değil de çiti yardığında, yani aniden oraya varmıştı, iki ön ayağı kendisinin önüne atılmış, kaskatı ve bitişik ya da daha doğrusu, biri hafifçe diğerinin önünde, iki toynak tam da aynı yükseklikte olmadan, engelin üstünden sarkan kahverengi çalı çırpı demetlerinin arasına yarı bedenine kadar dal-

miş olan at, görünüşte dengedeymiş gibi karnının üstüne dayanarak, öne doğru eğilinceye kadar saniyenin bir kıymığında adeta hareketsiz kaldı denebilirdi aynı anda ikinci bir, üçüncü bir at, sonra da birçoğu bir arada hepsi arka arkaya denge halinde, önden arkaya sallanan oyuncak at konumunda donmuş gibi görünüp hareketsizleştiler, öne eğildiler, toprakla temas ettikleri anda harekete de geçtiler yarış grubu şimdi yeniden kaynaşmış olarak, tribünlere doğru, irileşerek, bir sonraki engeli aşarak dörtnala gitmekte, ardından orada şöyle bir şey oldu: Sessiz bir tür gümbürdeme, toynakların altındaki toprağın sağır bir biçimde sarsılması, çimen yumakları arkadan uzaklara uçuşmakta, yarışın rüzgârında buruşuk ipekli ceketler şaklamakta ve atın boynunun üzerine eğilmiş jokeylerin gövdeleri karşı şeritte göründükleri gibi hareketsiz değil de atın adımlarının ritminde hafifçe önden arkaya sallanmakta, hava almak için açılmış birbirine benzer ağızlarıyla, su dışına çıkmış, yarı yarıya havasızlıktan boğulmuş balığı andıran özdeş görünümleriyle, tribünlerin önünden geçmekte; jokeyler kendilerini yalıtıyor gibi görünen başdöndürücü sessizliğin özenli kılıfıyla çevrilmiş ya da daha doğrusu sarılmışlardı (kalabalıktan yükselen birkaç çığlık –jokeylerin kulaklarına değil ama izleyicilerin kendilerinin kulaklarına– çok uzaktan geliyor gibi görünmekte, küçük çocukların ne olduğu anlaşılmaz kekelemeleri kadar anlamsız, boş, yersiz ve cılız görünmekte), bu sessizlik kılıfı onlara eşlik etmekte, geçişlerinden epey bir süre sonra, onların ardında, adeta süregiden bir sessizlik izi bırakmakta, bu sessizlikte, toynakların yere vuruş sesi, sadece bir kırbaç darbesinin (kırılan bir dalın gürültüsü gibi) sert şaklamasıyla orasından burasından patlayıp azalacak, hafifleyecekti, minicik patlamalar da uzaklaşırken, küçülürken, son at hafif yokuşu taçlandıran canlı çiti tam olarak bir tavşan gibi aşmakta, hayvanın çifte atma konumunda arkası-

nın görüntüsü bir an retinanın üzerinde kıpırtısız kalmakta, en sonunda da kaybolmakta, jokeyler ve hayvanlar şimdi görünmez olmuşlar, çitin öte yanından yokuşu inmekteler, sanki bütün bunlar olmamış gibiydi, sanki bir düzine hayvanın ve süvarilerinin şimşek gibi ortaya çıkışı bir el çabukluğuyla yok edilmiş gibiydi, bunun ardından bıraktığı sadece, içinde cinlerin ve büyücülerin kaybolduğu şu duman bulutları benzeri kızılımsı bir tür sis katmanı, durağan bir biçimde hemen çitin önüne, atların sürekle avlarına başladıkları yere çöken havada asılı kalmış toz katmanıydı, bu katman gün batımına yaklaşan öğleden sonrasının ışığında aydınlanmakta, seyrilmekte, yavaşça gömülmekteydi, Iglésia da hem korkunç hem acınası ama şu anda bir tür çocuk heyecanı, çocuksu hayranlıkla dolu şu karnaval maskesini Corinne'e doğru çevirmekte, şunu söylemekte: "Gördünüz mü? O Demiştin zaten hayvan ... sorunsuz olacak bu iş, yapılması gereken sadece ..." Corinne cevap vermeden hep şu hiddetle, şu sessiz, buz kesmiş kızgınlıkla ona bakmakta, kekeleyen, eli ayağına dolanan Iglésia ise şunu söylemekte: "Beyefendi ilerliyor, hayvan ilerliyor ... Siz

sonunda susmakta, Corinne ise hâlâ hiçbir şey söylemeden, şu hep aynı acımasız küçümseme ifadesiyle, ona dik dik bakmaya devam etmekte ve sonunda, birden omuzlarını silkemekte, elbisesinin narin kumaşı altında iki göğsünü kımıldatmakta, titretmekte, genç, sıkı ve olağanüstü teni acımasız, şiddetli aynı zamanda da çocuksu bir şey yaymakta, yani şu ahlak duygusundan ve yardımseverlikten tümüyle yoksunluk yaymakta, sadece çocuklar bu duyguların yoksunluğuna, (yaşamın kibirli, coşkulu, önüne geçilemez kaynaması olan) çocukluğun doğasına özgü şu temiz yürekli acımasızlığa sahip olabilirlerdi, soğuk bir tonda şunu söyledi: "Beyefendi sizin kadar ata yarış kazandırabilecek yetenekteyse, sorarım, neden size para ödüyörsünüz biz?" her ikisi de birbirine dik dik

bakmakta (kadın kendisini dörtte üç oranında çıplak bırakan şu sembolik elbise içinde, adam hem içinden görünen parlak ipek binici ceketıyla hem de bunun üzerinden çıkan sağlıklı ve çiçek bozuğu yüzüyle aşağı yukarı aynı derecede uyum sağlayan şu eski kirli ceket içinde, sanki kadın midesinin üzerine bir yumruk atmış ya da çantasını ya da dürbünü fırlatmış gibi (şaşırmış, sersemlemiş) bir halde) saniyenin bir kıymığı kadar bir zamanda, adamın o anda sandığı gibi bitimsiz bir zamanda değil, böyle anlatmıştı daha sonra, onları uyandıran, karşılıklı büyülenmelerinden, şu hiddetli ve sessiz meydan okumadan çekip alan şeyin bir çığlık –ya da bin çığlık–, bir haykırış –ya da bin haykırış– değil de bir uğultu, bir iç çekiş, bir hışırtı gibi, koşturan, kalabalığın yüzeyinden adeta yükselen garip bir şey olduğunu anlatmıştı ve baktıkları zaman, pembe lekenin artık üçüncü sırada değil de neredeyse yedinci sırada olduğunu gördüler, az önce engeli aşmış olan yarış grubu artık kaynaşmış değildi, şimdi yaklaşık yirmi metre boyunca uzayıp pistin verevine yayılmaktaydı, Corinne şunu söylemekte: “Ben demiştim. Emindim bundan. Gerizekâli. Aptal, gerizekâli. Bir de siz ...” ama Iglésia artık dinlemiyordu, sadece kırbacı tutan eli her gevşediğinde küçük irkilmelerle sarsılan De Reixach’ın ter içinde kalmış ifadesiz yüzüne bakmaktaydı dürbünle, kısarak adımlarını açmakta, böğrüne yediği esaslı darbelerle, az önce kendisini geçmiş olan atları birer birer geçmekteydi, öyle ki ırmağa vardıklarında yine aşağı yukarı üçüncü sıradaydı, al rengi at, uzun ve açık renk tunç akışı, daha da uzuyor gibiydi, çekiliyor, havada kalıyor, adeta, kendini yerden değil de ağırlığın kendisinden koparıyordu zira yeniden aşağı düşmüş gibi görünmüyor da sadece hafifçe yerin üstünde devam ediyor gibiydi, şimdi ikinci sıradaydı, kavşağı geçtiklerinde, açık renk lekesi yatay olarak harelenmekte, De Reixach kırbaç vurmaya kesmekte, Corinne de söy-

lenmekteydi: “Gerizekâlı, gerizekâlı, gerizekâlı ta ki Iglésia dürbünü bırakmadan sert bir biçimde şunları söyleyinceye kadar: “Uff susun Tanrı aşkına! Susacak mısınız, gerçekten?” Corinne’nin ağzı açık kalmış, aptallaşmışken, sol taraflarında, yarış grubu şimdi, havada askıda kalmış ya da belki de sadece gökyüzüne resmedilmiş bulutların oluşturduğu kımıldısız takımadaların altında karşıdan vuran ışığın altın rengi tozu içinde uzaklaşmaktaydı, atlar şu anda çok belirgin bir biçimde iki grupta toplanmıştı: Önce dört attan oluşan bir grup, sonra yaklaşık on beş metrelik bir mesafe, sonra da oldukça yoğun bir kütleden oluşan ikinci grup, bu kütle geride kalanları bir elbisenin kuyruğu gibi arkasından sürüklemekteydi, arkadakiler tane tane seçilmekte, jokeyinin her adımda kırbaçladığı en uzaktaki sonuncuya kadar araları gitgide daha çok açılmaktaydı, baştaki grup sağ tarafta çaprazlama ilerlemekte, yeniden küçük korunun ardında gözden kaybolmakta, çok renkli binici ceketleri daha önceki gibi ama ters yönde yani soldan sağa ağaçların arasında bir görünüp bir kaybolmakta, aynı anda da çimenlerin üzerindeki kalabalık, yarış grubunun boylu boyunca yanından geçtiği engelden uzaklaşmakta (önce siyah bir nokta, sonra iki, sonra üç, sonra on, sonra tam salkımlar halinde), (sinekleri, bir avuç bilyeyi andıran lekeler oluşturarak) atlarla aynı yönde koşup enlemesine pist boyunca yeniden birleşmekte, pembe süvari ceketleri bu kez birinci sırada yeniden ortaya çıkmakta ama ardından gelen jokeyin ceketine neredeyse yapışmış durumda, iki at neredeyse yan yana yön değiştirirken, sağ şeride yanaşırken, De Reixach dışarı çıkıntı yapmakta, taşmakta, soluna doğru yoldan çıkmakta öyle ki kendini neredeyse pistin ortasında bulduğunda yalnızdı, ikinci atın birazcık önündeydi, diğer ikisi yaklaşık beş metre gerideydi, dördü de şu anda daha az tempolu, daha kesintili bir dörtnalla üzerinde bir çit bulunan tümsek engele

yöneldiler öyle ki önce al renkli at sadece yorgunluğa yenilmiş gibi görünüyordu, yalnızca adımlarını biraz kısalttı, Iglésia yanılmıyordu, gözlerine yapıştırdığı koca dürbünü umutsuzca sıktı aynı anda hayvan dosdoğru engelin üzerine değil de verevine dörtlüye koşmaya devam ediyordu, De Reixach bütün gücüyle ters dizgine yapışmış ve hayvanı kırbaçlayıp sol tarafa çekmeyi başarmıştı, kısarak biraz daha yavaşladı, adeta süvarisinin altında büzüşmüştü ve devasa engelin üzerinden zıplayarak (süvari amacına ulaşmış, ata kendi iradesini kabul ettirmeyi başarmıştı) ırmağı aşmış gibi değil de neredeyse ölü kesilmiş gibi, aynı anda dört azasıyla dikine yükselip sonra da o kadar sert düştü ki De Reixach neredeyse atın boynuna çöktü aynı anda da onu korkunç bir kırbaç darbesiyle dövüyordu ve hayvan yeniden zıplıyordu, üzerinde çit bulunan tümsek engele gelmeden önce kendisini izleyen iki atın şimdi iki metre kadar gerisindeydi, Corinne ve Iglésia kırbaçla silahlanmış kolun bıkıp usanmadan indiğini görebiliyorlardı, kalabalığın hayal kırıklığına uğramış, vahşi uğultusuyla dolan kulakları çınlıyordu ve bir kez daha dört at zıpladı, son çiti aştı, De Reixach şimdi üçüncü atı sıkıştırmakta, sonra da onların önünde yalnızca şu uçsuz bucaksız ve gür yeşil halı vardı, bu halının üstünde (jokeyler ve atlar) minnacık ve gülünç görünüyorlardı, parçalara ayrılmış gibiydiler, hummalı bir biçimde hareket etmekte, birbirinden ayrılmış, kesik kesik bir biçimde önden arkaya doğru yavaşça sallanmaktaydılar, dokunaklı, gülünç bu dört at yorgunluktan bitmiş, böğürleri çökmüştü, ölü balık suratlı, ağızları açık hava arayan, şu anda dörtte üç oranında havasızlıktan boğulmuş dört atlıya gelince, kalabalığın çığlıkları onları katı, kalın bir madde gibi sarıyordu, bu maddenin içinde ilerlemeyi denemeleri boşuna olurdu (perspektifi ezen dürbünün etkisiyle, atlıların verdiği olduğu yerde sayma izlenimi daha da belirginleşiyordu) tıpkı görünmez ve düşmanca

ayrıca su –ya da boşluk– kadar yoğun bir tutku katmanının içinde olduğu gibi, sonra ılık kesildi, söndü ve dürbünü bırakan Iglésia kadının artık orada olmadığını fark etti, saldırgan kırmızı elbisenin kendisinden çok daha aşağıda tribünün alt sıralarında olduğunu gördü, basamakları dörder dörder inip, koşarak onu yakaladı, kadın yürümeyi kesmeden başını çevirdi (Iglésia çabucak “Ama nereye gidiyor bu kadın? Ne istiyor?” diye düşündü), kadın ise sanki bir sinekmişçesine ya da hiçbir şey değilmışçesine adama baktı, daha sonra da bakmaktan vazgeçti ve adam: “Yine de ikinci oldu, yine de diğer ikisini geçmenin bir yolunu buldu ...” ama kadın cevap vermedi, hatta onu duymuyor gibiydi, adamsa kadının yanında kısa bacaklarının üzerinde pıtı pıtı yürürken şunu söyledi: “Kısarak çok esaslı yarıştı, gördünüz, hayvan ...”, kadın hâlâ yürümekte: “İkinci ha! Çok güzel. Aferin. İkinci! On farkla kazanabileceği yerde. Sizin düşüncenize göre bu ...”, sonra birdenbire durup o kadar ani, o kadar beklenmedik bir hareketle adama döndü ki adam az kalsın kadına çarpacaktı, kadın şu anda bağırırmaktaydı (sesini yükseltmemesine rağmen avazı çıktığı kadar bağırmış olsaydı bu kadar kötü olmazdı dedi adam): “Onun için kazanana mı, ilk üçe mi oynadınız, söyleyin bana? Ya da sadece onun için bahis oynadınız mı?” sonra, adamın ağzını açacak zamanı bile olmadan, en kötü bağırışlardan bile daha kötü olan şu zorlukla işitilebilir tonda bağırırmaya devam etti: “Hayır, sizden istediğim onları görmek değil! Bana onları göstermenizi bile istemeyeceğimi söylemiştim size, isterseniz parayı kendinize saklayabileceğinizi de... Bahşış olarak ya da ...” ve o anda, bir tür şaşkınlıkla kadının ağladığını fark etti, “Belki sadece kızgınlıktan,” diye anlattı daha sonra, “belki yalnızca huysuzluktan, belki başka şeyden. Kadın kısmının ne istediğini bilmek mümkün mü? Ama her ahvalde, ağlıyordu işte, kendini

tutamıyordu bile. Bütün bu insanların içinde ..." ve her ikisinin orada yavaşça geriye akan kalabalığın içinde karşı karşıya hareketsiz durduklarını anlattı, kadın tekrarlamaktaydı Hayır diyorum size hayır duyuyor musunuz hayır istemiyorum onları görmek istemiyorum sadece bana söylemenizi istiyorum sadece sizin şunu dediğinizi duymak istiyorum ki ... sonra da şunu söyledi: "Aman Tanrım, aman Tanrım, yine de yaptınız mı, siz yaptınız mı ..." kadın adamın telaşsız bir biçimde cebinden çıkardığı bir avuç bilete bakmakta, adam onları uzatmakta, kadın bu sanki ateşmiş ya da benzer bir şeymiş gibi onları almaktan özellikle sakınmakta, Iglésia kolunu uzatmış şekilde bir an öyle durdu, sonra yine telaş etmeden, kadına bakmaktan vazgeçmeden, kolunu geri çekti, iki elini birleştirdi, parmakları bilet tomarını sakın bir biçimde yırttı ve onları hiddetle yere atmak yerine çatlak çatlak olmuş ve cilalanmaktan adeta sigara kâğıdı kadar incelmış eski botlarla tırnakları kanayan kayısı rengi yumuşak ayaklar ve şu inanılmaz ayakkabılar arasında yavaşça yere doğru bıraktı, bu ayakkabılar bir meydan okuma gibiydi, çılgın bir ayakkabıcının zihninden çıkmış bir bahisti, ayakkabıcı herhalde bir kadını (yani sonuçta bir insanı, ayak tabanlarının üstünde yürüyen bir canlıyı) hem yürüyüş hem de akrobasi aksesuarı olarak yapılmış bir şeyin üzerinde (zira içinde demek mümkün değildi yine de) dengede tutup yürütebilmek için yemin etmiş olsa gerekti: Sadece dengeye, sağduyuya değil aynı zamanda basit ekonomi yasalarına da kafa tutmaktı bu, değeri kullanılan malzemenin miktarıyla ters orantılı olacak bir üründü, adeta oyunun kuralı en küçük deriyi en büyük fiyata satmakmış gibi ve ...

Blum de: "Zira onun kazanacağına oynadığını mı söylemek istiyorsun? Lanet olsun! Ha kazanacağına oynamışsın ha başka hiçbir şeye böyle bir herif söz konusu olduğunda ..."

Iglésia da, hep aynı tatlı, düşünceli, inatçı ses tonuyla: “Herfin üzerine değil. Onun üzerine. Kısrağın ... Üstelik adam hiç de kötü binmiyordu ata. Sadece çok gergindi ve hayvan bunu hissetti. Kısraklar tuhaf aletlerdir. Ne olup biteceğini tahmin ederler. Eğer adam bu kadar gergin olmasaydı, sopasına bile ihtiyaç duymadan kazanacaktı.”

Blum de: “O zaman bu nedenle mi ki o kısrağ bundan sonra sadece senin sopanı istedi? Lanet olsun! Senin pek de başrol oynayan yakışıklı genç aktör halin yok üstelik!” Iglésia yanıt vermeyerek, özenle ateşin son korlarını ezmekle ve üstlerini toprakla kaplamakla meşgul olarak, (içinden ufacık ellerinin ve safra sarısı, toprak rengi kartalı andıran suratının çıktığı şu maskara işi paçavranın, üzerinde emanet gibi duran toprak rengi kaputun içinde) her zamankinden daha fazla soytarı edasıyla şunu söyleyerek: “Şu orospu çocuğu Alman askerleri, eğer bizim karavanımızı burda hazırladığımızı bil-seler, ağzımıza sıçarlar yine Yarın, yola çıktığımızda, başa geçmeye çalışmamız ve malzeme deposuna vardığımızda da elimizi çabuk tutmamız gerekecek, çünkü ilk gelenler bütün kürekleri almanın bir yolunu bulur ve sen kendini getirdiğinde sadece kazmalar kalmış olur ve o zaman da bütün gün kollarını kırmaktan başka çaren kalmaz oysaki bir küreğin olsa pek de yorulman gerekmez zira sadece biraz kıpırdanıyormuş gibi görünmen yeterli bu kürekle hiçbir şeyi kaldırmaya bile ihtiyacın yok çünkü gereken demek ki sadece biraz hareket etmen eğer her seferinde bu kazmalardan birini kaldırmak zorunda kalırsan ...”

Blum de: “O zaman...” (ama bu kez Iglésia artık orada değildi: Bütün yazı ellerinde bir kazmayla (ya da talihleri yaver gittiğinde bir kürekle) toprağı düzeltme işleriyle geçirdiler, sonra, sonbaharın başında, bir çiftliğe patatesleri ve pancarları sökmeye gönderildiler, sonra Georges kaçmaya çalıştı, (onu

yakalamak için peşinden gönderilen askerler ya da jandarmalar tarafından değil de, tamamıyla tesadüfen, kendi halindeki avcılar tarafından yakalandı –bir pazar sabahıydı– ormanda uyumuştur) sonra kampa geri götürüldü ve hücreye kondu, sonra Blum hasta olarak taşıttırdı kendini ve o da kampa geri döndü ve ikisi birlikte kaldılar kampta, kış aylarında geniş dirgenleri kullanarak kömür vagonlarını boşaltma işinde çalıştılar, nöbetçi asker uzaklaştığında ayağa kalkarak, kulaklarına kadar inen şapkalarıyla, kaputlarının devrik yakasıyla, perişan ve gülünç iskeletler halinde, yağmurun ya da karın rüzgârına sırtlarını dönmekte ve parmaklarına üfleme teler, bir yandan da vekaleten (yani hayalgüçleri aracılığıyla, yani görülmüş, duyulmuş ya da okunmuş bilgiler adına belleklerinde bulabildikleri ne varsa hepsini bir araya getirerek ve birleştirerek –orada, ıslak ve parlak rayların ortasında, kara vagonların, su çekmiş ve kararmış çam ağaçlarının arasında, bir Sakson kışının soğuk ve soluk gününde– iç gıcıklayıcı ve ışıklı imgeleri ortaya çıkaracak şekilde dilin gelip geçici, büyüleyici sihiri aracılığıyla, adlandırılmaz gerçekliği –tıpkı azıcık şeker katıp altına çocuklar için acı ilaçları sakladığımız şu hamurlar gibi– yenilir yutulur kılmak umuduyla uydurulmuş sözcükler aracılığıyla) kendilerini şu anlamsız, gizemli ve şiddetli evrene aktarmaya çalışıyorlardı, bedenleri olmasa da zihinleri bu evrende hareket ediyordu: Belki de bir düştən, dudaklarından çıkan sözlerden daha fazla gerçeklik içermeyen bir şeydi bu: Soğuğa, raylara, kurşuni gökyüzüne, karanlık çamlara küfretmek için çıkarılan sesler, yapılan gürültü:) “Öyleyse adam –yani De Reixach demek istiyorum... (Georges ise: “Reichac”, Blum de: “Ne? Ha evet...”)... o da bu al rengi kısırağa binmek istedi, yani onu mat etmek istedi zira kuşkusuz sıradan bir jokeyin ona yarış kazandırabildiğini gördükçe kısırağa binmenin onu mat etmek olduğunu düşündü zira kuşkusuz

düşünüyordu ki kısarak ... (bu kez kısarak-kadından söz ediyorum, adamın şuna muktedir olamadığı, şunu bilemediği o sarışın dışiden, kadının sadece şunda gözü vardı – muhtemelen gözden başka şeyler de vardı ki ...) Kısacası: Belki de adeta bir taşla iki kuş vuracağını düşündü, birine binmeyi başarırca ötekini mat edeceğini ya da tam tersini düşündü, yani birini mat ederse ötekinin üstüne de zaferle çıkacaktı, yani onu da varış çubuğuna götürecekti, yani kendisine ait çubuk kadını herhalde o zamana kadar götürmeyi başaramadığı yere zaferle götürecekti, kadını bir başka çubuğa ilgi ya da arzu duy-maktan vazgeçirecekti (anlatabiliyor muyum?) ya da istersen bir başka sopaya diyelim eğer sopasını iyi kullanmayı başarır-sa şu jokey kadar ..." Georges da: "Yeter artık! Kes! Böyle mi devam edeceksin taa ..." Blum de: "Peki. Affedersin. Bunun seni eğlendirdiğini sanıyordum. Sen orada durmuş aklından hikâyeler, peri masalları geçiriyor, tasarlıyor, dokuyor, uydu-ruyorsun oysaki bahse girerim senden başka hiç kimse bu işte bir orospu ile iki gerizekâlı arasındaki bayağı bir yatak hikâyesinden başka bir şey görmüyor, üstelik bir de şunu söy-lersem ...", Georges da: "Bir orospu ile iki gerizekâlı, öyle mi, bizim de burada cesetlerden pek bir farkımız yok hani, ceset-ler kadar her şeyden mahrumuz, belki de yarın onlardan hiç-bir farkımız kalmayacak, üstümüzde kaynaşan bitlerden biri-nin bize tifüs bulaştırması ya da generallerden birinin garı bombalamaya göndermesi yeterli, o zaman ne yapabilirim, ne yapabiliriz, neyim olabilir şundan başka ..." Blum de: "Pekâlâ, pekâlâ, çok güzel nutuk. Bravo. Devam edelim öyleyse. O za-man adam ... -hâlâ De Reixach'tan söz ediyorum- o ..." Georges da: "Reixach: x yazılır ş okunur, ch yazılır k okunur. Aman Tanrım. Bunca zamandan beridir ki sen..." Blum de: "Tamam, tamam. De Reichac. Pekâlâ. Mademki Iglésia kadar kafa ütü-lemeye meraklısın Georges da: "Ben değil ..." Blum de:

“Yine de sen ona uşaklık etmiyordun herhalde? Onun hizmetinde değildin sen, değil mi? Adını kötü telaffuz eden insanları hizaya getirmen için sana para ödedi mi hiç? Tabii ki eğer sen de kendini incinmiş, hakarete uğramış hissetmiyorsan? Tabii ki eğer sen de ortak atalarınıza saygı gereği, şu öteki boynuzlunun anısına ...” Georges da: “Boynuzlu mu?” Blum de: “... şu tiyatrovary bir biçimde tabancasını ateşleyip ...” Georges da: “Tabanca değil: piştov. O dönemde henüz tabanca icat edilmemişti. Boynuzlu da ne oluyor?” Blum de: “Peki: piştov olsun. Bu da zaten bu sahnenin teatrallüğinden, dokunaklılığından hiçbir şey eksiltmez: Zira sen onun bu olay için bir ressam çağırıldığını söylememiş miydin zaten? Kendisinden sonra gelecek akrabaları için daimi kılmak amacıyla, özellikle de anneniz hanımefendinin sohbetlerini beslemek amacıyla, özellikle evine misa...” Georges da: “Ressam mı? Hangi ressam? Sana dedim ki onun tek portresi çok daha önceden yapılmıştı, o daha ...” Blum de: “Biliyorum. Ve daha sonra da zamanla, bozulma sonucu, günlerin aşındırmasıyla tamamlanmış, kanamış adeta kafasını delip geçen ve senin de çocukluğunu duvarlarda izini arayarak geçirdiğin bu kurşun sonradan gelip bu resmedilmiş ve sonsuza dek dingin duran surata çarpmıştı, biliyorum, bir de şu gravür var” Georges da: “Ama ...” Blum de: “... o sahneyi temsil eden ve senin de annen gibi yani aile onurunuz için en gurur okşayıcı biçimde yorumladığın şu gravür, kuşkusuz Tarih konusunda şu gerekliliği getiren ilke uyarınca ...” Georges da (tabii eğer soytarılık yaparak kendi sözünü kesen Blum değil idiyse bu, tabii eğer o (Georges) bu soğuk Sakson yağmuru altında acı çeken ufak tefek bir Yahudi’yle –ya da ufak tefek bir Yahudi’nin gölgesiyle– sohbet etmekte değil idiyse, bu Yahudi çok geçmeden bir ceset olacaktı –bir tane daha– küçük bir Yahudi cesedi ama onun kendisiyle yani ikiziyle, gri yağmurun altında, rayların,

kömür vagonlarının arasında sohbet etmekte değil idiyse, ya da belki de yıllar sonra, hep yalnız (şu anda ılık bir kadın teninin yanında yatıyor olsa da) halen bu Blum'ün ikiziyle ya da Blum ile ya da hiç kimseyle baş başa olarak): "İşte oradayız: Tarih. Bir süredir bunun karşımıza çıkacağını biliyordum. Sözcüğü bekliyordum. Herhangi bir zamanda ortaya çıkması nadir görülen bir şeydir. Tıpkı Dominiko Tarikatına mensup bir papazın vaazındaki Tanrı İnayeti gibi. Meryem Ana'nın Günahsız Gebeliği Yortusu gibi: Geleneksel olarak saf yüreklerle ve güçlü akıllara ayrılmış parıldayan ve yücelten görüş, yadsıyıcının ve filozofun vicdanını rahatlatan şey, hiç eskimeyen bir masal –ya da gülünç hikâye– bunun sayesinde cellat gönlünde hayırsever bir rahibe olma eğilimi duymakta, işkence gören ise ilk Hristiyanların neşeli, çocuksu ve izcilere özgü sevincini duymakta, işkenceciler ve şehitler barışmışlar gözyaşartan bir eğlenceye hep birlikte gırtlaklarına kadar gömülmüşler, buna aklın toz yutma sistemi ya da kirli suları aynı kanaldan boşaltma sistemi diyebilirdik, bu sistemler durmaksızın şu müthiş çöp yığmayı, ortalık yere boşaltmayı beslemekte, bu çöpler arasında her biri doğru yerde olmak üzere üstüne meşe yaprakları işlenmiş general kepleri ve polis kelepçeleriyle aynı değerde düşünürlerimizin sabahlıkları, pipoları ve terlikleri yer almaktaydı ama bu çöplerin tepesinde duran bilen goril bir gün ruhunun peşinden gelmesini engelleyecek bir yüksekliğe ulaşmayı ümit eder öyle ki nihayet buzdolaplarını, otomobilleri ve radyoları hızla ve çok sayıda üretmek sayesinde teminat altına alınmış bozulmaz bir mutluluğun tadını çıkarabilecektir." Ama devam eder: "En nihayetinde bu nöbetçi askerin içinde mayalanmakta olan kaliteli Alman birasının doldurduğu bağırsaklardan atılan gazın bu genel konserde Mozart'ın üç zamanlı Fransız Saray Dansı ezgisi gibi işitildiğini düşünmek yasaklanmış değildir...", Blum

de (ya da Georges): "Bitti mi?", Georges da (ya da Blum): "Devam edebilirim" Blum de (ya da Georges): "Öyleyse devam et" Georges da (ya da Blum): "Ama ben de katkı sağlamalıyım, yığına katılmalı, eklemeli, onu şu kömür tuğlalarının birkaçıyla çoğaltmalıyım ..." Blum de: "Peki. Demek ki bu yasa öyle gerektiriyor ki Tarih ..." Georges da: "Ye!" Blum de: "... ki Tarih (ya da istersen budalalık, cesaret, kibir, elem diyelim) arkasında sadece yanlışlıkla el konulmuş, mikroplardan arındırılmış ve nihayetinde yenilebilir bir kalıntı bıraksın, bunu da onaylanmış ders kitaplarının ve safkan soyağacı sahibi ailelerin kullanımına sunsun ... Gerçekte ne biliyorsun ki sen? Hafifçe rengi solmuş bir armayı ve bir adı yeniden parlatmaktansa benzerlerinden birinin şöhretini korumayı daha çok dert edinen bir kadının boşboğazlığından başka ne biliyorsun? Bir de ..." Georges da: "Of! Eğer biz hiç değilse ona yardım ediyormuş gibi yapmazsak bu kömür yığınının tek başına yürüyeceğini mi sanıyorsun sen? Oradan bize ters ters bakmaya başlayan Mozart'vari işkembe paketi kılıklı herif şunu yapmasın diye ki ...", Blum de: "Öyle ki şu dokunaklı ve soylu intihar pekâlâ da ... Evet: Öyle işte! Öyle işte!" (Cılız ve soytarı kılıklı siluet harekete geçmekte, çırpınmakta, kısa sarsıntılarla sallanıp ayaklarıyla yerden destek almakta, ta ki dirgene dört ya da beş ıslak tuğla doldurmayı başarıncaya dek, sonra dirgen hızlı bir yay çizip, tuğlalar bir an havada ağırlıktan yoksun, yavaşça kendi etraflarında dönüp boğuk bir gürültüyle kamyonun kasasına düşmekte, sonra dirgen yeniden dikey durumda, dişleri aşağıda, Blum'ün iki eli sapının yukarısında birleşmiş ve üstüne de çenesini dayamış öyle ki yeniden konuştuğunda –sabit duran– alt çenesi değil de bütün başı her sözde pek ciddi bir onaylama hareketi içinde hafifçe yükselip iniyor:) " Çünkü sen şunu mu iddia ediyorsun, kapı aralığında şöyle bir görünen yarı çıplak, göğsü ve yüzü bir mumla

aşağıdan aydınlatılmış ve bu haliyle okullardaki ya da belediye salonlarındaki alçıdan Marianne büstlerini andıran, üstelik de bu büstlerdeki toza hiçbir temizlik müdahalesi yapılmadığı için büstün tüm çıkıntıları üzerinde bu tozun gri katmalar halinde üst üste yığıldığı, böylece rölyefi daha doğrusu ışığı tersine çevirdiği, hatta göz yuvarları bu şekilde gölgelenmiş, üst kısımları kararmış olduğundan kör bakışını sonsuza dek gökyüzüne doğru çevirmiş gibi görünmesi nedeniyle ifadesini bile tersine çevirdiği büstü andıran bu kadının –ne yani şimdi bu kadının, silahın ateşlenmesiyle uykusundan uyanmış ve senin adına uşak ya da hizmetli dediğin adamın peşinden koşan bir hizmetçi olduğunu mu iddia ediyorsun, adamın da belki de onun sevgilisinden başka bir şey olmadığını mı– hayır hizmetçinin sevgilisi değil, zira adam herhangi bir kadının değil, kadının, ev sahibesinin sevgilisiydi, yani ortak büyük-büyük-büyük büyükannenizin, kadın onunla cinsel alanda şu halk tabakasına özgü ya da daha doğrusu atlara özgü zevkleri paylaşıyorsa adam, âşık belki de gerçekten senin iddia ettiğin gibi hizmetli tayfasına aitti, yani demek istiyorum ki ata binme konusunda aynı yatkınlıklar, âşıklarını ahır tarafından seçme konusunda aynı eğilim ...” Georges da: “Ama ...” Blum de: “Zaten bana öteki kanlanmış portrenin yerine asılmış, aynı dönemde yapılmış ve kadını kocasının kıyafetiyle uyumlu bir biçimde avcı kadın kıyafeti içinde değil de (elbisesi, duruşu, tavrı, hatlarını resmeden ve daha sonra onları sorgulayan ressama meydan okurcasına dik dik bakışıyla) bir tür küstahlık, kafa tutma, bastırılmış bir şiddetin izini taşıyan bir kıyafet içinde gösteren bir resim olduğunu anlatmamış mıydın (üstelik kadının elinde bir silahtan, basit bir av tüfeğinden çok daha korkutucu bir şey, bir maske varmış, bu maske Venedik Karnavalı’na özgü şu hem güldürücü hem korkutucu figürlerden birini yansıtıyor, bu figürlerin taktıkla-

rı yarım siyah maske ve insanlara korkunç bir kuş görünümü veren aşırı büyük burun, giymiş oldukları ve hareket halinde etekleri vücutlarına çarpan, durduklarındaysa, katlanmış kanatlar gibi kendilerini saran pelerinlerle daha da göze batıyordu), bu kıyafetin beli saran bölümündeki açıklıktan elle tutulamaz, köpük gibi bir şey çıkmakta, narin ve karmaşık bir dantelin kıvrımları adeta teninin kokusuymuşçasına, daha aşağıda ipeksi karanlığa gizlenmiş oyuktan yayılan çiçek kokulu ten nefesiymişçesine ortalığa dağılmaktaydı ki ..." birdenbire sesi değişip uyumsuzlaştı, iki ton yukarıdan, bağırarak, şunu söylemekte: "Desene şu Déjanire..." Georges da: "Virginie." Blum de: "Ne?" Georges da: "Kadının adı Virginie'ydi." Blum de: "İffetlilik anlamına gelen bu isim bir orospuya pek de yaraşır hani. Demek ki bu iffetli İffet Hanım, yani Virginie, nefes nefese ve çıplak halde ya da çıplaktan da fazla, yani öyle bir bluz giymiş ki üstüne –giyinmişten çok soyunmuş gibi– bu bluzlar adeta hapsedilmiş ellere altından kayıp karnın akışkan ılıkılığı üzerinde gezinme imkânı vermek için üretilmiş, kıvrılıp kat kat üst üste binerek memelere kadar çıkmak için –lüks mağazaların raflarında değerli, narin ve inatılmaz bir biçimde pahalı nesnelerin saten kumaş kıvrımları içinde sergilenmesi gibi– kalçaların üstünü çıplak bırakacak şekilde ipeksi bir köpük adeta –şu saklanmış, gizli ağzı– sergilemek için üretilmiş: Kadın uzanmakla kalmamış arkaya yatmış, sözcüğün tam anlamıyla, hareketsel anlamında, takla atmış, yani bedeni bir kadının ihtiyaçlarını gidermek için çömeldiği şu atalardan kalma duruştan itibaren bir yarım dönüş tamamlamış gibi –zira kadınlar bütün ihtiyaçlarını gidermek için bir tek duruşa sahiptirler, o da şudur: Bacakları kıvrılmış, uylukları böğürlerine yapışmış, dizleri loş koltuk altlarına değmekte– ama şu anda, sanki yer daha ağır basmış ve onu olduğu gibi tersine döndürüp havaya göndermişti,

öyle ki sırt üstü düşüp ikiz kaba etlerini, şu sedef parlaklığını, şu küçük çalılığı, şu anda yere doğru değil de gökyüzüne doğru sergilemekteydi, şu haliyle adeta şu efsanevi döllemelerden birini, ortalığı çınlatan bir altın yağmurunu bekliyor gibiydi, bu sonsuza dek kapanmayacak yara daha zorlanmadan akıntı yapmakta ve öylesine hayâsızca sunulmaktaydı ki daracak etin içinde gıcirtı yaparak delip geçen, içeriye giren bir şey düşüncesinin çağrıştırdığı gibi cerrahi olmasa da en azından tıbbi bir hassaslık ve çıplaklık eylemi bekliyor gibi görünmekte; tıbbi derken şu anlamda (tutkusal görünümünden kurtarılmış, soyulmuş eylemin kendisi fizikseldir) bu eylem tabii ki fizyolojik alana aittir: Ne olduğu anlaşılmaz görüntülerin bolluğu, çeşitliliği de bundan ileri gelmektedir zira su vererek içini temizleme yalnızca sert olmayıp aynı zamanda yayılma, şiddetle kendi dışına atılma ve kendisinin sıvı bir uzantısı olarak bu taşkın ersuyunu boşaltma gücüne sahip bir nesnenin içeri sokulması konusunda sayılamayacak kadar çok varyasyona bahane teşkil etmektedir, bu fışkırtma, bu ...”

Georges da: “Yok canım!...”

Blum de: “Sen ise, şeref verici olmasa da övünç verici, romantik bir kurşunun izini hayal âleminde aramakla meşgulken, şunu hiç görmedin mi orada: Yatağın yanına konmuş mumun yansıttığı kambur, karmaşık ve zıplayan gölge kaslı bir sırta aitti, bu gölgenin böğründe süt beyazı bacaklar, kayısı rengi topukları olan ayaklar –tıpkı bir deniz kazasında gemi direğine dolanmış kazazedenin bacakları gibi– birbirine düğümlemişti, (gölge) devasa bir dağ gibi zonklıyor, tavana kadar yükselip bu kudurmuş çalkantının yarattığı fırtınalı anı sıçramalarla sarsılıyordu, çalkantı altındaki iki başlı, dört kollu, dört bacaklı ve iki gövdeli türden hayvanı sarsıyordu, bu hayvanın iki gövdesi ortak organ aracılığıyla karnından birbirine lehimlenmişti (isterseniz hem ortak hem yabancı organ

diyelim, zira erkeğin uzvu kadının içine girdiği gibi adamın da içine girmiyor muydu, orada eşit ve simetrik uzuv aracılığıyla karnının en derinine kadar uzamıyor muydu?) şu kas, şu delici alet, şu koyu kırmızı parlak ve kudurmuş tokmak, gür ve kula rengindeki iki yapağı arasında bir görünüp bir kaybolmakta, adam ise (De Reixach ya da kısaca Reixach) aniden gelip ...”

Georges da: “Hadi canım!...”

Blum de: “... haber vermeden eve dönüp (zira, söyler misin bana, eğer kadın için gelmediyse niye gelecekti ki? Çünkü bana öyle geliyor ki kendini öteki dünyaya atmakta acele etmek her yerde yapılabilecek bir iş tıpkı çöpünüzü karşınıza ilk çıkan çalılığın arkasına bırakmanız gibi zira böyle zamanlarda özel bir konfora sahip olmanın pek de gerekli olmadığını düşünüyorum...), demek ki yenilmiş birliklerini, piyade askerlerini, bir de ciğerleri patlayıncaya kadar ihanete sövüp sayan kaçaklarını orada ona bırakarak, bu kaçaklar bir tür ahlaki ishal olan şu paniğe kapılmışlardı (buna da sürgün dendiğini fark ettin mi?), bastırılması mümkün olmayan, akıldışı şu paniğe kapılan – ama bir askerden istenen her şeyin, askerin almış olduğu sıkı eğitimin amacı da onu ikincil bir durumdaymışçasına olup bitenleri şöyle ya da böyle akla aykırı bir şekilde gerçekleştirmeye sevk etmek değil midir zaten, öyle ki asker kaçarken kendisini başka koşullarda aklının ancak reddedeceği bir eyleme itmiş ya da itecek olan aynı güçle ya da istersen aynı umutsuzlukla kaçmakta kuşkusuz, örneğin avazı çıktığı kadar bağırarak kendisinin üzerine ateş etmekte olan bir mitralyözün üstüne atılmak gibi: Kuşkusuz bir askeri birliğin birkaç dakikada tabanları yağlamış ve çılgına dönmüş bir sürüye dönüşmesindeki kolaylık da buradan gelir... O da bu durumda iki kez haindir, –önce ait olduğu toplumsal sınıfa ihanet eder zira kendini mahvederek, bir anlamda ilk seferin-

de ağlamaklı ve İsviçreli bir ahlak anlayışının güzel hatırına (böyle diyebilirsek eğer) intihar ederek onu yadsımış, reddetmiştir, eğer serveti, toplumsal sınıfı ona bu imkânı tanımamış olsaydı yani okumak için gerekli boş zamanı ve olanakları sağlamamış olsaydı bu ahlakı tanımamış olacaktı, – daha sonra da kucakladığı davaya ihanet eder ama bu kez yetersizlik nedeniyle, yani suçludur (o ki doğuştan soyluydu ve savaş –yani, bir anlamda, kendini unutmama, yani bir çeşit kural tanımazlık ya da işe yaramazlık, yani, bir anlamda, içerideki boşluk–onun uzmanlığıydı) cesareti ve düşüncüyü birbirine karıştırmak ya da uzlaştırmak istemiş olduğu için, her türlü düşüncüyü her türlü eylemle karşılaştıran şu indirgenemez uyumsuzluğu yok saymış olduğu için suçludur öyle ki şu anda onun yapabileceği tek şey bu ayaktakımının her taraftan bozguna uğramasına bakmaktır ya da bakmaktan kaçınmaktır (yeniden düşündüğümde berbat bir bulantı gibi bir şey tahmin ediyorum) bu ayaktakımı (başka neyi, başka hangi sözcüğü kullanabiliriz ki madem ki bunlar bundan böyle ayakkabı tamircisi ya da fırıncı gibi yaşayamayacak kadar çok –ya da yaşamaya yetmeyecek kadar az– bilgiye sahiptiler ve bir başka açıdan da asker gibi davranmaya yetmeyecek kadar az –ya da haddinden fazla– bilgiliydiler) komutan hayal dünyasında ya da düşlerinde bu ayaktakımının şu üst düzeye ulaştığını görüyordu kuşkusuz hani şu okunması çok zor yirmi beş cilt kitap okuyarak ulaşılabildiğini sandığı o üst düzeye...” Georges da: “Yirmi üç” dedi, Blum de: “La Haye’de bir yayıncı tarafından ihracat ürünü olarak basılmış ve tamamen dana derisiyle ciltlenmiş olup üzerinde armalar bulunan yirmi üç cilt kitap... Galiba sen başı olmayan üç ördek demiştin, değil mi?...” Georges da: “Güvercin, ördek değil...” Blum de: “Üç güvercin demek ki, simgesel olarak başları kesilmiş...” Georges da: “Yok canım!” Blum de: “... bunlar bir anlamda ailesinin geleceği ön-

ceden bildiren armasını oluşturuyordu: Çünkü sadece o kuş-
beyninden yararlanmayı unutmuştu, tabii eğer o sevimli saf-
kan başının içinde bir tane var idiyse ..." Georges da: "Evvvet,
Ne yazık ki o kömür yığını, şu tarihi kömür yığını..." Blum de
birdenbire hummalı bir hareketliliğe kapıldı, siyahımsı su biri-
kintilerinde sıçramakta, çırpınıp durmakta, şöyle söylemek-
teydi: "Peki o zaman, biz de Tarih konusunda çalışalım, biz de
kendi küçük gündelik Tarih sayfamızı yazalım. En nihayetin-
de bir kömür dağını kürekle kazmakta bir hiç uğruna Prusya
kralı için ölmekten daha onur kırıcı ve aptalca hiçbir şey olma-
dığını düşünüyorum ben, yleyse o kömürden şu Brandebo-
urglu Mozart'a para karşılığında verelim..." dirgen çarçabuk
birçok kez gidip geldi, toplamda üç tuğlayı ve bir tanesinin
yarısını havaya uçurdu, bunlardan ikisi kamyonun yanına
düştü, sonra durdu, nefes nefese şunu söyledi: "Ama ben he-
nz bitirmemiştim ki! Sana her şeyi anlatmamıştım. Nerede
kalmıştım, hah tamam şurda: Demek ki kunduracılarını, ya-
nılsamalarını, temiz aşk hayallerini orada bozgunda bırakıp
habersizce eve döndü, kendisine kalan şeyin yanında –en
azından böyle sanıyordu– bir sığınak bulmaya koştu, yani
hl bir kesinlik olarak kabul edebileceği şeyin yanında: şu
Agnès'in yüreği değilse de belki (zira herhalde artık adamın
safdilliliğinden bir şeyler eksilmişti) hiç değilse teni, ılık ve etli
butlu bedeni... (hem zaten sen bana kadının adamdan yirmi
yaş küçük olduğunu söylememiş miydin öyle ki ..." Georges
da: "Hayır canım. Her şeyi birbirine karıştıırıyorsun. şununla
karıştıırıyorsun ki ..." Blum de: "... torununun çocuğuyla. Doğ-
ru. Ama hiç değilse tahmin edebiliriz sanıyorum: O dönemde
on üç yaşındaki kızları yaşlı adamlarla evlendiriyorlardı ve
her ne kadar bu iki portre üzerinde onlar belirgin bir biçimde
aynı yaşta gibi grnyorlarsa da kuşkusuz sanatçının beceri-
siyle (yani hayata dair grgsyle yani pohpohlama becerisiy-

le) hanım biraz daha genç görünmekte. Hayır, yanılmıyorum, emin olarak söylüyorum: Kadının, yani gerçek deneyiminden ortaya çıkan şeyi yumuşatmakta, hafifletmekte, farz edelim ki, yalanda ve ikiyüzlülükte, adamdan yaklaşık bin yaş daha fazlası vardı)... Yani bu insan sevgisiyle dolu, devrim ve cumhuriyet yanlısı ve savaştan Arnolphe insan türünü kusursuzlaştırmaktan sonsuza dek vazgeçerek (bu da kuşkusuz kendisinden sonra gelecek uzak akrabasının bu anıdan çok şey öğrenmiş olarak ve daha akli başında davranarak kendisini yalnızca at soyunu ıslah etmeye adanmış olmasını da açıklamaktadır) kendisini karısından ayıran iki yüz kilometreyi doludizgin aşarak ..." Georges da: "Üç yüz" Blum de: "Üç yüz kilometre, o dönemin ölçü birimiyle, yaklaşık seksen fersah eder, bu da bir atı çatlatırcasına sürerek en azından dört gün eder (daha doğrusu beş diyelim) sonunda beşinci gecede geç bir vakitte, bitkin ve çamurla kaplı olarak eve vardığında ..." Georges da: "Çamur değil toz kaplı. Orası neredeyse hiç yağmur yağmayan bir memleketti" Blum de: "Lanet olsun! Ne var orada o zaman?" Georges da: "Rüzgâr. Yani böyle diyebilirsek eğer. Çünkü bu da aşağı yukarı bir top atışının oyuncak tabancanın patlamasına benzediği kadar rüzgâra benziyor ancak. Ama sen ne ..." Blum de: "Toz toprak içinde, öyleyse, sanki üzerinde yıkıntılardan elle tutulamaz ve dayanaklı bir toz katmanı getirmişti, boşa çıkmış umutlarının un ufak olmuş kalıntılarını getirmişti: Yakılan odunların külleriyle saçları zamanından önce ağarmış, kuşkusuz dört gün ve beş gece boyunca mağlubiyet yollarında derin derin düşünmüştü, tapmış olduğu her şeyi gözden geçirmiş ve bu yollarda yakmıştı, şimdi artık sadece kavuşmak için yanıp tutuştuğu kadına tapıyordu, bir de şu vardı: Gecenin sessizliğinde, birtakım gürültüler, toynakların yere vuruşu, zira yalnız değildi herhalde, onun da yanında birlikte getirmiş olduğu sadık bir uşağı vardı, tıpkı

öteki De Reixach gibi savaşa giderken atını tımar etmesi ve çizmelerini parlatması için yanında sadık jokeyini ya da daha doğrusu zinakâr Agnès'in silip parlatmış olduğu damızlık atı getirmiş olmalıydı ya da daha doğrusu genç kadını parlatan damızlık atı ..." Georges da: "Aman Tanrım!" Blum de: "Şunu hayal edebiliriz yani: Avlunun taşları üzerinde nalların belli belirsiz vuruşu, ayakları tutuk hayvanlar, burnunu fışkırtmakta, mavimsi gece –belki de yaklaşan tan vakti–, koşup gelen, kırmızı ana giriş üzerinde kaslarını kabartıp şişirerek çalıştıran ve at kokan kapıcının tuttuğu fener ve ayaklarını yere bastıkları anda mantoların havaya uçuşu ve komutan dizginleri jokeye fırlatıp kısa bir emir vererek, hatta emir bile vermemek, hatta bir ses bile çıkarmadan, sadece ayak sesi, mahmuzların tıkırtısı aynı anda büyük bir hızla sekiye varış, basamakları tırmanma: Kadın sıçrayarak uyanmış ve tüm bunları duymuştu, halen uykunun ve hazzın rehaveti içinde olsa da düşünebiliyordu yine de –belki zihni değil de zira halen yarı yarıya uykudaydı, sendeliyordu, kadının içinde ne uykunun ne de şehvetin köreltebildiği bir şey vardı ve bunun hızla ve yanılmaz bir biçimde işlemeye başlaması için kadının tümüyle uyanmış olmasını beklemeye ihtiyacı yoktu; içgüdü, öğrenilmiş olmaya ihtiyacı olmayan hilekârlık öyle ki kafa, beyin henüz orada yokken, uykudayken, çevik beden sıçrar (çarşaftan kurtulmak için çarşafı iterek debelenen bacaklar kaba etler arasında şu gölgeyi, şu alevi şimşek hızında görünür kıldılar bir an –sarışın gür saçlardan söz etmemiş miydin sen? demek ki: Bu bal parçası, bu altın yapağı kadın oturup kendi etrafında döndüğü anda gözden kaybolmuştu bile, yukarı sıyrılmış gecelik şimdi göz alıcı sedef rengi uzun bir iz şeklinde, yan yana getirilip bitleştirilmiş bacakları boylu boyunca açıkta bırakıyordu, pembe renkli ayaklar yeri yoklayarak terlikleri arıyordu) şimşek hızıyla (beden) düşünmeyi, hesaplamayı,

düzenlemeyi, birleştirmeyi kesmeden aynı anda da merdivenleri dörder dörder çıkan, eşiği aşan, sonra salonu geçen, yaklaşan çizmelerin gürültüsü izliyordu (bacaklar kayboldu şimdi, gecelik aşağı düştü) ve kadın –iffetli Agnès– ayakta, âşığını –arabacıyı, seyisi, ağzı şaşkınlıktan açık kalmış hödüğü– omuzlarından tutup olmazsa olmaz ve oraya Tanrı tarafından gönderilmiş dolaba doğru ya da vodvillerde ve tragedyalarda şu gizemli şaka kutuları ve tuzaklar gibi her seferinde adı konmuş yerde bulunan sandık odasına doğru itmekte bunların açılması birazdan bir kahkaha patlamasına olduğu kadar korkudan ürpermeye de neden olacaktı zira vodvil dediğiniz şey sadece başarısız bir tragedyadır ve tragedya ise içinde nükte olmayan kalitesiz bir güldürüdür, eller (halen beden, kaslar etkin halde beyin değil zira beyin uykunun bulanık sisinden daha yeni kurtulmaya başlıyor, demek ki sadece eller görmekte) önüne gelen şuraya buraya fırlatılmış erkek giysilerini toplamakta karmakarışık bir biçimde dolabın içine atmakta, çizmelerin gürültüsü kesilmiş olduğundan, kapının hemen ardında (çizmelerin ya da daha doğrusu gürültünün aniden ve alarm verircesine durması), kapı kolunun her yönde ittirilmesi, sonra da kapıya indirilen yumruk ve kadın “Açıyorum” diye bağırmakta, dolabı kapatıp uzaklaşarak, kapıya yönelirken bir erkek yeleği ya da ayakkabısı daha fark edip kapı yönünde yeniden bağlamakta: “Açıyorum” oysa o anda koşarak, yeniden dolaba dönüp açarak, yerden topladığını hoyrat bir şekilde, bakmadan, içine atarken, kapının ahşabı korkunç omuz darbeleri altında yankı yapmakta (bir adamın hiddetli saldırıları altında parçalar halinde havaya uçtuğunu duyduğun kapı – ama adam uşak değildi!) sonra kadın, orada durmuş, çocuksu bir şekilde, masumane, savunmasız, gözlerini ovuşturarak, gülümsemekte, adama kollarını uzatmakta, hırsızlardan korktuğu için kapıyı kilitletiğini açıklamakta bir

yandan da adama sımsıkı sarılmakta, kucaklamakta, sarmakta, sanki tesadüfenmiş gibi gecelik omzundan aşağı kaymakta, kadının körpe uçlarını adamın tozlu gömleğinin üzerine bastırıp ezdiği göğüslerini açıkta bırakmakta, kadın bir yandan telaşlı elleriyle adamın gömleğinin düğmelerini açmakta, adamla ağız ağza konuşup bir başkasının öpücükleri altında morarıp şişmiş dudaklarını görmesini engellemeye çalışmakta, adam ise orada, bu zihin karışıklığı içinde, bu keşmekeşte, bu umutsuzluk içinde durmakta: Çözölmüş, yönünü şaşırılmış, şaşkınlıktan nutku tutulmuş, her şeyini yitirmiş ve belki de şimdiden ayrı düşmüş ve belki de şimdiden yarı yarıya yıkılmış... Öyle değil mi?" Georges da: "Hayır!" Blum de: "Hayır mı? Ama ne biliyorsun ki?" Georges da: "Hayır!" Blum de: "Adam iki güvercin masalını doğal bir biçimde oynamak istemişti, ne var ki güvercin olan oydu yani kırık kanadıyla, topalayan düşleriyle güvercinliğe dönen oydu, kendini enayi yerine koydurtmuş olduğunu fark etti ve de sadece büyük toprakların sahibi bir centilmen olarak zina yapmaya bu iş için ayrılmış mahalleye, düşünce de çirkefe bulaşmış genelev mahallelerine gitmek gibi talihsiz bir fikre kapılmış olduğu için değil, bir de arkasında taptığı küçük civcivini ya da daha doğrusu küçük dişi güvercinini yalnız bırakmak gibi bir talihsiz düşünceye kapılmış olduğu için, kadın zina yapmak için bundan en doğal biçimde yararlanmıştı yani dünyanın başlangıcından beri olduğu gibi, yanına partner olarak genç kızları solduran düşleri değil de güçlü kasları olan bir delikanlı almıştı yalnızca ve adam bunun farkına vardığında iş işten geçmişti; muhtemelen kendini orada çırılçıplak buldu –herhalde kadın onu şu şaşkınlıktan, donmuşluktan yararlanarak soymuştu– yanında şu yirmi yaşındaki dişi güvercin kuğurdamakta ve ona sürtünmekte, kendisi ise (belki de altüst olmuş yatağın hazdan kaynaklanan dağınıklığını fark etmişti ya da

bir gürültü duymuştu ya da içgüdüsel bir şekilde) kadını itip kararlı bir şekilde dolaba doğru yürüyerek –her ne kadar kadın ona asılarak, yalvararak, yadsıyarak ona engel olmaya çalışmaktaysa da kuşkusuz bundan fazlası gerekirdi, bu kadın gibi birçok kadının adama asılıp sürüklenmesi gerekirdi, o adam ki dört günden beri yanında yanılığının külçe gibi ağır, paramparça olmuş ve leş gibi kokan cesedini sürüklüyordu– dolabın kapağını açtı ve kendisine doğrultulan tabanca-
dan çıkan kurşunu suratının ortasına yedi öyle ki merhametli kader onu en azından şundan korumuştur yani dolapta ne olduğunu öğrenmekten, şu ikincil ve yüce bahtsızlığın ne olduğunu bilmekten korumuştur, adı konmuş yerde işleyen şaka kutusu ve tuzaklar, işini gören tabanca, yani şu çekilmez ve katlanılmaz “sıkıntı içinde bekleyiş”e son veren, mutluluk verici rahatlamayı, acının dindirilmesini sağlayan, bunu da deyim yerindeyse beynini patlatarak ...”

Georges da: “Hayır!”

Blum de: “Hayır mı? Hayır mı? Hayır mı? Ama sen nereden biliyorsun ki canım? Bunu oracıkta öyle ayarlamadıklarını nereden biliyorsun, adamın eline hâlâ dumanı tutmekte olan tabancayı tutuşturup, diğer hizmetçiler koşup gelmeden önceki birkaç dakikada, zahmet edip (aciliyet, telaş, her dakika önemli ve kadın şu anda tam anlamıyla uyanmış olarak, tamamen akılla hareket etmekte ve bir kadına misafirler geldiğinde her şeyin yerinde olup olmadığını bir bakışta görme olanağı sağlayan şu şaşmaz içgüdüyle yönlendirilmekte, seyisi koridora postalayacak kadar kafası çalıştı, ona diğerlerinin geldiğini duyduğunda halihazırda içine göçmüş olan kapıya şiddetle çarpmasını emretti), zahmet edip de (zaten zaman da yoktu) biraz önce bir umutla adamın üzerinden çıkardığı şu tozlu kıyafeti ona yeniden giydirmeye çalışmadı ...”

Georges da: “Hayır.”

Blum de: “Adamı çırlıçıplak bulduklarını söyleyen sen değil miydin yani? O zaman, nasıl açıklayacağız bunu, doğaya uygun yaşama inancının bir sonucu değilse eğer, heyecan verici Cenevre okumalarının sonucu değilse? Tüm yapıtlarını ezbere bildiği şu adam –yani şu müziğe düşkün, derin duygulara yatkın ve filozof İsviçreliden söz ediyorum– o da biraz vücudunu teşhir etme meraklısı değil miydi? Onun da poposunu göstermek gibi bir takıntısı yok muydu genç k...” ve Georges: “Of kes, Tanrı aşkına, kes artık, kes! Ne kadar da yorucu olabiliyorsun! Kes şunu biraz da biz ...” sonra sesi kesilip (ya da belki de o ötekini dinlemeyi keserek) aynı anda ona bakıyor ancak onu tanımıyordu, yani ona Blum’ün yüzü olarak değil de sefaletin, ıstırabın, mutlak yoksunluğun yüzü olarak bir kimlik atfediyordu, bir deri bir kemik, yorgun, açlıktan gözü kararmış maske sesteki neşenin, soytarılığın hüznünlü bir yalanlaması gibiydi, bir yandan da Blum bir kez daha şunu yaşıyor gibiydi: Şu tek başına yavaş yavaş can çekişme, gecenin şu saatleri, sessizlik (belki de, sadece, uykuya dalmış eski otelde, ahırda eşelenen atın boğuk yankısı, belki bir de kara, ipeksi, kaygılı, avluda başıboş gezinip şurada buradaki boralarda kaybolup giden rüzgâr) ve Reixach, orada, ayakta durmuş, aşkı anlatan bir gravür dekoru içinde, soyunmakta, şu giysileri, kuşkusuz artık onun için bir sembole dönüşmüş olan şu iddialı ve şaşaalı üniformayı üstünden çekip alarak yere atmakta, reddetmekte, bir zamanlar bu üniformaya inanmıştı ama şimdi bunun hiçbir anlamı olmadığını düşünüyordu (yakası kalkık, kenarları sırma nakışlı mavi redingot, iki uçlu köşeli şapka, devekuşu tüyleri: Şu anda yerde yatmakta olan acınası ve gülünç paçavra, (gücün, yüksek mevkinin, şöhretin değil de temiz aşka ilişkin kuşkların, Aklın ve Erdemin düşsel ve gözyaşartıcı hükümlerliliğinin) bu ruştur olup atılmış anıt mezarı, okumaları ona bunu fark ettir-

mişti); ve adamın içindeki bir şey kendi parçalanmasını tamamlamakta, adam vahşi bir biçimde adeta kanını boşaltırcasına içindekini boşaltan bir tür korkunç ishalle hem de Blum'ün dediği gibi ahlaki değil de adeta zihinsel bir ishalle sarsılmış durumda, yani artık ne bir sorgulama ne bir kuşku söz konusu, artık sorgulanacak, kuşkulananacak hiçbir şey kalmamış, (Georges) yüksek sesle şunu söylemekte: "Ama general de kendisini öldürmedi mi: Bu yolda makyajla gizlenmiş ahlaki bir intiharı arayıp bulan o komutan değil sadece, öteki de, villasında, tırmıkla düzeltilmiş çakıllı kum döşeli yürüyüş yolları olan bahçesinde ... Atları ve birlikleri denetlediğimiz o günü hatırlıyor musun, o silah kuşanışımızı, su çekmiş o alanı, Ardennes'daki o kış sabahını ve onu –onu bir tek o zaman görmüştük– buruşuk, üstüne miğfer takılmış, yeniden parlatılmış bir elma türünden küçük bir jokey kafası vardı, kayıtsızca çamura bata çıka yürüyen parlak ve minnacık çizmelelerin içinde küçük jokey bacakları vardı bir yandan da bize bakmadan önümüzden geçiyordu: Ufak tefek ihtiyar ya da daha doğrusu oraya gelmek için alkol kavanozunun içinden az önce çıkarılmış, muhteşem bir biçimde korunmuş, bozulmaz, seke seke giden, süratli, cılız, minicik fetüs, ardından omuzları şeritli ve elleri eldivenli, kılıçlarının kabzası dirseklerinin iç kısmında olan ve sünger gibi su çekmiş çayırdaki kendisini izlerken nefes nefese kalan subay birliğini sürükleyerek sıraya dizilmiş birlikler boyunca hızla gitmekte bir yandan da veteriner subayla çene çalarak atların durumu ve bu ülkenin toprağının –ya da ikliminin– hayvanlarda neden olduğu tırnak tabanlarındaki kaygı verici sulu yaradan söz ederek –bir tek veteriner subayla muhatap olmuştu– ardına bakmaksızın ilerliyordu); o zaman tugayın artık var olmadığını, savaş kurallarına –ya da hiç değilse onun öyle olduğunu düşündüğü kurallara– uygun bir biçimde imha edilmediğini, ortadan kal-

dırılmadığını öğrenmiş yani farkına varmış, sonunda anlamıştı: Olağan biçimde, doğru biçimde olmamıştı bu; örneğin, umutsuz bir durumda saldırıya geçerek ya da topçu kuvvetleri tarafından topa tutularak ya da hatta –en nihayetinde şu bile kabul edilebilirdi– bir düşman saldırısının altında kalarak: Ama böyle değil de komutanın nerede, nasıl, ne zaman olduğunu bilmediği bir şekilde tugay neredeyse emilmiş, eritilmiş, dağıtılmış, yutulmuş, geneltirmeyin haritasından silinmişti: Yalnızca birbiri ardına dönüp gelen ve bir süvari bölüğünün ya da bir savaş birliğinin bulunması gereken yerde –köy, koru, tepe, köprü– hiçbir şey görmemiş olan posta erleri, üstelik bu da her açıdan görünüşte bir panikten, bir kaçıştan, bir bozgundan ileri gelmiyordu –böyle bir aksilik de belki kabul edilebilirdi, hiç değilse feci olsa da olağan olaylar alanına ait olarak, daha önce görülmüş olayların bir parçası olarak, her türlü muharebenin kaçınılmaz cilvelerinden biri olarak kabul görürdü ve bu durumlar yine bildik birtakım yöntemlerle örneğin kavşaklara jandarma birlikleriyle set çekme ve birkaç yargısız infaz yoluyla telafi edilebilir–, madem ki posta erinin taşıdığı, teslim etmesi gereken şey değişmez bir biçimde bir geri çekilme emriydi ve birliğin içinde bulunduğu varsayılan ve birlik hakkında gerçekleştirilmeye hazırlanılan durum da bir geri çekilme durumuydu o zaman bir bozgun söz konusu değil demek ki yine de, görünüşte, şu ana kadar hiç kimse vurulmamıştı, posta erleri daha ileriye yani bir sonraki geri çekilme mevziine doğru gitmeye devam ediyorlardı, yolun sağında ve solunda felaketlerin şu karmakarışık, tekdüze ve gizemli izinden başka hiçbir şey görmeksizin, yani yol üstünde ne kamyonlar ne de yanmış el arabaları ne de erkekler ne de çocuklar ne de askerler ne de kadınlar ne de ölü atlar vardı artık, sadece döküntüler, kilometreler üzerine yayılmış ve ölü çukurunun, çürümekte olan cesedin geleneksel ve kah-

ramansı kokusunu değil de çöp kokusu yayan uçsuz bucaksız kamusal çöp alanı gibi bir şey, bu çöpler tıpkı bir yığın eski konserve kutusunun, soyulmuş sebze kabuklarının ve yanmış kumaş parçalarının kokabileceği gibi pis kokuyordu sadece ve bir yığın çöpten daha fazla heyecan ya da hüüzün verici değillerdi, olsa olsa hurdacılar ya da paavracılar için yeniden işe yarayabilirlerdi ancak bundan başka da hiçbir işe yaramazlardı, ta ki hep önde gitmekte olanlar (posta erleri) bir dönemeçte bir kurşun yağmuru yiyene dek, o zaman bir çukurun kenarında fazladan bir ölü daha oluyordu, devrilen motor boşlukta pat pat etmeye devam ediyor ya da alev alıyordu, bu da kömürleşmiş ve simsiyah bir ceset daha demekti, bu ceset de eğilip bükülmüş ve paslanmış demir iskeletlerden birinin üstünde durmaya devam ediyordu (bunun ne kadar çabuk gerçekleştiğini, zamanın bu şekilde hızlanması, savaşın normal zamanda aylar ya da yıllar sürecektir –paslanma, kirlenmeler, yıkımlar, bedenlerin çürümesi gibi– olayları üretmesinin şu olağanüstü hızını fark ettin mi?) bu haliyle halen direksiyonun üzerine eğilmiş, muhteşem bir hızla gitmeye devam eden motosiklet sürücülerinin ölümcül karikatürlerini andırıyorlardı, böylece –muhteşem bir hızla– özölmekteydiler (altlarındaki yeşil otların üzerine yapışkan ve koyu renkli bir sıvıdan –zeytinyağı mı, kararmış makine yağı mı, yanmış insan eti miydi bu?– oluşan katranlı ve dışkılı kahverengimsi bir leke yaymaktaydılar), demek ki hiçbir şey bulamadan birer birer geri dönen posta erleri hatta daha sonraları hiç geri dönemediler, süvari bölüğü adeta buharlaşmış, el çabukluğuyla yok edilmiş, silinmişti, feleğini şaşırmış, başıboş gezinen, ormanda saklanan ya da sarhoş birkaç herif haricinde iz bırakmadan üstüne sünger çekilmişti, en sonunda bana kalan sadece bir parçacık bilinti, şu anda boşaltmaya gücümün bile kalmadığı şu küçük cin bardağı karşısında du-

rup bir yandan da oturduğum sıranın üstünde kendi ağırlığının altında ezilmiş olarak ayyaşların şu inatçı iradesiyle ayağa kalkmaya ve gitmeye çalışıyordum, aynı anda onların da (Iglésia ve önce parasını çaldığımız sonra da az kalsın öldürecek olduğumuz ve gece indiğinde bizi düşman hatlarından geçireceğini iddia eden şu moruğun da) benim kadar zilzurna sarhoş olduğunu fark ettim, cesaretimi toplayıp yeniden gövde mi öne doğru eğmeye başladım, gövdem in ağırlığının beni sürükleyeceği, çivilenmiş gibi üstüne yapıştığım şu banktan kalkmama yardımcı olacağı şekilde yaptım bunu, aynı zamanda da ellerim masayı itmeye çalışıyordu, aynı anda da bu çeşitli hareketlerin kararsızlık aşamasında kaldığını ve halen kesinlikle hareketsiz olduğumu, kendi kendimin bir çeşit hayalet gibi görünmez ikizi olduğumu fark etmekteydim, bu ikizim en küçük bir başarı elde etmeden durmaksızın aynı hareketleri tekrarlamaktaydı gövdenin öne eğilmesi kaba etlerin eşanlı çabası ve kolların öne uzanması ta ki ikizim hiçbir şeyin arkasından gelmediğini fark edinceye dek o zaman geri dönüp yeniden hâlâ oturmakta olan bedenimle bütünleşerek onu bir kez daha çekmeye çalıştıysa da daha fazla sonuç elde edemedi işte bunun için kafamın içinde bir düzen sağlamaya çalıştım algılarımı saptamayı sınıflandırmayı başarırısam o zaman hareketlerimi de düzenlemeyi ve yönlendirmeyi başatabilecektim öyleyse arka arkaya:

önce ilk olarak ulaşmayı başarmam ve daha sonra geçmem gereken şu kapı, onun aynada yansımasını görmekteyim ayna tezgâhın üstünde durmakta şu dikdörtgen aynalardan biri işte hani kuaförlerde görmeye ya da daha doğrusu kendimizi içinde görmeye alışık olduğumuz türden bir ayna üst köşeleri yuvarlatılmış çerçeve hafif bir girintiyle aynanın kıyısından başlamakta sonra dar bir düzlük sonra da bir dizi inci daha sonra da kuaför salonlarındaki gibi beyaz lake değil de üs-

tüne kahverengi boya sürülmüş, kabartma kenarlarını sütun başlıkları gibi süsleyen şehriye şeklindeki hafif ve ince uzun kabartılarla kaplı olarak merkezi bir motiften itibaren palmiye dalı tarzında her bir yanın ortasında yıldızlarla kaplı olarak kabarıklştırılmıştı ve ayna eğik durduğundan dik çizgiler aynaya yansıdığında onlar da eğik görünüyordu, en önde ve aşağıda duran hemen aşağıya yerleştirilmiş rafın üstüne dizilmiş şişelerin boyunlarının ve ağızlarının oluşturduğu sıradan başlayabiliriz sonra da işlenmemiş cilalanmamış tahtayla kaplı yer döşemesi yaklaşık yirmi derecelik bir açıyla yukarı kalkıyor gibiydi, döşeme gölgede gri, yola açılan kapının eşiğinden itibaren yayılan verevine çekilip uzamış güneş dikdörtgenindeyse sarıydı, kapı pervazının iki yan ve dik kısmı da aynı şekilde eğikti sanki duvar öne düşüyor gibiydi döşeme taşıyla kaplı kapının eşiği sonra kaldırım sonra kaldırımın kenarındaki dikdörtgen uzun taşlar sonra sokaktaki kesme taşların ilk sıraları sokağa da sırtımı dönmüştüm

kuşkusuz sarhoşluk yüzünden bundan bu aynadan başka bir şeyin görsel olarak bilincine varmak mümkün değildi bir de bu aynaya yansıyanlardan bakışım adeta aynadakilere yapışıp kalmıştı tıpkı bir ayyaşın bu belirsiz görünmez ve renksiz evrendeki tek sabit noktaya yapışırçasına bir sokak lambasına yapışıp kalması gibi aynadan bana sadece sesler geliyordu herhalde kadının (kafenin sahibesinin) sesi ve orada bulunan ne idüğü belirsiz iki ya da üç herifin sesi ve bir an onlardan biri Asker çatladı dedi ben ise bunu Köpek çatladı gibi duydum, aynı anda gözümün önünde su boyunca inen pembe beyaz karnı şişmiş tüyleri yapışmış sıçan gibi şimdiden pis kokan çatlamış bir köpek canlandı

sonra yer döşemesinin üstündeki güneş dikdörtgeni gözden kaybolmakta sonra yeniden görünmekte sonra yeniden gözden kaybolmakta ama tümüyle değil: Bu kez ayna sayesinde

de kapı çerçevesinin içinde kadının eteğinin dibini iki baldırını ve terlik giymiş ayaklarını görebiliyordum hepsi eğik bir biçimdeydi sanki kadın yekpare bir biçimde arkaya düşmekteydi

sesi öyleyse dışarıdan ulaşmakta omzunun üzerinden kafenin içerisine gelmekte herhalde başının yarısı dönük şekilde konuşmakta yani ayna yeterince yüksekte olsaydı kadını profilden görebilecektim; bu şekilde hem az önce gördüğü şeyi gözleriyle izleyebiliyor hem de söylediğinin kafenin içinde duyulmasını sağlayabiliyordu Aaa askerler

ben de bu kez ayağa kalkmayı başarıp hareketimin içinde masaya tutunarak koni biçimindeki bardaklardan birinin masanın üstüne devrildiğini herhalde masanın kenarına varıncaya kadar ayağının etrafında bir daire çizip yan yatmakta olduğunu anladım sonra da masadan düşen bardağın kırıldığını işittim aynı anda kadının arkasında durup omzunun üstünden bakıyordum tuhaf bir biçimde yanları açık bir tür tabut gibi yapılmış gri arabanın gözden kaybolduğunu gördüm ve dört sırt ile dört yuvarlak miğfer ve ben de Aman Tanrım bunlar ... Aman Tanrım ama siz

kadın da Ah biliyorsunuz ben üniformalardan hiç anlamam

ben de Aman Tanrım

kadın da Süt almaya giderken bu sabah bir tanesine rastladım, Fransızca konuşuyordu kesinlikle bir subay olmalıydı zira motosikletin yan koltuğuna oturmuş bir haritaya bakıyordu bana bu yolun o yol olup olmadığını sordu ben de Evet doğru yoldasınız dedim Ancak bundan sonra garip bir hali olduğunu anladım

kafeyi yeniden kat edip masanın üstüne dirseklerini açarak yayılmış yanağı kolunun üstünde uyumakta olan Iglésia'yı sarstım Uyan Tanrı aşkına uyan buradan kaçmamız gerek Tanrı aşkına kaçalım

kadın hâlâ kapının eşiğindeydi bir süre sonra Aaa Başka askerler dedi

bu kez hemen kadının arkasına koştum onun baktığı yöne baktım yani otomobilin gözden kaybolduğu yönün tersine doğru öyle ki ilerleyen iki bisikletli arabayı takip ediyor gibiydiler ama bunlar haki renkte giyinmişlerdi

bir an aklımdan birbirini kovalayan iki ordunun askerleri düşüncesi geçti bunlar aralarından hiç sokak geçmeyen bir ev öbeğinin etrafında dört dönüyordu tıpkı Opera'da ya da komik filmlerde şu yalancıkta ve gülünç koşuşturmacaların içine atılmış kişiler gibi, âşık, silah çekmiş bir koca, otelin hizmetçisi, zinakâr kadın, uşak, pastacı küçük çocuk, memurlar, sonra yeniden iç donu ve çorap jartiyeriyle gövdesi dimdik dirsekleri bedenini dizlerini yukarı kaldırarak koşmakta olan âşık, elinde tabancasıyla koca, kabarık iç donu siyah ince çorapları ve üst bedeni saran çamaşırıyla kadın ve bu böylece devam edip giderdi güneşin altında her şey dört dönüyordu kaldırımın oluşturduğu basamağı görmedim ve az kalsın başım önde yere yapışacaktım birkaç uzun adım attım gövdem neredeyse yere paralel gölgeyin üzerinde dengemi kaybedecek noktadaydım ki bisikletin gidonuna yapıştım

miğferin altındaki herifin tıraş olmamış yağlı kırmızı yüzü sırlıslıkla ter içinde öfkeli gözleri öfkeli ve çılgına dönmüş ağzı öfkeli avaz avaz bağırmakta Ne oluyor ne Defol git bırak beni, sonra kamyoneti gördüm belli belirsiz kamufle edilmiş alelacele üzerine sarı kahverengi ve yeşil boyalar sürülmüş bir yük taşıma aracı dönemeçte dengesini kaybedip bir yana yatmakta sonra yeniden doğrulmakta yolun ortasında durup kollarımla büyük işaretler yaptım

üniformasına dikilmiş kumaş armalarından istihkam sınıfına ait olduğunu gördüm karayollarının ya da bayındırlık işlerinin yedek kadrosuna ait olmalıydı memur gibi bir hali ve metal çerçeveli gözlükleri vardı, şoför mahallinden iner inmez

bana doğru huzursuz sinirli bir biçimde yürüyüp bağıarak beni dinlemeden şunu tekrarlamakta Ne istiyorsunuz istediğiniz nedir ne istiyorsunuz, ona açıklamaya çalıştım ama hep huzursuz sinirliydi omzunun üzerinden geldikleri yöne doğru durmadan kısa kısa bakışlar atıyordu önce bana doğru çevirmiş olduğu tabancasını elinde tutuyordu sonra onu unuttu tabancayı sallayıp hareketler yaparak ceketimin bir düğmesinden, herifin bana vermiş olduğu iş tulumundan beni tutup bağırmakta Bu kılık da nedir, yeniden ona açıklamaya çalıştım ancak dinlemiyordu durmadan geri dönüp sokağın dönemecine bakıyordu, huzursuzdu, üzerimde sakladığım askerlik belgemi ve künyemi çıkardım ama omzunun üzerinden bakmayı bırakmıyordu o zaman küçük gri otomobilin gözden kaybolmuş olduğu yeri gösterip Şu taraftan, dedim o da Ne? ben de Beş dakika önce dört kişi küçük bir arabanın içinde buradan geçtiler, o da bağıarak Ya sizi kurşuna dizdirseydim? yeniden ona açıklamaya çalıştım ama beni bıraktı kamyonete doğru geri geri gitti geldikleri yöne doğru kısa kısa bakmayı sürdürmekteydi (ben de bakıyordum tabut biçimindeki küçük gri arabanın yeniden ortaya çıkmasını bekliyordum adeta deminden beri aralarından sokak geçmeyen ev öbeğinin etrafında tur atmayı bitirmiş olmaları gerekiyordu) sonra aracın içine girdi önce üst gövdesini soktu sonra oturdu aşağı indirilmiş aynadan tutup kapıyı kapattı şu anda tabancanın namlusu bana doğru dönüktü zayıf grimsi ve ter içindeki suratını öne eğerek uzağı göremeyen gözleriyle gözlüklerinin ardından tekrar geriye baktığında kamyonet yeniden hareket etti

arkasından koşarak: Tentenin altında yaklaşık on kişi kaldırdılar her iki taraftaki banketlere oturmuşlardı arkadan koşarak panoya tutundum binmeye çalıştım ama beni ittiler onların da sarhoş gibi bir halleri vardı bir ayağımı geçirmeyi başardım bir tanesi bana dipçikle vurmayı denedi ancak haddinden fazla sarhoş olmalıydı ki dipçiğin demir levhası elimin

yanına isabet etti bir diğeri görmeye zamanım varken her şeyi bıraktım başını arkaya devirmiş şişenin ağzından doymak bilmez bir biçimde içiyordu sonra bir gözünü kapayıp beni hedefledi ve şişeyi bana doğru fırlattı ama epeyce uzaklaşmışlardı artık ve şişe ayaklarımın hiç değilse bir metre kadar ötesine düştü patladı içinde hâlâ şarap varmış bu da taş döşeme yolda şuraya buraya sıçrayan koyu renkli bir leke oluşturdu yeşil-siyah cam kırıkları dağınık bir biçimde parlıyordu sonra bir silahın ateşlendiğini duydumsa da mermi bile geçmedi, o kadar sarhoştular ve kamyonetin içinde beşik gibi sallanıp sarsılıyorlardı ki bu şaşırtıcı değildi, sonra da araç gözden kayboldu

uyanmayı başarmıştı ve meyhanenin kapısının önünde ayakta duruyordu kadının önüne geçmişti koca patlak gözleri şaşkın bir edayla bana bakıyordu, bağırdım Çekip gitmek gerek Gidip kendi partallarımızı giymemiz gerek Asker beni kurşunlatmak istedi heriflerden biri bana ateş etti

ama kımıldamadı aynı kınayıcı ayıplayıcı ağlamaklı edayla bana bakmaya devam etti sonra arkasındaki meyhane yönünde elini kaldırdı, şunu dedi Adam bize bu akşam için bir ördek pişirteceğini söyledi

ben de Ördek mi?

o da Bize yemek hazırlayacak Dedi ki

artık dinlemiyordum, tarlaları geçip tepeye tırmandım güneş ilkbaharın haddinden fazla uzun günlerinin öğleden sonralarındaki ısrarcı inatçı mevcudiyetini sürdürüyordu bu mevsimde bir türlü bitmek bilmeyen gündüzlere ait gökyüzünde hep daha yukarıya sürüklenmeyi kesmeyip oyalanıyordu adeta tam iniş noktasında dondurulmuştu ama bilmem hangi Yuşa tarafından durdurulmuş olup bir türlü karar verememekteydi güneş doğduğundan beri en azından iki ya da üç gündür batmayı unutmuştu doğduğunda pembeleşmiş önce yavaş yavaş gökyüzünü parmaklarında taçyaprakları taşıyan

seher vaktini leylak rengine boyamıştı ama ortaya çıktığı ânı görmemişim yalnızca yolun üzerinde uzayan ve dört ayaklı yarı saydam gölgemi fark ettim yolda artık sadece pılı pırtı gibi hareketsiz yığınlar vardı bir de Wack'ın arkaya devrilmiş bana bakan budala suratı, şimdi beyaz gökyüzünde dondurulmuş bir biçimde tümüyle gözlerimin içindeydi.

arkamı döndüğümde onun beni takip ettiğini gördüm; demek ki sonunda karar vermişti, henüz tepenin eteğindeydi son evleri daha yeni geride bırakmıştı biraz sendeleyerek çayır yukarı çıkıyordu bir kez ayağı takıldı düştü ama yeniden kalktı o zaman durdum ve onu bekledim yanıma geldiğinde ayakları yeniden birbirine dolandı ve yeniden düştü bu kez bir süre dört ayak üzerinde kalıp kustu sonra doğruldu ağzını kolunun yeniyle sildi ve yeniden yürümeye başladı.

Yoksa general kendini tam o saatte mi öldürmüştü? Oysaki bir arabası, bir şoförü, benzini vardı. Yapması gereken sadece miğferini takmak, eldivenlerini geçirmek ve dışarı çıkmak, bu villanın basamaklı sekisini geçmekti (evinin bir villa olduğunu varsayıyorum: Genelde tugay komutanı mevkiindeki bir tuğgeneralı yerleştirdikleri yer budur, geleneğe göre şatolar tümen komutanlarına ve daha üstlerine ayrılmıştır, çiftlikler ise kurmay olmayan albaylar içindir): Demek ki bir villa, kuşkusuz çimenlikte çiçek açmış bir süs eriği ağacı, beyaza boyanmış bir ana kapısı, yaprakları benekli oküba çiçeğinden oluşan çitlerin çevirdiği çakıl döşenmiş dönemeçli yürüyüş yolu olan bir villa, içeride de burjuva tarzı bir salon, şömine-nin ya da kuyruklu piyanonun olduğu köşede bu tarzın olmazsa olmazı çobanpüskülü dalları ya da içi doldurulmuş ve –gümüş rengine ya da sonbahar kırmızısına– boyanmış kuşlarla süslemiş bir salon, katları açılıp yayılmış haritalara yer açmak için geriye itilmiş vazo ve aşağı yukarı bir taşra kahvesinde günün bildirisini yorumlayan strateji uzmanlarının

kadar yararlı emirler ve talimatlar bir hafta boyunca buradan (bu villadan) verilmişti: Yapması gereken demek ki sadece bu basamaklı sekiyi inmek, flamalı arabasına binmek ve tümgeneralinin ya da korgeneralinin karargâhına kadar durmadan gaza basmak ve oraya varınca da diğerlerine olduğu gibi kendisine de yeni bir komutanlık verilsin diye bekleme odasında yeterince uzun süre beklemek. Ama bunun yerine, subayları ikinci arabaya yerleştirildiği zaman, motorlar da çalıştırılmışken, üç ya da dört posta erinin motosikletleri pat pat ederken, flamalı araba kapısı açık beklerken, o beynini patlattı. Üstelik de motorların ve arabaların gürültüsü içinde hiç kimse bunu işitmedi bile. Belki de bu onursuzluk bile değildi, yetersizliğin ani bir biçimde ortaya çıkması değildi (en nihayetinde belki de tamamıyla budala değildi –nasıl bilebiliriz ki?– belki de onun verdiği emirlerin aptalca olmadığını, hatta en iyi emirler, en işe yarar, hatta en yaratıcı emirler olduğunu tahayyül etmek yasak değildir –ama bu emirlerin hiçbirisi gitmesi gereken yere ulaşmadığına göre bir kez daha nasıl bilebiliriz?): Muhtemelen bu başka bir şeydi: Bir tür boşluk bir tür delik. Dibi olmayan. Mutlak. Orada artık hiçbir şeyin anlamı, varlık nedeni yoktu – yoksa niçin çıkarsın giysilerini, böyle çıplak, soğuğa duyarsız, kuşkusuz ürkütücü derecede sakın, ürkütücü derecede akli başında kalsın, bir sandalyenin üzerine özenle redingotu, pantolonu yerleştirip önüne çizmeleri koymakta hepsini şu şapkaıyla, bir demet havai fişeğe benzeyen şu saçma sapan başlıkla taçlandırmakta (bu giysilere adeta çöpmüş ya da patlayıcı maddeymiş gibi bir tür tiksintiyle ve bitimsiz tedbirlerle dokunarak elinde evirip çevirmişti) adeta bu giysiler hayali ve gerçekte var olmamış bir kişiyi giydirmişler, ayaklarına geçmişler, başını süslemişlerdi, adam onlara aynı sert, buz gibi, ürkütücü gözle bakıyordu bir yandan da tir tir titremeye devam ediyordu, soğukkanlıydı ve ortaya çıkan

etkiyi değerlendirmek için geri çekildi ve sonunda herhalde elinin tersiyle sandalyeyi devirdi zira gravürde sandalye yerdydi giysiler de ...”

Blum de: “Gravür mü? Öyleyse gerçekten de bir gravür vardı! Sen bana demiştin ki...”

Georges da: “Hayır canım. Gravür falan yok. Nereden çıkardın bunu?” Ayrıca bu savaşı, bu yenilgiyi, bu bozgunu temsil eden bir resim de yoktu –en azından o hiç böyle bir şey görmemişti– kuşkusuz ulusların felaketlerin hatırasını sürdürmeyi sevmemelerinden ileri geliyordu bu; bu savaşa ait bir tek resim vardı, bu resim Belediye Konağının büyük salonunu süslüyordu ve seferin başarılı safhasını yansıtıyordu: Ama bu zafer ancak bir yıl sonra gerçekleşmişti ve yaklaşık yüzyıl sonra devletin resmi bir ressamı onu temsil etmekle görevlendirilmişti, ressam sinema figüranlarına benzeyen hırpani askerlerin başına alegorik bir şahsiyet geçirmişti: Göğüslerinden birini açıkta bırakan beyaz elbise giymiş, başında devrimcilerin kızıl bonesi, elinde bir kılıç olan ve ağzını büyükçe açmış, güneşli bir günün sarı ışığında görkemli ve mavimsi tül tül çapraz bantların ortasında ayakta duran bir kadın, siperlerde devrilmiş içi toprak dolu setler ve ön planda perspektiften görünen bir ölünün buruşmuş ve aptalca bir ifade taşıyan yüzü, sırt üstü yatmış, bir bacağı yarım bükülmüş, kolları çaprazlanmış ve başı aşağıya düşmüş, yuvalarından fırlamış gözleriyle bakan, yüz hatları sonsuza dek değişmeyecek bir hoşnutsuzluk ifadesinde yamulmuş bir ölü, daha sonra gelen seçmen kuşakları daha sonra gelen politikacı kuşaklarının attıkları nutukları dinlemekte, bu zafer bu politikacılara üç renkli bayrakla sarılı kürsüde nutuk atma hakkı verirken – dinleyicilere de onların nutuk atmalarını dinleme hakkı vermekte.

“Ama önce yenilgiyle başlamışlardı,” dedi Georges, “İspanyollar onları Reixach’ın komuta ettiğı bu savaşta yendiler

ve o zaman da Pireneler'den inen bütün yollardan geri çekilmek zorunda kaldılar yani öyle sanıyorum ki bozuk yollardan. Ama düzenli yollar ya da bozuk yollar, sonuçta hep aynı şey: ölümlerle silme dolu çukurlar, çatlamış atlar, yanmış kamyonlar ve terk edilmiş topraklar..." (Bu kez bir pazar günüydü ve her ikisi de oturmuştu, o ve Blum, sönük Sakson güneşi altında ısınmaya çalışmaktaydılar, üstlerinde hâlâ Polonyalı ya da Çek askerlerin gülünç kaputları vardı, sırtlarını kulübelerinin tahta bölme duvarına dayamışlar, ikisi sırayla elden ele geçirdikleri aynı sigaradan bir nefes çekiyorlar, ciğerlerinin içinde dumanı olabildiğince uzun süre tutmaya çalışarak içlerine daha iyi çekebilmek için dumanı yavaşça burun deliklerinden geriye atıyorlardı, her taraflarını saran bitlerin üstlerinde kaynaşmasını hissediyor ama umursamıyorlardı, bu onlarca grimsi bitin ilkinin bir gün dehşetle fark ettiler üzerlerinde, daha sonrakileri de umutsuzca kovaladılar, sonunda da onları öldürmekten vazgeçip sürekli bir tiksintiyle, sürekli bir güçsüzlükle ve sürekli bir bozulmayla üstlerinde koşturmalarına izin verdiler, kavga etmekte olan Oranlıların bağışmaları pencereden onlara kadar uzanıyordu, Georges parmaklarının uçlarını yakan izmaritin son yarım santimetresinden alabildiğini son bir kez daha çeker, onu atar, daha doğrusu işaret parmağıyla vurup onu dudaklarından düşürür (zira bundan sonra onu kavrayacak kadar bile bir şey kalmıyordu geriye) sonra ayağa kalkar, uyuşan bacaklarını açar, sırtını güneşe döner, yeniden kıvırdığı kollarını pencerenin kenarına dayar, çenesi kollarının ön kısmı üzerinde orada durup onlara bakar, yağ lekeli masanın etrafında, ellerinde kirli yağlı kartlarla, ne düşündüğü anlaşılmaz ve sert yüzleriyle gergin, acımasız oyuncular bu soğuk, sabırlı ve dikkatli tutku tarafından kemirilmişler, bu tutku onları içine kondukları bir tür kafes içinde korumaya almıştı (bir yüzücünün yağmurdan korunmaya

alınması gibi) onları Őu serseri yatađının zalim ve sert dųnyasında, mųrekkepbalıđının etrafa mųrekkep yayması gibi bu oyuncuların da ųrettikleri Őu bireysel risk ve Őiddet aylasından korumaya almıŐtı: Oyunun yųneticisi, kumarhanenin bir anlamda iŐletmecisiydi, bu kumarhanede bir saatten diđerine servetler kazanılır ve kaybedilirdi, kampın sefil markalarıyla oynanan servetler el deđiŐtirirdi (markası kalmayanlar için tųtųnle oynanırdı, tųtųnų kalmayanlar içinse ekmek tayınlarıyla, ekmek tayınlı kalmayanlar içinse bir sonraki gųnųn ekmek tayınlı ve bazen de daha sonraki gųnųn tayınlı – ųrneđin bir Annabalı (İtalyan) kumar oynadı ve dųrt gųnlųk tayınlı kaybetti ve ertesi gųnden itibaren her akŐam tam zamanında kara ekmek ve yanmıŐ margarinden oluŐan tayınlı bankere teslim etmeye geldi, aralarında en kųųk bir sųz bile olmadı, sadece ekmeđi alan kiŐi tarafından, ekmeđi kendi tayınlı katarken bir kabul ediŐ, belli belirsiz bir baŐ hareketi, diđerini gųrmųŐ gibi bile deđildi ve ųųncų gųn, İtalyan bayıldı ve kendisine verilen ekmek ve margarın tayınlı ųtekinin –her zamanki gibi yųzųne bile bakmadan– aldıđını yeniden gųrųp fark ettiđinde ve “Bunu istiyor musun?” diyerek ona uzattıđında “Hayır” dedi, ųteki ekmek ve margarini ıkınına koydu ve ertesi gųn de (oyunu kaybeden) tayınlı yine getirdi (bu dųrdųncų ve son seferdi ve gųn içinde çalıŐırken, bir kez daha bayılmıŐtı) ųteki ise ona daha ųnceki seferlerden daha fazla bakmamıŐtı, tayınlı aldı, hiçbir Őey sųylemeden ıkınına koydu ve bu sahneye tanık olanlardan biri Őu tųrden bir Őey sųyledi: “Pislik” ve o (banker) kımıldamadı, yemeđe devam etti, sođuk, ųlų bakıŐı az ųnce konuŐan adamın tamamıyla ifadeden yoksun, buz gibi yųzųne kondu bir an, sonra dųndų, iki ya da ų herif sendeleyeyen İtalyan’ı yatađına yatırmaya çalıŐırken onun çenesi hųlų iđnemekteydi) oyunun yųneticisi, demek ki, iŐletmeci –ya da banker– bir Maltalıydı (ya da Valanslı ya da

Sicilyalı: Bir karışım, limanların, aşağı mahallelerin ve bu denizdeki adaların soyu sopu belli olmayan ve sentetik ürünlerinden biriydi; bu deniz de eski bir bataklık, antik bir rahim, her türlü pazarlığın, her türlü düşüncenin ve her türlü hilenin kökenindeki çukurdu) yırtıcı kuşlanınkine benzeyen bir kafası, sürüngenlerinkini andıran küçük ölü gözleri, zayıf kara kuru, ifadesiz ve yaşını belli etmeyen bir suratı vardı, diğerleri gibi ne olduğu pek de anlaşılmayan bir askeri üniforma giymişti ama adamın buraya ne yapmaya geldiğini soruyordu insan kendine (yani bu savaşta, yani bir orduda ne yapmaya gelmişti, yani böyle berbat bir suratı (muhtemelen de sabıkası) olan bu herifi niçin askere çağırmışlar, silah altına almışlardı, görünen o ki bu herif karşısına çıkan ilk fırsatta taburun ya da alayın veznedarlığını yapan subayı ya da astsubayı sırtından vurur ve sonra da kasayı alıp kaçardı sadece, başka da hiçbir işe yaramazdı, bir ihtimal yurttaşlık verilmiş, silah altına alınmış, üstüne bir üniforma giydirilip eline de bir silah değil de –bu yine de şuursuzluk olurdu– bir askeri defter tutuşturulmuşsa eğer bu sadece ve sadece şu ihtimali öngörerek olmuştur –madem ki bir orduda her şeye ihtiyaç vardır– o zaman tutukluların kaldığı bu barakada kumarhane işletmecisi görevini görecek birine de ihtiyaç olacaktır); herifin karşısında dingin, heybetli, şişman bir Yahudi vardı (yağlı değil de sadece şişman ve kuşkusuz tüm kampın tek tutuklusu –ama nasıl oluyor da, ilk iki ayında, diğerleri gibi, hiçbir koli almasa da– buraya geldiğinden beri yağlarından bir dirhem bile kaybetmemişti?) adam Cezayir’de pezevenk gibi bir şeydi ve üstündeki gülünç savaşçı kıyafeti, gülünç sarı kaput, biçimsiz asker başlığı, papaya ya da krala özgü bir elbiseye ve altın bir taca benziyordu ve adam sürekli olarak bir krala, papaya ait bir taht üzerinde oturuyor gibiydi ve korkusuzdu etrafında onun sigarasını yakmak için birbiriyle itişen bir sürü küçük cılız ser-

seri vardı ve adam onları görmüyor gibiydi yine de daha yeni başlamış olduğu –Georges bunu görmüştü– karavanasını alıp onların arasında en iskeletimsi olana uzatırken sadece şunu söyledi: “Benim karnum aç değil. Al!” ötekinin karşı çıkmalarnı kesip adeta bir emir, bir komut verircesine, bundan fazla da hiçbir şey değil, “Ye!” dedi, bir sigara çekip yakarak –ya da etrafındaki serserilerden birinin yakmasına izin vererek– ve orada, dingin, düşünceli, çökkün, belki de sadece biraz solgun bir şekilde durarak, sigarasından yavaş yavaş duman çekiyordu oysaki aynı anda etrafındakiler ekşi iğrenç kokulu mide bulandırıcı çorbayı sıtmaya tutulmuş gibi yutarcasına içiyorlardı adam kendini bundan mahrum etmiş gibi görünmüyordu bile, üstelik bu adam zayıflamış olmadığı gibi hiç kimse tarafından o ana kadar değil en küçük bir iş yaparken bir iş yapıyormuş gibi bir halde bile görülmemiştir, eline tutuşturulan küreği inşaata kadar sürüklemekte ve oraya vardığında, küreği önünde yere saplayıp sekiz saati küreğe dayanıp kollarını kavuşturulmuş bir biçimde sigara içerek geçirmekte (zira kraliyet döneminden kalma bir imtiyazla bu adam yemek yemekten vazgeçmeye muktedir görüldüğü gibi kuşkusuz hep aynı imtiyaz uyarınca her zaman içecek tütünü bulunmaktaydı) ya da küçümseyici bile olmayan bir şekilde etrafında koşuşturan tutsaklara bakarak geçirmekteydi, üstelik de bu durum asla bir nöbetçi askerin ya da bir ustabaşının ona bir uyarı yapmasına neden olmuyordu, hayatı boyunca bir sinagoga ayak atmamış, Şabatı uygulamamış hatta ne olduğu bile öğrenmemiş olan bu adam, Tevrat’ın ne olduğundan tamamen bihaber, hatta okumayı bile bilmeyen bu adam (Georges bu bilgiye sahipti çünkü –ya bu zaafının etrafında dört dönen küçük haydutlar tarafından bilinmesini istemediğinden ya da bu angarya işi yaptırmak için yabancılara başvurmayı tercih etmiş olduğundan– annesine göndereceği mektupları (karıla-

rına değil: annesine) yazmasını ve gelen cevapları okumasını Blum'den ya da ondan (Georges'tan) istiyordu), Yom Kippur gününde, demek ki Kefaret Günü'nde, yüz binlerce Yahudi'nin katledilip yakıldığı bir ülkenin tam ortasında çalışmamak için kendini hasta ilan etti ve gün boyunca hiçbir şey yapmamakla kalmadı, sinekkaydı bir tıraşla, ne bir şey yedi ne de bir sigaraya dokundu, benzerlerini de (bir zamanlar kralı olmuş olduğu –halen de öyle olduğu– bir halktan kişileri) kendisini taklit etmeye zorlayacak kadar ileri gitti; yani her ikisi, Sicilyalı ile doğrudan Kutsal Kitaptan gelmiş olan kral karşılıklı oturmuşlardı ve etraflarında (ya da içlerinde, yani onlardan yayılan şeyin içinde, inşa ettikleri şu görünmez kafesin daha doğrusu onlar oturup da kartları çıkardıklarında kendiliğinden oluşan kafesin içinde ve adeta görünmez bir elin tıpkı kumarhanelerin ya da derneklerin ayırılmış salonlarının kapısında görüldüğü gibi “Özel Kullanım” diye yazdığı bu kafesin iç duvarlarında) kumar oynayanların başlarının alışılmış şekilde dizilişi, sahtekârların ve keklik gibi avlananların başları, pezevenklerin ya da tezgâhtarların ya da zincirlerini kırmış havalarındaki ve buraya kendilerini yoldurmaya gelmiş olan berber çıraklarının başları, ateşli ve telaşsız yüzler, belli belirsiz kıpırdayan dudaklar, ancak sağ köşesi görünecek kadar kartların her birini kaydırmak için belli belirsiz kıpırdayan eller ve her kâğıt açışın sonunda, hayıflanma ya da haz ifade eden, şu sessiz iç çekiş suratları her türlü ifadeden yoksun oyunculardan değil de izleyicilerden geliyordu ve bu ölü zamanlardan birinde Georges ceplerini karıştırıp içinden çıkardığı pek küçük servetini, küçük kâğıt parçalarından oluşan pek küçük hazinesini alelacele saymaktaydı (yanda bir yerlerde gönül rahatlığıyla küçük çocukları öldüren bir savaş galibinin kendini ödemek zorunda hissettiği ücreti, bunu da alaycı bir şekilde, dalga geçmek için değil de bir ilke, bir yasa, bir tür ahlak uyarınca yap-

makta; bu ahlak edinilmiş ya da öğrenilmiş daha doğrusu kafaya yerleştirilmiş, mantık dışı ve görünüşe bakılırsa karşı çıkılamaz, bir tür kutsal niteliğin izini taşıyan türdendi (ne var ki yüzyıl kadar önce böyle bir ahlaktan tamamıyla habersizdik): Bu ahlaka göre her türlü işin bedeli ödenmeliydi, küçük bir miktarla da olsa mutlaka ödenmeliydi – kendilerini bir hiç uğruna imanını gevretircesine çalıştıran bir savaş galibinin zaten onlara ödediği bir ücret ama bu ödeme her ne kadar bir ilkeye bağlanan sembolik nitelikte olsa da galiba bunu bir tür batıl inançlı sungu gibi yapmak durumunda hissediyordu kendini) Georges kâğıt parçalarından aşağı yukarı üçte ikisini ayırdı, izleyicilerden birine bir işaret yaptı, adam gelip kâğıt parçalarını aldı, Sicilyalıya yaklaştı, onunla konuştu, pencereye geri döndü ve Georges’a iki sigara uzattı; Georges sigaraları yaktı, sonra geri dönerek, sırtı tahta iç bölmeye dayalı bir biçimde kendini aşağıya doğru kaymaya bıraktı ta ki kaba etleri Blum’ün göğsüne değinceye kadar, sonra da yakmış olduğu sigaralardan birini Blum’e uzatarak, Blum de ona şunu dedi: “Deli misin nesin?” Georges da: “Kahretsiz! Ne yani bugün pazar değil mi?” sonra da tam olarak oturdu, sigarasından uzun bir nefes çekti ta aşağıya kadar indiğini, ciğerlerinin içine kadar girdiğini hissedinceye kadar, sonra da bunu mümkün olduğunca yavaş dışarıya vererek şunu söyledi:) “Demek ki oradaydı, o yol üzerinde, acınacak bir halde geri çekilmekteydi, başında şapkası, şu üzerinde kuş tüyleri olan iki köşeli soytarı şapkasıyla, paltosunun bir kanadı omzunun üzerinde Romalılar tarzında kıvrımlarla toplanmıştı, çizmeleri çamurluydu –daha doğrusu toz toprak içindeydi– düşüncelerinin içinde kaybolmuş gibiydi daha doğrusu düşünce yokluğunun içinde, düşünmenin olanaksızlığı, tutarlı iki düşünceyi bir araya getirme, uç uca bağlama olanaksızlığı içinde kaybolmuştu, hayallerinin yıkılışı olduğunu sandığı şeyle karşı kar-

şıyaydı, muhtemelen tam tersi olduğunu aklına bile getirmemişti –ne şanslıydı ki bunun farkına varacak kadar uzun yaşamadı– bir başka deyişle devrimler felaketlerin içinde güçlenir ve sağlamlaşırlar sonunda da bozulurlar ve bir askeri zafer kutsaması içinde yıkılırlar...”

Blum de: “Kitap gibi konuşuyorsun yahu!...”

Georges da başını kaldırır, ona bir an şaşkın, ne yapacağını bilmez halde bakar ve sonunda omuz silkerek şunu dedi: “Doğru. Kusura bakma. Bu kalıtsal bir alışkanlık, bir kusur. Babam benim École Normale’e yeniden dönmemi kesinlikle istedi. Yüzyıllar boyunca süren düşünce geleneğinin bize miras bıraktığı bu muhteşem kültürden hiç değilse biraz yararlanmam onun için kesinlikle önemliydi. Çocuğunun Batı uygarlığının benzersiz ayrıcalıklarından kendine pay almasını bütün gücüyle istiyordu. Okuma yazma bilmeyen köylülerin çocuğu olarak, okumayı öğrenebilmiş olmaktan o kadar büyük bir gurur duyuyordu ki iyi yazarları okuyarak çözülemeyecek bir sorun, özellikle de insanlığın mutluluğu konusunda bir sorun olmadığına samimi bir biçimde inanmıştı. Hatta geçen gün neyseki bize gelen mektupların sınırlı sayıda satır içermesine izin verilmiş olduğu için annemin bu sınırlı mektuplarda uzun uzadıya ifade ettiği can sıkıcı yakınmaları üzerinden kendine beş satır ayırmanın yolunu bile bulmuştu (ve seni temin ederim ki eğer annemi tanısaydın bunun nasıl bir keşif, irade ve dolayısıyla, ne derecede bir coşku, bir altüst oluş ifade ettiğini anlayabilirdin) böylece annemin ağlaşmalarına kendi yakınmalarını ekleyerek bana Leipzig’in ve görünen o ki bir daha yerine konamayacak olan kütüphanesinin bombalanması haberini vererek bu konudaki umutsuzluğunu bildiriyordu ...” (sözünü keser, susar, mektubu cüzdanından çıkarma ihtiyacı duymadan onu görür – bu mektup Sabine tarafından yazılmış ve babasının genelde en altına değişmez

bir şekilde “Seni çok öpüyoruz” diye yazmakla yetindiği mektuplardan Georges’un saklamış olduğu tek mektuptu; bu minicik ve kargacık burgacık yazıda “Baban” yazdığını okuyabilecek tek kişi Georges’tu –, demek ki (yerin az olması nedeniyle ve asgari yerde azami bilgi verebilme arzusuyla daha da sınıksı bir biçimde birbirine yanaştırılmış kargacık burgacık yazıya) yeniden bakar, üniversitelinin narin ve zarif yazısına, sakar telgraf stiline yeniden bakar: “...gördüğün gibi iyi olan haberlerimizi verme işini annene bıraktım... durmadan senin orada olduğunu düşünerek bilerek iyi olabildiği ölçüde tabii ki, bir de insanın sadece evlatlarının bedenlerinde değil yapabileceği, bırakabileceği, vasiyet edebileceği en iyi şeyde de kendi kendini yok etmeye dört elle sarıldığı şu dünyayı düşünürken: Tarih ileride dünyanın en değerli kütüphanesinin geçen gün bombalanmasında insanlığın birkaç dakika içinde kaybettiği yüzyılların mirasını anlatacaktır, tüm bunlar sonsuz bir hüznün yaratıyor, yaşlı baban”, Georges babasını kendisi askere gitmeden önceki gece her ikisinin de içinde bulundukları şu kulübenin yarı karanlığında oturmuş, kalın derisinin içinde büzüşmüş, külçe gibi çökmüş, adeta şekilsiz bir durumda görebiliyordu, aynı anda da dışarıdan traktörün kâh hiddetli kâh boğuk gürültüsü gelmekte, traktörün üzerindeki yarıcı da büyük çayırın otlarını biçmekte, kesilmiş otların içe işleyen ve taze kokusu ılık gün batımında dalgalanmakta, onları sarmakta, yazın bu ayak direyen kokusu, başında kenarları çentik çentik ve delik deşik olmuş ve kara bir hale gibi gözlük camlarında iki kez yansıyan hasır şapkasıyla traktörün üstüne tünemiş olan yarıcının belli belirsiz silueti babasının karanlık ve hüznünlü suratındaki eğimli ve parlak camların üzerinden yavaş yavaş geçmekte, her ikisi yüz yüze, söyleyecek bir şey bulamadan, her ikisi de bu dokunaklı anlayışsızlık içine, onların arasında oluşmuş ve az önce (babasının)

kırmaya çalıştığı bu iletişim olanaksızlığı içine hapsedilmişti, Georges babasının konuşmaya devam eden (herhalde susmamış olmalıydı) ağzını duymakta, sesi ona kadar gelmekteydi, şunu söyledi:) “... ona cevap olarak şunu söyledim ki bu yerine konulamaz kütüphanenin binlerce kitabının içeriği eğer kendisini yıkan bombalama gibi şeyleri engelleyebilecek güçte değilse gerçekten, bu binlerce kitabın ve görünüşte pek de bir işe yaramayan kâğıt parçalarının fosforlu bombalar altında yok olmasının insanlık için ne tür bir kayıp teşkil ettiğini pek de anlayamıyorum. Ardından da, bizim burada Leipzig’deki ünlü kütüphanenin içindekilerden çok daha fazla ihtiyacımız olan kesin değerlerin, olmazsa olmaz nesnelerin ayrıntılı listesi geliyordu: çoraplar, iç donları, yünlü giysiler, sabun, sigara, sosis, çikolata, şeker, konserve, bis...”

Blum de: “Tamam. Anladık. Tamam. Anladık. Biliyoruz. Anladık. Leipzig kütüphanesine çok yazık. Anladık. Tamam. Ama bir kez daha, senin herif, portredeki şu adam, ailenin onuru ve utancı olan adam, şu ilk general ya da şu görev erbabı ya da şu devlet yüksek görevlisi değil miydi ya da senin isteyeceğin şekliyle...”

Georges da: “Evet. Kuşkusuz. Biliyorum. Evet. Belki de olay sadece bu savaş, basit bir yenilgi değildi: Sadece orada gördüğü panik, korkaklık, silahlarını atarak, her zamanki gibi ihanet diye bağırarak, paniklerini haklı göstermek için komutanlarına lanet okuyarak kaçanlar değil, yavaş yavaş silah atışları seyreلمekte, giderek tek tük duyulmakta, arkası kesilmekte, inanç kalmayınca, muharebe de tükenip gün bitiminin bitkinliğinde kendiliğinden ölmekte. Biz bunu gördük, bunu öğrendik: Bu yavaşlamayı, savaştan bu şekilde kademe kademe el çekmeyi. Panayırlardaki piyango çarkıfeleği gibi, metal dilciğin (ya da dar, uzun çubuğun) durdurucu engellerin parlak çemberi üzerinde kısa aralıklarla çıkırdaması

adeta çözülmekte, tek bir sürekli metalik gürültü oluşturan tıkırtılar birbirinden ayrılmakta, bölünmekte, seyrelmekte, en sonunda varılan hıza bakılırsa artık muharebenin devam etmiyor gibi görüldüğü şu son saatlerde, yavaşlamakta, yeniden başlamakta, sönmekte, saçma ve tutarsız sıçrayışlarla bir kez daha alevlenip sonra yeniden çökmekte diğer yanda kuşların yeniden şakıdığını duymaya başlıyoruz, aslında nasıl ki rüzgâr ağaçların dallarını sallamayı bırakmadıysa, bulutlar gökyüzünde süzülmeyi kesmediyse, kuşların da şakımayı hiç bırakmadığını fark ediyoruz, –şurda burda birkaç silah atışı daha, şu anda, gecenin dinginliğinde tuhaf, saçma geliyor insana, birliğin arkasını kollayan askerlerle ve onları kovalayanlar arasında birkaç gecikmeli çarpışma, onları kovalayanlar kuşkusuz tam anlamıyla İspanyol birlikleri değillerdi (yani düzenli, kraliyete bağlı birlikler değillerdi, yani çok büyük olasılıkla İspanyollardan değil de paralı askerlerden ya da İrlandalı ya da İsviçreli paralı savaşçılardan oluşan birliklerdi ve bunlar ya bir çocuk prens tarafından ya da mumyalanmış firavun kafalı, elleri buruş buruş ve üzeri çillerle kaplı yaşlı bir general tarafından yönetilmekteydiler, her ikisi de (çocuk ya da yaşlı mumya) eşit derecede altınla, ödülleri ve elmas nişanlarla kaplıydı, tertemiz beyaz üniformalarıyla, boyuna takılan nişanın gök mavisi harelî geniş kurdeleleriyle, yüzük dolu parmaklarıyla içinde bir ermişi saklayan çerçeveye ya da Meryem Ana heykellerine benziyorlardı, çocuk prens bir tepenin zirvesinde demirkıratının üzerine binmiş pek de kulanmasını bilmediği bir gözlükle ovada geri çekilmekte olan son düşman birliklerini görmeye çalışıyordu, buruş kırış yaşlı mumya otomobiline oturmuş ve daha o andan itibaren, subaylarının ona bulacağı konuşlanma yerini, çiftliği, akşam yemeğini, yatağı –ve belki de küçük kızı– merak etmekte, ama zafer kazanmış her ordunun etrafında, önünde ve arkasında

yaratmış göründüğü şu karanlık ve gizemli müttefikler tarafından (şuradan buradan gelen silah sesleriyle) çekilmiş olur, bu müttefikler kuşkusuz köylüler ya da kaçakçılar ya da eski kısa tüfeklerle ve üstünkörü onarılmış tabancalarla silahlanmış bu mevkiideki veya çevredeki büyük yol hırsızlarıydı, boynunda bir dizi madalya ve adak nesnesi, başı, gagası ve pençeleri adeta ataları Kalabriyalı ya da Sicilyalı olan şu pek saygıdeğer beyefendiye benzer tipler, asker kılığına girmiş o herif ise arkadaki poker masasını yönetmekte, yaklaşık dört günlük yevmiyemiz karşılığında iki adet sigara satışı yapmakta ve de (köylüler ve kaçakçılar) gömleklerinin altından kir pas içindeki eski bir haçı çıkarıp öptükten sonra bir meşe ağacının ya da sık ağaçlık bölgenin ardındaki bir yaralının ya da ilerleyen birliğin gerisinde kalan bir askerin üzerine eski tabancasını dayayarak boşaltmakta, bunu bir tür kutsal hidetle, iyiliksever ve öldürücü bir öfkeyle yapmakta, tam silahlarını ateşledikleri anda da şöyle bağırırmaktalar: “Al, pis herif, bunu zıkkımlan!” ve o (De Reixach) ise görünüşte (silah seslerine, kuşların şakırdamalarına, batmakta olan güneşe) sağır ve kör, tasalı, akli başka yerde, kendini atının yönlendirmesine bırakmış, dizginleri gevşetmiş, halihazırda biliş ya da duyuş düzleminde –ya da duyumsuzlukta– başka bir duruma, başka bir safhaya ulaşmış ya da girmiş haldeydi ve bir an geldi ki bir herif, ne başında şapkası, ne üniforma armaları ne de silahı olan bir asker bir yerden (bir evin köşesinden, bir çitin ardından, büzüşüp içine saklandığı çukurdan) çıkıp koşarak onun yanına geldi “Beni de götürün, komutanım, beni de götürün, bırakın sizinle geleyim” diye bağırdı, komutan ona bakmadı bile ya da belki de baktı ama bir çakıltaşına, bir nesneye bakarcasına ve hemen ardından başını çevirerek ve sohbet tonundan biraz daha yüksek bir sesle: “Beni rahat bırakın” dedi, asker ise komutanın çizmesinin hizasında koşmaya

devam etti –ya da daha doğrusu kısa adımlarla tırıs gitmeye devam etti ve kuşkusuz buna pek de ihtiyacı yoktu, atla aynı hızda gitmek için biraz adımlarını açması yeterli olurdu ama muhtemelen koşma düşüncesi ondaki kaçma, kurtulma arzusuna kendiliğinden cevap veren şeydi–, nefes nefese, ilahi söylercesine: “Beni de götürün alayımı kaybettim beni de götürün komutanım artık alayım yok beni de götürün bırakın sizinle geleyim...” komutan ise şimdi artık cevap bile vermiyordu, kuşkusuz onu artık ne görüyor ne de duyuyordu, sırtını dönmüş, tepeden bakan bir sessizliğin içinde etrafına duvarlar çekmişti, belki de bu sessizlikte daha şimdiden aynı hiyerarşide yer aldığı bütün ölmüş soylu atalarıyla konuşmaktaydı, bütün bu De Reixach’lar ki ...”

Blum de: “Ama sen ne ...”

Georges da: “Hayır, bak: herif koşmayı bıraktı ve bize doğru geldi ya da daha doğrusu, başı havada, aşağı yukarı De Reixach’ın dizi hizasında küçük bir köpek gibi koşmayı durdurdu sadece, yolun ortasına dikildi ve onun olduğu yere varmamızı bekledi, o zaman da şunu söyledi: “Bırakın atın üstüne bineyim,” yanında götürdüğü, koşum takımı hurdadan yapılmış bu atı dizgininden tutan Iglésia da ona De Reixach’tan daha fazla cevap vermedi, onu daha fazla fark etmiş gibi de değildi, o zaman da ben şunu söyledim: “Görüyor-sun ki atın eyeri yok, tırıs gidersek üstünde duramazsın,” ama adam şu anda artık bizim yanımızdaydı, yeniden koşmaya ya da daha doğrusu kısa adımlarla tırıs gitmeye başlamıştı, bu kesintili, zıplamalı yürüyüşle ilerlemekte, her seferinde sanki bir sonraki adımda yere yığılacakmış gibi kafası sarsılmakta, gözleri bana bakarken adam durmadan aynı tekdüze, ölü, yalvaran tonda hep aynı şeyi yinelemekte: “Bırakın bineyim bırakın bineyim lütfen bırakın bineyim,” ben de en sonunda şunu dedim: “Tamam ya, bin istiyorsan!” ve aslında, o kadar

yere yığılacakmış gibi bir hali vardı ki asla bunu başarabileceğini düşünmezdim ama daha ben konuşur konuşmaz adam kendinden geçmiş bir durumda, büyük bir gayretle koşum takımına asılıp esaslı bir sıçramayla kendini kaldırmıştı bile ve sonunda başardı, atın üstüne çıktı, doğruldu, o zaman sanki sırtında gözleri varmış gibi De Reixach geri döndü, oysa o anda önündekini bile görmüyor gibiydi, bağırdı: “Ne halt ediyorsunuz orada? Size defolup gidin dedim. Sizin bu atın üstüne çıkmanıza ve beni izlemenize kim izin verdi?” herif yeniden inlemeye başladı, “Bırakın sizinle geleyim Alayımı kaybettim, beni yakalayacaklar bırakın...” diyerek yakınmalarını tekrarladı, komutan da: “Attan hemen inin ve defolup gidin!” sonra herifi atın üstünde göremedim, bindiğinden daha hızlı bir şekilde yere kaymıştı, geri döndüğümde de onu yolun kenarında dikilmiş gördüm, sefil, yalnız, çaresizdi, biz uzaklaşırken ardımızdan bakıyordu ve bir süre sonra Iglésia “Casustu o!” dedi, ben de “Kim?” diye sordum, Iglésia da: “O herif işte. Görmedin mi? Alman askeriydi o” ben de: “Alman askeri mi? Deli misin? Neden Alman askeri olsun?” o da sanki ben bir aptalmışım gibi omuz silkip bana yanıt vermedi, atların adımlarının çıkardığı düzenli tıkırtı devam ediyordu, eyerinin üstünde dimdik duran De Reixach’ın kaskatı sırtı belli belirsiz yalpalıyordu, bir de şu güneş ve suratıma bir maske gibi yapıştığını hissettiğim, beni etrafımdan yalıtın şu yorgunluk, uykusuzluk, ter ve toz katmanı vardı, bir süre sonra Iglésia’nın sesi çok uzaktan güneşin tozuntusunun, ağır havanın içinden bu ince tabakanın ötesinden bana ulaşıyordu: “Söyledim sana Alman askeri o. Fazlasıyla iyi Fransızca konuşuyordu. Ne yani kafasını görmedin mi? Saçlarını? Nasıl da kızıl olduğunu?” dedi, ben de: “Kızıl mı?”, Iglésia da: “Kahretsin, tamamen alık mısın nesin? Artık şunu da yapamayacak durumda mısın ki...”

“Ve işte o zaman bu kurşun yağmuru boşaldı” dedi (orada kadının karşısında duruyordu aynı anda da kadın canı sıkılmış, sabırlı, kibarca bir merakla onu incelemeye devam ediyordu ve bazen de bir şey (korku değil de insanın pusudaymışçasına duyduğu üstü örtülü ve küstah güvensizlik adeta delip geçen, yakalanamaz bir şey, kedilerin kayıtsız bakışı gibi) kaçak, sivri, yıldırım gibi bir şey gözlerinden geçmekte ve geçer geçmez de kaybolmakta, yüzü, şu düzenli, huzurlu, muhteşem ve boş maske hiç değişmemekte, “Heykeller gibi,” diye düşündü adam. “Belki de bu kadın heykelden başka bir şey değildir, mermerden, taştan, bronzdan isteyebileceğimizden daha fazlasını yani ona bakmamıza ve dokunmamıza izin vermesinden başka hiçbir şeyi istememek gerekir bu kadından: Sadece ona bakmaya ve dokunmaya izin versin...” ama adam kımıldamıyordu, “Ama kadın ağlıyordu. Adam kadının ağladığını söyledi” diye düşündü, sonra ona ikisini, kadını ve Iglésia’yı birlikte görüyormuş gibi geldi, kalabalığın hep birden tepinmeleri arasında ayakta duruyorlardı, üzerlerine bahsi kaybedenlerin biletleri dökülmüş daha doğrusu bu biletlerle kirletilmiş çakıl taşlarının gıcirtısı hiç kesilmiyordu ve Iglésia’nın minicik maymun elleri artık hiçbir değer taşımayan kâğıt parçalarını yırtmaktaydı, ikisi de dimdik, kaskatı bir biçimde birbirlerinin karşısında duruyordu: Erkek hayvan derisi rengindeki suratıyla, beyaz pantolonu ve oyuncak bebek çizmeleriyle, kenarları lime lime olmuş ceketinin altından görünen binici ceketinin parlak ve pembe ipek üçgeniyle sersemlemiş, korkutucu ve üzgün görünüyordu, kadın ise şu anda (Blum’un söylediği gibi) hayal edilmiş değildi artık (daha doğrusu savaşın, tutsaklığın, zorla bir yere kapatılmanın sürdüğü uzun aylar boyunca bir at yarışı gününde kısacık bir sürede ve bir tek kez gördüklerinden, Sabine’in gevezeliklerinden ya da (gerçeklik kırıntılarını ifade eden) cümle kırıntılarından,

sabır ve hile yoluyla Iglésia'nın ağzından alınan sırlar ya da daha doğrusu neredeyse tek heceli homurdanmalardan ya da daha da azından; gerçekten var olmamış bir gravürden, yüz elli yıl önce resmedilmiş bir portreden... yola çıkarak kafalarında biçimlendirdikleri gibi) değil de şu anda karşısında kanlı canlı durduğuna göre gerçekten görebildiği gibi zira ona dokunabilecekti (birazdan dokunacaktı): "Bunu yapacağım. Bana vuracak, beni kapının önüne koyduracak, ama yine de yapacağım..." diye düşündü, kadın ise adamın yüzüne dikkatle bakmaya devam etti adeta ona bir cam tabaka ardından bakıyor gibiydi, adeta saydam ama bir o kadar sert bir bölmenin diğer yanında bulunuyordu; görünüşte bir o kadar görünmez olan bu bölmeyi aşmak camı aşmak kadar olanaksızdı, adam orada olduğundan beri kadın bu bölmenin ardında güvendeniydi daha doğrusu ona zarar verilmesi mümkün değildi bir yandan da kadın ilave bir engel koyma işini dudaklarına bırakıyordu (kendisine değil de sadece dudaklarına yani şu sivri ya da daha doğrusu bilenmiş, kurnazca ve yıldırım gibi çarpan şeye –kadının kendisi belki de bundan habersizdi– alelacele hareket eden, sakın ve kayıtsız bakışı şimşeklerle delip geçen şeye); ilave engel kayıtsız sözcüklerden, kayıtsız ifadelerden oluşmaktaydı (kadın şöyle konuşmaktaydı: "Demek ki siz birlikteydiniz... yani demek istiyorum ki: Aynı alayda yer alıyordunuz, yani demek istiyorum ki aynı süvari birliğinde..." sözünü bitirmedi, (bir tür rahatsızlık ya da mahcubiyetle – ya da sadece tembellikten) adamın da sonuçta mektubuna yazmamaya karar verdiği adı (ya da iki adı) telaffuz etmedi; sanki adam da aynı sıkıntıyı, aynı olanaksızlığı hissetmişti de mektupta sadece alayın ve süvari birliğinin numarasını anmıştı) ve bir an adam kadının güldüğünü ve şunu söylediğini işitti: "Sanıyorum ki uzaktan akrabayız, evlilik yoluyla kuzen gibi bir şey değil mi?...", ötekinin (De Reixach'ın) buz gibi soğuk

bir kış sabahında söylemiş olduğuyla neredeyse sözcüğü sözcüğüne aynı sözleri kadının altı yıl sonra söylediğini işitti, De Reixach bunları söylediğinde arkasından yalaktan geri dönen atların bulanık ve kırmızımtırak lekeleri birbiri ardından geçiyordu atlar su içebilsin diye yalaktaki buzu kırmak gerekmişti oysa şimdi mevsimlerden yazdı – her şey bittikten sonraki ilk değil ikinci yazdı yani her şey kapandıktan, yaraların kabuk tutmasından sonraki daha doğrusu (kabuk tutmasından sonraki de değil zira daha şimdiden olup bitenden görünen hiçbir iz kalmamıştı) her şeyin ince ayarla düzeltilmesinden, kapanmasından sonraki, bu da o kadar kusursuzca olmuştu ki en küçük bir çatlak bile görmek mümkün değildi, bir çakıltaşının üstüne kapanan suyun yüzeyi gibi, bir an kırık kırık, paramparça, üzerinde gökyüzünün ve ağaçların birbirine karıştığı (yani gökyüzünün, ağaçların değil de mavinin, yeşilin, siyahın birbirine bulaştığı su birikintilerinden oluşan) tutarsız bir yığın parça ve kırıntıya bölünmüş olarak yansıyan manzara yeniden oluşmakta, mavi, yeşil, siyah yeniden bir araya gelmekte, adeta donmakta, tehlikeli yılanlar gibi kıvrım kıvrım bir düzen almakta, sonra hareketsizleşmekte, sonrasında da artık hiçbir şey yokken bir yandan da parlak, aldatıcı, duru ve gizemli yüzeyin üzerinde ağaç dallarının, gökyüzünün, dingin ve yavaş yavaş ilerleyen bulutların huzur verici bolluğu şekillenmekte, artık bu cilalı ve içine girilemez yüzeyden başka hiçbir şey yokken (Georges) şunu düşündü: “Öyleyse yeniden buna inanmaya başlayabilir, anlamsız, tumturaklı, uyumlu ve sonsuz güven veren zarif cümlelerin içinde anlamsız, tumturaklı, içi boş şu sözcükleri sıralamaya, zarif bir biçimde onları birbiri ardına düzene koymaya başlayabilir, bu cümleler suyun hareli yüzeyi kadar pürüzsüz, o kadar kaygan, o kadar parlak ve o kadar kırılğandırılar, hareli su ise bir örtü gibi usturuplu bir biçimde...”

Georges şu anda kulübeye kadar bile gitmiyordu artık, ona meydan okumakla, kendisine bakmadan onu gözücüyla süzmekle yetinmekteydi (zira buna ihtiyacı yoktu, bunun için gözlerini kullanmaya ihtiyacı yoktu, görüntünün retinasının üzerine düşmesine ihtiyacı olmadan görebilmekteydi gitgide daha fazla yağla kaplanmış, kendi yükünün altında giderek daha fazla ezilen bedenin devasa kütesini, sadece yağlanmanın etkisiyle değil de onu yavaş yavaş ele geçiren, işgal eden, hapseden, onu bir tür dilsiz sessizliğin, kibirli ve ağır bir hüznün içine kapatan bir şeyin etkisiyle hatları iyice çökmüş yüzünü görebilmekteydi) ona meydan okumuş olduğundan, sonra da gözücüyla baktığından sahne şöyle gelişmekteydi: Georges arazilerle ilgilenmeye karar vermiş olduğunu beyan etmekte ve kendisine bir destek (her ne kadar Georges onu duymuyormuş gibi yapsa da, her ikisiyle de konuşuyormuş gibi bir tavır takınsa da, buna rağmen aşikâr biçimde sadece annesine dönük olarak ve aşikâr biçimde babasına sırtını dönmüş olarak babasına hitap etmekte ve aşikâr bir biçimde annesini ya da onun söyleyebileceğini dikkate almamaktaydı) demek ki kendisine destek Sabine'in gürültülü, terbiyeden uzak, anaç rızasından gelmekteydi ve başka da hiçbir şey yoktu, yani ne bir sözcük ne bir gözlem ne bir pişmanlık, hep kımultısız, sessiz duran ağır et yığını, gevşemiş ve yıpranmış organlardan oluşan ağır ve hüznü veren kütle, bu kütlenin içinde daha doğrusu altında Georges'un bir parçası gibi olan bir şey duruyordu, o derecede ki tamamıyla kısırtısız olmasına karşın, tamamıyla görünür bir tepkiden yoksun olmasına karşın Georges kusursuz bir biçimde ve Sabine'in insanı sağır eden boşboğazlığından daha güçlü bir şekilde, bir çatırtı gibi, patlamakta olan gizli ve narin bir organın belli belirsiz gürültüsü gibi bir şey algıladı, bundan sonra da başka hiçbir şey yoktu, sabahtan akşama kadar traktör kullandığı uzun ve boş

günlerin akşamında, Georges kirli iş tulumu içinde kirli değil de adeta içine toprak ve kararmış makine yağı dolmuş elleriyle masaya oturmaya geldiğinde sessizliğin şu zırhından başka hiçbir şey yoktu; traktör sürerken Georges yavaş yavaş oluşan saban izlerini takip etmekte, her gidiş ve dönüşte önce gerilen, incelip uzayan gölgesinin yavaşça biçim değiştirmesine bakmaktaydı aynı zamanda da gölgesi bir saatin akrep ve yelkovanı gibi yavaşça Georges'un etrafında dönmekteydi, gölge kısalıp sıkışıyor yassılaşıyor sonra da büyüyor, yeniden uzuyordu, güneş unutkan ve kayıtsız toprağın üzerine alçaldıkça gölge aşırı büyüyor, sonunda dev gibi oluyordu, şu kahpe dünya ise yeniden zararsız, bildik, aldatıcı bir dünya oluyordu diğer yandan da bazen karmakarışık görüntüler geçiyordu, Blum'un bir deri bir kemik surati, Iglésia, krepleri pişirmekteler ve at üstündeki silik siluet, elini kaldırmakta, kılıcını çekmekte, yavaşça yana düşmekte, gözden kaybolmakta ve kadın, adamın ya da onların hepsinin (ama adamın artık kadından söz edebileceği hiç kimse kalmamıştı ve Sabine de kendisine şunun söylenmiş olduğunu söylemişti: Bu kadın öyle bir şekilde davranmıştı ki insanlar –yani Sabine'in kendisini içine dahil ettiği bu ortama ya da bu kasta dahil olan ya da Sabine'in kendilerini dahil olmaya layık gördüğü kadınlar ve erkekler topluluğu– artık onu aralarına almıyordu) demek ki onlar (yani o, Blum – daha doğrusu hayalgüçleri, daha doğrusu bedenleri, organları, kadından mahrum edilmiş genç tenleri) kadını şöyle somutlaştırmışlardı: Bir akşamüstü güneşin arkasından vurduğu yerde ayakta durmuştu, İngiliz şekeri tonundaki kırmızı elbisesinin içindeydi (ama belki de bunu da uydurmuştu, yani elbisenin rengini, şu yakıcı kırmızı rengi, belki de zihninin değil de sadece dudaklarının, ağzının düşündüğü bir şeydi bu, belki kızın adı yüzündendi zira "Corinne" belki de "mercan kırmızısı"nı düşündürüyordu?...) bu

kırmızı elbise, üzerinde atların koşturduğu otların yeşil elma rengi üzerinde belirgin bir biçimde seçiliyordu; adam kadını sık sık oyun kartları üzerine resmedilmiş şu kraliçelerden biri gibi de görüyordu, o kartlardan birini şu anda yavaşça elinin altından kaydırmaktaydı bir yandan da yüzüne kayıtsız bir ifade takınıyordu (şunu düşünmekteydi: “hiç değilse savaşta bir şey öğrendim. Yani boşu boşuna savaşa gelmiş olmayacağım. En azından poker oynamayı öğrenmiş olacağım...” zira şimdi oynuyordu, akşamları hayvan pazarının yanına kurulmuş barın arka salonuna geçip (oraya olduğu gibi gidiyordu, babasının masasında akşam yemeği yemeye gittiği gibi, yani iş tulumu içinde ve içine toprak ve kararmış makine yağı dolmuş temizlenemeyecek kadar kirli elleriyle) orada kendisi gibi kayıtsız suratlı, kısa, belirgin el hareketleriyle büyük oynayan üç ya da dört herifle buluşuyordu, (oyun oynarken yaptıkları gibi sessizce, hızlı bir biçimde ve görünüşe bakılırsa keyif almadan) en pahalı şampanya şişelerini boşaltıyorlardı diğer yandan da her birinin sırayla yatmış olduğu iki ya da üç kız esneyerek ve lime lime olmuş divanların üzerinde birbirlerine yüzüklerini göstererek onları bekliyordu): Yalnızca basit bir karton parçası, demek ki, lal rengi giyinmiş, adeta bir aynada birbirlerine bakıyormuşçasına bakışumlu bir biçimde ikiye bölünmüş, yarısı kırmızı yarısı yeşil, üzerinde ağır ve alışılmış süslemeler, (gül, kraliyet asası, kürk şal gibi) alışılmış ve uzlaşımsal simgeler taşıyan elbiselerin içindeki şu gizemli kraliçelerden biri: Kâğıdın beyaz zemini üzerine karakalemle çizilmiş, tıpkı kaderin yüzü gibi, ne düşündüğü anlaşılmaz, ifadeden yoksun ve karşı konulamaz bir yüzden ne daha fazla derinliği ne daha fazla gerçekliği ne de daha fazla varlığı olan bir şey; sonra –kumarbazlardan birinden– kadının yeniden evlendiğini ve Toulouse’da oturduğunu öğrendi, şimdi de kendisini kadından ayıran şey şu camdan başkası değildi, ka-

dın camın ardından ona bakıyor, onunla konuşuyor, sözcükler, sözler telaffuz ediyordu, ancak o (muhtemelen kadın da) bunları dinlemiyor, bir akvaryum camının ardında duruyormuş gibi adam kadına bakmakta, hep düşünmekte: “Bunu yapacağım. Kadın bana vuracak, birini çağıracak ve beni kapıya koyduracak ama yine de bunu yapacağım...” ve kadın – yani teni– belli belirsiz kımıldayarak, yani nefes alarak, yani sırasıyla gevşeyip kasılarak, sanki hava vücuduna ağzından, ciğerlerinden değil de bütün derisinden giriyordu, sanki kadının süngerimsi bir maddeden yapılmıştı, ama şu yarı bitki yarı hayvan türündeki çiçekler, berrak suyun içinde hafifçe kıpırdanan, nefes alan deniz canlıları gibi, madreporlar gibi gevşeyip kasılan görünmez bir tohumdan, adam ise hâlâ dinlemiyordu, dinliyormuş gibi yapma zahmetine bile katlanmıyordu, kadına bakıyordu, oysa kadın yeniden gülmeye çalışıyordu, sanki adam bir hayalet, bir hortlakmışçasına, ihtiyatlı bir biçimde, merak, güvensizlik, belki de kaygıyla karışık bir biçimde, gülüşünün ardından adamı gözlemliyordu, kadının arkasındaki aynanın gök yeşili derinliğinde adam yanık suratıyla, aılıktan bir deri bir kemik kalmış köpek haliyle kendini görmekte, düşünmekteydi: “Evvet! Aşağı yukarı buna benziyor olmalıyım. Isırmak arzusunda ...” kadın ise hep saçmasapan bir şeyler söylemekte: Ne kadar da esmerleşmişsiniz. Denizden mi geliyorsunuz? adam da: Ne? kadın da: Güneşten ne kadar da yanmışsınız, adam da: Deniz mi? Nede... Ah! Toprakla uğraşıyorum biliyorsunuz Bütün gün üstündeyim trakt..., sonra kendi eli gözüne çarptığında, görüş alanına girdiğinde, yani elini suya daldırmış gibi, elinin ilerlemesine, kendisinden uzaklaşmasına bir tür şaşkınlıkla, hayretle bakarak (görüş alanındaki ışının bir sıvının yüzeyinden geçtiği zaman yarattığı hafif sapma etkisiyle, adeta eli kendisinden ayrılıyor, kolundan kopuyordu): İnce uzun parmaklı kara kuru

elinden sekiz yıl boyunca dirgen saplarına, küreklere, kazmalara, toprağa, yanmış makine yağına rağmen bir köylü eli yaratmayı başaramamıştı, eli umutsuzca ince uzun kalmıştı, bu da Sabine'e sevgi ve gururla onun piyanist elleri olduğunu, müzikle uğraşmış olması gerektiğini, bu konuda bir yeteneği, biricik bir şansı kesinlikle boşa harcamış olduğunu söyletiyordu (ama Georges omuz silkme zahmetine bile katlanmıyordu şimdi) Sabine'in sesini, görüntüsünü kovalayıp bir yandan da büyülenmişçesine artık neredeyse kendisine yabancılaşmış eline, yani ağaçlar, gökyüzü, mavi, yeşil kadar bu yabancı, parıldayan ve inanılmaz dünyanın bir parçası olan eline bakıyordu, kadın da (Corinne de) bu dünyada ağır parfümüne, sesine rağmen gerçekdışı ve inanılmazdı, gitgide daha hızlı nefes alıyor, göğsü, memeleri çırpınan şu kuşların gırtlakları gibi yükselip alçalıyor, hava (ya da kan) hızlı vuruşlarla hücum ediyordu diğer yandan da sesi daha da telaşlanıp, belki de yarım ton yükselirken, şunu söyledi: Sizi gördüğüme memnun oldum Şimdi çıkmam gerek Herhalde epeyce geç oldu sanıyorum Gereken şu ki ..., ama yerinden kıpırdamakta, el şu anda adamdan haddinden fazla uzakta (tıpkı sinemada projeksiyon odasının yakınındaki balkonda oturanların kolunu sallayıp ellerini, iyice açtıkları beş parmaklarını ışık demetinin önüne koyarak göz kırpan ulaşılmaz düşe erişmek, sahip olmak için devasa ve hareketli gölgelerini ekrana düşürerek yaptıkları gibi) el şimdi tamamıyla ayrılmıştı öyle ki adam ele (omzun biraz altındaki çıplak kolun üst kısmına) dokunduğunda aslında ona dokunmuyormuş gibi tuhaf bir hissiyata kapıldı, adeta elimize bir kuş aldığımızda olduğu gibi: Görünen kütleyle gerçek ağırlığı arasındaki farkın, kuş teleklerinin, yumuşak tüylerinin inanılmaz hafifliğinin, inanılmaz narınlığının yarattığı bu şaşkınlık, bu hayret, kadın da şunu söyledi: Ama ne... siz ne... ne cümlesini bitirebiliyor ne

de kımıldayabiliyordu, sadece daha hızlı nefes alabiliyor, neredeyse soluğu tıkanmış gibiydi bir yandan da yüzünde ürk-müşlük, güçsüzlük ifadesiyle gözünü ayırmadan adama bakmaya devam ediyordu ve adamın avuç içiyle kolun ipek gibi teni arasına, sigara kâğıdından daha kalın olmayan bir şey, ama bir şey araya girmekte, yani dokunma hissiyatı hafifçe geriden gelmekte tıpkı soğuktan uyuşmuş parmaklar bir nesnenin üstüne konduğunda onu adeta ince bir zarın, bir tür duyumsuzluk kabuğunun ötesinden algıladığında olduğu gibi ve her ikisi de (Corinne ve adam) hiç kıpırdamaksızın birbirlerini tepeden tırnağa süzmekte, sonra el kolun üzerine kaplanmakta, sıkmakta, işte o zaman adam gözlerini kapayabilirdi, kadının çiçek kokusunu içine çekebilirdi, onun nefes nefese kalışını, dudaklarından giren ve çabucak dışarı çıkan havayı duyabilirdi, sonra kadından iç çekiş gibi, inleme gibi bir ses geldi, şunu dedi: Canımı acıtıyorsunuz, dedi: Bırakın beni Canımı... Bıraksanıza beni... ta ki adam elinin kadının kolunu tüm gücüyle sıktığını fark edene kadar, yine de elini çekmedi sadece kaslarını biraz gevşetti, aynı anda kendisinin titrediğini de fark etti, sürekli, belli belirsiz ve denetlenemez bir biçimde titriyordu, kadın ise şunu dedi: Rica ederim size kocam dönebilir Rica ederim beni bırakın Kesin şunu, yine de kadın yerinden kıpırdamamakta, biraz nefes nefese kalmış bir biçimde tekdüze, mekanik ve korku dolu bir sesle tekrarlamakta: Rica ederim Hadi Rica ederim Rica ederim..., Georges şu anda daha fazla hiçbir şey yapmadan elini olduğu yerde bırakmakla yetinmekte, kendisi de kesinlikle kıpırdamadan durmaktaydı, adeta onların arasında değil de şu anda onların etrafında, onları sıkın havanın, korkunç narinlikteki cam gibi görünmez ve kırılğan nitelikte aldatıcı bir sertliği vardı, o zaman (Georges) herhangi bir hareket yapmadan, kıpırdamaya bile korkarak, nefesini tutmaya, kanının zonklayan uğultusu-

nu yatıştırmaya çalışmaktaydı, şu tümüyle camı andıran mayıs ayının yeşil ve saydam alacakaranlığı ve boğazında da bastırmaya çalıştığı, yutmakta olduğu şu bulantı gibi şey, kulağı sağır edici iki hava hücumu arasında: Çok fazla koşmaktan oldu, diye düşündü: Belki de hep bu alkol yüzünden? Iglésia'nın az önce tarlada yaptığı gibi kendisinin de kusmuş olması gerektiğini düşündü, bir yandan da: Neyi kusacaktım ki, diye düşündü, en son yediğini hatırlamaya çalıştı ah evet bu sabah ormanda yediği şu bir parça sosis (ama sabah mıydı, ne zamandı?), yabancı, sindirilemez bir madde gibi, sertleşmiş ya da yarı yarıya sertleşmiş ve ağır bir top gibi, cıva türünden bir şey gibi içinde tuttuğu cinle şişmiş midesi, az önce parmaklarını gırtlığına sokup kusmalıydı, hiç değilse rahatlamış olurdu, evde üniformalarını yeniden sırtlarına geçirdiklerinde ve daha sonra odada (kumaşı ve derisi ağırlaşmış ve sertleşmiş zırhının içinde yeniden ağır, kaskatı, bitkin bir durumda) yalnız kaldığında halen kusup kusmayacağını ya da Iglésia'nın nereye kaybolduğunu kendine sormakta, bir yandan da aşağıdaki yoldan geri çekilmekte olan levazım kamyonetlerinin hızla geçişine bakıyordu pencereden, hızla kaçan ve oyuncaktan daha büyük olmayan bu araçlar kesintisiz bir biçimde birbirini izliyordu, sonra Iglésia yeniden oradaydı ne zaman ve nasıl geri gelmiş olduğunu söylemekten acizdi (kaybolduğunda da aynı şey olmuştu), Georges yerinde sıçrayarak, geri dönüp aynı bitkin ve inanmaz gözle ona bakmakta, Iglésia ise: "Kemik yığını bu zavall' atlar, onların da tıkinmaları gerek herhalde," öteki de şunu düşündü: "Aman Tanrım. Yine bunu düşünmenin bir yolunu buldu. Zilzurna sarhoş halde bile. Bu sabah onlara su içirtmek için ötekinin yaptığı gibi. Adeta ...", sonra düşünmeyi kesip, sözünü bitirmeyip, onunla ilgilenmeyi bırakıp şu anda kendisi gibi şaşkın ve inanmaz bir biçimde bakan şu patlak ve sarı iki gözün sey-

rettiği şeye baktı o da, her ikisi bir an hareketsiz durdu, diğer yandan aşağıda, yamaçtaki çimenlerin ötesinde, küçük oyuncak arabalar birbiri ardına takılmış kaçmaya devam ediyordu: Sonra birlikte merdivenleri apar topar inerek, çiftliğin ıssız avlusunu koşarak geçip sabah izlemiş oldukları yolu ters yönde takip ederek, – ve şimdi görebildiği tek şey (çukurun içindeki otların üzerine yüzükoyun ve boylu boyunca yatmış olarak, nefes nefese, başaramasa da göğsündeki muhteşem çekiç gürültüsünü bastırmaya çalışarak) yatay dar şeritti, onun için şu anda dünya bu şerite indirgenmişti zira bu dünya yukarıda miğferinin siperliğiyle aşağıda da çukurdaki otların tam gözlerinin önünde önce bulanık sonra daha net bir biçimde birbirine karışmasıyla sonra da artık otların olmamasıyla sınırlanmıştı: Yeşil alacakaranlıkta yeşil bir leke giderek daralıyor sonra taşlık yol anayola vardığında bitiyordu, sonra da yoldaki kaldırım taşları ve nöbetçi askerin özenle cilalanmış, bilek hizasında akordeon gibi katlanmış parlak kıvrımlarıyla bir çift siyah çizmesi, çizmelerin ekseni ters dönmüş bir V harfi çiziyordu, bu açıklıktan da yolun öteki tarafındaki ölü at kaldırım taşlarının üstünden hoplayarak geçen kamyonların tekerleklerinin arasından bir görünüp bir kayboluyordu, at hâlâ oradaydı, sabah olduğu yerde ama sanki iyice yassılaştı, gün boyunca yavaş yavaş erimiş gibiydi tıpkı karlar erimeye başladığında, hissedilmeden biçimini kaybeden tabanlarının saldırısına uğramışçasına yavaş yavaş toprağa çöken kardan adamlar gibi, öyle ki en nihayetinde ortada kalanlar kalıp görevi gören en önemli kütleler ve –süpürge sapları, değnekler gibi– destek malzemeleridir: Burada şu anda kocaman, şişmiş, gerilmiş karın ve kemikler, sanki bedenin ortası bu devasa hayvan iskeletinin tüm öz maddesini kendi yararına içine çekmişti, yuvarlak başlarıyla kemikler şimdi eğik olarak yere çakılmış kazıklar gibiydi ve bu bedene kılıf görevi gören kabuk-

laşmış çamurdan bulamacı bir tente gibi olabildiğince germekteydi: Ama artık sinek yoktu üzerinde, sanki onlar çekip gitmişti, sanki artık buradan alınacak hiçbir şey yoktu, sanki daha şimdiden –ama mümkün değil bu, diye düşündü Georges, bir günde mümkün değil– kurumuş ve leş gibi kokan et değil de derinlerdeki toprağın dönüştürdüğü, özümse-diği et söz konusuydu, toprak yapraklardan ve otlardan olu-şan saçlarının altında merhum İşe Yaramaz Atların, merhum İskender’in Savaş Atlarının (ve merhum şövalyelerin, merhum at arabacılarının ve merhum İskenderlerin) kemiklerini saklamaktaydı; bu kemikler ya ufalanabilir kirece dönüşmüş haldedir ya da... (ama yanılmıştı: Birdenbire leşin içinden bir sinek çıktı –bu kez hayvanın burun deliklerinden– her ne ka-dar on beş metreden daha uzakta da olsa (herhalde sarhoşlu-ğun verdiği şu iç bulandırıcı ve kılı kırk yaran görüş keskinliği sayesinde) onu gördü (tüylü, lacivert, parlak ve her ne kadar deli gibi giden kamyonların bitmek bilmez gürültüsünden kulakları parçalansa da sineğin sesini duydu: Şiddetli, ağgöz-lü, öfkeli bir vızıldamaydı bu) atın yolun üzerinde diklemesi-ne duran dört nalındaki çivi başları kadar net bir biçimde gör-dü sineği, sinek şimdi de Georges’a oranla ön sıradaydı)... demek ki kemikler ufalanabilir kirece dönüşmüş halde, fosil-leşmişler, hareketsizlikten Georges’un kendisinin de dönüş-mek üzere olduğu şey buydu, kıvrılmış olan kolundan başla-yarak gerçekleşmekte olan yavaş nitelik değişimine elinden hiçbir şey gelmeden tanık olmaktaydı; kolunun yavaş yavaş öldüğünü, duyumsuzlaştığını, kurtçuklar tarafından değil de yavaşça yayılan bir karıncalanma tarafından kemirildiğini hissediyordu, bu da yeni bir yapılanmaya göre düzenlenmek için yer değiştirmekte olan atomların gizli kargaşasıydı belki de, billursu alacakaranlıkta bu madensel ya da billursu yapı-lanmadan onu ayıran bir sigara kâğıdının kalınlığıydı hep,

sigara kâğıdı olmadığına ise tenine doğrudan alacakaranlığın temas etmesiydi zira gerçekten dokunduğumuza inanmakta tereddüt ettiğimiz kadınların teninin eşsiz güzelliği de böyledir işte diye düşündü, yumuşacık tüyler, otlar, yapraklar, berrak hava gibi, kristal kadar kırılğan olan kadın teni ve bu tende onun sessizce soluk soluğa kaldığını duyabiliyordu tabii duyduğu kendi nefesi değilse eğer, kendisi de şu anda at kadar ölü değilse eğer, eti nemli kil toprağa karışıp kemikleri de taşlara karışarak, at gibi toprak tarafından yarı yarıya yutulmuş, geri alınmış değilse eğer, zira belki de sadece bir hareketsizlik sorunuymuştu bu ve yalnızca biraz tebeşire, biraz kuma ve biraz da çamura dönüşmek söz konusuydu, söylemiş olması gereken şeyin bu olduğunu düşündü, loş kulübenin alacakaranlığında aynı bu saatte olduğu şekilde onu görebilmekteydi, kulübenin küçük kare biçimindeki renkli camlarından bakınca dünya bütünleşmiş, yeşil, mor ya da mavi renkte tek ve aynı maddeden yapılmış, yani uzlaştırılmış gibi görünmekteydi, tabii eğer kulübede kalamayacak kadar sıcak geçen şu mayıs akşamlarından biri değilse eğer, böyle bir durumda, onlar, kadın ve adam, gölgesinde çay içtikleri büyük kestane ağacının altında olurlardı, bu mevsimde çiçek açmış olan kestane ağacının çok sayıdaki beyaz salkımı büyük şamdanlar gibi alacakaranlıkta tatlı bir ışık saçıyordu, yoğun gölge koyu maviye dönüşerek şimdi onların üzerine düşmekte, onları mat ve tekdüze bir boya katmanı gibi kaplamakta, adam ve onun önündeki masanın üzerinde öteye itmiş olduğu tepsinin yanına yaydığı her zamanki kâğıtları, akşamın soluğu onları etrafa dağıtmasın diye üzerine konmuş olan fincan tabağı zira bu kâğıtları kaplayan ince yazıları şu anda artık seçmesi de mümkün değildi herhalde, bu harflerin, bu göstergelerin orada olduğunu bilmekle yetiniyordu ya da yetinmeye çalışıyordu herhalde, tıpkı içinde yaşadığı gecede bir körün koruyucu

duvarları, sandalyeyi, yatağı bildiği –tanıdığı– gibi, hatta onların varlığından emin olmak için gerektiğinde onlara dokunabileceğini bildiği gibi – oysa ki aydınlık ya da ışık (diye düşünüyordu Georges, halen çukurun içine yatmış durumda, dikkatli, kaskatı, şu anda tümüyle duyumsuz ve kasılmalar-
dan felç olmuş halde ve kemik yığını ölü at kadar hareketsiz durmakta, kaynaklandığı bu dingin maddeye (döl yatağına) yeniden katılmak için çok sayıda otun, tüylü toprağın arasındaki yüzü, tümüyle yassılaşmış bedeni, sanki çukurun dudakları arasında kaybolmaya çalışıyormuş gibi, eriyip kayarak bu daracık çatlaktan içeri girmeye çalışıyormuş gibiydi, dışarıda yemek yedikleri akşamları düşündü, o akşamlarda bu saatte Julien gaz lambasını getirirdi ve onlar masayı hazırlarken babası yeniden çalışmaya başlardı –babası ve kenarları kıvrılmış, üstü karalamalarla dolu kâğıtları, bu kâğıtlar bir anlamda onun bir parçası, ilave bir organı olmuştu ve bu organ adamın beyni ya da yüreği ya da yaşlanmış ağır teni kadar ondan ayrılamaz nitelikteydi– adam bir tür koruyucu kozasının, yumurtasının, parktaki gecenin ve sinek vızıltılarının içinde lambanın ışığının sınırlandırdığı yağlı, sarımtırak ve kapalı küresinin içine kapanmıştı) demek ki ışık bu çiziktirmelerin umut kırıcı bir biçimde yeniden ortaya çıkmasından başka bir kesinlik sağlıyordu zira bu çiziktirmelerin, kendisinin de gerçek varlığı olmayan bir zihnin tasarladığı ve belki kendileri de aynı şekilde varlıktan yoksun olan şeyleri temsil etmek için zihin tarafından onlara atfedilmiş varlık dışında başka bir gerçek varlığı yoktu, o zaman da onun kanatlı hayvan gürültüsünü, birbirine çarpan kolyelerini, bitimsiz ve anlamsız boş sözlerini iyi hesaplamak daha iyi olurdu, hiç değilse bunlar var olmak erdemine sahipti, var olmak sadece gürültü ve hareket yoluyla gerçekleştiğinde, gürültü ve hareketin var oluşun tersinin içi boş ve yanıltıcı biçimleri olmadı-

ğını kabul ederek bu söylenebilirdi: İşte, bilinmiş olması gereken de buydu, ata sorabilmiş olmamız gereken de buydu, belki de, daha az sarhoş ya da daha az bıkkın olsaydı, Georges'un çözebileceği bir sorundu bu, kaldı ki belki de sorun bir andan diğerine kendiliğinden çözülebilirdi ve bu da bir tüfek atışının basit etkisiyle yani maddenin doğal devimsizliğinin bir an için kırılmış olmasıyla (bir yanma, bir gevşeme, bir kanalın içinden şiddetli bir biçimde atılmış bir mermi aracılığıyla) gerçekleşebilirdi, bu durum onu atla kendisinin geri dönüşsüz bir biçimde aynı maddeden oluşacağı basit bir yığına dönüştürürdü ve sadece biçimi kendisini şu işe yaramaz attan ayırabilirdi, yeter ki karayolunun kenarında yolun bir yanından diğerine paralel olarak gidip gelen nöbetçi asker tam tersine yola dik bir biçimde on metre kadar ilerlemeyi akıl etmiş olsaydı, doğal olarak (Georges) erken davranıp nöbetçiden önce ateş etmeyi deneyebilirdi, bunu yeterince hızlı yapmayı ve ardından yeterince hızlı bir biçimde bahçe duvarının üzerinden atlamayı başardığını kabul edersek bu ona son bir kez hareketin oluşturduğu boş ve yanıltıcı biçimi tatma zamanı verirdi (onun da on ya da on beş metre kadar koşması için gereken zamanı), ondan sonra henüz sineklerin bilmediğini, bir gün onların da öğreneceği şeyi, herkesin en nihayetinde öğreneceği şeyi öğrenme zamanı olurdu ama ne at ne sinek ne insan hiçbirini bunu bilmeyenlere anlatmak için asla geri gelmedi, o zaman da gerçekten ölmüş olurdu ve eğer nöbetçi asker daha hızlı davranırsa onun doğrulmaya bile zamanı olmazdı, öyle ki aynı yerde bulunacağına göre, omuz verip nişan almaya çalışacağı için tam olarak aynı konumda olmayacağından başka, değişen ne olurdu, hepsi buydu, zira sonuçta taze ot kokusuyla meyvelikler ve bahçelerin üzerine düşmeye başlayan mavimsi hafif nemiyle yine aynı dingin ve ılık bir mayıs akşamı olurdu: Tıpkı av mevsimi başladıktan

sonra eylül ayında akşamları duyulduğu gibi sadece bir ya da iki silah atışı duyulurdu, gündüz çalıştıktan sonra bir köylü ya da bir ufaklık tamamen tesadüfen eline bir tüfek alıp önceki gün bir tavşanı yuvasından çıkardıkları tarafa doğru bir tur attığında ve bu kez tavşan da orada olduğunda ve o da ona ateş ettiğinde olduğu gibi, bir tek şu farkla ki hiç kimse onu kulaklarından taşıyıp götürmek için yerden kaldırmayacaktı, o hep orada kalacaktı, tümüyle ve sonsuza dek hareketsiz bir biçimde aynı yerde olacaktı herhalde, Wack gibi, ölülerin yüzündeki şu aptalca şaşkınlık ifadesiyle, alık bir biçimde ağzı açık, gözleri de açık ancak bu gözler önünde uzayan şu dar evren şeridini, koyu kırmızı kiremitlerden yapılmış şu aynı duvarı görmeye muktedir değildi (pürtüklü bir maddeden yapılmış, sağlam, kısa ve kalın tuğlalar, en açık olanlar pas renginde bir zemin üzerinde koyu lekeler taşımakta, en koyu olanlar ise kurumuş kan rengindeki zemin üzerinde esmerimsi bir lal renginde bazen de koyu mora kadar gidebilecek, neredeyse mavi renkte lekelerle bezenmiş, sanki tuğlaların oluştuğu maddenin içinde demir köpüğü, kömür atığı vardı, sanki onları pişirmiş olan ateş kasap tezgâhındaki et gibi (turuncudan mora kadar aynı renk tonlarındaki) kanlı, madeni ve vahşi bir şeyi, neredeyse koyun koyuna yapışmış olduğu bu toprağın yüreğinin ta kendisini, sert ve lal rengi etini sertleştirmişti) duvarın daha açık renkteki birleşme yerleri grimsi bir yapı harcıyla doldurulmuştu, Georges bu harcın içinde birbirine karılmış kum tanelerini görebiliyordu, bir de duvarın tam dibinde düzensiz bir biçimde bitmiş hafif yeşil bir yaban otunu (bu ot, duvar ile yerin oluşturduğu iki yüzeyi birbirine bağlayan bitişim çizgisini, eklem yerini, birleşme hattını saklamak için orada bitmiş gibiydi) ve biraz daha öncesinde de, miğfer siperliğinin üst kısımlarını, çiçeğini (ya da belki de tomurcuklarını) görme imkânı vermediği kalın saplı

bir bitkinin çıkış noktalarını görebiliyordu (acaba bunlar gül-hatmiler ya da yeni açmış ayçiçekleri miydi?): Aşağı yukarı başparmağı kalınlığında, üzerinde oyuk çizgiler ya da daha doğrusu açık yeşil, neredeyse beyaz renkte uzunlamasına yivler olan ve üstü yumuşak tüylerle kaplı, yatık değil de sapa dik olarak uzayan, aşağıdaki ilk yaprakları şimdiden solmuş ve kurumuş bir şekilde sarmakta, kemirilmiş marul yaprakları gibi pörsümüştü, kenarları sararmış, ancak yukarıdaki yapraklar ince damarlardan, kanallardan, kollardan oluşan bakışımı bir ağ gibi dallanmış açık renkteki damarlarıyla hâlâ kapalı ve tazeler, yaprakların ilikli ve kadifemsi öz maddesi, (pürtüklü, madeni ve kanlı tuğlaların üzerinde seçilen) inanılmaz derecede yumuşak, tüy gibi hafif bir şey, yalnızca hafif bir titremeye sallanan, neredeyse hareketsiz filizler, yüksek bitkilerin sağlam saplarıysa kesinlikle hareketsiz, geniş yapraklar durgun havada zaman zaman uyuşukça kıpırdıyor, diğer yandan yoldan gelen bu korkunç uğultu devam ediyordu: Top patlaması değil (dingin ve duru gün sonunda, top patlaması, savaşın, etkisine inanılmayan, gecikmiş ve uzlaşmış son sıçramaları olarak, ancak çok uzaktan, şuradan buradan duyuluyordu artık – tıpkı memurların ya da işçilerin, ofislerinin ya da atölyelerinin kapanış saatini beklerken tembel tembel yaptıkları el kol hareketleri, sözümona işler, sözde çalışma gibi) ama savaşın kendisi –aynı ölçüde olmasa da– garlarda duyabileceğimize benzer ve ortalığı yıkan bir gürültüyle gümbürdeyip birbirine çarpan tamponların, silkelenen, tuhaf, metalik hurdaların yankılarını duyurmakta; sonra, daha solda, toprakla duvar arasındaki çatlaktan çıkar gibi tam olarak iki yüzün birleştiği hattan fışkıran şu yaban otlarından biri vardı: (aşağı dökülen bir fıskiye gibi) bir taç oluşturacak şekilde dağılan yaprakların bir tutamı ya da daha doğrusu bir demeti vardı, yapraklar paramparça, delik deşik ve diken diken-

di (tıpkı şu eski silahlar ya da şu zıpkınlar gibi), koyu yeşil, törpü gibiydiler, yaprak çanağından sonra, şu aynı yüksek bitkilerden birinin sapı vardı –hafifçe sağa doğru eğilmiş bir saptı bu– sonra da, demirden bir zıvana diliyle duvara sabitlenmiş (herhalde daha yukarıda bir tane daha vardı ama o bunu da göremiyordu) yan kalas ya da daha doğrusu çapraz kalas vardı, bunun üzerine de bir kümes kapısı oturtulmuştu: Tamamıyla paslanmış zıvana dili tuğla duvarın içine gömülmüş, kalın demir tabakanın etrafındaki çimento kaymak görünümünde geniş ve işlemeli bir yakalık oluşturunuyordu, burada harcı düzeltirken kabartılı bir biçimde kenarlara taşan harcın şekillendirdiği izler bırakan (üzerine baskı uygulanan maddeyi pürtüklü bir biçimde hafifçe tomurcuklandıran) malının dokunuşları hâlâ görülebiliyordu, çapraz kalas –kapının yan kalası, tıpkı çerçevesi gibi– yağmurla rengi solup grimsi olmuş ve puronun külü gibi neredeyse yaprakları ayrılmış, çerçeveye gelince, yarısı bozulmuş, aşağıdaki açıyı destekleyen iki takozdan biri neredeyse yuvasından çıkmış, hepsi yerinden oynamış, bu durumda alt kiriş yan kalas ile dik açı değil de geniş açı oluşturmakta öyle ki kapı açıldığında sert bir şekilde yere sürtecektir, duvara sabitlenmiş çapraz kalasın ayağını sımsıkı ve gür öbeklerle çevreleyen otun buradan itibaren boyu kısalmakta ta ki toprağın üstüne yatmış, yassı ve kısa dallardan alçak bir kapak oluşturunca dek, sonra da artık ot kalmadığından çıplak toprak görünmekte, toprağın üzerinde yan kalasın etrafında yere sürtünerek kendi eksenini etrafında döndüğünde alt kirişin çıkıntısına denk düşen ve aynı merkeze sahip eğriler çizilmiş durumda, daha pek de iyi halde olmayan galvanizlenmiş demir tellerden yapılma kafes, görünüşe bakılırsa oldukça yakın bir tarihte (her ahvalde kümesin ve kapının inşa edilmesinden daha yakın bir tarihte) yerine yenisi konmuş olmalı zira henüz paslanmamıştı (ama

onu çerçeveye sabitleyen at nalı biçimindeki küçük çiviler, evet onlar paslanmıştı) öte yandan (kafes) zorlanmış ve gevşemişti, tümsekli bir yüzey çiziyordu, alt kısmında altıgen delikleri geren ya da daha doğrusu düzensiz biçimde çekiştiren kocaman bir cep oluşmuştu (belki de kapıyı kapatmak için gereken tekmelerin sonucuydu bu), çerçevenin gelip kendisine dayandığı ikinci yan kalasın ayağında yeniden ot bitmişti, yeniden sımsıkı öbekler halinde, ötesinde yeniden başlayan kafes boyunca da devam ediyordu, Georges'un görüş alanı burada, pek net olmayan bir biçimde son buluyordu: Görüş alanımızın sağına ve soluna yayılan bu kâkül gibi şey aracılığıyla ve onun içinden, nesneler görülmüş olmaktan çok leke ve bulanık çeper şeklinde algılanır, (Georges) kafasını bile döndüremeyecek kadar bitkin ya da zilzurna sarhoştur: Kafesin ardında tavuk görmedi, tavukların günün ilk ışıklarıyla birlikte yattıkları söylendiğine göre belki de şimdiden yatmışlardı, Iglésia'nın fısıldadığını duyduğu zaman önce anlamadı, tekrar etti: Ne? Iglésia bu sefer onun oyluğuna dokunup şunu söyledi: tavuklar. Bahse girerim, gelip onları arayacaklar. Hava yeterince karardı, değil mi? Geri geri giderek yerde sürünmeye başladılar, başları hep sabit, görüş alanları da onlar uzaklaştıkça büyümekte, ev yavaş yavaş tümüyle görünmekte, koyu kırmızı ve alçak bir ev, solunda, kümes ve az önce yatmış oldukları yerin üstünde bir pencere, pencerenin kenarına konmuş mavi emayeden bir süt bakracı, alacakaranlıkta neredeyse artık seçilemez gibi, ama pencere açık olsa da boş, ölü, siyah, diğer ikisi birinci katta, onlar da boş ve siyah, yaşam belirtisinden yoksun, Georges'la Iglésia çukurda halen geri geri yerde sürünüyorlardı, sonra dönemece geldiklerinde doğruldular, ileri atıldılar, bahçe duvarının üzerinden atlayıp öteki tarafa düştüler ve orada da, kımıldamadan, büzülerek saklanıp ikisi de yeniden ritmi bozulan nefeslerini dinledi, bir

süre boyunca başka hiçbir şeyi algılayabilecek durumda değillerdi, sonra –hiçbir şey olmadı– iki büklüm bir biçimde küçük bahçeyi geçtiler, ikinci bir bahçe duvarını aştılar ve ondan sonra da (bir meyve bahçesiydi) biri diğerinin arkasında çömelmiş bir biçimde, tam çitin dibindeydiler ve yeniden nefesleri, gümbür gümbür akan kanları duyuldu ama yine de kıpırdamadılar, yavaş yavaş inen karanlık giderek yoğunlaşıyordu ve Georges’un sırtında yeniden fısıldayan Iglésia’nın kısık, hiddetli, çocuksu bir hakarete uğramışlık izi taşıyan sesi (ve Iglésia’nın koca balık gözlerini görmek için geri dönmeye bile gerek yoktu; bu gözler de aynı şaşkınlıkla doluydu, ağlamaklı ve incinmişler): “Levazım kamyonları mı! Hadi canım...” Georges cevap vermedi, arkasına bile dönmedi, kızgın, kınayıcı ve şikâyet dolu fısıltı yeniden yükseldi: “Lanet olsun! Az kalsın ellerine düşmüştük. Nereye bakıyordun sen?” Georges yine cevap vermedi, orada ışığ keso elma dallarının arasındaki karanlık tuğla evin köşesinden bir an bile gözünü ayırmadan çit boyunca gerilemeye başladı: Ama artık kamyon geçmiyordu ve görebildiği tek şey attan pek uzak olmayan çite takılmış pembe bir kumaş parçasının oluşturduğu açık renkli lekeydi ancak at ve nöbetçi asker görünmüyordu, sadece yarı karanlıkta hafifçe parıldayan pembe leke vardı, sonra kumaş parçası da görünmez oldu zira bir başka çiti aşmışlardı; hep geri geri giderek, başları yol tarafına dönük olarak, sırtları çite sürtünerek, elleriyle arkalarını yoklayarak, bacaklarını kaldırıp bir an çitin üzerinde ata biner gibi durup, gövdeleri çitin üzerine yatmış olarak, sonra da, evin köşesini gözetlemeyi bir an bile bırakmadan öte yana düştüler, kafaları ve bedenleri adeta farklı sorunlarla yutulmuştu, kafa ve bedenlerin her biri kendi hesabına hareket ediyordu, ya da şöyle diyelim isterseniz, işleri paylaşmışlardı, kol ve bacaklar beyinlerinin pek de dikkat ediyormuş gibi görünmediği davranışları

doğaçlama bir biçimde, kendi erkleri ve denetimleri altında gerçekleştiriyordu, şu anda gece neredeyse tamamen inmişti, birdenbire kümes tarafından yükselen korku dolu bağırış çağırışların uyumsuz sesler halinde patlaması çırpılan kanatların hırpaladığı havadan oluşan bir konser şeklinde duyuldu, alacakaranlığı bir an dolduran bu saçma ve iç parçalayıcı protesto, akordu bozuk, dehşete düşmüş ve öfkeli niteliğiyle savaşı taklit eden gülünç bir eklenti gibiydi: Havayı yaran sakar eller kollarla, küfürlerle birlikte beceriksizce uçuşan, birbirine çarpıp, gırtlığını patlatırcasına bağırıp birbirinden ayrılamayan kızıl renkli ve tüyleri diken diken olmuş yumaklar arasında bir şey bu orantısız güç savaşının yavaş yavaş yatışmasına kadar devam etti, en nihayetinde korkunç, boşuk, acınası bir nihai çılgılıkta son buldu, sonra hiçbir şey yoktu artık, yalnızca kümeste şuraya buraya saçılmış ve denge sağlayarak aşağı inen kuş teleklerinin yavaş ve sessizce düşüşü, bir de Iglésia'nın sesi: "Lanet olsun," bir süre sonra yeniden "Lanet olsun" dedi, "nereden baksan bütün bir bölük geçti burnumuzun dibinden, asla bu kadar olabileceklerini düşünemezdim! Bu kadar hızlı gidebileceklerini asla düşünemezdim! Bu herifler kamyonadaki sıralarına oturarak savaşıyorlarsa biz burada çarpık bacaklarımızla ne halt ediyoruz? Lanet olsun ya! Elimiz yüzümüz bir şeye benziyordu..."

III.

Zeok, yaşayan iki varlığın ölü bir bedeni kucaklamasıdır. Bu durumda, "ceset" bir süreliğine katledilmiş ve dokunuşla eştözlü kılınmış zamandır.

MALCOLM DE CHAZAL

O hâlâ konuşup homurdanıyordu, bense çakmağını yere düşürdüm: Şimdi tahta merdivenin üzerinde sendeleyerek karanlıkta el yordamıyla ilerliyorduk, yaşlı adam doğal olarak içeri girmemişti ve o zaman ördek de yoktu, kuşkusuz bu öngörülebilirdi, ardıc rakısını içtikten sonra sızmıştı, odada hâlâ hafif bir ışık vardı, alacakaranlıktan sonra biraz daha oyala-
nan bir ışık, karyolanın tahtasının parladığı görülebiliyordu sandalyeye çarpıp düşürmem boş evde korkunç bir gürültü yarattı bir an durup dinledik bu ses sanki yoldan duyulabilmişti sonra sandalyeyi yerden kaldırmak için yeniden karanlıkta el yordamıyla arandım tüfeğimi yere koydum oturdum işte o zaman onun üstündekilerle yatağa yatmış olduğu gördüm Lanet olsun en azından mahmuzlarını çıkarabilirdin, dedim, sonra başka hiçbir şey olmadı, yani ben başka bir şey hatırlamıyorum, galiba orada külçe gibi uyudum, konuşmamı bile bitiremeden önce belki de, belki de mahmuzlara kadar gelememiştim bile bunu sadece düşünmüştüm hiçlik karanlık uyku beni gömen bir kapak gibi üstüme düşmekte ben de o anda öne eğik bir biçimde sandalyenin üzerine oturmuştum el yordamıyla kayışı çözmeye çalışıyordum hangi akla hizmet bunları giydiğimizi düşündüm zira atları ahırda bırakmıştık ne gerek vardı atların incecik baldırları kan pıhtılarıyla kitlenmişti bu da pazar günü köprü havaya uçurulmadan önce üzerinden geçebilmek için on beş kilometreyi neredeyse baştan sona dörtnala geçtiğimizde durmadan atın böğrüne

vurmamızdan olmuştu, bir kez bize şunu anlatmıştı: Çizgili pantolonlu gri silindir şapkalı fok balığı gibi bıyıkları ve düğmesine iliştiirdiği bir nişanı olan şu yaşlı heriflerden birinin üstüne çıkması için ona para ödemiş olduğunu anlattı (Üstüne çıkmak mı? dedim, Evet üstüne çıkmak yahu Atlar gibi Sana resmini mi çizmem lazım? – sanki bir gerizekâlıymışım ya da neredeyse öyle bir şeymişim gibi şaşkınlıktan iri iri açılmış gözleriyle bana baktı), Iglésia onun ağzına hafif bir gem geçirmiş, elinde kırbacı, jokey ceketini ve çizmelerini giymiş olarak herhalde mahmuzlarını da takmış odasının halısı üzerine yüzükoyun kapaklanmış çırlıçıplak herifi kırbaçlaması, gırtlğındaki gemi çekıştirmesi mahmuzlarıyla karnını çizmesi gerekmiş, bunu hep aynı acıklı, sürekli ve doğal bir biçimde hiddetli olan sesiyle anlatmıştı öyle ki gerçekten kızıp kızmadığını bilmek mümkün değildi: Olsa olsa olayı biraz anlaşıl-maz buluyordu ama en nihayetinde o kadar da değil, mide bulandırıcı da buluyordu, ama bu da o kadar değil, zenginle-rin tuhafılıklarına alışkın olduğundan onlara karşı aşırı olmak-tan ziyade şaşkınlık içeren düşsel bir dostluğu vardı ayrıca da fakirleri, orospuları, mamaları ya da uşakları çok değilse de birazcık küçümseyen bir dostluktan bu; sanki birdenbire başı-mun üstüne beni hapseden bir örtü atmışlar gibi üstüme düştü bu aniden her yan kapkaranlık oldu belki de ölmüştüm belki de şu nöbetçi asker benden önce ve benden daha hızlı ateş etmişti, belki de hâlâ orada ot kokan çukurda yatmaktaydım kara toprağın kara ve acı kokusunu soluyan içine çeken toprak oluşunda onun pembe şeyini dilimle oynatmaktaydım ama pembe değil de yüzümü yalayan sık tüylü karanlıkların için-de sadece siyah vardı ama her ahvalde ellerim dilim kadına dokunabilmekte onu tanıyabilmekte emin olmaktaydım emin olmuş kör ellerim ona dokunmakta bir ipek hıştırtısıyla her yerinde sırtında karnında gezinmekteydi onun kaygan çıp-

laklığının üzerinde yabancı bir asalak gibi bitmiş şu sık tüylü yumağa çarpmaktaydı, altında sürünerek kadının sonsuz ve karanlık bedenini dikkatle inceleyerek gecenin içinde keşfederek onu baştanbaşa geçmeyi bitiremiyordum bir türlü, bir besi keçisinin, şehvet düşkününü keçinin altındaymışım gibi (adam onların bunu eşleriyle ya da kız kardeşleriyle olduğu gibi keçileriyle de yaptıklarını söylüyordu) bronz rengi memelerinin hoş kokusunu emerek sonunda şu tüy yumağına ulaşarak dilimle oynatarak uyluklarının ipeksi oyuğunda büzülüp kendimden geçerek üstümde hafif bir biçimde ısıldayan gecenin içinde mavimsi bir ışık yayan kaba etlerini görebiliyordum bir yandan da kendimden çıkan sapı hissederek kökleri karnımın böğrümün içine dağılan beni saran şu ağacın büyüdüğünü hissederek durmadan içiyordum, pençeli sarmaşık sırtımın üzerinde boydan boya kayıyor bir el gibi enseme sarıyordu, büyüdükçe kısılıyor gibi geliyordu bana benden beslenmekte bana dönüşmekte daha doğrusu ben ona dönüşmekteydim ve artık benim bedenimden geriye kalan sadece çukurun dudakları arasına yatmış pörsümüş kısalmış bir fetüstü annelerinin karnının altında onun karnına çok sayıdaki memesine asılmış şu küçük maymunlar gibi orada eriyebilir yok olabilir oraya gömülebilirdim şu kula rengi ıslaklığın altına gömülmüş olarak, Işığı açma, dedim, elini havada yakaladım kadında tuzlu deniz kabuklusu tadı vardı bundan başka hiçbir şey bilmek, öğrenmek istemiyordum, istediğim sadece yalamaktı onun

o ise: Beni gerçekten sevmiyorsun

ben de: Aman Tanrım

o da: Ben değilim ben değilim senin

ben de: Aman Tanrım beş yıl boyunca beş yıldan beri

o da: Ama ben değilim biliyorum ben değilim Beni olduğum şey için mi seviyorsun şunu demek istiyorum ki beni yine de sever miydin eğer

ben de: Of hayır dinle bak ne değişir ki beni rahat bırak da seni Ne değişir ki bunun ne anlamı var ki bırak da seni

nemli midye nemli kalıp parmağımla içine kili bastırarak kalıbını çıkarmayı öğrendiğim piyade erleri, süvariler ve zırhlı süvariler buradan çıkıp Pandora kutusundan dünyanın dört bir yanına yayılıyorlardı (tepeden tırnağa silahlı çizmeli ve miğferli hayvan soyu herifler) silahlı adamlar, bunların gümüş gibi parlak bir zincirle boyunlarına asılmış olan hilal şeklinde metal künyeleri rütbe şeritleri gümüş burma zincirleri vardı bunun cenazeyi ölümü hatırlatan bir yanı vardı; bizi koymuş oldukları daha doğrusu tıkmış oldukları daha doğrusu istiflemiş oldukları şu çayırılığı hatırlıyorum: Birbirini izleyen sıralar şeklinde yerde yatıyorduk bir kutuya dizilmiş kurşun askerler gibi başlar ayaklara değiyordu, ama geldiğimizde otlar hâlâ el değmemiş kirlenmemişti o zaman kendimi yere attım açlıktan ölmekteydim Atlar pekâlâ bunu yiyor ben neden yemeyeyim bir at olduğumu düşünmeye, kendimi buna inandırmaya çalıştım, çukurun dibinde ölü bir şekilde yatıyordum karıncalar tarafından yenmiştim binlerce minik kalıcı değişimin etkisiyle tüm bedenim yavaş yavaş duyumsuz bir maddeye dönüşmekteydi işte o zaman etim toprağı gübreleyeceğinden benden beslenen otlar olacaktı en nihayetinde pek de bir şey değişmemiş olacaktı sadece yüzeyinin öbür tarafında olacaktım bir aynanın öbür tarafına geçer gibi (aynanın bu öteki tarafında) belki de her şey bakışımli bir şekilde cereyan etmeye devam edecekti yani yukarıda ot hep kayıtsız ve yeşil bir şekilde büyümeye devam edecekti ölülerin kafasında saçların büyümeye devam ettiği gibi hani tek fark şuydu ki karahindiba otunun terleyerek inci gibi damlalarla kaplanmış bedenlerimizin üstüne işediği, şu acı ve sert kök kokusunu, adamotu kokusunu yaydığı yerde ben onu kökleriyle yiyor olacaktım, bir zamanlar sıfırı tüketenlerin ermişlerin bir bitki

köküyle beslendiklerini okumuştum hangi bitkinin köküydü o; tamam, meşe palamudu ve bir an kadın onu önce dudaklarının arasına sonra doymak bilmez bir çocuk gibi tümüyle ağzının içine aldı sanki birbirimizi içiyor gibiydik birbirimizin susuzluğunu gidermekte birbirimizi doyurmakta açlığımızı tıka basa gidermekteydik, biraz olsun açlığımı dindirmeyi yatıştırmayı umarak onu çiğnemeye çalıştım, Aynı marul gibi, diye düşündüm, yeşil ve buruk özsuyu dişlerimi kamaştırdı ince uzun bir sap ustura gibi dilimi kesti canımı yaktı, sonradan onlardan biri bana yenilebilecek otları öğretti, örneğin ılgın otu: Adamlar göçebe içgüdülerini ilkel insan içgüdülerini hemencecik yeniden kazanmışlardı ateş yakmak için hazırlıkları yaptılar ve çalmış oldukları bir köpeği pişmeye koydular kimden çaldıklarını sordum kendime herhalde şu gerizekâllılardan birinden savaşta ofislerinde ya da genelkurmayda geri hizmette kalmış subay ya da astsubaylardan biri hiçbir zarar görmemiş şık üniformaları içinde gezinen bu tiplerden aramızda da görüyorduk bunlar kendilerini pek de güvende sanıyorlardı ancak bir sabah kapıyı tekmeyle açıp içeri giren bir herif onları toplamış ve makineli tüfeğinin namlusuyla onları alaycı bir biçimde bahçede elleri başının üzerinde sıraya dizilmeye teşvik etmişti adamlar şaşkındılar ve başlarına gelenin ne olduğunu anlamıyorlardı, kremlerini sürmüş ve iki dirhem bir çekirdek giyinmiş kurmay heyetlerinin tümünün bu şekilde alındığı anlatılıyordu, kendimizi onları azarlamaktan mahrum etmiyorduk ama bunlar onların köpeğini çalmayı ve tencereye koymayı daha yararlı bulmuşlardı köpeği aralarında paylaşmışlardı koyu esmer ya da kara yağızdılar, göz kamaştırıcı köpek dişleriyle Arhmed ben Abdahalla ya da Bo-uhabda ya da Abderrahmane gibi kulak tırmalayan gırtlaksıl isimleriyle kaba gırtlaksıl ve kulak tırmalayan şiveleriyle kızların bedenleri gibi kaygan ve tüysüz bedenleriyle gizemli ve

küçümseyiciydiler, ayrıca da yabanıl karahindiba da vardı ama herifler bunlardan daha sürüyle getiriyorlardı hepsi de bitkin ve hırpaniydiler bazılarının sivil kasketleri vardı kaputlarının düğmeleri açık ve yanları baldırlarına çarpıyordu ve az sonra çayırın tümü ayaklar altında ezilmiş ve kirlenmişti, başları ayaklara değen ve sırayla uzanmış bedenlerle boydan boya kaplanmıştı, gri tan vakitlerinde ot da griydi çiy kaplıydı ben bunu içiyordum oradan bunu tümüyle içmekte onu tümüyle içime sokmaktaydım tıpkı çocukken bana pis terbiye dışı gürültülü bir şey olduğu söylenerek yasaklanmış olmasına rağmen bir delik açıp sıkmayı sevdiğim şu portakallar gibi, parmaklarımın altından su gibi akıp giden karnını memelerini sıkıp içerek güneşin doğuşundan önceki şu hafif ve ürpertici esintinin büktüğü bir filiz üzerinde titreşen pembe berrak damla saydamlığında gün sökümünün renklendirdiği gökyüzünü yansıtmakta içermekte bütün bu dönem boyunca asla baharın asla gökyüzünün bu kadar temiz yıkanmış saydam olmadığı şu işitilmedik sabahları hatırlıyorum soğuk gecelerin sonunda biraz daha fazla ısınabilmek umuduyla birbirimize iyice yaklaşıyor cenin pozisyonunda birbirimize yapışıyor-duk sanıyorum adam da kadını böyle tutmuştu uyluklarım kadınunkilerin altında şu ipeksi ve vahşi tüy yumağı karnuma değmekte avuç içlerimde memelerinin sütünü saklayarak avuçlarımın tam ortasında çay pembesi ama nemli parlak meme uçları (başımı uzaklaştırdığımda daha canlı koyu bir pembeydi adeta pütürlü örselenmiş bir maddeden tahriş olmuş alev alev yanıyordu yanardöner bir iplik onu hâlâ dudaklarıma bağlamaktaydı, onların minicik bir tanesini bir ot sapı üzerinde gördüğümü anımsıyorum arkasında gümüştenmiş gibi ışıklı ve metalik bir kuyruk bırakıyordu, o kadar küçüktü ki o minicik sarmal kabuğunun altındaki ağırlığıyla ot sapını belli belirsiz eğebiliyordu her kıvrımı esmer incecik çiz-

gilerle çizilmiş boynu da pürtüklü bir dokudan oluşuyordu aynı zamanda kırılğan ve kıkırdak yapısındaydı gerinmekte dikleşmekte antenleri dikleşmekte ama içe çekilmeye de muktedir onlara dokunduğumda dikleşmekte ve içeri çekilmekte hiç emzirmemiş olan bu kadının haşin erkek dudaklarından başka şeylerle de harareti giderilmiş su gibi içilmişti: Ortada tahmin edilebileceği gibi kenarları yapışık minik bir yatay açıklık vardı buradan unutmamanın sütü akabilir görünmez bir biçimde fışkırabilirdi) dikleşmekte avuç içlerime çakılmış çivi başları gibi, iki leke gibi görünmekte Bütün kemikleri saydılar, diye düşünerek iskeletin tümüyle birbirine çarptığını duyduğumu sanarak, soğuk tan vaktinin gelmesini gözleyerek, sürekli bir titremeyle sarsılarak kalkma hakkına sahip olmak için ortalığın yeterince aydınlanacağı zamanı bekliyorduk o zaman köpekler gibi boyunlarında metal tasmaları olan nöbetçi askerlerin üzerinde gidip geldiği ortadaki ağaçlıklı yola kadar birbirine karışmış bedenlerin (ölülerin denebilirdi) üzerinden dikkatle atladım: Ayağa kalktığımda tir tir titreyerek, insanların katedralin soğuk döşeme taşlarında yan yana sıralarda başlar ayaklara değerek yere yatırıldığı bu törenin ne olduğunu hatırlamaya çalışarak bir süre daha titreyecektim, papaz unvanı alma töreni miydi bu yoksa genç kızların rahibe örtüsü takma töreni mi bakire kızlar ortadaki iki sütun arasında her yana boylu boyunca uzanmışlar aralarından kurumuş bir mumyayı andıran ve altın ve dantelalarla kaplı yaşlı bir piskopos tütsü bulutları içinde geçmekte, piskopos mor kırmızı eldiven giydiği ve yüzük taktığı elini hafifçe sallamakta, zar zor duyulabilen bitkin bir sesle onların bu dünya için ölü olduklarını ifade eden Latince sözler söylemekte ve galiba o zaman onların üzerine bir örtü örtülmekte, tekdüze bir biçimde grimsi gün sökümü çayırılığın üzerine yayılmakta ve aşağıda derenin üzerine bir miktar sis çökmüş ama onlar bizim

kalkmamıza ancak tam olarak gün aydınlandığında izin veriyorlardı ve bunu beklerken tir tir titriyorduk sıkı sıkıya birbirimize yapışmış birbirimize dolanmış bütün uzuvlarımızla titremekteydik gövdemin ağırlığıyla onu ezerek kadının üzerinde yuvarlanıyordum ama sıtmaya tutulmuşçasına titriyordum el yordamıyla teninin arayışındaydım bu birbirine dolanma içinde ten girişinin açıklığının şu tüylü hafif ıslaklığın arayışındaydım beceriksiz parmağım kör bir biçimde onları ayırmaya çalışıyordu ama çok telaşlı çok titrekti o zaman ellerinden biri ikimizin kamunun arasında kayarak V şeklindeki orta parmak ve yüzük parmağıyla dudakları ayırarak onu kendisi yerleştirdi bir yandan da öteki kolu benim boynumu bırakıp bir hayvan gibi kendi bedeni üzerinde sürünüyordu Leda'nın kalçası boyunca araya sokuluveren omurgasız bir kuğu boynu gibi (ya da utanmazlığı ya da kibirliliği simgeleyen hangi başka kuştur evet tavus kuşu yeniden çekilmiş tül perdenin üzerindeki gizemli tavus kuşunun gözlerle süslü kuyruğu sallanmakta bir o yana bir bu yana savrulmakta) ve sonunda eli kıvrılmış kaba etinin etrafında gezinip altından geçerek bana ulaşmakta bileğini çevirip dayamakta avuç içini düz şekilde sanki beni itecekmiş gibi üstüme koymakta ama sabırsızlığımı daha yeni bastırılmışken onu alıp yerleştirmekte içeri koymakta derine itmekte gömmekte çok derin nefes alarak iki kolunu öne almakta sağ kolu boynumu çevrelemekte sol kolu ayaklarını birbirine kitlediği böğrümüne bastırmakta, şimdi daha da hızlı nefes alıp soluk soluğa kalmıştı her aşağı düşüşümde ona çarpıp ağırlığımla ezdiğimde uzaklaşıp ona çarptığımda bana doğru sırıyordu ve bir an yerinden çıktı ama bu kez boynumu bırakmadan tek eliyle onu yeniden yerleştirdi, şimdi kesik kesik nefes alıyor inliyordu ama çok yüksek sesle değil de sürekli bir biçimde sesi bilmediğim bambaşka bir sese dönüşmüştü yani sanki bir başkasıydı yabancı

Çocuksu yatışmış bir kadındı inlerken etrafta biraz rkmüşlük şikayetçilik kaybolmuşluk gibi bir şey algılanıyordu sordum Seni seviyor muymuşum? Ona çarptım ıglığı gırtlğına çarpıp boğuldu yine de cevap verebildi

Hayır

Yeniden sordum Seni sevdiğime inanmıyor musun, ona yeniden çarptım böğrüm karnım ona çarpmakta en derininde ona yeniden vurmakta boğazı bir an kitlendi konuşamadı ama sonunda ikinci kez cevap verebildi

Hayır

ben ise: Seni sevdiğime inanmıyor musun Gerçekten Seni sevdiğime inanmıyor musun Öyleyse şu anda seviyor muyum seni Seviyor muyum söyle? Her seferinde ona daha sert çarparak ona cevap verme zamanı gücü bırakmadım boğazından boynundan ancak eklemsiz bir ses çıkabildi ama yastığın üstünde saçlarının karaltısı içinde çılgın gibi sağa sola dönen başıyla Hayır Hayır Hayır Hayır işareti yapıyordu, çayırın yukarısındaki çiftliğin domuz ahırına onlara bekçilik eden bir meczubu kapatmışlardı, bir bombalama esnasında delirmiş olan adam bazen amaçsız ve adeta sonu gelmeyen bir biçimde bağırmaya başlıyordu sakın bir biçimde öyle kıyameti kopararak ortalığı gümbürdeterek ve vurup kırarak ya da kapıya vurarak değil sadece bağırıyordu bazen gece yarısı uyanıp onu dinliyordum sordum Bu da ne, adam da Meczup, dedi hep aynı can sıkıcı aksi edayla kafasını paltosunun altına gömmeye çalışarak büzüldü, onları görebiliyordum, ortadaki ağaçlıklı yolda sessizce gidip gelen karanlık gölgelerini görebiliyordum boyunları omuzlarına kadar ağır kaputlarının içine gömülmüş bazen ay ışığında parlayan metal köpek tasmalarıyla, tüfekleri omuzunda, at arabacıları gibi kendilerini ısıtmak için kollarıyla dövünmekteydiler, adamın sesi paltosunun altından boğuk hiddetli bir şekilde bana ulaştı Onların

yerinde olsaydım suratının ortasına bir dipçik indirirdim belki o zaman bizim kafamızı tlemeyi bırakırdı herif kafayı yemiş bütün gece hiç durmadan böyle bağırıyor, karanlıkların için- de amaçsızca ve sonu gelmemecesine ulumakta, uluyup sonra birden sustu kadın zlmş bir halde iki l gibi yatıyorduk yeniden nefes almaya çalışıyor ama başaramıyorduk sanki havayla birlikte kalbimiz de ağzımızdan ıkmaaya çalışıyordu, o da ben de l gibiydik uğuldayarak kol ve bacaklarımıza hücum eden geri akan kanımızın patırtısıyla sağırlaşmıştık kanımız atardamarlarımızın karmaşık dallarına üşüşmekte tıpkı ne ad veriliyordu buna galiba nehirle denizin buluştuğu yerdeki su kabarması deniyordu bütün nehirler kaynaklarına doğru yükselerek ters yönde akmaya başlıyorlardı, adeta bir an tümüyle iimizi boşaltmışlardı adeta tümüyle hayatımız büyük bir ağlayan gürültüsüyle karınlarımıza doğru ve karınlarımızdan dışarıya hücum etmişti bizden benden yalnızlığımdan kopmuş köküyle birlikte kendini skmşt özgürleşip kendini dışarı atarak etrafa yayılıp sonu gelmemecesine fışkırarak her ikimizi de seller altında bırakmaktaydı sanki bunun bir sonu yokmuş gibi sanki asla bunun bir sonu olmaması gerekiyormuş gibi (ama bu doğru değildi: Sadece bir an geçmişti, sarhoşlar bunun hep sürdüğünü sanmakta oysaki gerçekte sadece bir an geçmiştir tıpkı rüya gördüğümüzde bir yığın şey olup bitti sanırız ancak gözlerimizi açtığımızda kadran azıcık yer değiştirmiştir) sonra yeniden geri aktı sanki bir duvara arpmuş gibi şimdi ters yönde hücum etmekte, bu duvar bizim ancak kk bir paramızın bir şekilde bir aldatmacayla aşmayı başarabileceği herhangi bir görünmez engel- di, aldatmacaya gelince hem kaçıp kurtulan zgrleşen şeyin karşısına dikileni hem de kendimizi aldatmak söz konusuydu, hiddetli incinmiş bir şey kendisi de incitilmiş, yeniden hapsedilmiş, yalnızlığımızda ulumakta, hiddetle bölme duvarları-

na dar ve aşılamaz sınırlara çarpmakta, kıyamet koparmakta, sonra yavaş yavaş durum yatıştı ve bir süre sonra kadın ışığı yaktı, gözlerimi sımsıkı kapadım her şey kahverengiydi sonra kızıl kahve oldu gözlerimi kapalı tuttum suyun aktığını duydum berrak taşarak çözerek ... (gecenin içinde tahıl ambarının çatısındaki küçük oluklardan dökülen suyun berrak buzlu ve kara aktığını duyabiliyordum denilebilirdi ki karanlıkta doğa ağaçlar tüm dünya suya batırılmış sulandırılmış sıvılaştırılmış yavaşça gelen bu tufan tarafından azar azar yutulmuş bir şekilde erimekteydi o zaman ben de oraya gitmeye karar verdim, kahverengi samanların üzerine yatmaya çıkmaktansa ya da kafede bir şeyler içmeye gitmektense o akşam için bizi davet etmiş olan topalın yerinde ötekilere katılmaya karar verdim; Wack gece bekçiliği yapmaktan vazgeçmemişti, bu akşam için ahırın bekçisi o değildi yine de orada kaldı: Hiçbir şey söylemeden benim oradan geçip bu karanlık yağmurun altında dışarı çıkışıma baktı ama gündüz görebildiğimden daha fazla kadını orada görmeyi başaramadım adamlar yerlerini almışlardı bile, topal ile diğer üçü masanın etrafındaydı, Iglésia ve bir diğeri kısık sesle kuzinenin yanında uşakla konuşuyordu; sadece kadın yoktu orada, eşikte ayakta durup gözlerimle kadını aradım ama orada değildi ve sonunda bunun askerler ve köylüler meclisi olup olmadığını sordum ama bana güvensiz kınayıcı bakışlarını çevirdiler onlara rahatsız olmalarını söyledim onlara adı Savaş olan iskambil oyunundan başka hiçbir oyunu oynamayı öğrenemediğimi söyledim ve gidip kuzinenin yanına oturdum: Üzerinde emayeden kocaman bir kahve güğümü vardı ve üzerinde oyun oynadıkları masa kırmızı desenli sarı bir muşambayla kaplıydı muşambanın üstündeki desenler palmiye ağaçlarını minareleri iki yanı keskin savaş bıçağı taşıyan süvarileri ve çeşme başında su dolduran ya da omuzlarında ince uzun su testileri taşıyan

kadınları temsil ediyordu, kumarbazların biri her kart açışında önce onu bir ya da iki saniye havada tutuyor sonra onu tek el hareketiyle (zafer mi hiddet mi ifade ediyordu bu hareket?) sert bir şekilde yumrukladığı masaya yapıştırıyordu, sonra bir kadın gördüm: O değildi, sabah ahırın yarı aydınlığında görmüş olduğum o beyaz ten, o hoş ve ılık görüntü değildi bu, ama adeta tam tersiydi ya da daha doğrusu onun olumsuzuydu daha doğrusu onun bozulmuş haliydi tam olarak kadın imgesinin zarafetin zevkin bozulmuş hali, ona verilmiş ceza haliydi: Bir teke sakalı ve profiliyle korkunç bir ihtiyar kadın sürekli bir titremeye sallanan ve kuzinenin ardındaki sıranın üstüne onun yanına oturduğum zaman bana çevirdiği kafası neredeyse beyaz adeta sıvılaşmış gibi soluk mavi iki gözbebeği beni gözlemlemekte bir an gözücüyla bakıp bir yandan da bir şeyler çiğnemeye geviş getirmeye devam etmekte grimsi teke sakalı yükselmekte ve alçalmakta sonra bana doğru eğilip sarı ve kurumuş maskesini yüzüme değdirinceye kadar yaklaşmakta (sanki herhangi bir büyüünün kurbanı olarak burada bu köylü mutfağındaydım – ve aslında burada bu türden bir şey vardı bu kayıp memlekette, ötesinden sadece zayıf bir çan sesi gelen şu derin vadilerle suyu sünger gibi çeken şu çayırırlarla pas rengi sonbaharın kızılaştırdığı ormanlarla kaplı şu yamaçlarla dünyanın geri kalanıyla bağı kesilmiş bu memlekette bu türden bir şey vardı; o da şuydu: Sanki memleketin tümü bir tür uyuşukluk içine yağmurun sessiz örtüsü altında boğulmuş bir büyüünün içine hapsedilmişti ve bu haliyle paslanıyordu kemirilip parçalara ayrılıyordu şu humuslu toprağın üst üste yığılan yavaş yavaş kokuşan ölü yaprakların yaydığı koku içinde günden güne çürüyordu ve ben süvari çizmeli fatih yıllardır düşünüyordum o zambak gibi bembeyaz prensesi baştan çıkarmak onu kaçırmak için gecenin dibinde zamanın dibinde buraya gelmiştim ve ona ulaştığımı,

onu kollarıma aldığımı, kollarımı sıkıp onu sardığımı sandığım anda karşımda Goya'nın fırçasından çıkmış gibi duran korkunç bir ihtiyar kadın buldum) bana şunu söylüyordu: O adamı tanıdım gerçekten. Evvet, sakalından!

ve onlardan biri uşakla konuşmayı kesip bana baktı ve kuzinenin üzerinden bana göz kırpıp sordu Kızı tavladin mı

ben de Bunun için gelmiştim zaten

o da Ne var ki bunun yaşı ötekiyle pek de aynı değildi

ben de Aşağı yukarı iki yüzyıl daha az. Ama önemli değil. Ne gördünüz büyükanne?

kadın biraz daha eğildi topalın olduğu tarafa doğru hızlıca bir baktı, kumarbazlar masanın üzerine gürültülü bir şekilde iskambil kâğıtlarını atmakla meşguldü halen: İsa'yı dedi. İsa'yı. Mesihi. Ama kurnaz o.

kuzinenin üzerinden adama baktım bana yeniden göz kırptı Kesinlikle öyledir dedim Herkesten daha kurnaz o. Nerede?

Yollarda

Sahi mi? Nasıl oluyor bu?

Sakalıyla dedi. Bir de bastonu var

Ben de gördüm onu dedim

Hâlâ bastonu var Beni dövmek istedi

Lanet olası diye bağırdı topal bize dönerek Şu saçmalıklarını anlatmayı daha bitirmedin mi Gidip yatsana sen

Kahretsin dedi yaşlı kadın. Masada oturan üç asker kahkahalarla gülüyordu, kadın bir süre sesini kesti sırasının üzerinde büzülmüş ikiye katlanmış bir şekilde topalı gözledi onun kâğıtlarını yeniden almasını bekledi feri sönmüş pembe bir çizgiyle çevrelenmiş küçük gözleri şeytanca ve kin dolu bir ışıkla parlamaktaydı, Boynuzlu! dedi (hâlâ dişlerinin arasından konuşmakta, hâlâ mırıldanmakta:) Onlar kötü Ben yapayalnızım, Boynuzlu! diye tekrarladı sonra bir kez daha Boy-

nuzlu! ama adamlar yeniden oynamaya başlamışlardı, yaşlı kadın bana muzaffer bir bakış attı yeniden bana doğru eğildi, Onu tüfeğiyle kovdu, dedi, Onun tüfeğini aldı ama yine de boynuzlu. Sobanın üzerinden adama yeniden baktım ve o da yeniden bana göz kırptı

Bal gibi onu odasına kapatabilir dedi hafifçe gülerek Daha çok eğildi bana bir dirsek attı sarımtırak lekeleriyle küçük ölü gözleri sessizce gülmekteydi Ama bir tek anahtar yok ki dedi

Ne

Bir tek anahtar yok

Ne anlatıyorsun hâlâ, diye bağırdı topal Git yat hadi! Kadın sıçradı telaşla çekildi sessizce sıranın öbür ucuna büzüldü yüzünü gözünü buruşturup bana işaret vermeye devam etti yine de hep bana dönük olan gözleri kaşlarını kaldırmakta bir yandan da dilsiz ağzı ses çıkarmadan şu sözleri ifade eden biçimler alıyordu Kötü kalpliler, Kötü kalpliler, iğrenç keçi suratını bükerek)... sonra yatak yeniden ağırlığı altında eğrildi bu sınırsız karanlığı gözkapaklarımın altında tutmaya korumaya çalışarak onları kapalı tutmaya devam ettim karanlık dönüşlü bir biçimde kahverenginden kırmızımsıya sonra lal rengine sonra morumsu bir siyaha geçiyordu soluk güneş türlerinden yavaşça ısıldayan ve sönen tüylü güneşlere kayan mermer damarları gibi bulanık lekeler oluşuyor ve dağılıyordu Corinne'in ışığı açık bıraktığını ve bana baktığını biliyordum kadınların işleme sokabildikleri şu büyük ve keskin dikkatle beni kılı kırk yararcasına incelediğini biliyordum yanaklarımı alnımı koltukaltına gömdüm şimdi her nefes alışında havanın onun içine girdiğini, oyduğunu, sonra da dışarı çıktığını duyabiliyordum kalbi hâlâ hızla çarpıyordu giderek yavaşladı, halen gözlerim kapalı olarak kendimi onun bedeni boyunca kaymaya bıraktım karnı kalkıyor ve iniyordu narin bir kuş boğazı gibi zonkluyordu (tavus kuşu tüm bedeniyle

perdenin üzerinde çırpınıyordu üzeri bir telek yelpazesıyla süslü küçük mavi başı taşıyan kavisli boynu S biçiminde bükülüyordu kadın onu kapattıktan sonra perde iki yana sallanmaya devam etmekteydi sanki canlı bir şeymiş gibi arkasında saklanan hayat gibi, saniyenin küçücük bir bölümü kadar geç kaldırmıştım başımı yukarıya bir yüzün yarısını bir eli gördüm mü görmedim mi sadece gördüğümü mü sandım bu yüz ve el perdeyi yeniden kapatıp hızla çekildiler şimdi sadece kuşun uzun kuyruğu sallanmaya devam ediyordu sonra o da hareketsizleşti, ertesi gün de onu görmeyi başaramadık, gece at ölmüştü ve sabah onu meyve bahçesinin bir köşesine gömdük bahçedeki ağaçların kara dalları yağmurla cilalanmış şu anda tümüyle yapraklarını dökmüş olduğundan nemli havada üzerinden sular damlıyordu: Hayvanın ölü bedenini bir el arabasına koyduk ve çukurun içine attık kürekle atılan toprak onu yavaş yavaş örttükçe ona baktım kemikleri fırlamış berbat halde her zamankinden daha çok böcek ve kıvrılmış ön bacaklarıyla acılı ve boyun eğmiş kocaman kafasıyla her zamankinden daha çok peygamberdevesi gibiydi başı yavaş yavaş küreklerimizin attığı topraktan ağır ağır oluşan kara bir tepenin altında kayboldu açıkta kalan uzun dişleriyle acı acı alaycı bir gülüşü vardı adeta ölümün ötesinden bizimle dalga geçiyordu bizim sahip olmadığımız bir bilgidен bir deneyimden her türlü sırrın her türlü gizemin yokluğuna dair kesinliğin oluşturduğu düş kırıklığına uğraticı sırdan güç alan peygamber gibiydi, sonra yeniden yağmur yağmaya başladı ve hareket emri verildiğinde adamakıllı yağıyordu vadinin öteki yakasıyla bizim aramıza neredeyse mat gri bir tül germişti diğer yandan tahıl ambarında tam teçhizat oturmuş atlar da eyerlenmiş bir halde toplanma işaretini bekliyorduk aynı zamanda da kapının çerçevesi içindeki yağmur tülüne bakmakta çatıdan inen gümüş rengi yağmur suyunun yerde

kapının eşiğine paralel olarak biraz öncesinde (çatının tam altında) ince uzun bir oluk açmasını izlemekteydik buradaki çakıl taşları çıplak yıkanmış altlarındaki topraktan açığa çıkmış görünmekteydi içeri giren hava nemli buz gibiydi biz konuştuğumuz ağzımızdan mavimsi kalın bir buğu çıkmaktaydı, perdenin üzerindeki tavus kuşu hep hareketsiz gizemli duruyordu, konuşurken bazen gizlice gözlerimizi ona doğru kaldırıyorduk, Blum'un soluk yüzü siyah saçlarının altında bir aspirin tanesine benziyordu ilaveten çakmak çakmak bakan siyah gözlerinin oluşturduğu iki leke vardı sadece miğferini elinde tutuyordu başı narin boynu paltosunun yakasından tuhaf bir şekilde çıplak çıkıyordu sert kumaştan deriden kayışlardan oluşan bu savaş teçhizatının içinde kaplumbağa kabuğunun içindeymişçesine narin ve kırılğan görünüyordu

gitmeyeceğiz dedi Wack Daha şimdiden bir saattir bekliyoruz bahse girerim ki gitmeyeceğiz Bizi bütün gün böyle bekletecekler ve gece yarısı da gelip eyerleri çözmemizi ve gidip yatmamızı söyleyecekler

zırlamaya başlama dedi Blum

zırlamıyorum dedi Wack sadece aptal yerine konmak istemiyorum hepsi bu ben

Tanrım dedim bu anahtara sahip olmak için neler vermedim

hangi anahtar dedi Wack

Tavus kuşu hâlâ kımıldamıyordu

tarlaların anahtarı dedi Iglésia. Akan yağmur suyunun ardından halen sessiz eve kapalı camlara kapalı kapıya bakıyorduk evin ön cephesi ne düşündüğü anlaşılmaz bir surat gibiydi, zaman zaman koca ceviz ağacından bir yaprak kopuyor neredeyse siyah şimdiden kemirilmiş çürümüş olarak uyuşuk bir biçimde yere iniyordu

bahse girerim ki bu adam şu yardımcı dedi Blum

doğru değil dedi Wack Kadın onu kovdu Adam odasına
girdiğinde kadın tüfeği askısından indirdi
sahi mi? dedi Blum Odasına girdiği için mi?
bilmiyorum dedi Wack Neden doğrudan sormuyorsun
adam hiçbir şey bilmiyor dedi Iglésia Sen neden bahsediyorsun
hiçbir şeyden dedi Wack
Wack onların uşağıyla arkadaş oldu dedi Iglésia Ayıya benzeyen şu herifle
ayılar aralarında iyi anlaşır dedi Blum
canına okurum senin dedi Wack
hadi dedim Kızma Sen onun patatesleri içeri sokmasına yardımcı oldun o da senin ne olup bittiğini anlamana yardımcı oldu Anlat bize bunu
o bana bir atı çatlatmaya yardımcı olmadı ya dedi Wack
tabii dedi Iglésia ata binmek zorunda kalan sen değilsin onu çatlatan da ben değilim dedi Wack
of kapa çeneni dedim
bırak konuşsun dedi Blum Eğer bu onun hoşuna gidiyorsa. Ona doğru döndü: Yani bu adam yardımcı mıymış?
neden doğrudan kendin sormuyorsun dedi Wack
yani o mu?
ailenin eski bir dostu dedim Ailenin en iyi dostu Adam onları çok seviyor Adam onları her zaman çok sevmiş ama kadın onu tüfek çekerek kovmuş dedi Blum
bu bir avcı ailesi dedim
bu ayının anlattığı şey dedi Blum İhtiyar kadının dediği bu değil
o bunak ihtiyar dedi Wack
belki de ihtiyar kadın karıştırıyor dedim Belki de hâlâ öteki sanıyor
hangi öteki? dedi Blum

ben de senin her şeyi bildiğini sanıyordum dedi Wack
başka biri mi vardı? dedi Iglésia

Çatıdan inen yağmur suyu kesintiye uğramadan gümüş
iplikler gibi akıyor, tahıl ambarrının girişini birbirine para-
lel metal çizgilerle parmaklık gibi kapatıyordu, bir yerlerde
damdaki küçük bir oluk uzaklardaki bir şelale gürültüsüyle
ağzından taşır taşır yağmur suyunu boşaltıyordu: İşte bu-
nun için adam onun tüfeğini aldı dedim Onun içeri girmesini
engellemek için

nereye girmesini dedi Wack

hayret bir şey dedi Blum Hiç mi bir şey anlamıyorsun? Eve
zira o da eve girmek istiyordu

madem ki onda bir başka anahtar olduğunu söylüyorsun
dedi Wack

ama gün ortasında herkes görüp bilirken dosdoğru başça-
vuş yardımcılarına odaları göstermek bahanesiyle evin sahibi
gibi eve girip Gerçekten de hiç mi bir şey anlamıyorsun yani?
içerilerin adamı o dedi Blum her yere girmeyi seviyor
anlattığınızdan hiçbir şey anlamıyorum dedi Wack Kendi-

nizi pek de uyanık sanıyorsunuz Ben size kendinizi sa-
ne var ki öteki de ailesini kollamak zorunda dedim
kim

topal bu bir namus sorunu

evvet dedi Blum Namusun ortadan bölünmüş olup etra-
fında tüyler olduğunu bilmiyordum

kıçımın kenarı dedi Wack

işte aradığım sözcük buydu Dilimin ucundaydı ama bir
tür türlü çıkaramıyordum Bu köylü heriflerin pek saf bir halleri
var ama birden

ya şehirli çıftların dedi Wack onların nasıl bir halleri var
of dedim şu çeneni kapayacak mısın?

beni korkuttuğunu mu sanıyorsun dedi Wack

Birbirine karışmış küçük su oluklarından oluşan ağ yolda-ki sarı kumun üzerinde akıyordu yokuşun kenarı yavaş yavaş parçalanıyor ufalanıyor minicik ve ardıl çökmelerle kayıyordu bu çökmeler ağın kollardan birini bir an tıkıyor sonra da saldırıya uğrayıp kemirilip taşınıp kayboluyordu tüm dünya ısıldayan dalların üzerinde birbirini izleyen birbirini yakalayan birbiriyle buluşan birbirinden kopup son yapraklarla yere düşen damlaların kaynağından gelen kesintisiz bir mırıltıyla başını alıp gidiyordu bu son yapraklar yazın son izleriydi son-suza dek yok olmuş yeniden bulunamayan asla yeniden bulunamayacak günlerin son izleriydi bu kadında ne aramıştım bedenine kadar takip ederek ne bulmayı ummuştum çılgın sözcükler sesler mi üstündeki sinek ayaklarının kararttığı aldatıcı kâğıtlarıyla kendimizi kandırmak için gerçekliği ya da doğruluğu olmayan seslerin hayatını yaşamak için dudaklarımızın telaffuz ettiği sözlerle o adam ne kadar çılgınsa ben de o kadar çılgındım üzerine tavus kuşunun işlenmiş olduğu şu perdenin de bundan daha fazla gerçekliği daha fazla doğruluğu yoktu kuşun kıpırdadığını çırpındığını nefes aldığını gördüğümüzü sandığımız perdenin arkasında var olan şeyin hayalini kurup onu düşlemekte, ikiye bölünmüş yüzü perdeyi kapatan eli bile muhtemelen görmeden büyük bir tutkuyla bir esintinin yaratacağı küçücük bir hareketi gözlemekteydim) kadın Ne düşünüyorsun? dedi bana, Seni dedim, yeniden Hayır Söyle bana ne düşünüyorsun, dedi Pekâlâ biliyorsun seni, dedim, elimi onun üzerine koydum tam ortaya kuş teleklerinin ince tüyleri gibiydi İngiliz atasözünün dediği gibi elimde bir kuş ama aynı zamanda bir çalı Neden gözlerini kapıyorsun, dedi, gözlerimi açtım ışık hâlâ yanıyordu sırt üstü yatmıştı bir bacağı hafifçe açılmış diğeri benim üzerimde bir dağ gibi yükselerek kıvrılmıştı buruşmuş çarşafın üzerine ayak tabanıyla basıyordu ve geride ayak bileğinin biraz altın-

da bu yerdeki en kalın deri turuncumsu topuğunun üzerinde enlemesine üç kıvrım yapıyordu, yanağım diğer oyluğunun iç yüzeyinin üstündeydi zaten bu pozisyonda bu üst yüze-ye dönüşüyordu oyluğun bedene bağlandığı yerde başlayan yumuşak tüylerin altında kasığı çaprazlamasına geçen kas kirişini görebiliyordum, oyluğun yukarısındaki bembeyaz deri kasıktan itibaren açık barut rengini alıyordu, mukozalı derinin başladığı yerden önce daha koyu bir barut rengindeki kesinin dudakları vardı sanki tozun içinde çıplak saldırgan ve eličabuk biçimde kucaklaşan çiftleşen yuvarlanan derisi tüy kaplı vahşi ilkel koyu renkli atalarımızdan kalan bir şey yeterince silinmemiş orada kalmış direnmekte: Bu duruşta, azıcık açılmıştı, kumaşın kenar baskısı, hafifçe taşan bir astar gibi soluk bir mor görünüyordu, barut rengi giderek biraz daha yoğunlaşıyor bakış kıvrımlara doğru indikçe kula rengine kadar koyulaşıyordu sanki adeta bir kumaştı hafifçe renklendirilmiş içeriden iki parmakla tutturulmuş bir ipekti üst kısım bir kıvrım ya da daha doğrusu bir büzgü etten bir ilikti, Ne düşünüyorsun cevap ver bana Neredesin? diye sordu elimi yeniden üstüne koydum: Buradayım, o da: Hayır, ben de: Burda olmadığımı mı düşünüyorsun? Gülmeye çalıştım, Hayır benimle değil, dedi Senin için ifade ettiğim tek şey askerler için bir kız ne ifade ediyorsa o, kışla duvarlarının üzerine tebeşirle ya da aşınmış alçının içine çiviyle çizilmiş olarak görülen türden bir şey: İkiye bölünmüş ve güneş gibi etrafında çepeçevre ışınlar olan bir yumurta şekli ya da dikine duran kirpiklerle çevrili kapalı bir göz üstelik surat bile yok... Of kes şunu ne istiyorsun beş yıl boyunca sadece seni hayal ettiğimi anlayabilir misin, düşünebilir misin, o da: Tamam işte, ben de: Tamam mı? o da: Evet bırak beni, kendini kurtarmaya çalıştı Neyin var Ne oluyor sana? dedim yine kendini kurtarmaya ve ayağa kalkmaya çalıştı, ağılıyordu, Askerlerin yaptığı türden resim-

ler, asker muhabbetleri, dedi bir kez daha, askerlerin akşam vakti günbatımını ya muru seyrederken kendi aralarında tartışmaya devam etmelerini dinliyordum, Blum sıcak bir şey içmeyi pek istediğini söyledi Wack da ona bu kadar uyanık olduğuna göre neden gidip evin kapısını  almadı ını ve kızıdan kendisine biraz kahve hazırlamasını istemediğini sordu, Blum de tüfekleri sevmedi ini sırtında bir tane taşısa da hiç avcılık yapmak gibi bir arzusu olmadığını hele ki av eti olmaya hiç niyeti olmadığını ve şu topalın t fe ini kullanmaya pek hevesliymiş gibi göründüğünü söyledi, şunu da ekleyerek "En nihayetinde dünyanın her yerinde herkes t fe ini do rulturken o da silahını ateşleme hakkına sahip En nihayetinde savaş bu" ama şu anda sadece sesini duyuyordum yeniden karanlık olmuştu ve artık hiçbir şey görünmüyordu ve dünya hakkında bilebilece imiz her şey bu soğuk, şimdi her taraftan i imize işleyen bu su, şu inatçı çoğul her yerde var olan yağmurun dere gibi akışıydı, bu dere yolun üzerinde kıyameti andıran çoğul toynak vuruşlarıyla birbirine karışıyor bütünleşiyor gibiydi ve görünmez binek hayvanlarımızın üstünde sarsılarak ilerlerken inanabilirdik ki tüm bunlar (köy tahıl ambarı süt gibi beyaz görüntü çığlıklar topal adam yardımcı bunak ihtiyar kadın tüm bu karanlık ve k r ve feci ve bayağı karmaşık durumu oluşturan insanlar birilerinin aleyhinde atıp tutmakta birbirlerine k fretmekte birbirlerini tehdit etmekte birbirlerine lanet okumakta karanlıklarda sendelemekte en sonunda bir engele karanlığa gizlenmiş bir makineye çarpana kadar el yordamıyla yolunu aramakta (ve bu engeller onlar için, özel olarak onları engellemek amacıyla konmamıştı bile) bunlar (muhtemelen de karşılarına ilk çıkanı) onlara son bir kez ışığa benzer bir şeyi görme fırsatı verip suratlarının ortasına patlayabilirlerdi) tüm bunlar sadece bizim zihnimizde var olmuştu: Bir hayal bir yanılsama oysa gerçekte at üzerinde

gidişimizi hiç durdurmamıştık belki de yağmurun dere gibi aktığı bu bitimsiz gecede halen at üstünde gitmekte birbirimizi görmeden birbirimize cevap vermeye devam etmekteydik... Öyleyse belki de kız haklıydı en nihayetinde belki de doğruyu söylüyordu belki de hâlâ onunla konuşmaktaydım, artık yıllardan beri ölü olan ufak tefek bir yahudiyle karşılıklı olarak böbürlenmeler fıkralar açık saçık hikâyeler sözcükler sesler aktarıyorduk birbirimize bu da sadece ve sadece uyu-mamak içindi birbirimize el vermek birbirimizi cesaretlendirmek içindi, Blum şu anda şunu söylemekte: Belki de bu tüfek dolu değildi belki de herif bunu nasıl kullanacağını bile bil-miyordu İnsanlar trajediler dramlar romanlar uydurmayı o kadar seviyorlar ki

ben de: Ama belki de doluydu bazen böyle de olabiliyor Bu türden hikâyeleri her sabah gazetelerde görüyoruz

O zaman yarın gazete almamız gerekecek hiç değilse oku-nacak ilginç bir şey olacak

Bu savaşın seni ilgilendirdiğini sanıyordum Hatta senin bununla doğrudan ilgili olduğunu düşünüyordum

Sabahın dördünde berbat bir atın üstünde ve yağmurun altında gitmekteyken değil

Saat sabahın dördü mü sanıyorsun Her şeye rağmen sonunda günün aydınlanacağına inanıyor musun?

Bu doğan güneş değil mi İlerde sağda biraz daha az siyah görünen şey nedir

Nerede? Bu bakır karası içinde nerede bir şey görüyorsun

Zaman zaman parlak bir levha görünüyor

Belki sudur Belki de Maas nehridir

Ya da Ren Nehri

Ya da Elbe Nehri

Hayır Elbe değil öyle olsa bilirdik

E o zaman ne?

Bir nehir işte ne fark eder ki
Saatin kaç olduğunu sanıyorsun
Ne fark eder ki
Üç günden beri bu vagonda olmalıyız
O zaman varsayalım ki Elbe Nehri olsun

Yüzü olmayan bu iki ses karanlıkta birbirini izleyerek birbirini yanıtlıyordu kendi tınlarından başka bir gerçeklikleri yoktu, bir ses dizisinden daha fazla gerçekliği olmayan şeyler söylemekteydiler, yine de sohbetlerine devam ettiler: Başlangıçta sadece iki potansiyel ölümüz vardı, sonra yaşayan iki ölümüz gibi bir şey oldu, sonra bunlardan biri gerçekten öldü öteki de halen yaşamaktaydı (görünüşüne bakılırsa, diye düşündü Georges, görünüşüne bakılırsa buna pek de değmezdi) ve her ikisi de (ölü olan ile gerçekten ölmüş olmak daha iyi olmaz mıydı diye düşünen zira en azından ölü olduğunu bilmezdi insan) ağırlığı altındaki toprağın yüzeyini yavaş yavaş törpüleyen şu hem kımıltısız hem hareketli şey tarafından ele geçirilmiş, etrafı sarılmıştı (ve belki de Georges'un toynaklarının küçük küçük ve sabırla yere vuruşlarının arkasında bir kayma gibi, belli belirsiz, korkunç ve sürekli bir kazıma gibi algılamaya devam ettiği şey de buydu belki: Bu vakur ve soğuk ilerleyiş, dünya kurulduğundan beri her şeyi öğütterek, ezerek yavaş yavaş ilerlemekte olan bu buzul ve bunun içinde Georges adeta her ikisini, kendisini ve Blum'ü, kaskatı ve buz kesmiş, çizmeleri ve mahmuzlarıyla bitkin beygirlerinin üzerine tünemiş vaziyette kendileri de ayakta olan bir hayaletler kalabalığı arasında zarar görmemiş ve ölü görüyor gibiydi, bu hayaletlerin hepsi güzel renkli ve solmuş kostümlerinin içinde, tabanlıklarının üzerinde kısa aralıklarla iki yana sallanan mankenlerin oluşturduğu sabit bir kortej gibi, aynı belli belirsiz hızla ilerlemekte, bu su yeşili kalınlığın içinde hepsi aynı şekilde yer almaktaydı, aynaların yeşil derinliklerinde sonsu-

za dek yinelenen bu su yeşili kalınlıkta Georges onları hayal etmeye, onları belirlemeye çalışıyordu), Blum'un dokunaklı ve dalga geçen sesi şunu söylemekteydi: "Ne biliyorsun ki? Hiçbir şey bilmiyorsun. O tüfeğin dolu olup olmadığını bile bilmiyorsun. O silahın kendiliğinden ateşlenip ateşlenmediğini bile bilmiyorsun. O gün nasıl bir hava vardı onu bile bilmiyoruz, adamın üstündekinin toz mu çamur mu olduğunu bile, eli boş dönen adamın elinde kalan bir yığın satılmamış iyi duyguydu, bu duygular sadece elde kalmış değillerdi bir de silah atışlarıyla karşılaşmışlar ve adam karısını bulduğunda (yani senin büyük-büyük-büyük-büyükannenini bulduğunda, bu kadın bugün artık bir mezarlığın dibinde kendisi de solucanlar tarafından yenmiş bir tabutta ipekten solmuş bir elbisenin içinde ufalanıp dağılabilir birkaç kemikten başka bir şey değil öyle ki tafta kumaşın kıvrımlarında görülen sarımsı ince tozun kemik kırıntıları mı tahta kırıntıları mı olduğunu bilmiyoruz, ama kadın o zaman gençti, tensel hazzı, bugün sararmış kemiklerinin üzerinde gölgeli bir karnı, leylak rengi göğüsleri, arzusunun tutuşturduğu dudakları, yanakları vardı), yani karısını bulduğunda kadın doğal yaşamı sevenlerin ve duyguları akışına bırakanların ilkelerini uygulamaktaydı bu ilkeler konusunda İspanyolların istememiş olduğu şey

Georges da: "Tabii ki hayır, adam ..."

Blum de: "Hayır mı? Oysa sen kendin ailenin üzerinde bir kuşkunun gezindiğini kabul etmiştin: Can sıkıcı, edeplince sessizliğe gömülü bir kuşku. Aşkı anlatan bir gravürden, bir omuz darbesiyle zorla açılan kapıdan, bir kargaşadan, çılgınlardan, bir altüst oluştan, gece yanan ışıklardan söz eden de ben değilim herhalde ..."

Georges da: "Ama..."

Blum de: "Üstelik de şu ikinci portreyi, şu minyatürü, adamın ölüm tarihini taşıyan şu madalyonu neredeyse tanımamış

olduğunu, ikna olmak için madalyonun arkasında yazan adı ve tarihi birçok kez okuman gerektiğini anlatmamış mıydın bana, bir de senin ...”

Georges da: “Evet. Evet. Evet. Ama...” (kadın iki zaman arasında biraz şişmanlamıştı yani evlendikten sonra genç kızlarda görüldüğü gibi şehvet uyandırıcı bir göbek yapmış, biraz yuvarlak hatlara sahip olmuştu, belki birazcık tombullaşmıştı ama tüm benliğiyle – aslında bir kıyafet yokluğu anlamına gelen bu kıyafetin içinde, yani şu basit elbisenin, yani şu basit ve yarı saydam ve onu yarı çıplak bırakan tuniğin içinde, bir kurdelenin ortaya çıkardığı, daha da belirgin kıldığı ve yumuşacık leylak pembesi kumaştan neredeyse tümüyle dışarı fırlayan yumuşak göğüsleriyle) edepdışı, haddinden fazla doymuşluk ve zafer ifade eden bir şey yaymaktaydı, ihtiyaçları giderilmiş ve tatmin edilmiş –hatta fazlasıyla doyurulmuş– nefsin ve gönlün ikisinin birden şu dingin zenginliğiyle ve bu döneme ait esnek boyunlu, beyaz gerdanlı kadın portrelerinde görebildiğimiz şu tasasız, saf, zalim gülüşle (ama belki de sadece bir modanın, bir biçimin etkisiydi, aynı fırçayla ya da aynı şehvetli kalemle aile kadınlarını ya da Türk hamamlarındaki şiltelerin üzerine gevşekçe kendini bırakmış şehvetli odalıkları çizmeye alışkın olan ressamın ustalığı, becerisi, kurala düşkünlüğü) ve kesinlikle orada söz konusu olan şu aynı kadın değildi, biraz kuru, biraz kasıntı, süslenmiş püslenmiş, korseler giymiş, balenler takmış, sert ve soğuk mücevherlerle donatılmış, altından bir başka kumaşın görüldüğü baklava biçimi deliklerle süslü ağır elbisesi içinde poz vermiş olan şu kadın değildi, Georges düşünüyordu: “Evet, sanki aradan geçen zamanda kadın özgürlüğüne kavuşmuştu, sanki adamın ölümü kadını ...”) ve yeniden Blum’un sesini duydu (alaycı hatta iğneleyici bir şekilde yükseliyordu, ama bu ses kim olursa olsun herhangi birine hitap

ediyor gibi görünmüyordu, belki sadece karavanasının dibine, şefkatle, özenle konuşuyor, sohbet ediyor, yarenlik ediyor gibi görüldüğü karavanasının dibine, Georges kendi kendine bir insanın yok olmadan nereye kadar zayıflayabileceğini, bir anlamda, bir patlamanın tersi olabilecek bir şeyle yok olabileceğini sormakta: Derinin, tüm varlığın içeriye doğru çekilmesi, emilmesiyle zira Blum o zaman gerçekten korkutucu derecede aşırı zayıftı, içeri batmış gözleri, derisini delecek kadar çıkıntı yapan sivri ademelması, alaycı sesi bile zayıflıktan incelmış gibiydi, şunu söyledi: “Ama çekip giderken kendisiyle birlikte şu Cenevre düşüncelerinin haricinde tesadüfen herhangi bir kusur, utandırıcı herhangi bir bozukluk da götürmemiş miydi? Topal değil miydi mesela, yamuk ayaklı ya da bu türden bir şey: O zamanlar soylu markilerde, din değiştirmiş piskoposlarda ya da büyükelçilerde çok rastlanılan bir şeydi bu. En nihayetinde, sen onu sadece resim ve heykel olarak gördün, omzunda çift patlamalı av tüfeğiyle, tıpkı öteki gibi, köyün şu çarpık bacaklı Othello’su gibi. En nihayetinde, topallıyordu belki de. Hepsi bu. Bu da onda bir kompleks yaratmıştı, o ...”, Georges da: “Belki,” Blum de: “Ya da belki de sadece borçları vardı, belki oranın yerlisi o korkunç Yahudi onu yüklü bir emre muharrer senetle adamakıllı elinde tutuyordu. Soylu efendiler, bilirsin, bunlar özellikle ödünç paralarla yaşarlardı. Aslında temiz ve cömert duygularla doluydular ancak borçlanmaktan başka pek de bir şey yapmayı bilmezlerdi ve ağgözlü tefeci Yahudinin onlar için oluşturduğu Koruyucu Tanrı olmasaydı pek de bir şey başarmış olmayacaklardı, belki de daha sonraları ailelerde gururla anlatılan türden savaş başarıları haricinde, bu başarıların anlatılması da destanın asaleti için, tanıdıkları hayrete düşürmek için, itibar için, gelenek içindi, yüz elli yıl sonra torunlarının torunlarından biri savaşa giderken yanında –bir tür hizmetkârı ya da bu işi gören birini–

götürmesi içindi, bu hizmetkârın karısının üstüne bir kısırağın üstüne binmekten ne fazla ne eksik binmiş, onu kirletmişti, iki adam bütün bir sonbahar boyunca, sonra bütün bir kış boyunca ve daha sonra da ilkbaharın yarısını yan yana yaşayarak geçirmişler ve bir tek kelime bile etmemişlerdi (topallayan bir at konusunda ya da hizmetle ilgili bir sorun için konuşmalarının haricinde) ta ki her ikisi sonunda o yolda birlikte bulunmuşlardı, biri her zamanki sadakatiyle diğerini izlemiş ya da biri kendisini diğerine sadakatle izlettirmeyi başarmıştı, o yolda artık savaş değildi var olan, senin dediğin gibi, cinayetti, bu yol metruk bir yerdi ve orada herhangi biri diğerini hiç kimseye hesap vermek zorunda kalmadan tüfekte ya da tabancayla gebertebilirdi ve o zaman bile, sen söylemiştin, birbirleriyle konuşmamışlar (belki de sadece ne biri ne öteki buna gerek duymuştu: Bundan daha karmaşık da olmasa gerek) hem unvanlarına hem de karşılıklı toplumsal konumlarına uygun şekilde iki yabancı gibi birbirlerine mesafeli durmuşlar, hatta şu mitralyöz yağmurunu yemelerinden aşağı yukarı beş dakika önce tıpkı kazanılan bir yarıştan sonra jockeylerin küçük barında bir kadeh içki ısmarlamış olduğu gibi, komutanın size buz gibi bir bira ısmarladığı şu köy kahvehanesinin arka bahçesinde bile, o zaman da deliklerden belki de kan değil de bira fışkırırdı, iyice bakmış olsaydın göreceğin de bu olurdu, Komutanın etrafa bira fışkırtan at üstündeki heykeli, kepek ayaklık üzerinde Flaman birası dağıtan çeşmeye dönüşmüş ...” ama sözünü bitirmedi, şu anda yalnızca karavana kabinin dibinde kalan ekşi, mide bulandırıcı metal tadındaki son çorba kalıntılarını kazılamakla meşguldü, bütün dikkatini buna vermişti ve Georges susmakta, ona bakmakta, yani, şu anda, Blum’ün eğmiş olduğu kafatasının arkasında ensesinin çekilmiş iki ip gibi gergin, çıkıntı yapan iki kas kirisine bakmakta, ağzı aşağı eğik olduğundan sesi şimdi adeta

karavana kabının içinden geliyordu, şunları söylemekteydi: “İnsanın kaybedecek bu kadar çok zamanı olması da ne güzel bir şey, insanın bu kadar müsait zamanı olması da ne kadar hoş olmalı, böylece intihar, dram, trajedi boş zaman geçirmenin zarif etkinlikleri olur,” devam etti: “Ama bizim oralarda yapacak çok iş var. Yazık. Bu saygın ve dokunaklı hikâyelerin tekinin bile anlatıldığını asla duymadım. Bunun ailede bir eksiklik olduğunun farkındayım, kınanacak bir zevksizlik, bugün ya da yarın bunu yapmak arzusuna kapılmış bir ya da iki hatta belki de çok sayıda Blum olmamış olduğu için değil de onların buna zaman bulamamış olmalarından, gerekli saniyeyi bulamadıklarından muhtemelen Yarın yaparım diye düşünmelerinden ve böylece günden güne ertelemelerinden olmuştur zira ertesi gün yine sabah altıda kalkmak ve hemen dikiş dikmeye ya da kesip biçmeye başlamak ya da siyah çuhadan bir örtüye sarınmış kumaş balyalarını taşımak gerekmiştir: Savaştan sonra beni görmeye gelmen gerek, sana oturduğum sokağı gezdireceğim, önce sarıya boyanmış ahşap taklidi bir mağaza var, vitrinlerin tepesinde yeşil siyah fon üzerine yıldızlı harflerle Kumaşçı Kumaşlarımız Kendi İmalatımızdır ZELNİCK Toptan Perakende yazmakta ve içeride sadece kumaş topları bulunmakta, ama öyle parfüm kokan şık bir satıcının raflardan çıkardığı ince bir tahta üzerine sarılı narin bir kumaşı satıcının zarif hareketlerle açtığı mağazalardaki gibi değil: Neredeyse yaşlı bir ağaç gövdesi kalınlığında ve bir tanesinde aşağı yukarı on aileyi giydirecek kadar çirkin, kalın ve koyu renk kumaş olan toplar ve gün ortasında içerisinin karanlık olduğu mağaza donuklaşmış altı ya da yedi küre lambayla aydınlatılmakta, bu küreler içinden gaz yerine bir elektrik kablosu geçirmekle yetinilmiş bir kurşun borunun ucunda sallanmakta ama elli ya da altmış yıldır hep aynı küreler, bir sonraki mağaza ise kırmızımsı bir renge boyanmış,

önceki mağazadan üzerinde açık yeşil damarları olan mermer taklidi yeşil bir temelle ayrılmış, şirketin adı ise öteki gibi yeşil siyah fon üzerine aynı yaldızlı harflerle yazılmış, bu kez adı: Toptan Astar Yünlü Kumaş Z. DAVID ve Ortakları Fransız Kumaşçısı, içeride de aynı devasa ağaç gövdeleri ve üzerine sarılmış hüznü, yararlı ve çirkin kumaşlar ve bir sonraki butik yine ahşap taklidi şu idrar sarısına boyanmış, bu kez de: Kumaş WOLF Astar, bundan sonra da geniş bir araba kapısı üstünde avlunun dibindeki kömür satıcısına ait tabelayı taşıyan uzun bir kutu: El Arabası Kiralama Kömür ve tabelanın üzerinde, kapının üst kısmının oluşturduğu dar yarım dairenin içinde, neredeyse dörtgen biçiminde bir pencere bulunmakta ve bu pencere muhtemelen kapı sundurmasının üzerindeki bir odaya denk gelmekte ve bu odada bir herfin nasıl ayakta durabileceğini sordum hep kendime zira tül perdeler ve küçük balkon parmaklığına asılı saksılarda yeşil bitkiler olduğuna göre orada yaşayan vardı, velhasılı duvarın kendisi kırmızı kahverengi bir boyayla boyanmıştı, kapı sundurmasından sonra gelen butik de öyle, burada ise gotik harflerle yazılmış bir tabela vardı: Kaliteli Şaraplar Eski Mahzen Likörler, sonra bir kez daha, ahşap taklidi, sarı bir vitrin: Kumaş Toptan Yarı Toptan SOLINSKI Erkek ve Genç Hazır Giyim, sonra da sokağın köşesine varıyoruz ve karşıda meyhane var: Kafe AU VOLTIGEUR Tütün Mamulleri, kırmızı renkle beyaz fon üzerine yazılmış, açık kırmızı panolarla koyu kırmızı vitrin, köşesi verevine kesilmiş kapı iki sokağın köşesi üzerine açılmakta ve bu kapı sadece havanın çok soğuk olduğu zamanlar hariç, sürekli açık durmakta, öyle ki iki ya da üç herfin tezgâhın önünde dirsek dayayıp durduklarını her daim görebiliriz (ama bu sokağın insanları değil: Oraya tamirata ya da iş ziyaretine gelmiş işçiler, tahsildarlar, şirket temsilcileri) ayrıca çok iyi cilalanmış koca kahve makinelerinin ışıldadığını görebili-

riz ve bir de tezgâhın arkasındaki garson kızı, kapının solundaki mavi bir posta kutusunu ve kutunun üzerinde, kırmızı zemin üzerine sarı harflerle dikey olarak yazılmış TÛTÛN sözcüğünü bir kez daha görebiliriz, altında da KAĞIT, PUL sözcüklerini, sonra onun altında fırçayla çizilmiş iki adet sütun başlığı türünden şey, iki çifte kıvrım, onun da altında TELEFON yazısı, devamında kafeden sonra da bir butik, daha doğrusu, pek de butik değil zira tam anlamıyla bir vitrini yok, sadece büyük bir pencere ve bir kapı, evin duvarı birinci kata kadar kahverengine boyanmış üzerinde de beyaz harflerle: Tela İMALATHANESİ Taranmış pamuk ve Her türden vatkalılar, Yarı-Toptan Satış, Terzi Malzemeleri, Kürkçüler, Şapkacılar, Çiçekçiler, Korseciler, Deri Mağazaları, Parlaticılar, Karoser İmalatçıları, Kuyumcular falan filan diye devam edebilirim, ortasından ya da senin istediğin ucundan başlayarak sana bütün bunları ters yönde de sayabilirim, bunları yirmi yıl boyunca sabahdan akşama kadar penceremizden gördüm, bunu ve üzerindeki gri iş tulumlarıyla sırtlarına o devasa kumaş toplarını yüklenmiş olarak karıncalar gibi gidip gelen insanları gördüm sanki tüm zamanlarını bu topları bir butikten diğerine, bir dükkân deposundan diğerine taşımak ve tekrar geri taşımakla geçirmekteler ve bütün evlerde ışıklar sabahın altısından akşamın on birine ya da gece yarısına kadar kesintisiz yanmakta ve o saatlerde sönüyorsa bu da henüz yirmi dört saatin yirmi dördünü de iğne çekerek ya da makas sallayarak ya da kumaş topları taşıyarak ya da vatka içlerini ya da telaları imal ederek geçirmenin bir yolunu bulamadıkları içindir öyleyse bir dolu Blum'ün bilmem kaç kez intihar etme arzusu-na kapılmış olduğunu kabul etsek bile, zaten bu da çok muhtemel bir şey, onların bu iş için gerekli zamanı bile demiyorum ama gerekli mekânı bulmalarını nasıl bekleyebilirsin, şu bile yok ki ...”

“Ne var ki böyle şeyler oluyor,” dedim. “Gazeteleri okumak yeter. Her gün gazetelerde bu türden şeyler var.” Bana bakıyordu, seyrek ince yağmur minik gümüş, cıva damlacıklarıyla ceketinin kumaşına konuyordu, omzun kapı sundurmasının dışında kaldığı yerde metalik gri bir toz vardı öte yandan da bize ahengi bozuk yankılar, tutarsız ses patlamaları, kopmuş hiddet tutku parçaları ulaşmaktaydı bunların nereden geldiğini nasıl söylemeli: Her türlü şiddetin ve her türlü tutkunun şu kalıcı ve tüketilemez istifinden daha doğrusu haznesinden daha doğrusu ilkesinden, bu şiddet bu tutku dünya üstünde avanak avanak aylak aylak ve amaçsız gezinmekte tıpkı yollarının üzerinde rastladıklarını vahşi ve tesadüfi bir biçimde savuran kör ve temelsiz bir hiddetten başka hiçbir hedefi olmayan şu rüzgârlar şu tayfunlar gibi; belki şimdi can çekişmekte olan atın ne bildiğini öğrenmişizdir artık uzamış kadifemsi düşünceli yumuşak ve boş bakan gözünde minicik siluetlerimizin yansıdığını görebiliyordum yine de kanlı portredeki şu göz de uzamış gizemli ve yumuşak bakışlıydı onu sorguluyordum: Tiyatro trajedi kurgulanmış roman, diyordu, bundan hoşlanıyorsun, sen de bir şeyler ilave ediyorsun sen, ben de Hayır, o da Gerektiğinde uydurursun, ben de Hayır her gün oluyor bu tür şeyler, evin içinde gözlerinin feri kaçmış, sandalyesinin üzerinde önden arkaya sallanan şu yarı bunak ihtiyar kadının sabırla bitmez tükenmez bir biçimde inildemekte olduğunu duyabiliyorduk öte yandan topal adam iri av saçmalarıyla dolu ve kendi kendine patlamaya hazır şu tüfekte dört dönüp duruyordu topallamakta sünger gibi su çeken tarlalarda ıslanmış meyve bahçesinde bata çıka yürümekteydi adımlarının izleri hafif bir emme gürültüsüyle birlikte yavaş yavaş yukarı çıkıyordu ve hızlı çevik adeta yaşlı bir odun parçası kadar kuru ve duyarsız bir biçimde ilerleyen general de çamura bata çıka yürüyen kendisini takip etmekten

nefes nefese kalmış kurmay heyeti tarafından takip ediliyordu, kafasına bir kurşun sıkılmıştı, bu da çürük bir ağaç dalının kırılırken çıkardığından daha fazla bir gürültü çıkarmamış olsa gerekti ve küçük kırışık jokey suratıyla parlak küçük jokey çizmeleriyle yerde ölü yatmaktaydı Ne yani ben bunu uydurdum mu dedim Uydurdum mu bunu? Onu tıpkı hem av sürücüsü hem de avda izi sürülen zavallı bir hayvan olan köpek gibi topallarken bu sıkıntıdan utançtan savaşa almadıkları bir tüfek emanet etmek istemedikleri kardeşinin karısından maruz kaldığı şu dayanılmaz yüz karasından kemirilmiş yenip bitirilmiş olarak hayal ediyordum, Hadi dedi bırakın şu silahı kazalar da böyle oluyor işte, ama adam hiçbir şey duymak istemiyordu, görünüşe bakılırsa şu avcı aletine şu tüfeğe çok bağlıydı onunla bir sembol oluşturduğuna mı inanıyordu neydi, uzun zaman bir av kazasına inandım, annemin bana şu hafif tüfeği almamasının nedeninin bu olduğunu düşünüyordum, şu bitmez tükenmez aile hikâyelerini, atalarımızın hikâyelerini anlattıkça söyleyip durdukça, ailemin bilmem hangi üyelerinden birinin bir saldırı sırasında ucundaki koruyucu kılıfı çıkarılmış eskrim kılıcının boynunu delip geçmesi nedeniyle ölmüş olması bahanesiyle inatçı bir şekilde benim eskrim yapmamı hep reddetmişti tabii eğer bunu bir gazetesinin polisiye olaylar kazalar cinayetler sütununda okumadıysa eğer, doğumları haber veren sosyete sütununa zincirden boşanmış tutkulara gelince duvarların arkasına kapatılmış, tavus kuşunun kuyruğunun arkasına gizlenmiş ormandaki uyuyan güzelin taze teninin uyandırdığı tutkular vardı ancak tavus kuşunun kuyruğu hâlâ hafifçe sallanıyordu ama görünürde Leda yoktu o zaman tavus kuşu kimin hangi tanrının kibirli kendini beğenmiş budala kuşu olup rengârenk tüylerini şatoların çayırırlarında ya da kapıcı şilteleri üzerinde ihtişamla gezdirecekti? Onu şöyle bir biçimde hayal ediyordum,

giymiş olduğu geceliğın içinde zar zor örtünmüş zar zor kaplanmış olan göğüslerine ipeksi karnına dokunabiliyor bastırabiliyor onları elleyebiliyordum bu tuniğın içinden çıkan boynu dedim sütü andırıyordu duyuyor musun dedim verebileceği tek düşünce sürünerek gitmek bir su kaynağına eğilir gibi eğilmek ve lıkır lıkır içmek, geceliğe benzeyen soluk mor renkte elbiseler, ayrıca yeşil renkte bir kurdele sıkıp onun evet av tanrıçası Diana türünden öteki zalim ve sert portreyle aralarında ne büyük bir fark vardı, o portrede kadının yanında kısa tüylü sivri kulaklı bir tazının uzanıp yatmış olması gerekirdi oysa ki daha sonra tam tersine aralarından parmaklarımızı geçirdiğimiz kıvrırcık tüylü keyfinden yerinde duramayan ıslak diliyle parmaklarını yalayan inleyerek zevkten yuvarlanan suyun içindeki balık gibi kıpır kıpır şu küçük köpeklerden biri vardı, şu duvarlara çizilmiş şey gibi demişti kadın iki hiyeroglif iki ilke: dişil ve eril, bazen bu kapalı makasa benzeyen bir tek göstergeden başka bir şey değildir, aşağısında içinden başparmağı ve işaret parmağı geçirdiğimiz halkalara benzer iki yuvarlak bulunmakta ve yukarıya doğru dikilmiş sivri uç aşağıdaki simgesel yuvarlaklar simgesel olarak da ışın gibi çizgilerle çevrilmiş ve yumurta biçimindeki öteki de ortadaki çizgisiyle gökkubbede ışık yayan iki yıldız, üzerine bir çivinin ucuyla resmedilmiş siyahımsı duvarlar, kadın şu anda yenilmiş, vazgeçmekte, hem hıçkırıklar yakınma hem de tam tersi olabilecek şu çocukça gürültüyü yaymakla yetinmekte, bazen uzaklaşıyordum onu tümüyle görecektense geri çekiliyordum altımda ondan çıkmış başlangıcı parlak ince daha sonrası kabarık bir iğ bir balık gibi (insanların kentlerin ya da yeraltı mezarlıklarının duvarlarına balık resmi çizerek birbirlerini tanıdıkları anlatılırdı) ucunda da bir tür kafa, bir tür top mermisi başı ya da daha doğrusu yukarısındaki kesiğiyle bir tür bone hem dilsiz ağız hem de kenarları kızarmış hiddetli ve ölü

göz yeraltındaki nehirlerin mağaraların içinde yaşayan hayvanların balıkların karanlıklarda kalmaktan körleşmiş gözü gibi, yalvaran ve pek öfkeli ağız ve baygın göz ya da suyun dışında beyin kanaması geçirecekmiş gibi nemli ve gizli saklanma yerlerine dönmeyi gerektiren bunun için yalvaran şey, gölgeli ağız, onu yarı yarıya saran deri yüzünden meşe palamudu denir, o zaman yeniden sonbahar gelmişti, ama bir yılda üzerimizden sadece şu artık gülünç ve utanç verici damgadan başka bir şey olmayan üniformalarımızı değil derimizi de çıkarmayı öğrenmiştik ya da daha doğrusu bir yıl önce örttüğünü düşündüğümüz şeyden yoksun kalmış derimizi, yani ne aynı askerler ne aynı adamlardık, ne zaman olursa ne bulursa onu yiyen hayvanlar gibi bir şey olmayı zamanla öğrenmiştik, yeter ki bulduklarımızı çiğnemeyi ve yutmayı başarsak, şantiye boyunca ilerleyen ormanın sınırında büyük meşe ağaçları vardı meşe palamutları düşüp yolu kaplıyorlardı Araplar da gelip onları topluyorlardı, nöbetçi asker önce bağırmaya ve onları kovmaya başlıyordu ama onlar inatçı sabırlı direngen sinekler gibi geri geliyorlardı ve sonunda nöbetçi vazgeçmek zorunda kaldı omuz silkti ve özellikle subaylardan birinin gelip gelmediğini gözlemeye dikkat ederek onları yok saymayı tercih etti, yere doğru eğilip arıyormuş ve palamutları cebime koyuyormuş gibi yaparak ben de onların arasına karıştım gözümün ucuyla nöbetçiye gözetliyordum ve bir an sırtını döndü o zaman ben de ağaçların en sık olduğu yere kaçtım koruluğun içinden kaçan bir hayvan gibi nefes nefese dört ayak üzerinde koşmaktaydım ellerimi yırtan çalılıkların içinden geçmekte bunun farkına bile varmamaktaydım hep koşmakta dört ayak üzerinde dörtnala gitmekteydim dili dışarı sarkmış dörtnala koşturan nefese nefese bir köpektim ikimiz de köpekler gibiydik altımda onun çökmüş böğürlerini görüyordum, hırıldamakta, ağız yarı yarıya kapalı tükürü-

ğüyle ıslanmış ılığını buruşmuş yastıkta bastırmaya çalışmakta ve omzunun üstünden, yatmış ocuk yanağını, şişmiş ezilmiş yarı açık dudaklarıyla hırıltıyı yayan ocuk ağzını görüyordum bir yandan da yavaşça dalıyordum duhul etmekte derine gömülmekteydim bir kez daha bunun sonu olmayacakmış olamayacakmış gibi geldi birbirinden ayrılmış kalçaların üstüne ellerimi koyup dayanarak onu gecenin içinde koyu kula renginde görüyordum ve ağzı Aaah aaaaaaaah yapmaktaydı bu köpüğün içine bu mor ta yapraklarının içine tümüyle gömülen bir köpektim tam olarak bir hayvanın sadece bir hayvanın yapabileceği gibi yorgunluğa aldırmadan parçalanmış ellerime aldırmadan bitki örtüsünün en sık olduğu yerde dört ayak üzerinde dörtnala gidiyordum Yunan efsanesinin şu altından eşek putu gibi sertleşmiş eşeğiydim narin ve yumuşak tenine eşeğin bir uzvu gömülmüştü bunun gidiş gelişlerini görebiliyordum parlaktı onun salgıladığıyla yağlanmıştı eğildim elimi kolumu yılan gibi kaydurdım yuvaya parmağımın açtığı altın yumağa ulaştım ta ki onu küçük bir köpeğin titrettiği zevkten oynattığı dili gibi ıslak pembe buluncaya dek bunun altında benden çıkan ağaç içeri gömülmüştü bastırılmış gırtladı şu anda benim darbelerimin her birinde düzenli bir biçimde inlemekteydi kaç taneydi kaç erkek duhul etmişti ama artık ben bir erkek değil bir hayvandım bir insandan çok bir köpektim eğer Apuleius'un eşeğine ulaşabilseydim onu tanıyabilseydim hayvan olurdum mola vermeden onda ilerlemekte eritmekteydim şu anda bir meyve bir şeftali gibi açılmıştı ta ki ensem patlayıncaya derinliğinde tomurcuk patlayıncaya onu su altında bırakıncaya daha da su altında bırakıncaya sedef beyazlığını su altında bırakıncaya fışkırp onun lal rengini su altında bırakıncaya dek, kara eşme fışkırtmayı bitirememekte artık hiçbir şey kalmayıncaya kadar ağzından sonsuza dek fışkıran çığlık her ikimiz de sağırlaşmış

olarak ölü gibi yan tarafımızın üzerine düştük hâlâ kadını sarmakta olan kollarım karnının üzerinde buluşmakta bana yapışmış ter içindeki böğrünü hissetmekteydim aynı sağır darbeler ikimizi de sarsan aynı koç, kafesinin içinde gidip gelen bir yere çarpan şiddetle gidip gelen bir hayvan gibiydi sonra yavaş yavaş yeniden görmeye başladım, açık pencerenin dikdörtgenini ve daha aydınlanmış olan gökyüzünü seçebildim, bir yıldız ardından bir tane daha ve ardından bir tane daha, elmas gibi parlayan soğuk kımıltısız yıldızlar öte yandan ben güçlkle nefes alırken bacaklarımdan birini birbirine karışmış uzuvlarımızın ağırlığından kurtarmaya çalışıyordum birçok kafası birçok uzvu olan kıyamet habercisi bir tek hayvan gibiydik karanlıkta yatıyorduk, Acaba saat kaçtır? dedim ve Blum de Ne olacak ki ne bekliyorsun Günün doğmasını mı? bu neyi değiştirecek ki Pek mi hevesin var bizim berbat suratlarımızı görmeye? Nefes almaya şu ağırlığı üzerimden çekmeye hava bulmaya çalışıyordum sonra artık ağırlık hissetmedim, sadece kaçamak sessiz hareketlerin, kumaş kıvrımlarının karanlığında tamamıyla uyandım Ne yapıyorsun? dedim, kadın cevap vermedi, yavaş yavaş etrafı seçmeye başlıyorduk ama pek fazla da değil, kadın belki de kediler gibi karanlıkta görebiliyordu Tanrı aşkına dedim ne oluyor ne yapıyorsun Cevap ver, o da Hiçbir şey, ben de Sen..., tamamıyla uyandım yatağın üstüne oturdum ve ışığı açtım giyinmişti bile ayakkabılarından birini elinde tutuyordu, bir an gördüm onu, fazlasıyla narin fazlasıyla güzel acıklı yüzünü, yanaklarından parlak iki sızıntı akıp gidiyordu şu anda yüzünde afallamış yolunu şaşırmış sonra hiddetli sert bir şey vardı Şu lambayı kapat ışığa ihtiyacım yok diye bağırmakta, ben de Ama ne, o da Kapat sana kapat diyorum kapat anlıyor musun kapat sonra başucu sehpasında duran lamba fırlattığı ayakkabıyla kırılıp sağa sola saçıldı ve bir an artık hiçbir şey göremedim Ama

ne oluyor sana dedim, o da Hiçbir şey, karanlıkta kaçamak sessiz gürültüleri duymakta ayakkabısını aradığını anlamakta kendime karanlıkta bunu nasıl yaptığını sormaktaydım Ne oluyor yani, o da hâlâ ayakkabısını aramaktaydı, Saat sekizde bir tren var, dedi, ben ise Tren mi? Ama ne... Bana kocanın yarından önce dönmeyeceğini söylemiştin, o da cevap vermiyip karanlıkta yaptığı işe devam etti herhalde ayakkabısını bulmuş ve giymişti şimdi onu duyabiliyor ayakta gidip geldiğini tahmin edebiliyordum, ben de Aman Tanrım! Ayağa kalktım bana vurdu yeniden yatağa düştüm bir kez daha vurdu hemen yanı başımda olan suratından engellemeye çalıştığı cızırtılı ses gibi bir şey çıktı galiba Peşimi bırak benim, diyordu Pis herif, ben de Ne? o da Pis herif, Pis herif Beni rahat bırakamaz mısın şimdiye kadar hiç kimse bana böyle davranmamıştı tıpkı, ben de Davranmak mı? o da Hiç senin için bir hiçim hiçten de daha az daha az, ben de Of, o da Ben ki... Ben ki..., ben de Hadi, o da Dokunma bana, ben de Hadi, o da Sakın bana... ben de Seni götürürüm Trene binme Ben seni arabayla götürürüm Ben, o da Bırak beni bırak beni bırak beni, yandaki odadan biri duvara vurdu, ayağa kalktım Aman Tanrım! diyerek Nerede benim... diyerek giysilerimi aradım bana yeniden vurdu karanlıkta nereme denk gelirse sert bir şeyle, galiba çantasıydı, bütün gücüyle birçok kez daha vurdu bir seferinde yüzümde hedefi buldu darbelerin tuhaf tadı türünden bir şey hissettim, şiddetli bir şey sanki elmacık kemiğinin üzerinde patlayan et içeriye acıyla birlikte buruk nafoş olmayan yeşil bir özsu yayıyordu, etrafa yayılıyordu, deriyi, çatlayan mor eriklerin, yeşil İtalyan eriklerinin, mavimsi böğürtlenlerin tadını ve onların tatlı özsuyunu düşünerek kadını bıraktım yeniden yatağın üzerine düştüm elmacık kemiğimi elimle yoklamakta onun yeniden hızlı gidiş gelişlerini duyabilmekte kadınların bir şeyleri yerleştirmekteki hızlı ve kesin hareketle-

riyle eğilip yerden bir şey almakta olduğunu duyabilmekteydim nasıl yapabildiğini sordum kendime ama gerçekten de karanlıkta görebiliyor olsa gerekti sonra küçük bavulunun fermuarını duydum sonra da hızla odayı kat eden yüksek topuklarının vuruşunu ve bir an onu koridordaki ampulün ışığında gördüm ama yüzünü göremedim: Saçları, sırtı karanlıkta silüet olarak belirdi, sonra kapı yeniden kapandı adımın hızla uzaklaştığını sesinin azaldığını duydum sonra da hiçbir şey yoktu artık ve bir süre sonra tan vaktinin serinliğini hissettim, çarşafı üstüme çekerek, sonbaharın artık pek de uzakta olmadığını düşünerek, üç ay önce onun evinde olduğum ve elimi kolunun üstüne koyduğum ilk günü düşünerek, en nihayetinde belki de haklı olduğunu ve bu şekilde olmayacağını yani onunla daha doğrusu onun üzerinden oraya varamayacaktım (ama nasıl bilinebilir ki?) belki bu da kâğıtların üzerine kargacık burgacık harfleri yan ayna dizmek kadar sonra da bunu sözcüklerde aramak kadar boş bir o kadar anlamdan gerçeklikten yoksundu, belki her ikisi de haklıydı, hiç yoktan uydurduğumu maval okuduğumu söyleyen Blum de ancak ne var ki gazetelerde görüyorduk bunlardan, öyle ki ahşap taklidi sarı vitrinli ve siyah ve yıldız tabelalı mağazalar ile tütün mameulleri de satan kafe arasında ya da gece yarısı ile sabahın altısı arasında ya da iki kumaş topu arasında, yeterince zaman ve yeterince mekân bulup bu işlerle de uğraştıklarına inanmak gerekir – ama nasıl bilebilir ki insan, nasıl bilebilir? Çitin arkasına saklanıp onun kendisinin önünde ilerlemesine bakan adam olmam gerekirdi, öteki bu yolun üstünde ölümüne doğru ilerlemekte, Blum’un söylemiş olduğu gibi, küstah aptal kibirli ve düşüncesiz bir biçimde şişinmekte, atını tırıs götürmeyi küçümseyerek ya da belki de hiç böyle bir fikri olmadan kendisine bağırarak ilerlememesini söyleyenleri bile duymadan belki de kardeşinin üstüne bindiği kadını bile dü-

şünmeden ya da daha doğrusu kardeşi tarafından üstüne binilmiş kadını düşünmeden ya da daha doğrusu silah arkadaşının ya da daha doğrusu, bu açıdan onu kendi dengi gibi gördüğüne göre, süvari kardeşinin üstüne bindiği kadını düşünmeden, ya da dilerseniz tam tersi zira uyluklarını aralayan ve üste binen kadındı, aynı hurinin soluk soluğa kalmış hıçkırık tutmuş aynı hafif meşrep kısağın üstüne binerek (ya da daha doğrusu kadının üstlerine bindiği) her iki adam da dinging ve göz kamaştıran öğleden sonrasında ilerlerken kendi kendime sordum

saat kaç olabilirdi ki?

yolun aşağı yukarı doğudan batıya doğru yöneldiğini göz önüne alarak ve şu anda at üstünden düşen gölgesini hem sağda kısalmış hem de yaklaşık kırk derecelik bir açıyla arkasına yönelmiş olarak görebildiğimi ve şimdiden mayıs ayının ikinci yarısında olduğumuzu da dikkate alıp güneşin karşımızda ve solda olması (işte bu nedenle gözlerimiz yarı kördü üstelik de uykusuzluğumuzun sonucu olan şu gözkapaklarımızın altındaki bir tür çakıl taşıyla, bez zımparayla ağaçların, arduaz çatıların, tahıl ambarlarının, evlerin ancak karanlık siyah yüzünü görebiliyorduk zira bunlar şu yeşil-siyah karanlık yeşilliğin içinde metal gibi miğferler gibi parlıyordu, tarlalar kızzılaşmadan sarıyı andıran yeşil renkteydi, önümüzdeki yolun asfaltı da parlıyordu) güneşin güneybatı konumunda bulunmasından dolayı saatin yaklaşık öğleden sonra iki olduğunu varsayıyorum ama nasıl bilebilir ki insan?

dördümüzü ve toprağın yüzeyinde minnacık gezinen gölgelerimizi gözümün önünde canlandırmaya çalışıyordum, gölgelerimiz on gün önce düşmanı karşılamaya giderken izlemiş olduğumuz güzergâha aşağı yukarı paralel bir güzergâhı ters yönde kat ediyordu aradan geçen zamanda savaşın ekse- ni hafifçe kaydırılmıştı bu durumda da teçhizatın tümü gü-

neyden kuzeye doğru yaklaşık on beş ila yirmi kilometre kaydırılmıştı öyle ki her birliğin izlediği güzergâh oklu çizgilerle ya da çeşitli askeri birliklerin (süvari, piyade, seçkin piyade birlikleri) ilerlemelerini temsil eden araçlarla şematik olarak gösterilebilirdi, bu birliklerin sürüldüğü muharebeler haritada büyük harflerle gösterilmişti zira adları gelecek kuşaklara basit bir köy adıyla ya da küçük bir köy hatta bir çiftlik bir değirmen küçük bir tepe ya da çayırılık adıyla kalacaktı, geleneksel adlar taşıyan şu yerler gibi

Dört Rüzgâr
Akdiken
İstakoz
Kurt Yatağı
Hızarcı Tezgâhı
Tandin'lerin Güzel Çiftliği
Şeytanın Sırığı
Kuş Tüneği
Şeytanın Tırpancısı
Beyaz Tavşan
Kıçöpücü
Karmelit Haçı
Bitli Çiftlik
Çılgınlık Çiftliği
Beyaz Çiftlik
Demir Teller Çiftliği
Kelleşmiş Orman
Kral Ormanı
Orman Boyu
On Günlük
Eski Pabuç
Küçük Kazan
Kül Satan Kız

Sazlık
Erdemli Kız Çayırı
Martin Tarlası
Benofit Tarlası
Tavşan Tarlası

Yelpaze gibi açılmış küçük çizgilerle harita üstünde gösterilen tepeler bir doruk noktasının kıvrımlı sınırını çizmekte öyle ki muharebe alanı kıvrıntılı kırkayaklar tarafından aşıyor gibi görünmekte, her birlik küçük bir dikdörtgenle temsil edilmekte, bu dikdörtgenden sonra ona uygun gelen araç ortaya çıkmakta, bunlardan her biri yeri geldiğinde aşağı yukarı bir olta iğnesi biçimini alacak şekilde kıvrılmakta, bir başka deyişle adeta bir bayrak direği gibi tersinden sap tarafından yöneltmiş bir mızrağı andırmakta, bu şekilde betimlenen eğrinin tepesi düşman birlikleriyle temas edilmiş olan noktayla örtüşmekte demek ki gerçekleşmiş olan muharebenin tümü genelkurmanın haritasında paralel olarak ve uçları batıya dönük biçimde yerleştirilmiş bir dizi olta iğnesiyle temsil edilebilmekte, çeşitli birliklerin ilerlemelerini bu şekilde temsil eden şema kuşkusuz ne sahada meydana gelen kazaları ne de çatışma anında ortaya çıkıvermiş öngörülmemiş engelleri dikkate almakta, gerçekten kat edilmiş güzergâhlar zikzak yapan bazen de birbirini kesen birbirinin üstüne binip birbirine karışan kesik çizgiler biçiminde gösterilmekte, bu güzergâhları başta kalın belirgin bir çizgiyle çizmek gerekmiş daha sonra bu çizgi incelemekte (Afrika çöllerinde önce coşkun bir şekilde akan sonra –kaynağından denize döküldüğü yere kadar giderek hep daha fazla genişleyen diğer ırmakların tersine– yavaş yavaş kaybolan silinen buharlaşan çölün kumları tarafından emilen şu geçici akarsuların çizgileri gibi) ve noktalardan oluşan bir kesintili çizgiyle son bulmakta noktaların arası gittikçe açılmakta dağılmakta sonunda tamamıyla gözden kaybolmakta

ama bunu nasıl adlandırmalı: Savaş değil ordulardan birinin klasik anlamda yok edilmesi ya da kökünün kazınması da değil, bir hafta önce halen ordunun alayları bataryaları süvari birlikleri mangaları olan şeylerin insanların hiçlik ya da ilkel her şey tarafından yutulması, ortadan kaybolması, hatta daha fazlası: Askeri alay batarya süvari birliği manga insan düşüncesinin kavramının yok olması, hatta daha da fazlası: Her türlü düşüncenin her türlü kavramın yok olması öyle ki en nihayetinde general kendisine yaşamaya devam etme izni verecek hiçbir neden bulamadı sadece general olarak yani asker olarak değil de aynı zamanda düşünen bir canlı olarak ve o zaman da beynini patlattı

uykuya yenik düşmemek için savaşılarak

dört süvari ilerlemeye devam etmekte çitlerle çevrilmiş otlakların meyve bahçelerinin arasından geçmekte kimi zaman tek tük kimi zaman birbirine yaklaşan yolun kenarında birbiriyle kaynaşan ve böylece bir sokak oluşturan sonra yeniden araları açılan kırmızı evlerin oluşturduğu adacıkların arasından geçerek kırsalın üzerinde yeşil bulutları andırır bir şekilde etrafa dağılmış ve koyu renkli üçgen boynuzlarla dolu koruların arasından geçerek ilerlemekte

ve hâlâ askerdiler zira üstlerinde bir üniforma vardı ve silahlıydılar yani dördünün de adına eğri kılıç denilen bir kılıcı vardı, yaklaşık bir metre uzunluğunda iki kilo ağırlığında özenle bilenmiş hafifçe eğimli kesici yüzü olan bu kılıç metalden bir kın içine sokulmuştu bu kın da kahverengi kumaş bir kılıfla korunmaktaydı, kılıç ve kını, adına ön kaş kayışı ve kılıç kayışı denilen iki kayışla üst tepindirik ile alt tepindirik arasında eyerin sol tarafına bağlanmıştı öyle ki kılıcın kını süvarinin sol oyluğunun altında hafif bir şişkinlik çiziyordu kılıcın bakır sapı ön kaşın solunda yer almaktaydı ve ihtiyaç halinde süvarinin sağ eliyle kolayca kavranabilecek durumdaydı, iki

subay bunun haricinde birer toplu tabancaya da sahiptiler iki rütbesiz süvarinin ise çapraz şekilde omza asılan kısa namlulu tüfeği vardı

ama tam olarak da asker değillerdi artık zira her türlü düzenli eğitimden kopmuşlardı ve ne yapmaları gerektiği hakkında hiçbir bilgileri yoktu, bu da sadece dördünden en yüksek rütbeli olanın (komutanın) hiçbir talimat almamış olmasından değil de (belli bir geri çekilme alanı kazanmanın dışında belki, böyle bir talimat da görünüşe bakılırsa dün ya da dününden önceki gün verilmiş olmalıydı bu durumda bu geri çekilme alanının şu anda düşman tarafından işgal edilmiş olup olmadığını bilmek mümkün değildi (yaralıları ya da yolda rastladığımız insanlar böyle olduğunu iddia ediyorlardı) bunun sonucu olarak da hâlâ bu emrin geçerli olarak kabul edilip edilemeyeceği ve uygulanmasının gerekip gerekmediğini bilmek de mümkün değildi) ayrıca görünüşe göre o (komutan) artık ne (emir) verecek durumdaydı ne de kendisine itaat ettirme arzusu taşıyordu kısa bir süre önce halen bizi izlemekte olan bisikletli iki posta erinin daha fazla devam etmeyi reddettiklerini belirttikleri zaman bu açıkça görülmüştü, komutan ne onları dinlemek için başını çevirmiş ne onların firar etmelerini yasaklamak için ağzını açmış ne de onları tehdit etmek için tabancasını çeker gibi yapmıştı, ama nasıl bilebilir ki insan?

adeta uyurgezer gibi ağır adım ilerleyen beş at Arap-İngiliz adı altında bilinen melezleştirmenin ürünü dört melez Tarbes atı bunların ikisi iğdiş edilmemiş komutanunki iğdiş edilmiş attı (rütbesiz süvarinin bindiği) ise aslında bir kısraktı, yaşları altı ilâ onbir arasında değişiyordu, renkleriye: Komutanunki doru bir attı yani neredeyse siyahtı başında beyaz bir değirmi lekesi vardı, teğmeninki yaldızlı kızıldı, rütbesiz süvarinin bindiği kısrak ise doru renkteydi ve kulaklarıyla bu-

run delikleri arasında beyaz t yden bir  erit ve (sağ  n ve arka bacaklarında) iki sekisi vardı, emir erinin atı açık doru renkte (maun rengi) ve sol  n bacağında bir sekisi vardı, dizgininden tutulup götürülen at ise (yanda giden makineli tüfek aracına ko ulmu  bir at) yerde sürüklenen kesilmiş g ğ sl kler (acaba kılıç darbesiyle mi kesilmi ler?) el konmuş iri ve güçlü bir at, al renkte daha doğrusu kıızıl renkte ya da daha doğrusu şarap tortusu pembesinde, üstünde gri benekleri olan, kuyruğ  hafifçe dalgalı ve sarımsı gri renkte, başındaki beyaz lekesi burun deliklerine ve pembemsi beyaz renkteki üst dudağına kadar inmekte, böylesi ata ‐kendi beyazından içen at‐ denilmekte, be  atın da yelesi y netmeliğ e uygun biçimde k rp lm  (kıızıl renkte olanlar haricinde) olup at ba ını yukarı kaldırdığında hafif tüylü ve boğum boğum siyah t rt llar gibi görünmekte öyle ki boynun üst  ıkıntısındaki deri üst üste binen kıvrımlarla kabarmakta, dizin arkasına kadar uzayan kuyruklar, be  hayvandan biri –teğmeninki– t rs giderken sol arka ayağının  n kısmıyla sağ  n ayağının topuğ n  d vmekte yani ona çarpmakta, emir erinin binek hayvanı tırnak tabanındaki bir yara nedeniyle sol arka ayağıyla hafifçe topallamakta muhtemelen bu yara önceki gün manga daha önceki bir pusudan kurtulduğ nda üzerinde d rt nala gitmeye zorlandığı demiryoluna d  enmi  kırma taşlardan biri yüzünden açılmıştı altı günden beri hayvanların ne eyerleri ne de ko um takımları  ıkarılabilm  ve muhtemelen bu yüzden eyer yerinde sürtünmeden ve havasızlıktan kaynaklanan geniş yaralar olu mu tu

ama nasıl bilebilir ki insan, nasıl bilebilir? Uyurgezer bir haldeki dört süvari ve be  at pek de ilerleyememekte ama aslında yolun üstünde hareketsiz bir biçimde oldukları yerde ayaklarını kaldırıp indirmekteler, harita geniş yer kabuğ  yüzeyi  ay rlar korular onların altında ve çevresinde yavaş ya-

vaş yer değiştirmekte çitlerin ağaç öbeklerinin evlerin karşılıklı konumları belli belirsiz şekilde değişmekte, bu dört adam görünmez ve karmaşık bir g açıyla birbirine bağlanmakta, birbiriyle kesişen ve birbiriyle bileşen itme çekme ve tepme glerinden oluşan bu ağ adeta içerdiği bileşkelerle grubu dengede tutan bir çokgen oluşturmayı amaçlamakta bu denge okgeni i ve dış kazaların neden olduğu bitmez tükenmez dönüşümler yüzünden sürekli olarak bozulmakta

Örneğin arkada ve teğmenin sağında giden rütbesiz süvari bir an (teğmenin komutana cevap vermek için başını çevirdiği an) kendini beğenmiş ya da budala bir mizacı yansıtan bir çizimin temsil ettiği bir profil gördü öyle ki rütbesiz süvarinin bir an öncesinde teğmene karşı duyduğu ya da duyduğunu sandığı kayıtsızlık mantıksız bir biçimde düşmanlığa ve küçümsemeye yakın bir duyguya dönüştü öte yandan aynı anda, miğferin altında neredeyse çocuksu, ince ve hatta bir deri bir kemik ve hatta görünüşte sıska genç ensesini fark etti, bakışını indirdiğinde de gövdeyi omuzları acı çeken kürek kemiklerini daha ayrıntılı olarak gördü öyle ki az önce doğmuş olan düşmanlık bir tür acıma duygusuyla dengelendi acıma ve düşmanlık itkileri birbirini giderdi o zaman da kayıtsızlık yeniden gelip yerleşti

kuşkusuz birbirlerine oldukça mesafeli duran iki subayın ilişkileri yine de onlara ilginlikten ve anlamdan yoksun suya sabuna dokunmayan bir sohbet sürdürme imkn veren bir görgü çerçevesinde karşılıklı bir kabullenme ve saygıyla örtülmüştü –lmlerine yaklaştıkları– şu anda bu sohbet çok değerliydi şu anda ortak bir zarafet ve doğru davranış kaygısı onlara karşılıklı olarak ilginlikten ve anlamdan yoksun suya sabuna dokunmayan sözler etmek zorunluluğu yaratıyordu

komutan ve emir eri yaklaşık dört metrelik bir mesafeyle birbiri izlemekte birincisi ikincisine herhangi bir şey söylemek

için asla geri dönmemekte yine de şu zorunlu zarafet kaygısı bir yana konursa komutan muhatap olarak emir erini şu teğmene tercih ederdi herhalde (ama nasıl bilebilir ki insan?) zira onların arasında çok daha eski ve çok daha sıkı bağlar vardı, bu da birincisini kendisinin yarı yaşında bir genç kızla evlenmeye götüren bir kaprisin (bir gereksinimin) sonucuydu, bu genç kızın bir kaprisi onu bir yarış atı ahır kurmaya ve bir jokeyi işe almaya götürdü, bu jokeyi de genç kadının bir kaprisi ya da genç kadın teninin bir kaprisi... Tabii eğer bu durum adamın zihninin bir kaprisi değilse, jokeyin baştan çıkarıcı hiçbir özellik göstermeyen fiziksel kişiliğine bakılırsa bu da çok muhtemeldi, tabii eğer jokeyin dış görünüşü kadar onun pek de çekici olmayan fiziksel yapısını unutturabilecek (yarış atlarına binmekteki ustalığı gibi) niteliklerini de göz önüne almasak bile kadın belki onda (ama bunu nasıl bilebiliriz ki zira kadın daha sonra –yani savaş bittiğinde– bu adamla şu ya da bu zamanda kişisel ilişkiler kurmuş olmayı kabul etmeyi reddetti, adamın başına ne geldiğini bile merak etmedi, onu yeniden görmeye çalışmadı (adam da böyle bir girişimde bulunmadı) öyle ki belki de tüm bu hikâyede gerçek olan tek şey muğlak söylentiler ve dedikodulardı bir de hayal gücü geniş ve kadınlara hasret kalmış tutsak iki genç adamın jokeyi böbürlenmeye teşvik etmeleri ya da daha doğrusu ağzından zorla koparıp aldıkları böbürlenmelerdi) tabii eğer kadın onda sadece bir araç görmediyse (neredeyse fallik ya da priapik bir araç hani şu Japon kadınlarının topuklarına bağladıkları şey gibi adı neydi onun, işlerini görmek için kadınlar Doğuluların erotik bilimine özgü hafifçe akrobatik rahatsız bir pozisyonda üstüne oturdukları ve içlerine soktukları (ve içlerini dolduran) erkekliğin şu kendini beğenmiş ve yenilmez muadili) kadın belki de onda sadece kölece bağlılığı sayesinde kullanışlı bir araç ve temel fiziksel ihtiyaçlarını gidermeyi her

arzu ettiği anda ona ulaşmanın kolaylıklarını bulmuştu belki de zihinsel ihtiyaçlardı bunlar – meydan okumak gibi yanına bırakmamak öcünü almak gibi sadece kendisiyle evlenmiş (onu satın almış) ve ona sahip olduğunu iddia eden adamdan değil ayrıca nefret ettiği bir toplumsal sınıftan bir terbiyeden âdetlerden ilkelerden ve zorunluluklardan öcünü almak

komutan ile eski jokey arasındaki ilişkiler, iki insan arasında maddi olanaklar, ünvanlar açısından ortaya çıkan devasa bir farkın oluşturduğu bir engelle ağır bir bunalım içindeydi, bu engelin uygulamada ortadan kaldırılması mümkün değildi, bu durum her birinin farklı bir dil kullanıyor olmasıyla daha da vahim bir hale gelmişti zira bu fark aralarında aşılabilir bir set yükseltmekte ve bu set her ikisini birleştiren teknik ve tutkusal sorun (yani atlar) haricinde aynı şeyleri belirtmek amacıyla farklı sözcükler kullandıkları için değil de farklı şeyleri belirtmek amacıyla aynı sözcükleri kullandıkları için daha da aşılabilir oluyordu komutan belki de eski jokeyin atlara ve başka varlıklara binmedeki yeteneğine içten içe bir hınç ya da bir kıskançlık duyuyordu ve jokeyin tamamıyla doğal bir biçimde ve art niyetten yoksun olarak hissetmekte olduğu (yeterince zaman ve aylaklık imkânı olmadığı için beynin şu sömürgeci yan-ürününün (düşüncenin) henüz ortalığı kırıp geçirme imkânı bulamadığı bir toplumsal ortamda doğma şansına sahip olmuştu, serviks boşluğu içine kapatılmış iç organ ise bir erkeğin doğal işlevlerini yerine getirebilecek yetenekte kalmıştı) demek ki hissetmekte olduğu şey emekçi sınıfından gelen bir bireyin maddi olarak ve –ardından da– hiyerarşik olarak kendisine bağımlı olduğu bir kişiye karşı duyduğu türden duygulardı, yani her şeyden önce (saygı sevgi ya da ardından doğabilecek şaşkınlıkla karışık merhamet itkileriyle) saygılı, hayran (bu sahip olduğu para ve güç içindi) ama saygılı olduğu kadar da tamamıyla kayıtsızdı,

komutan (atlarına binmesi ve onları çalıştırması için) ona para ödediği sürece onun için bir varlık taşıyordu ve daha sonra jokeye emirler vermeye de alışmıştı, bu ilişkiler ve duygular bir gün herhangi bir nedenle (iflas, yarış atı ahırının dağıtılması, bir başka jokeyin ya da bir başka çalıştırıcının seçilmesi gibi nedenlerle) komutanın artık ona para ödemek ya da emir vermek istemeyeceği ya da (büyük bir değişim, yaralanma, ölüm gibi bir durumda) bunu yapamayacağı zaman ortadan kalkmaya mahkûmdu

rütbesiz süvari ve eski jokey (her ne kadar farklı nedenlerle de olsa) her türlü zarafet ve seçkinlik kaygısından arınmışlar, kısa epizodik niteliği tutarsızlık sınırına varan sözleri uzaktan uzağa ediyorlardı, bu bir yandan jokeyin doğal bir biçimde içe dönük mizacından ve iletişime pek de açık olmamasından, diğer yandan ise her ikisinin de içinde bulunduğu aşırı yorgunluk durumundan ileri gelmekteydi, süvari komutanı izlemekle (daha doğrusu atının komutanının atını izlemesini sağlamakla) yetinmekte şu anda komutan hakkında yalnızca belli belirsiz şaşkın ve güçsüz bir öfke beslemekteydi

ama nasıl bilebilir ki insan, ne bilebilir? Demek ki aşağı yukarı öğleden sonra saat ikiydi, kuşların ötmeyi kestiği anda, çiçeklerin kendi üstlerine kapanıp yarı sönmüş bir halde sarktıkları anda, insanların genelde kahvelerini içmeyi bitirdikleri anda, akşam gazetesi satanların, henüz Tüm Spor ya da Talih gazetelerini değilse de büyük gazetelerden nasiplerine düşen ilk tomarları önerdikleri anda, ilk yarışın sadece kalkış noktasına davet eden zili çaldı ve oradan geçerken tuğladan örülmüş bir duvarın üstünde La Capelle'deki yarışların tanıtımını yapan ıslanıp rengi atmış yırtılmış eski bir afiş gördüm, orada Kuzey'de insanlar bahisleri horoz dövüşlerini severler rengârenk kuyrukları etrafta uçuşan mavi ve yeşil parıltılı tüyleri olan horozların dövüşlerini, çayırların koruların pazar

günleri insanların balık avlamaya geldiği durgun küçük göllerin yöresidir orası (ama neredeydi bu balıkçılar gölde yüzenler üstünü kirleten çizgili donlu çocuklar çardakları küçük kızlar için salıncakları olan kır kahvesinde bir şeyler içenler – ama neredeydi bu küçük kızlar, bu kızlar ve kısacık beyaz elbiseleri, beceriksiz ve körpe çıplak bacakları...) Flamanlar, Flaütler, yukardaki koyu renk suratlar ve öküz kanı renginde evler, tuğla ön cepheler üzerinde Anis Pernod'nun sarı reklamları, bir kahve markası için yapılan reklamların arkasında düşman için bilgiler, planlar, haritalar bulunduğu iddia edilmişti: Bunlardan birini ele geçirseydik öteki tarafa gitmeyip de kuzeye doğru gitseydik belki de ertesi gün kurtulabilirdik tutsak düşmeyebilirdik, ama ormanda ağaçların seyrek olduğu yolları patikaları küçük doğal koruları bilmek, tanımak gerekirdi (çayırıları açık alanları geçmeden önce soluk soluğa kalmış bir biçimde gözetleyerek yeniden soluk soluğa ve gizlice kaçarak çitten çite kayıyorduk) top biçimindeki ağaç ormanın çıkıntısı taş ocağı tuğla imalathanesi küçük vadi dikenli tellerden yapılmış çit toprak yığma bayır, zemin genellik olmayın haritalarında inceden inceye kayda geçirilmiş betimlenmiş en küçük kıvrımlarına kadar bilgileri işlenmiş arazinin tümü ormanlar etrafı noktalarla çevrili küçük ayların oluşturduğu küçük yuvarlaklar tarlası şeklinde temsil edilmişler bu ormanlar sanki yeni kesilmiş atıkları dibinden testereyle kesilmiş ağaç gövdelerinin çevresinde noktalardan oluşan yumaklar şeklinde etrafa saçılmış (bu gövdeleri yeni kesilmiş odunun kirli sarı rengine boyamak gerekirdi) ağaç gövdeleri ve askeri hazır kıta çizimi delinemez ve gizemli bir engel gibi giderek yoğunlaşıyor ormanın sınırları boyunca sıklaşmakta, güneydeki tepelerin üstünde onu yünümsü ve koyu yeşil renkte görebilirdik, kuşkusuz bu nedenle eğer oraya ulaşabilseydik diye düşünerek o tarafa doğru yöneldik ama öncelikle yolu

yeniden geçmemiz gerekirdi orada hiçbir şey kıpırdamıyor gibiydi yine de gizlenerek, yolu aşmak için öne atılarak, koşarak yaklaştık ve son bir kez daha onu gördüm onu tanıyacak kadar zamanım oldu artık şimdi adamakıllı kokmaya başlamış olması gerektiğini düşündüm oh olduğu yerde çürümesi mikrop yayması ortalığı berbat bir kokuya boğması ne iyiydi ta ki bütün dünya tüm insanlar burunlarını tıkamak zorunda kalıncaya dek koksundu ama etrafta hiç kimse yoktu sadece fabrikanın duvarı boyunca süt bidonu taşıyan yaşlı bir kadın ve kadın korkmuş bir şekilde ya da belki de sadece şaşırmış bir şekilde durup bizim hırsızlar gibi kaçmamıza baktı

bir tiyatronun boş sahnesi gibi bir şey sanki bir temizlik ekibi geçmişti buradan yağmacılar ya da galipler yalnızca çok ağır ya da taşınamayacak kadar büyük ya da gerçekten kullanılmaz olduğunu düşündükleri şeyleri bırakmışlardı şu anda patlamış bavul bile yoktu artık pembe kumaş parçasını da göremedim sinekleri de ama sinekler yeniden iş başında olmalıydı yani sofralarında atların burun deliklerinden girip çıkarak dört dönmekte sonra yine koşturmakta duvarın köşesini döndük ve artık sinekleri görmüyordum en nihayetinde ölmüş bir attı bu ancak at kasabının işine yarayacak bir hayvan leşiydi: Kuşkusuz paçavracılar ve hurdacılar da buradan geçecekler ve oyuncularla izleyicilerin artık gitmiş olduğu şu anda unutulmuş ya da artık kullanılmayan aksesuarları toplayacaklardı, top gürültüsü de şu anda sağ tarafta batıya doğru uzaklaşmaktaydı kırsalın üzerinde yükselen gri renkli soğan biçiminde kubbeleri olan bir çan kulesini görebiliyorduk ama yöreyi alıp almadıklarını bilmeye gelince nasıl bilebiliriz nasıl bilebiliriz ki sınırları belirten renklendirilmiş ve ortaçağdan kalma tabelalardaki anlaşılmaz isimleri görebiliyorduk, büyük panayır şenliğini (*liesse*) çağrıştıran Liessies’li kadınlarının taktığı uzun ve sivri başlığı (*hennin*) hatırlatan Hénin

kirpiyi (*hérisson*) kirpi gibi olanı (*hirsute*) düşündüren Hirson tamı tamına karıncalar anlamına gelen Fourmies narçiçeği rengi-tuğla kara böcek sürüsü duvarlar boyunca kayıp gitmekte bir havan topu gelip düştüğünde ve ortalığı toz duman ettiğinde bu böceklerin kapı desteklerinde nereye kaybolduklarını soruyorduk kendimize bu böcekler bir hamamböceğinin içinden geçemeyeceği yerden çatlaklardan köşe bucaktan minicik bir delikten yassılaşıp gözden kaybolmaktalar buhar olup uçmaktalar içinde bu berbat böcek sürüsünden ve yorgunluktan canı çıkmış işe yaramaz atlanımızın üstündeki dördümüzden başka hiçbir şeyin kalmadığı bu şehrin neden toz duman altında kaldığını anlayamıyorduk ama herhalde onların kullanmaları gereken bir stokları yedek malzemeleri vardı belki onları gece boyunca malzeme kamyonlarından aşağı indirmişlerdi ve sırf onları yeniden kamyonlara yüklememek için şimdi keyiflerince ateş ediyorlardı, karınlarından çıkmış ana kamunun ürünü çocuklarını kendilerine dayayıp koruyan kadınlar bir yandan da bu kadınlar küçük denklemler patlamış kırmızı şilteler taşımaktalar bu şiltelerin içindeki tüyler dolgu malzemeleri etrafa saçılırken evlerin beyaz bağırsakları işkembeleri dışarı çıkmış kıvrımlı ince uzun kâğıt şeritler gibi yerlerde sürünmekte bazen de çiçek taşları gibi ağaçlara takılmakta, bir tabloda çektiği işkencenin temsil edildiğini gördüğüm hangi ermişti kasları gelişmiş cellatlar adamın karnından çıkmış kurşunu mor ve kanlı bağırsakları bir çıkırık üzerine sarmaktalar, bir kez daha aynı afişi gördüm hiç değilse bir yıl öncesinden kalmaydılar ama bunlar tırıs gitme yarışlarıydı, üzerine binilmiş değil de koşulmuş atlardı, benim üzerine bindiğim kendi atım değil de tanımadığım ölü bir askerin atıydı kuşkusuz bunun pek de bir önemi yoktu yeni elektrik lambama ve dün bir evde bulmayı başardığım jambona üzüliyordum, aslında ev adamakıllı yağmanlanmıştı, her

şeyi silip süpüren piyade erlerinden ya da topçu askerlerinden sonra en son geriye çekilen bir süvari birliğinde olmak pis bir işti: Sekiz günden beri bulabildiğimiz tek yiyecek şey meyve kompostolarıydı ötekilerin yemeği ihmal ettiği tek şeydi bunlar, ağzımızın iki yanından akan tatlı ve yapış yapış meyve suyunu kavanozların dibine kadar içip yutmuştuk, halen at üzerindeydik, her tarafa akacağı için taşınması mümkün olmayan dörtte üçü hâlâ dolu kavanozu yere attım, yolun kenarına çarpıp kırıldı, tuvalet malzemelerime de üzüliyordum yıkanmak isterdim banyo yapmak serinlemek suyun üstümden aktığını hissetmek isterdim ölülerin hepsi tiksindirici derecede pistiler kanları da yakışsız biçimde boşalan dışkıları gibiydi sanki altlarına yapmış gibiydiler gidip ykansanıza canım savaşta soldaki meşin çantanın yanında ağzı kayışlarla kapatılmış düzeltilmiş ve ikiye katlanmış tüzüğe uygun kumaştan yapılmış su kovası vardı Venedik lambasını andıran bu kova ilkece atlara su içermek işine yarardı ama bize özellikle traş olma işinde yararlı oldu ne zaman bu kovaları düşünsem onları içindeki suyun üzerine mavimsi ve çatlak çatlak bir sabun katmanının oluşturduğu bir yastık konmuş gibi görürüm, pürtüklü yan duvarlarından da adeta birbirine bitişmiş kabarcıkların oluşturduğu salkımlar sarkmakta, sağda dikenli telleri kesmeye yarayan bir pense vardı, bu gerizekâli ölü askerin bu çantalara ne koymuş olabileceğini soruyordum kendime, çantalar patlayacak kadar doluydu herhalde kirli bir gömlek kirli bir iç donu belki de ona şunu sorup duran bir kadının mektupları Beni seviyor musun, hadi canım ben dört yıl boyunca onu düşünmekten başka bir şey yapmamışken o daha ne istiyordu belki de kadının ona ördüğü çoraplar da vardı her ahvalde adam ufak tefek olmalıydı çünkü üzen-giler bana göre çok kısaydı dizlerimi yukarı çekştirip meşin çantaların arasına sıkıştırıyorlardı oysa ki benim uzun binme

alışkanlığım vardı yani demek istiyorum ki bu davranışa yerleşmiştim yani demek istiyorum ki uzun binmeye alışkınlaşmışım şu maymun tipli jokeylerin yaptığı gibi değil hayvanın üstüne bindiğimden beri onları uzatma niyetim vardı kendi kendime onları bir hatta iki delik daha uzatmam gerektiğini tekrarlıyordum ancak şu ana kadar rahatlıkla bir saat geçmişti ve hâlâ bunu yapmamıştım bir andan diğerine atın yine de tırıs gitmeye karar vereceğini düşünüyordum Tanrım şuradan kaçalım bu metruk yerden yıldırım gibi çıkalım diye düşünmekteydim zaten burada yaptığımız tek şey hedef tahtaları gibi pek asaletli bir biçimde gezinmekti ama muhtemelen saygınlığı ona bunu yasaklıyordu ırkı toplumsal sınıfı gelenekler tabii eğer sadece atlara duyduğu sevgi değilse onu engelleyen zira bu pusudan kurtulabilmek için kuşkusuz adamakıllı bir dörtnala koşuya sürmüştü atını ve belki de sadece atının biraz dinlenmeye ihtiyacı olduğunu düşünüyordu bu kendisinin hayatına mal olacak olsa bile tıpkı az önce atına su içirmeyi dert edinmiş olduğu gibi: Demek ki atını ağır adım sürmeye devam etti çünkü kısa bir süre önce büyük bir çaba göstermeye zorladığımız bir hayvana biraz daha nefes alma imkânı tanımak gerektiğini öğrenmişti atalarından işte bu nedenle soylu bir biçimde küstahça pek görkemli bir kamlumbağa yürüyüşüyle ilerliyorduk komutan da hiçbir şey yokmuş gibi şu ufak tefek teğmenle konuşmayı sürdürüyordu kuşkusuz ona at üstündeki başarılarından söz ediyordu ya da yarışta kullanılacak kauçuk dizginlerin yararlarından, bu durumda, ne düşündüğü anlaşılmaz kesinlikle asi zıt giden İspanyollar için muhteşem bir hedef tahtasıydı evrensel kardeşlik hakkında insanı duygulandırıp ağlatan din-ahlak söylevlerine tanrıça Akıl'a Fazilet'e inanmak gerekir ve herifler onu mantar meşelerinin ya da zeytin ağaçlarının arkasında pusuya yatmış bekliyorlardı oradaki ölümün nasıl bir kokusu

nasıl bir nefesi olduğunu soruyorum kendime, bugün şiirlerde olduğu gibi barut ve şan şöhret kokusu muydu bu yoksa şu iğrenç mide bulandırıcı kükürt ve yanmış yağ kokusu mu ocağın üstünde unutulmuş bir tava gibi dibi yanan duman yayan kara ve yağlı silahlar yanmış yağların toz toprağın pis kokusu

kuşkusuz bunu kendisi yapmak zorunda kalmamayı tercih ederdi onlardan birinin bunu kendisi adına üstlenmesini bu kötü anı yaşamaktan onu kurtarmasını ümit ederdi ama belki de hâlâ kadının (yani Aklın yani Faziletin yani küçük dişi güvercininin) kendisine sadık kalmadığı kuşkusuna sahipti belki de sadece eve vardığında dolaba saklanmış şu seyis gibi kendisini ikna eden ona inanmayı reddettiği ya da onunun ona görmeyi yasakladığı şeyi çürütülemez bir biçimde kanıtlayan bir şey bulma kuşkusu duyuyordu bu aslında onun gözlerinin önünde gerçekleşiyordu zira Iglésia'nın dediğine göre adam hep hiçbir şey fark etmemiş gibi yapıyordu komutanın bir keresinde az kalsın onları yakalayacak olduğunu anlatmıştı korkudan giderilmemiş arzudan tir tir titreyen kadın ahırda üstünü başını toplamaya güç bela zaman bulmuştu adam ise kadına şöyle bir göz bile atmadan şu dişi taya doğru yürümüştü hayvanın iki dizinin arkasını elle yoklamış sadece şunu söylemişti Şu kan çekicinin yeterli olacağını sanıyor musun bana öyle geliyor ki hayvanın tendonu hâlâ çok şiş galiba ona birkaç sıcak koter dokundurmak gerekecek, hâlâ hiçbir şey görmemiş gibi yaparak ölümüyle karşılaşacağı yere doğru ilerlerken düşünceliydi ve şu atı dert etmek gibi boş işlerle meşguldü ölümün parmağı kuşkusuz daha şimdiden üstüne konmuş ona doğru yöneltilmişti, bir yandan da onun kemikli ve dik sırtını izliyordum eyerinin üstünde kaskatı bir şekilde arkaya doğru bükülmüştü sipere yatmış nişancı için başlangıçta bir sinekten pek de büyük olmayan bir lekeydi doğrultulmuş silahın arpacığının üstünde ince dikey bir si-

luetti yaklaştıkça büyüyordu sabırla bekleyen katilinin sabit ve dikkatli gözü tetiğın üstündeki işaret parmağı adeta benim görebildiğimin ters yüzünü görmekte ya da ben ters yüzü o asıl yeri görmekte yani ikimizden ben onu arkadan izlemekte diğeri de onun ilerlemesine bakmaktaydık, ikimiz muammanın tümüne sahiptik (katil onun başına gelecek olan şeyi biliyordu ben ise başına gelmiş olan şeyi yani sonrası ve öncesi, yani bölünmüş ve kusursuz biçimde birbiriyle bütünleşen bir portakalın iki yarısı gibi) bu muammanın merkezindeki adam olaydan bihaber duruyordu ya da olup bitmiş olanı bilmemek istiyordu tıpkı bilginin şu bir tür hiçliğı, sıfır noktası içinde birazdan olacakları bilmemek istediğı gibi (bir tayfunun merkezinde tamamıyla durgun bir kesimin var olduğı söylenir ya onun gibi): Birçok yüzeyi olan bir ayna gerekirdi ona, o zaman kendini görebilirdi, silueti giderek büyümekteydi ta ki nişancı yavaş yavaş rütbe şeritlerini, ceketinin düğmelerini hatta yüzünün çizgilerini seçinceye kadar, tetik şu anda göğsündeki en uygun noktayı seçmekte, namlu hissettirmeden yer değıştirmekte, adamı izlemekte, akdikenlerin oluşturduğı hoş kokulu ve bahara özgü çitin arasından siyah çeliğın üzerinde güneşin parıltısı. Ama gerçekten gördüm mü bunu yoksa gördüğümü mü sandım ya da sadece olup bittikten sonra hayal mi ettim ya da hatta rüya mı gördüm, belki de uyuyordum asla uykudan uyanmamıştım günün ortasında gözlerim faltaşı gibi açık, olduğı yerde sayan gölgeleri aynı ritimde yürümeyen beş atın tekdüze toynak sesleriyle beşikte sallanır gibiydim öyle ki yer değıştiren birbirini yakalayan üst üste binen zaman zaman adeta sadece bir tek at varmış gibi birbirine karışan bir tıkırtıydı bu sonra yeniden ayrışan parçalanın neredeyse birbirinin ardından koşmaya yeniden başlayan ve böylece devam eden bir tıkırtı, etrafımızdaki savaş adeta durgun adeta dingin, yer yer atılan top ıssız meyve bahçelerine

boğuk devasa bir gürültüyle düşmekte ve bu gürültü boş bir evin rüzgâr tarafından sallanıp çarpan kapısı gibi yankı yapmakta, kıpırtısız gökyüzünün altında manzaranın tümü ıssız boş, dünya durmuş donmuş parçalanmakta un ufak olmakta, terk edilmiş, kullanılamaz bir bina gibi, zamanın tutarsız, isteksiz, kişisellikten uzak ve yıkıcı işleyişine teslim edilmiş gibi yavaş yavaş parçalar halinde çökmekte.

SONSÖZ

BELLEK DOKUSU

Lucien DÄLLENBACH

Ben başkalarıdır. Başka şeyler, başka kokular,
başka sesler, başka kişiler, başka yerler, başka
zamanlar

(*La Corde raide*)

Claude Simon'un en çok okunmuş romanının halen keşfedilmeye ve bugüne kadar yapıldığından daha farklı bir bakış açısıyla ele alınmaya ihtiyacı olduğunu göstermek için ille de eleştirinin eleştirisini yapmak gibi uzun ve can sıkıcı bir yola girmek gerekmez. Çıkış noktalarında bu metinler hakkında önerilmiş olan okumaları* sürdürmek ve bu okumaların sunduğu çeşitli akıl yürütmeler aracılığıyla onların öncelikle yansıttığı şeyin metnin olağanüstü büyüleme gücü olduğunu fark etmek yeterlidir.

* Bu konudaki kaynaklar hakkında hızlı bir yönlendirme için bkz. *Critique* dergisinin Kasım 1981'de yayınlanan Claude Simon Özel Sayısı.

Flandra Yolu'nun, okurunun üzerindeki bu sıradışı nüfuzu nereden gelmektedir? Sözcüklerin ta kendisinin kulağımıza fısıldadıkları gibi, derin iz bırakma gücünden mi? Böylesi bir yanıt bizim anlayışımıza göre kendini koşulsuz bir biçimde kabul ettirse de bu konuyu böylece kapatabileceğimizi düşünemeyiz zira bu yanıt sorgulamayı yeniden başlatmaktan öteye götürmez bizi: mademki *Flandra Yolu* okurunu onun bedenine kazınacak kadar bellekten etkilemekte ve onda derinden bir iz bırakmaktadır, o zaman bunu nasıl başardığını ne şekilde açıklayabiliriz? Böyle derinden nüfuz etme gücünü (bileşimindeki, ele aldığı izleklerdeki, yarattığı imgelerdeki) hangi niteliklerine borçludur? Bıraktığı izler hakkında hangi sonuca varabiliriz? Bu izler ile estetik saygınlığı arasında nasıl bir bağlantı vardır?

Bu sorular daha önce düşünülmemiştir zira birtakım işlemler bütünü olarak görülen bir metin kuramı çerçevesinde düşünülmeleri mümkün değildir. Bu sorulara şimdiye değin ancak okuyan özneyi herhangi bir düşünce insanı olarak görmekten önce, bir parça belleği olan bundan daha az olarak da bilinçaltı sahibi biri gibi gören bir eleştiri anlayışıyla şöyle bir değinilmiştir; ne var ki bu önemli sorulara yanıt vermeye girişmemek mümkün mü?

Üstelik *Flandra Yolu* bir başka yönde de etkiler, bizim de bunu dikkate almamız gerekir: okurunda hayranlık uyandırır ve onun pusulasını şaşırtır.

Bu pusulasını şaşırtma tam olarak nedir ki? Onu, uygun bir pedagojiyle eksiklerini giderebileceğimiz bir hazırlıksızlık durumuna mı kaydetmek gerekir? Bunda, metnin arzuladığı ve oluşturduğu bir etki mi görmek gerekir, o zaman da ilkece bu aşılamaz bir şeye dönüşmez mi? Daha genel bir biçimde, kanıt olarak ileri sürülen bu iki izlenim arasında ve onların varsaydığı eleştirel hırs ile pedagojik kaygı arasında, araştır-

macılığın bildik tarzının bizi alıştırmış olduğu basit uygunluk ilişkisinden daha fazla, herhangi bir bağıntı var mıdır? Bu bakış açısından sorgulanacak romanın yapısal karmaşıklığı bu soruya yanıt vermek için bize bir ilk veri sunacaktır.

1. Flandra Yolu içinde kaybolacağımız bir metin midir?

Romanı bu kadar dikkate değer kılan etmenler arasında, kuşkusuz “tamamıyla duyumsal mimarisi”nin altını çiziceğiz, Simon bir söyleşisinde romanın yapısıyla ilgili olarak şunları söyler:

...savaş sonrası bir gece içindeki birkaç saat boyunca hiç unutmadığım her şey Georges’un belleğinde üst üste binmektedir. Mayıs 1940 felaketi, bir süvari birliğinin başındaki komutanının ölümü, tutsaklık zamanı, onu tutsaklar kampına götüren tren, vs. Bellekte her şey aynı düzlemde yer alır: karşılıklı konuşma, hissedilenler, görülenler, hepsi bir aradadırlar. Yapmak istediğim şey, olayları bu şekilde görmeye uygun düşecek, gerçeklikte üst üste binen öğeleri birbirini ardından sunma imkânı verecek, tamamıyla duyumsal bir mimari keşfetmeyi sağlayacak bir yapı kurmak. [...] Ressamlar çok şanslılar. Bir tablonun önünden geçen kişiye o tablodaki çeşitli öğeleri algılaması için kısa bir an yeter. [...] İki şey zihnimde dönüp duruyordu: bir yandan yaşadığımız ve asla birbirine bağlı olmayan heyecanların kesintiliği, parçalı görünümü, öte yandan da bu heyecanların bilinçteki bitişikliği.*

* Claude Sarraute ile söyleşi, *Le Monde*, 8 Ekim 1960.

Bu zengin yorumdan öncelikle alacağımız şey, burada ortaya çıkan dayanılmaz uzamsallaştırma arzusudur. Lessing dil göstereninin zorunlu kıldığı çizgiselliğin edebiyatı da kronolojik düzene ve simgesi olduğu (can sıkıcı) sürekliliğe boyun eğmeye yazgılı kıldığı çıkarımını yapmıştı. Lessing'in bu çıkarımından uzak duran Simon, tam tersine, dil birimlerinin zorunlu olarak birbirini izleyen işleyişini dengede tutmak amacıyla, üst üste binmeyi ve birbirini kesmeyi teşvik eden bir yapıyla karşılaştırarak üretim yapma anlayışındadır. Bellek işleyişine haklı bir şekilde başvuruyor olmak tamamıyla bu bakış açısından anlaşılmalıdır: Simon saatlerin gösterdiği zamandan ve neden-sonuç ilkesinden bağımsız bir anlatı sözdizimini doğallaştırmayı hedeflememiş miydi? Bu anlatı sözdiziminin birimleri, anılarımızın sunduğu imgeler örneğinde olduğu gibi, kesintili,* birbirine benzemez ve parçalı tablolar oluşturmaz mı?

Bununla birlikte, bu anlatı sözdiziminin gerçekleştiği zamansal-uzamsal aktarımlar tek başına hissedilen bu sislendirme etkisini açıklayamaz. Anımsanan zaman ile anımsama zamanı arasındaki sürekli etkileşim, az ya da çok yakın ya da uzak hatıraların eşit ağırlığı, bu hatıraların bellekte üst üste gelişi ile bir anlatının konusunu oluşturdıklarında dinleyicilerin de üst üste gelmiş bir biçimde çoğullaşması bu amaca daha az hizmet ediyor değildir; bizim bunun farkına varmamız süreç içinde giderek artan şekilde ve her zaman da olay

* İşte bu nedenle Claude Simon'un *Madame Bovary*'de her şeyden fazla hayran olduğu şey, Georges'un deneyimine yankı yapan ve yazarın kendi yazınsallık anlayışına cevap veren şu iki cümle değil midir?: "İçinde belli belirsiz anılar, hayaller, hesaplar adına ne varsa hepsi birden bir havai fişğin binlerce parçası gibi etrafa saçılıyordu. Emma, kesin bir biçimde ve birbirinden kopuk tablolar halinde, babasını, Léon'u, LHeureux'nün işyerini, Rouen'daki odalarını, bir başka manzarayı, tanımadığı kişileri fark etti." (bkz. metnin ilk versiyonunda, III. bölümün VIII. alt bölümü).

olup bittikten sonra gerçekleşir. Böylece, romanın en başında geri dönüşlü bir anlatı gibi değerlendireceğimiz bir şey daha ileride Blum'e anlatılmış bir hatıra gibi çıkar karşımıza, daha da ileride ise, Blum'e yapılmış anlatının Corinne'e anlatılmış olduğunun hatırası olarak, "anlatıcı" da bu anlatıyı artık kesin olarak ayrıntılarını bilemeyeceği bir zamanda anımsamaktadır, bu durumda sözceleme koşullarının kendisi de sorunludur. Eşanlı olarak hatıraların anlatılarıyla olduğu kadar anlatıların hatırlanmasıyla, bunların bir zincir oluşturmasıyla karşı karşıyayız demeye geliyor bu da, zira "anımsıyorum" ifadesi burada, tıpkı daha sonra yazarın *Histoire* adlı romanında göreceğimiz gibi, yerini "anımsamış olduğumu anımsadığımı anımsıyorum", ifadesine bırakır, bu durumda, sürekli iç içe geçmeyle haddinden fazla dolambaçlı bu kullanımın yapacağı yegâne iş metnin okunabilirliğine nihai bir darbe vurmak olacaktır: belleğin bir sonu olduğuna göre iç içe geçmiş bu kadar çok bağımlılığa hâkim olmak mümkün olmadığı için ve kuşkusuz okur bunun gecikmeyle farkına varacağından, okur kendisini alıp götüren söz akışına kendisini kaptırmaktan ve suya gömüldüğünü hissetmekten kendini alamaz zaten roman aynı şiddetle onu kaybolmuşluk içinde tutacak başka stratejiler de kullanır. Okurun yaptığı gibi iki arada yer almak, indirgenemez bir belirsizlikten yararlanmak ve tereddütü sürekli olarak uzatmak değil midir? Simon'un yapıtlarında şimdiki zaman ortacına tanıdığı şu çok bilindik ayrıcalığı bu doğrultuda yorumlayacağız; şimdiki zaman ortacı tam anlamıyla belirsizliğin zamanıdır – ama aynı zamanda da metnin anlatı ve tür şablonuna verdiği tepkinin muhteşem bir biçimidir. Şimdiki zaman ortacı yazın-sallığın ayırıcı tüm kategorileri hakkında kesin bir yansızlık (ya da kayıtsızlık) ilkesine uymaz mı aslında? Ne anlatır ki bu zaman? Georges'un yaşadığı hikâyeyi mi yoksa gözlerinin

önünde ölen komutanın yaşamış olduğu varsayılan hikâyeyi mi? Anlatıcı kimdir? Georges'un yerini alan *ben* mi yoksa ondan nöbeti devralan söyleşim dışındaki kişiyi temsil eden adlı mı? Hangi yazınsal türe ya da üstün-türe aittir? Bellek romanı mıdır, başlangıç romanı mıdır, destan mıdır, lirik çağrışım mıdır? Hangi söylemsel kiplikle üretilmiştir? Sözlü müdür, yazılı mıdır, iç konuşma mıdır? Kesin olarak verebileceğimiz tek yanıt –ki bu da belirsizliği sürdürmekten başka bir işe yaramaz– *Flandra Yolu*'nun karar verilemez kipinde metin ve bellek olarak ortaya çıktığıdır; bu makalenin Jean Dubuffet'den ödünç aldığımız başlığı da buradan gelmektedir.*

Flandra Yolu'nun sınıflandırılmaz olduğu açık seçik ortada olsa da, okura verebileceğimiz işaret noktaları “ben neredeyim?” ya da “saat kaç?” gibi soruları sonsuza dek cevapsız bırakacak şekilde hesaplanmış bir metin stratejisi üzerinde hiçbir işe yaramayacak olsa da, şu sonuca varmak gerekmez mi: bir metnin iz bırakabilme gücü ile okurun bilme istemi karşıtlaştıkları güç ilişkisi içinde birbirinden ayrılmaz değil midirler ya da, aynı anlama gelecek şekilde, bir metin ancak

* *Bellek Tiyatroları*'nda sergilenmiş olan 61 numaralı asamblajın (*Jean Dubuffet Çalışmaları Kataloğu*, fasikül no: XXXII, Minuit Yayınları, 1982, s. 65) başlığını ödünç almanızda bir saygı unsuru görülmelidir. Claude Simon sık sık bakış açısının, sanat algısının ve yazı çalışmasının Jean Dubuffet'nin ilgilendikleriyle ve üretimiyle ne kadar yakın olduğunun altını çizmişse de, Dubuffet de kendisine aynı yönde cevap vermiştir (Kasım 1981 tarihli *Critique* dergisindeki güzel mektuba bakınız), Dubuffet son resimlerini şu sözlerle tanıtmaktadır: “bu resimlere verilen başlık ikirciklidir zira “bellek alanları” oluşturmak imkânı vermelerinin haricinde bu resimler aynı zamanda anılarımızın içinde eşzamanlı olarak birbirini iten yerlerin ve sahnelerin çoğul bir biçimde hatırlanmalarının bir tasarımıdır (en azından tasarımcısının gözünde böyledir). Bu resimlerden her biri aslında başka taraflarda yer alan çağrışımları bir tek tabloda bir araya getirirler, tıpkı düşüncemizde olduğu gibi, düşüncemiz de her an ve hangi koşullarda olursak olalım, aynı anda birçok şey *görür* üstelik de sadece gözümüzün önünde olanları değil arkamızda olan ya da etrafımızda olan şeyleri. Hatta daha önceki bir zamanda orada olmuş olan şeyleri.” (s. 7 ve devamı)

kendisine egemen olunamayacak hal ve şartta belleğe kazınabilecek nitelikte değil midir? Bu durumda bu iki özelliği birlikte düşünmek gerekmez mi?

Mademki *Flandra Yolu*'nun telkin ettiği şey buradadır, buradan, unutmamaya özen göstereceğimiz bir başka ders de çıkarabiliriz: bu da şudur ki bir metnin "etki yaratmak" için estetik düzlemde ikna etmesi gerekir, cezası okuruna "ulaşamamak" olsa bile. Merkeze oturtma etmenlerinin harekete geçirilmesi ve romanın bakışlılık ögesini neden bu kadar ısrarla işlediği işte böyle açıklanabilir: üç parçalı yapı, ayna tutan tasarım, (ya da tamı tamına artezyen kuyusu* şeklinde tasarım), izleksel birleştirme, kronolojik düzende anlatılmış kesit (Corinne ile geçirilen gece), sürekli geri gelen olay (üç kez karşılaşılan ölü at), tekrarlanan sahne (Reixach'ın ölümü), bağlayıcı sözcükler, dağılmanın parçası olmak için üretilmiş daha birçok araç gereç ki bunlar olmasaydı bu dağılma metnin hissesine düşen pay olurdu.

Tekrarlanan sahnenin birleştirici gücü özellikle dikkat çekicidir: zamana ve belleğe ait tüm katmaların içinden geçebilme özelliğine sahip bu tek sahne Georges'un hatırlama ediminin birincil nesnesi olarak kabul ettirir kendini ve anlatının gerçek takıntı merkezi olarak ortaya çıkar. Bir yandan bir labirentin içinde tutulan bir okura bu kadar büyük bir nezaket ile bu sahneyi işaret etmek, ona olası bir çıkış yolu sunmak değil midir?

* Bu imge Claude Simon'un "Sözcüğü Sözcüğüne Kurgu" içinde başvurduğu imgesidir – *Nouveau Roman: hier, aujourd'hui*, U.G.E., coll. "10/18", 1972, cilt II, s. 93.

2. Arayış

Bu sahneye verilen ayrıcalığı açıklamak için hiç değilse iki neden gösterilebilir. Birincisi bir soru sormuş olmak niteliğinden kaynaklanmaktadır, bu da bilişsel bir arayışı başlatır ve romanın türünü yorumsal bir romana dönüştürür. Gerçekten de Reixach'ın ölümünü nasıl yorumlamalı? Bir cinayet olarak mı? Bir intihar olarak mı? İkinci varsayım yönünde gidersek, bunun nedeni askeri onur kabullerine uymak mıdır? Corinne'i kaybetmiş olmanın umutsuzluğu mudur? Gönül bahtsızlığının failine suçluluk duygusu aşılama isteği midir? Herhangi bir seçenekte ya da diğerinde, son hareketini nasıl açıklamalı? Romanın sürekli olarak karşımıza çıkardığı bir o kadar soru daha; ayrıca da romanın en küçük ayrıntılarına kadar dayanaklarını ve sonuçlarını incelediği bir o kadar varsayım. Bu sorular ve varsayımlar ortaya çıkardıkları anlam takıntısı ve derinlikle Simon romanını Robbe-Grillet romanlarının ters köşesine yerleştirmeye yeterlidir. Simon'da anlam ile ilişkimizi kesme yönünde hiçbir irade yoktur, hatta tam tersine anlamla asla ilişkimizi kesmemiş olmaktan örtük bir biçimde şükran duyulur zira Simon'da anlam evreninin düzenlenişi bilmecenin düzenlenişi üzerine temellenir. Anlam burada ne kendini yadsır ne de sabitlenir: anlam özü gereği imalı olduğundan, anlamın izi, düşünmeye (ya da düş kurmaya) teşvik eden işaretleri takip ederek ya da kendisini gizlice kuran siperler aracılığıyla sürülür.* *Flandra Yolu*'ndaki

* Simon'un benimseyebileceği bir anlam tanımı Bernard Noël tarafından önerilmiştir. Noël *Magritte* (Flammarion, 1976, s.40) adlı kitabında şunu yazar: "Anlamın açıklayıcı olduğu düşüncesiyle artık yolumuzu ayırmamız gerek. Açıklama ancak bizi çevreleyenleri hizmetine aldığı anda iyi bir şeydir. Anlam gerçekliği sınıflandırmaya dönüştüren bu genelleştirilmiş sahiplenmenin suç ortağı olamaz; o tam tersine bizim bir şeylerin efendisi olmamızı yasaklayan şeydir zira bunun sonu yoktur. Anlam anlaşılır bir şey üreten bir ilişkidir: o hareketlilik, sabitlenme değil; dönüştürür ve somutlaştırır. Bu dönüştürüm nereye varır? O sonsuzdur yani dur durak bilmez."

şu meşhur “tavus kuşu desenli perde”nin büyüleme gücünü şöyle açıklayabiliriz: gizleri ortaya çıkarma takıntısıyla örülmüş ve gösterge oluşturan her şeye ilgi duyan bir kitabın simgesel metaforu olan bu perde tam olarak da arkada olanı görmeye ve görünenin sakladığı görünmezlik payını ortaya çıkarmak için didik didik incelemeye davet eder.

Oradan yapıtın karmaşıklığının ilave bir görünümü daha çıkar ortaya, bu görünüm onu daha önceki romanlarından ayırır: *Flandra Yolu* iki yeniden kurma girişimini birbirine eklemler ve yürütür: bir ölümün nedenlerinin (bellek yoluyla ve hayal ederek) yeniden kurulmasının bellek yoluyla yeniden kurulması. Bir başka deyişle, kestirip atan bir ifadeyle söylersek, elimizdeki Balzac ile çoğaltılmış bir Proust ve klasik polisiye roman mıdır? Bunun haricinde, buradaki yeniden kurma özü itibarıyla girişimseldir, bu da onun bir sonuca ulaşmadığı anlamına gelir. Simon’da geçmişe ait marazi öykünün oluşturulması Proust’ta belleğin sahip olduğu güçlerden yoksundur, bu durumda, Simon’daki marazi öykü bir tek madlen kurabiyesinden tüm bir evren ortaya çıkarma işinde başarısız olur.* Günümüzün kazıbilimci ya da fosilbilimci yazarı artık romanın Cuvier’si olarak kabul etmez kendini: Cuvier tarihi kalıntılardan tümüyle bir türü ya da bir dünyayı yeniden canlandırma gücüne sahipti ve onun gözünde “işte bu nedenle” gibi açıklamaların artık pek de bir değeri yoktu; çağımızın dedektifine gelince, önerdiği farklı anlatımlar arasından “doğru” olanı nasıl seçebilecektir ve okur, anlamı açıklayıcı ve neden-sonuç ilişkisi içinde kurucu yaklaşımı reddettiğinde, onu nasıl bir nihai çözüm ile ödüllendirebilecektir?

* *Flandra Yolu*’na başlangıçta verilmiş olan ilk başlığın “Bir Felaketin Parçalı Betimlemesi” olduğunu hatırlatalım.

Flandra Yolu'nun bir çözüme varmamasına yol açan gerekçeleri romanın izlekselleştirdiği biçimiyle ele alırsak bunlar öncelikle bir araştırma yöntemine bağlanamaz niteliktedir, bu araştırma yöntemi hem deneysel bir kurguya hem de örnekseme yasasına dayanır: deneysel kurgu eksik bir bilgiden yola çıkar ve (hatıra kırıntıları, dedikodular, aile efsanesi, bin bir güçlkle ağızdan alınmış yarı-itiraflar gibi) bir kefaletle güvenilir kılınması gerekir, örnekseme yasası ise tıpatıp aynı olmasa da benzer maceralarla işler (Reixach, Konvansiyon üyesi atası ve birliğin yolda rastladığı köylüler arasında olduğu gibi). Oysa örnekseme bütün kapıları açan bir anahtardır: üç maceradan birini diğeri ile yorumlamaya teşvik eder ve bu maceraların kahramanlarını üst üste koyup ondan birçok yerde bulunan ve birçok zamana ait olan bileşik bir tek kahraman yaratmaya yönlendirir,* kurguyu gerçekliğe demir attığı noktayı kaybetmeye götürür ve kurgunun, oluşturulan farklı anlatımları gerçekliğin sınamasına tabi tutabilecek tek merci içinde, kendine bir güvence aramasını sağlar: bu merci Corinne'dir. Corinne'in, kendisi hakkındaki bilgi talebini karşılaştırdığı, bu bilgiyi almama şeklindeki son durum sadece Reixach'ın ölümüne dair sırların çözülememesi sonucunu getirmez; Georges'un düşlemini bir dış güvenceden yoksun bırakarak kurgunun özerkliğini feda eder ve böylece kahramanın çöküşüne neden olur. Bu "böylece" bir açıklama ister...

3. Simon'un anısına

bu açıklama da şu olabilir ancak: her ne kadar Georges, Corinne'in kaçıp gitmesiyle kalbinden vurulmuş olsa da bundan mutlak bir ders almayı da kabullenemez, çünkü

* Düş görme mantığı da bu şekilde işler, Freud de Galton'un gerçekleştirdiği "aile portreleri"ndeki yoğunlaştırma çalışmasını bu mantıkla ilintilendirir. Bkz. *L'Interprétation des rêves*, P.U.F., 1967, s. 255.

Reixach'ın ölümünde onun için bir bilgi edinmekten çok daha başka bir şey söz konusudur, zira, iyi bakarsak, tehlikede olan Georges'un kendi kimliğidir.

Bu öznenin kimliği sorunsalı Simon'da bir "ata"yı ya da (bazen evlat edinme ya da nikâh yoluyla edinilmiş) bir akrabayı büyülenmiş bir biçimde taklit etme ya da onunla rekabet etme ilişkisi aracılığıyla ortaya çıkar her zaman. Bu akraba bir öncel rolü oynar, parçaları eksilmiş ve putlaştırılmış arşivlerden yola çıkarak akrabanın hatırası yeniden oluşturulur* ve örnek olarak alıntılanır (anlatı boyunca Reixach'ın ve Corinne'in nitelendirilmesi ve tipik özellikleri, Blum aile efsanesine saygısızlık ettiği zaman Georges'un savunmak için verdiği tepkiler, sonunda erotik arayışa dönüşen –Corinne'i tanımak Reixach'ı tanımakla eşanlamlıydı– ve dedektifi Oedipus'a dönüştüren bilişsel arayış, doruk noktasına varma ve orada kalma sahnesi ya da daha doğrusu senaryosu, zira bu senaryo kökensel fantazma ait her şeyi içerir), şahsa özel birçok nitelik bu kimlik sorunsalını *Flandra Yolu*'nda da bulmaya davet eder bizi, önceleri uzak akrabalık ilişkisi içinde, ama bu ilişki giderek o kadar sıkça dile getirilir ve teşvik edilir ki sonunda Georges kendi kendine kurmuş olduğu bu özdeşleştirici tuzağa düşmekten kurtulamaz; demek ki bu nitelikler yorumsal romanın burada aile romanına –bu terime Freud'un ya da Lacan'ın kattığı anlamda– hizmet ettiğinin bilincine varmayı teşvik eder. Freud'un bu adlandırmayla her çocuğun gerçek ailesinin onda yarattığı hayal kırıklığını aşmak için geliştirdiği bireysel mitini belirttiğini biliyoruz.

* Simon'un gerçeklik düzlemindeki göndergeye (gerçekçi bir şekilde) böylesine bağlı olmasını eleştirmek demek ki mutlak bir anlamsızlıktır: bazı nesnelerin ve imgelerin onun üzerinde büyük bir etkileme gücü varsa, tıpkı bu kitabın kapağında gördüğümüz gibi, onların geçiş sağlayıcı bir nitelik taşımalarındandır bu: düş kurmaya teşvik etmeler ya da yazmanın mayalanmalarıdır bunlar.

Kötü doğmuş, yeterince sevilmemiş olmanın kızgınlığını açıklamak ve ailedeki temiz sevgiyi düşlemde sürdürmek için özellikle tasarlanmış olan yaşamöyküsel hikâye, yani şu “roman” bulunmuş ya da evlat edinilmiş bir çocuk yaratır, bu çocuk saygıdeğer anne-babadan doğmuştur ya da her ahvalde, soylu, bilinmeyen, ortada olmayan ya da ölü bir babadan; anne ise, yakın davranan ve bayağı, hatta gizli aşk maceraları olduğundan kuşkulanan bir kadındır.*

Lacan'ın bu “kökenlerin romanı”na uyguladığı yorumlayıcı gözden geçirmeye gelince, bu yorum *Flandra Yolu*'nun bize okuma imkânı verdiği şeyi çok daha parlak bir ışıkla aydınlatır. Oedipus'u “üçgenin içinden çıkarmayı” hedefleyen bu yorum sadece ve sadece öznenin baba figürüyle kurduğu ilişkiye dayanır ve tümüyle özdeşleme kavramı tarafından yürütülür. Ortaya koyduğu şey, (gerçek) baba ile onun (sembolik) işlevi arasındaki uyumsuzluğun babalık kavramının ikiye bölünmesini zorunlu kıldığıdır, bir başka deyişle “hayali bir baba”nın ortaya çıkışını zorunlu kılar, bu da bir ters darbeyle, oğulun yani öznenin kendisinin ikiye bölünmesini getirir:

Benzerle kurulan özseverlik ilişkisi insanın düşsel gelişmesinin temel deneyimidir. Ben'in deneyimi olarak, öznenin oluşması işlevi kesindir. Öznenin öncelikle kendi içinde kendisine yabancı olarak hissettiği bir şey değilse eğer, ben nedir? Özne öncelikle kendinden daha gelişmiş, daha kusursuz bir başkasında görür kendini [...]. Öznenin her zaman kendi gerçekleşmesiyle *öncelenmiş* bir ilişkisi vardır, bu ilişki onu derin bir yetersizlik düzlemine atar. [...]

* Tüm bunlar hakkında, bkz. Marthe Robert, *Roman des origines et origines du roman*, Grasset, 1972.

İşte bundandır ki bütün hayali ilişkilerinde ortaya çıkan bir ölüm deneyimi vardır.*

Bu örneğin zorunlu aracılığı ve şu kaçınılmaz biçimde ölümden geçiş –ölüm bu mit dörtlüsünün dörtte bir ögesidir– birinci kişi romanı ile üçüncü kişi romanı arasında, yani öz-(yaşam) ile el-(yaşam) öyküsü** arasında, tıpatıp benzerler takıntısı ile başına gelenin ne olduğunu kavrayan bir ölünün yakarışı arasında tipik olarak Simon tarzında bir o yana bir yana savrulmanın farkına varmamızı sağlar. Özdeşleştirme şeması uyarınca, kendisine “mezar” olarak, Reixach’ın cenaze törenini, ölümünün telkin ettiği acıma ya da yas uygulamasını verdiğinde, *Flandra Yolu*’nun hatırasını yaşattığı ve ağlayıp yakındığının aynı zamanda Georges’un ölümü olduğunu anlarız.***

* Jacques Lacan, “Nevrotiğin Bireysel Miti”, *Ornicar*, 17/18, 1979 bahar, s. 305 ve devamı.

** Özyaşam anlatısının bir başkasının (tıpatıp benzerin) araya giren figürü aracılığıyla yazılabilir olması, Simon’un özyaşamöyküsü yazarın oluşturduğu o büyük silsileye duyduğu büyük hayranlığı ve onların gerçekçi yazarlardan daha iyi bir şekilde Fransız edebiyatını temsil ettiklerine olan inancını aydınlatır. Ama bunun da ötesinde, neredeyse hiç benmerkezci olmayan ve temel işi yaratım olan birinden geldiğinden en azından iğneleyici olarak değerlendirilmiş olması gerekirken eleştiri tarafından kaç çatmadan kabul edilmiş beyanlarını da açıklar, bu beyanlar şunlardır: “Sahtekârlık yapmadan yazabileceğim tek şey... yani bana ait ve sadece bana ait şeylerdir.” (*Les nouvelles littéraires*, 3 Mayıs 1962); “Ben herhangi bir şeyi hayalimden üretmekten acizim” (*Le Monde*, 8 Ekim 1960).

Özyaşamöyküsü ve ölüm öyküsü olarak yazı hakkında bkz. Ph. Lacoue-Labarthe, *Le Sujet de la philosophie*, Aubier-Flammarion, 1979, s. 219 ve devamı.

*** Hubert Juin ile yaptığı bir söyleşide, Simon *Flandra Yolu*’nun “Georges’un ölümü”nü anlattığını ifade etti (*Les Lettres françaises*, 6-12 Ekim 1960), bir kitabın kendisine seçtiği iki merkeze de iki kez ölümü kaydetmiş olması kuşkusuz bir rastlantı olmasa gerek: –romanın takıntı merkezi olan– Reixach’ın ölümünü aktaran çifte anlatının çerçevelediği şey, (kitabın ortasında) askeri birliğin yok edilmesidir ve bu da Georges’un neredeyse ölümü demektir.

4. Words ... words ... words ...

Öyleyse artık Georges'un neden Corinne'in sessizliğini bir felaket gibi algıladığını biliyoruz: başkasının ölümünün ne olduğunu keşfedememiş olmak, insanın kendi kimliği hakkında belirsizlik içinde kalmış olması demektir. Felaketi zirve noktasına taşıyan şey de Georges'un Corinne'de ve Corinne'in bedeni üzerinde sesleri ve sözcükleri kovalamış olduğunun farkına varmasıyla saygıdeğer hayali babadan küçümsenen gerçek babaya gönderilmiş olduğunu ve bu yolla da inandığı şeyden, yani yazının dilinden ve (insan eliyle) gerçekleştirilmesinden uzaklaştırılmış olduğunu fark etmesidir. Burada uzun uzun "kulübe sahnesi"ni ve Leipzig Kütüphanesi'nin bombalanmasından sonra yazılan mektupları yorumlamak gerekirdi. Her ikisinin de Simon'un yazın anlayışının temelinde ne olduğunu görmek ve *Flandra Yolu*'nu doğru bir bakış açısıyla okumak açısından kesin katkıları olacaktır, bu sahne ve bu mektuplar tanıklık ettikleri edebiyata (hatta sembolik aracı olarak dilin kendisine) duyulan nefret nedeniyle sorun çıkarmayı bir yana bırakmazlar; bunların aynı zamanda yirmi beş yüzyıllık Batı düşüncesinden sonra öfkeyle elimizde olan her şeyi kaldırıp atma belasını fark etmek için de kesin katkıları olacaktır: eğer olaylar asla anlatıldığı gibi değilse* ve eğer kitaplar gelişmemişliğin yıkıcı gücüyle karşı karşıya geldiklerinde gülünç kalıyorlarsa, o zaman neden anlatalım, neden yazalım ki... *Flandra Yolu*'nu? Okuduğumuz kitapların var olmasından hangi sonucu çıkarıyoruz? Proust'un *Kayıp Zamanın İzinde*'sinin tersine, romanın –"utanç duyan"

* Bu konuda bkz. Clément Rosset'nin çalışmaları (*Le Réel, traité de l'idiotie*, Ed. de Minuit, 1979), bu çalışmalar Georges'un durumuna benzer bir konumlanışı savunmakta ve gerçek ile onun temsili arasındaki aşılabilir çatışmanın üstüne temellenen bir estetik anlayışı oluşturmaya çalışmaktadır.

romanın- kendini inkâr etmesi yazarlık yeteneğinin olanaksızlığına varması ölçüsünde mi gerçekleşir? Georges'un dile karşı açmış olduğu dava aslında onun gerçeği söyleme ve temsil etme iddiasından -bir başka deyişle, onun *mimesis*'e ve gerçekçiliğe yatkınlığından- mı kaynaklanır? Ne var ki Georges'un çöküşü tam da dilin kendi başına bir dizge oluşturduğunu ve yalnızca kendine ait bilgiye sahip olduğunu kabullenmeyi reddetmekten kaynaklandığına göre* biz de daha ziyade Simon'un, kahramanının yürüttüğü savununun vardığı sonuçla (dil reddedilmesiyle) değil de öncülleriyle aynı fikirde olduğunu kabul edeceğiz (dil temsil etme konusundaki kifayetsizliği, anlatının sürüp giden denksizliğini ortaya çıkarmaktan başka bir işe yaramayan kestirimler ve düzeltmeler aracılığıyla olanaksız bir gerçeğe yaklaşma de-

* Burada Simon'un sık sık gönderme yaptığı Novalis'e ait bir metni alıntılar yapmak uygun olur. Metnin Fransız çevirmeni özgün metindeki çevrilemez *Selbstsprache* ("kendine dönüşlü dil") kavramını çevirmek için metne "Monolog" başlığını koyar: "Yazma ve konuşma ediminde garip bir şey var. İnsanların gülünç ve şaşırtıcı yanılgısı, olgulara göre konuşuklarını saınmalarıdır. Hepsi dilin özünün ne olduğundan habersizdirler: dilin içini kaplayan yalnızca dilin kendisidir. İşte bu nedenle, üretken ve muhteşem bir gizem oluşturur. Bir kişi sadece konuşmak için konuştuğunda, tam da sadece o anda söyleyebileceği en özgün ve en gerçek şeyi söyler... Sadece derin bir dil duygusuna sahip kişi, dili uygulamasında, muhteşem esnekliğinde, ahenginde, müzikal ruhu içinde hisseden kişi, -sadece dili kendi iç doğasında duyabilen ve onun mahrem ve hassas hareketini kendisinde kavrayan kişi, ... evet, bir tek bu kişi peygamberdir. [...] sadece ve sadece dilin gelip içine yerleştiği, sözün esinlediği yazar vardır" (bu bölüm Maurice Blanchot tarafından *L'Entretien infini*, Gallimard, 1969, s. 523'te alıntılanmıştır, Blanchot yeri gelmişken Hamann'ın 1784'te Herder'e yazdığı mektubu hatırlatır: "Demosthenes kadar güzel konuşabilecek miyim, yapabileceğim tek şey bir tek sözcük gibi üç kez şunu tekrarlamak: akıl dildir, logos. İşte kemirdiğim ilikli kemik bu ve ben bunu ölümüne kadar kemireceğim. Benim için hep karanlık kalan derinlik ve ben hâlâ bana böyle bir uçurumun anahtarını getirecek olan Kıyamet meleğini bekliyorum.")

nemesi gibi öncüllerdir bunlar), Simon da bunu Georges'un belleğinin yasaklayan bedenine yazdığı kitabı gerçekleştirerek edimsel olarak kanıtlar.*

5. Saygın metin

Georges için dil engellerin en büyüğü ile tam bir yanılsama oluştursa da, aslında Simon için dil, her türden yanılsama dağılıp gittiğinde ayakta kalan tek gerçekliktir ve Auschwitz'den ve Goulag'dan sonra bir anlamda kendimizi sıfır derecesinde buluruz. Buradan ortak buyruklarını şöyle dile getireceğimiz bir etik ve estetik anlayışı doğar: göz yanıltmasını ve ne türden olursa olsun bütünleştirici stratejileri reddetmek, somut olana dönüş, hammaddenin ortaya dökülmesi ve bizi özne olarak yapılandıran dile sağlanmış tam özgürlük. Bu da, bilgi hep başkasından beklendiğinden, insanın atası ile ya da önceliyle kurduğu ilişkinin devredilmiş ve yazının aktarım işlemi aracılığıyla işlenmiş olduğunu ifade etmek demektir. Dil, benden önce var olduğuna ve içimdeki en büyük mahremiyetle benden önce konuştuğuna göre, aynı zamanda ve öncelikle benim kimliğimin gizine de sahip değil midir? Bundan bazı sonuçlar çıkarmak uygun olur. Bunu örneğin "perde" sözcüğünü ele alıp tülün arkasında ne olduğunu görebilmek için kendimizi helak etmek yerine** – ve aile romanında olduğu gibi, sözcük ailelerinin içinde var olup bir o kadar büyüleyici olan akrabalık ilişkilerini keşfederek düşsel kavrama evresinde kalmaktansa, perde sözcüğünün anlamlayıcı güçlerini

* Simon'un belleğin uzamı ve dilin uzamı nitelemek için aynı sözcükleri bulması gösterge değeri taşır. 2 numaralı nottaki alıntı ile *Orion avenue*'deki (Skira, 1970, Önsöz) şu cümleyi karşılaştıracamız: "... saatlerin gösterdiği zaman içinde çoğunlukla doğrudan bağıntı içinde olmayan şey ya da ölçülebilir uzam dilin içinde bir araya gelebilir ve sıkı bir bitişiklik içinde düzenlenmiş olabilir."

** Bkz. "Sözcüğü Sözcüğüne Kurgu", s. 74.

açınlayarak yapacağız.* Dilin metaforik gücünün bu şekilde açığa çıkarılması bazı riskler taşır, bunun böyle olduğunu hiç değilse Mallarmé'den beri biliyoruz: dil kendini işleten kişinin içinde işlediğinden, dile tanınan inisiyatif kaçınılmaz olarak akılcı öznenin ölümünü getirir. İnsanın kimliğini sınamak (kanıtlamak) amacıyla dile yatırım yapması** her türlü egemenlik yanılmasını kaybetmeye ve durmadan dönüşebiliyor olmayı bir şans olarak kabul etmeye denk düşer zira

* Burada, dilbilimciler açısından anadile duyulan garip aşkı ele veren bir örneği alıntılama hazzına karşı koyamayacağız, bu örnek Simon'un yazın anlayışının doğrultusunu *tersini varsayarak* kusursuz bir biçimde tanımlamaktadır: “Zihnimizde bütün sözcükler aileler şeklinde sınıflandırılmıştır. Gerçek aileleri etimoloji sözlüklerinde bulduğumuz *tarihsel* ailelerden ayırmak gerekir. Bu yapıtların şurasında burasında şu sözcükleri göreceğiz: *œuvre* [yapıt], *opérer* [işlem yapmak], *ouvrer* [çalışmak, işlemek], *manœuvre* [vasıfsız işçi], *ouvrier* [işçi], *ouvroir* [kadınların elişi yaptıkları işlik], *ouvrage* [iş; uğraş; yapıt], *opération* [işlem]. Bu sözcük listesini öğrenen çocuklar *işçilerin kadınların elişi işliklerinde çalıştıklarını* ya da *yapıtlar ürettiklerini* sanmak gibi bir yanlışlığa düşebilirler. Gerçekte, bu sözcükler birbirinden kesinlikle ayındır; bir *işçi* bir *fabrikada* çalışır; bir *genç kız kadınlara ait bir işlikte elişi* yapar; bir öğretmen işyerinde işini yapar” (Brunot ve Bruneau, *Précis de grammaire historique*, s. 156, *Grand Robert* sözlüğünün “Famille” maddesinde alıntılanmıştır).

** Mallarmé'nin Villiers de l'Isle-Adam'a adadığı metnin şu bilinen açılışını anımsatalım: (*Œuvres complètes*, Pléiade, 1965, s. 481): “Yazmak nedir biliyor muyuz? Eski ve çok belirsiz ama kıskanç bir uygulama, anlamı da kalbin gizeminde yatmakta. Onu bütünüyle gerçekleştirenin kökü kazınır. Aynı ölçüde, hiçbir şey ve daha özel olarak da insanın kendisi, evet-diyerek, ortaya saçılmış tanrısallığın yansımasında var olmaz: şu anlamdan yoksun yazma oyunu –muhteşem geceye benzetilen mürekkep damlası– gibi bir kuşku uyarınca anımsamalar yoluyla her şeyi yeniden yaratmak gibi bir görevi haksız bir şekilde kendine mal eder, bunu da tam olarak olmamız gereken yerde olduğumuzu ortaya koymak için yapar (zira, lütfen benim şu kaygıyı dile getirmeme izin veriniz, burada kesinlikten yoksunluk söz konusudur). Birer birer, kibirlerimiz her biri zaman içindeki öncelikleri uyarınca bu anıları çağırır ve görür. Bundan başka, böyle olmasaydı, saplantısını bu kadar cüretle soluk kâğıdın üstünde şifrelenmiş zengin ön gerçeklere eşitleyen ve bunu da yasağı olarak gören dünyaya bir ihtar çekilmemiş olsaydı, gerçekten inanıyorum ki, burada, neredeyse intihara varacak enayilik olurdu.”

sözcüklerin temsil etmeme gücü olsa da “kendileri olmaksızın dağınık kalacak şeyleri birbirine yaklaştırma ve onları karşılaştırma”^{*} gücüne sahip olduklarından, anlam üretici potansiyel enerjilerinden aldıkları gönderim gücü onların izini süren kişiyi dur durak bilmeyen çatallanmalara ve sonu gelmeyen bir sapağa sürükler.

Dilin (dil aracılığıyla da kimliğin) önündeki engelleri kaldırmanın *Flandra Yolu*’nun hedeflediği en temel ve en son kazanım olması konusunda elimizdeki kanıtlar metnin oluşumu, bileşimi, izleği ve yazı tarzı olacaktır. Simon sekiz ay boyunca hiçbir şeyi ayırmadan küçük parçalar oluşturarak çalıştığını söylüyor, öyle ki bu labirent içinde bir parça yolunu bulabilmek için renkli iplere başvurmak zorunda kalmıştır. Metnin kendisi öznenin bu şekilde kendi sahipliğini yitirmesine tanıklık eder. Metnin içinde, *aracılık eden* eylem zamanlarının ve kiplerinin doluluğunu^{**} birbirinden ayırt eden Maurice Merleau-Ponty araştırma için en verimli yollardan birini açtı: şu meşhur şimdiki zaman ortacı kullanımına ve *ben* ile *o* adılarının birbirinin yerine geçmesine üst üste bindirme (örneğin, düşen yağmurun ses katmanı üzerinde seçilen atların toynak sesleri) ve karmaşık bileşim gibi tükenmez bir izlek-sellik eklenir. Metnimizde melez ögenin ısrarla karşımıza çıkı-

* *Orion aveugle*’e Önsöz.

** Claude Simon’a ayırdığı ikinci notta, Merleau-Ponty şunu yazmaktadır “Claude Simon’un, Butor’un dili (şimdiki zaman ortacı, yarıda kalmış tümceler, *Modification*’daki seslenme durumu), insanın kendisiyle kurduğu belli bir ilişki anlamına gelir. Artık okuduğumuz Ben ya da O değildir; aracılık eden kişiler doğar, hem 1. hem de 2. kişi olan bir kişi, aracılık eden kipler ortaya çıkar (“eşanlılık” değeri taşıyan şimdiki zaman ortacı). Bu durum, ne klasik Ben düşünüyorum anlayışında ne de yoklaş(tır)ma olarak kendilik kavramı çerçevesinde anlaşılabilir: Zira kendiliğin dairesini ben elimde tutuyorum, onu ben çiziyorum. – Bu dil kullanımları ancak dil bir varlık, bir dünya olursa, Söz de daire olursa anlaşılabilir” *Entretiens*, Claude Simon’a ayrılmış özel sayı, s. 43).

şını düşünelim (at-adam, kısrak-kadın, keçi-ayak, *Altın Eşek*, vs.) ayrıca (Dante'den Valéry'ye kadar) Simon'un "at-dil"ini metaforik bir aktarım aracı ve ritmik bir ilke olarak yorumlama izni veren bir yazın geleneğine uygun olarak, tümcelerde noktalama işaretlerinin yerini tutan ve metne nefes aldırان düzenli aralıkları ve de Simon figürlerinin kraliçesi olan örnekseme yoluyla oluşturulmuş çeşitli "üst üste binmeler"i düşünelim. Birkaç tekil örnek (kaçınılmaz *eldeğmemişlik-el-değmemiş...*) vermektense, bunların bol miktarda bulunduğu sayfalara gönderme yapalım: Corinne ile cinsel ilişkiyi (ki bu da anagram oyunuyla, "meşe palamudu" oyunuyla bir dil ilişkisidir) anlatan sayfalara gönderelim, bu sayfalarda özne tam olarak sırasıyla köpeğe ve domuz yavrusuna dönüşür.

Bu tür dönüşümlerden okur öznenin hiçbir zarar görmeden sıyrılmasının mümkün olmayacağı apaçık bir gerçek olarak ortadadır: okumak edimi sözcüğün tüm anlamlarında saygın bir metnin bağlantılarını kurmak anlamına geldiğı ölçüde, *Flandra Yolu*'nun okurunun yapabileceğı tek şey giriştiğı işlemlerdeki hâkimiyetini kaybetmek ve kendi kimliğı içinde dönüşmüş olduğunu görmektir. Bu dönüşüm, tam olarak "başkasından duyduğun haz içinde kendinden haz duyma"* biçiminde tanımlanan estetik deneyimin kalitesiyle okurun coşkuya kapılması ve dil aracılığıyla, bir yandan kendi aile romanını canlandırıp diğeri yandan ondan tamamıyla kurtaran bir metinden sonsuza dek etkilenmiş olmasıyla gerçekleşir.

* Bu ifade H.R. Jauss'a aittir. Cf. "Estetik Haz", *Poétique* 39 (Eylül 1979), s. 270.

Gerekçesi bilinmeyen bir ölümün hayatta kalanlar için yaşama sebebi olduğu, bu olayı aydınlatacak anıların birbirine karıştığı, anımsamanın kuşkularla, hatalarla, bulanıklıklarla ve farklı seslerle lekelendiği yerden geçer *Flandra Yolu*. Hem gerçek bir güzergâha hem de bir anlatı patikasına dönüşen bu yol, benzersiz kurgusu ve ritmiyle edebiyat tarihindeki en özgün eserlerden biri haline gelir.

Savaş felaketinin gerçeklik duygusunu yok ettiği ortamı, konturları silinmiş bir metinle belleğimize kazıyan Nobel ödüllü Claude Simon, bir gecenin birkaç saatine sayısız dönemi ve olayı sığdırarak şiddeti, bireylerin birbiriyle, aileyle, duyumsal dünyayla, doğayla, evrenle ilişkisini sorgularken dilsel bir şölen yaratıyor.

ISBN 978-605-772-800-5

9 786057 728005

35 TL (KDV'den muaftır.)

🐦 selyayincilik f selyayin 📷 selyayincilik

www.selyayincilik.com